

«ПЕДАГОГІЧНИЙ ОСКАР – 2022»!

Нарешті підбито підсумки Всеукраїнського конкурсу «Педагогічний ОСКАР – 2022», який у цьому році відзначає свій перший ювілей. Щорічно упродовж п'яти років Державна установа «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти» за наукового супроводу Національної академії педагогічних наук України проводить конкурс «Педагогічний ОСКАР» для вивчення та поширення інноваційних педагогічних практик, створення необхідних умов щодо творчого розвитку педагогічних колективів закладів фахової передвищої освіти, підвищення ефективності організації й управління освітнім процесом та забезпечення якості підготовки фахівців, сприяння зростанню професійної майстерності педагогічних працівників.

За результатами проведення заключного етапу конкурсу визначено переможців.

«ПЕДАГОГІЧНИМ ОСКАРОМ» відзначено роботи:

у номінації «Інновації науково-методичного забезпечення освітньої діяльності та управління закладу фахової передвищої освіти» (інноваційна модель управління закладом фахової передвищої освіти)

«Диджиталізація освітнього процесу. Досвід роботи»

ВСП «Глухівський агротехнічний фаховий коледж Сумського національного аграрного університету»

ЛИТВИНЕНКО Анатолій, ГОРОХ Наталія, ХЛОНЬ Ірина

у номінації «Інновації науково-методичного забезпечення освітньої діяльності та управління закладу фахової передвищої освіти» (інноваційна діяльність закладу фахової передвищої освіти у забезпеченні якісної підготовки конкурентоспроможного фахівця)

«Система методичного провайдингу Криворізького державного комерційно-економічного технікуму. Збірник науково-методичних праць».

Криворізький державний комерційно-економічний технікум

САКВА Валентина, ЛИСЕНКО Віталій, СИДОРЕНКО Наталя, СТАРОВОЙТ Марина

у номінації «Інновації науково-методичного забезпечення освітньої діяльності та управління закладу фахової передвищої освіти» (інновації у дистанційному навчанні)

«Організація дистанційного навчання із застосуванням цифрових інструментів середовища Google workspase. Навчальний курс»

ВСП «Мукачівський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»

УЛИНЕЦЬ Аліса, МАРГІТИЧ Зореслава, КРИЖАНІВСЬКА Наталія

у номінації «Інновації науково-методичного забезпечення освітньої діяльності та управління закладу фахової передвищої освіти» (інновації у реалізації моделей відкритої освіти)

«Медіаосвіта – електронний навчальний курс для викладачів закладу фахової передвищої освіти»

ВСП «Рівненський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»

ЯКИМЧУК Ірина

у номінації «Інновації у створенні й упровадженні сучасних методик, форм, прийомів викладання, навчально-методичного забезпечення освітнього процесу» (ігрові технології (гейміфікація) навчання, кейс-метод, веб-квести, подієва освіта, метод проєктів, бриколаж тощо)

«Economic Games під одним дахом. Ігрові технології»

ВСП «Аграрно-економічний фаховий коледж Полтавського державного аграрного університету»

ЯЩЕВСЬКА Оксана, ГАРКАВА Лариса

у номінації «Інновації у створенні й упровадженні сучасних методик, форм, прийомів викладання, навчально-методичного забезпечення освітнього процесу» (сучасний навчально-методичний посібник)

«Збірник публіцистичних есе у просторовому контексті фактору впливу на гуманізацію освітнього процесу та становлення культури гідності майбутніх вчителів початкових класів засобами музичного мистецтва».

Коростишівський педагогічний фаховий коледж імені І.Я. Франка Житомирської обласної ради

РАДКЕВИЧ Володимир

у номінації «Інновації у створенні й упровадженні сучасних методик, форм, прийомів викладання, навчально-методичного забезпечення освітнього процесу» (сучасний електронний навчально-методичний комплекс)

«Композиція костюма. Електронний навчально-методичний комплекс»

Дніпровський фаховий коледж технологій та дизайну

ДАНИЛОВА Зоя, КОВАЛЬСЬКА Ольга

Щиро вітаємо переможців конкурсу та бажаємо творчого натхнення, яскравих успіхів та нових перемог!

Нагородження переможців відбудеться під час проведення III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Фахова передвища і професійна освіта: теорія, методика, практика» у IV кварталі 2022 року.

Організаційний комітет

ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА

Видається щоквартально

№3. 2022

На обкладинці:

3 Днем знань!

Колонка редактора

Світлана Жуковська

Цифрова трансформація освіти: основні тренди Науково-методичного центру вищої та фахової передвищої освіти

4

Актуально

Людмила Іванець, Ірина Пасінович

Зклади фахової передвищої освіти: пошук ідентифікації та конкурентні переваги

11

Тетяна Свириденко

Алгоритм процесу акредитації освітньо-професійної програми фахової передвищої освіти

18

Світлана Гусак

Інтеграційний фактор науки та освіти в умовах війни: виклики та реалії

24

Освітній процес

Світлана Дуднік, Тетяна Слюсарчук, Людмила Шлаган

Шляхи підвищення позитивної мотивації студентів до вивчення клінічних дисциплін

26

Анна Півчук

Формування навчальної мотивації у студентів під час вивчення акушерсько-гінекологічних дисциплін

29

Олександр Симонік

Використання інтерактивних технологій у викладанні технічних дисциплін

32

Валентина Акулова

Методи активного навчання як засіб формування фахових компетентностей студентів

34

Микола Заріцький, Ольга Заріцька

Правовий режим Дія Сіті: переваги та недоліки

37

Дистанційна освіта

Ольга Дмитрик, Богдана Щербаченко

Вплив цифровізації на світовий освітній ландшафт

42

Ірина Мельник

Рекомендації щодо дотримання норм академічної доброчесності в умовах дистанційного навчання

44

Олена Карлова

Мотивація створення електронного посібника

48

Оксана Новікова

Персональний освітній блог викладача зарубіжної літератури: структура, контент, можливості

51

Інна Гулак

Особливості впровадження дистанційного вивчення історії в закладі фахової передвищої освіти

55

Ганна Меліховець, Зоя Рожко

Синтез методу критичного мислення та сучасних інтернет-ресурсів для вирішення типових задач

57

Інна Созанська, Зоя Присяжнюк

Використання елементів гейміфікації для розширення зони впливу навчальних занять

63

Інтерактивні технології

Майя Галузінська, Галина Обміняна

Вплив інноваційних технологій навчання на формування професійної компетентності майбутнього вчителя

66

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Засновник:

Державна установа
"Науково-методичний центр
вищої та фахової
передвищої освіти"

Редакційна колегія:

Тетяна Іщенко – голова
Валерій Булгаков
Світлана Жуковська
Володимир Калущка
Станіслав Ніколаєнко
Анатолій Похресник
Володимир Стасюк
Микола Хоменко
Олег Шаров

Редакція:

Світлана Жуковська – головний редактор
Ніна Цибенко,
Ольга Гетья – літературні редактори

Видання зареєстровано в Міністерстві юстиції України.
Свідоцтво КВ №24178-14018Р
від 04.11.2019 року

Верстка та дизайн
Людмила Шишкіна

Адреса редакції:

м. Київ, вул. Смілянська, 11

e-mail: osvitatk@ukr.net
www.osvitafp.com

Видавництво Науково-методичного центру
Свідоцтво ДК №1310
03151, м. Київ
вул. Смілянська, 11

Замовити журнал можна на сайтах:
www.osvitafp.com
www.nmcbook.com.ua

Наклад 1000

Відповідальність за зміст публікацій та достовірність інформації несуть автори.

Редакція залишає за собою право скорочувати авторські матеріали та вносити в них правки.

Лілія Горошко-Яровик Використання майндмепінгу на заняттях з англійської мови	70
Євген Братусь Майстер-клас як ефективна форма підготовки майбутніх зубних техніків	72
Галина Рирмак Ділові ігри як один із методів практичного навчання	75

Коледж – моє життя

Світлана Дуднік Роздуми про нас	81
---	----

Науково-дослідницька робота

Вікторія Кокоша, Лариса Вовк, Алла Каленська Стратегія і тактика забезпечення конкурентоздатності науково-дослідницької роботи в умовах дистанційного, змішаного навчання та диджиталізації освітнього середовища	85
Валентина Саква, Віталій Лисенко, Олена Єгорова Вплив навчально-дослідницької діяльності викладача на формування особистості майбутнього фахівця	88

Самостійна робота

Наталія Білозор Організація самостійної роботи із суспільних дисциплін в умовах змішаного та дистанційного навчання	92
Юлія Давидова Актуальні напрями організації самостійної роботи з дисциплін суспільного циклу в умовах переходу до змішаної освіти	96

З досвіду роботи

Наталія Коваленко Ситуативні вправи як ефективний засіб формування предметних компетентностей	102
Олена Євенко Навчаємо по-новому, працюємо по-іншому	106
Зоя Чиновата Культурологія та фізика: гармонійний тандем. Творчість Леонардо да Вінчі	108

Сестри милосердя

Валентина Шевченко Професійна етика в роботі середнього медичного персоналу	110
---	-----

Екологічна освіта

Світлана Онофрійчук Формування у здобувачів освіти почуття відповідальності за природу як національне багатство	113
Наталія Мельник Виховання екологічної свідомості студентів на прикладі вивчення біохімічного процесу компостування	116

Красназнавча робота

Тетяна Голєва Красназнавча робота викладачів і студентів Вінницького технічного фахового коледжу	120
--	-----

Психологічні аспекти

Світлана Жукова Діяльність уповноваженої особи з протидії булінгу в закладі освіти	124
--	-----

Виховуємо особистість

Інна Бондарчук, Ірина Горащенко Роль культурно-мистецької складової відкритого суспільства у підготовці фахівців	126
--	-----

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТИ: ОСНОВНІ ТРЕНДИ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО ЦЕНТРУ ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Світлана Жуковська,
канд. пед. наук, завідувачка лабораторії
цифрових та медіатехнологій в освіті
Науково-методичного центру вищої та фахової
передвищої освіти, головний редактор навчально-
методичного журналу «Фахова передвища освіта»

Анотація. Необхідність у створенні електронних освітніх ресурсів виникла вже років десять тому, але ця робота не носила масового характеру. Причини були різні – від неготовності педагогів до впровадження в освітній процес електронних засобів навчання до відсутності елементарної цифрової грамотності.

2020 рік назавжди змінив те, як створювались та використовувались цифрові технології в освіті. А 2022 рік навчив педагогів працювати в екстремальних умовах. Сучасні гаджети стали вкрай необхідними та набули особливого значення. У цьому році у державі розгорнулась величезна програма навчання з дому. А без якісного електронного освітнього контенту це ускладнює освітню діяльність.

Стаття знайомить педагогічну спільноту з досвідом роботи НМЦ ВФПО зі створення та впровадження в освітній процес сучасного контенту: електронних підручників та посібників, масових відкритих онлайн-курсів (МООС), відеокурсів та відеолекцій, посібників нового покоління.

Abstract. The need to create electronic educational resources arose already ten years ago, but this work was not widespread. The reasons were different – from the unpreparedness of teachers to the introduction of e-learning tools into the educational process to the lack of elementary digital literacy.

2020 has forever changed the way digital technologies were created and used in education. And 2022 taught teachers to work in extreme conditions. Modern gadgets have become extremely necessary and have acquired special importance. This year, the state has launched a huge program of study from home. And without high-quality electronic educational content, this complicates educational activities.

The article introduces the pedagogical community to the experience of the NMC VFPO on the creation and implementation of modern content in the educational process: electronic textbooks and manuals, mass open online courses (MOOC), video courses and video lectures, manuals of the new generation.

*Ніщо велике ніколи не було
досягнуте без ентузіазму.
Ральф Уолдо Емерсон*

Останні роки стали для освітян справжнім викликом – пандемія COVID-19, страшніше якої ми нічого не очікували, була тільки початком тих бід, які трапились в державі на початку 2022 року. Але головне завдання педагогічної спільноти – формування якісного фахівця навіть в умовах

воєнного стану, а це потребує від кожного з нас максимальної активізації своїх професійних і людських якостей. Це потребує сучасного підходу до освітнього процесу, нових технологій та засобів навчання. І ми вбачаємо тільки один вихід – цифрова освіта.

Термін «цифрова освіта» похідний від терміну «цифрова економіка», який був введений математиком та програмістом із США Ніколасом Негропonte в 1995 році і був прийнятий у

світовому співтоваристві для позначення господарської діяльності, у якій ключовим фактором виробництва є дані в цифровому вигляді, обробка великих обсягів інформації та використання результатів аналізу, які дозволяють підвищити ефективність різних видів виробництва, технологій, обладнання, зберігання, продажу, доставки товарів та послуг [1].

Після прийняття терміна «цифрова економіка» були введені терміни «цифрова освіта», «цифрова грамотність» тощо.

Джош Берсін, HR-аналітик Deloitte, США [2] визначає цифрову освіту як забезпечення можливостей для навчання в тому місці, де знаходиться студент.

Науковці і практики стверджують, що стратегія цифрового навчання може включати будь-яку з наступних комбінацій: адаптивне навчання та змішане навчання; класні технології та електронні підручники; дистанційне навчання, але за умов наявності інтернету.

В Україні «цифрова трансформація у сфері освіти і науки» – це комплексна робота над побудовою екосистеми цифрових рішень у сфері освіти та науки, включно зі створенням безпечного електронного освітнього середовища, забезпеченням необхідної цифрової інфраструктури закладів та установ освіти і науки, підвищення рівня цифрової компетентності, цифровою трансформацією процесів та послуг, а також автоматизацією збору і аналізу даних» [3].

Проекти цифрової трансформації [3]:

SELFIE (Self-reflection on Effective Learning by Fostering the Use of Innovative Educational Technologies) – це безкоштовний, простий у використанні онлайн-інструмент для самооцінки закладів освіти, спрямований на те, щоб допомогти оцінити ефективність впровадження інноваційних цифрових технологій в освітньому процесі, з'ясувати, на якому етапі цифрового розвитку знаходиться заклад освіти.

Цей онлайн-інструмент не вимірює та не порівнює знання чи навички користувачів, не оцінює та не порівнює заклади освіти між собою. Він використовується лише для самоаналізу стану цифровізації та ефективності використання цифрових технологій у конкретному закладі освіти.

SELFIE – проєкт Європейської комісії.

Всеукраїнська школа онлайн – це вебплатформа для дистанційного та змішаного навчання учнів та методичної підтримки вчителів.

Метою Всеукраїнської школи онлайн є забезпечення здобувачів освіти рівним, вільним і безоплатним доступом до якісних освітніх матеріалів, а педагогічних працівників – можливістю отримувати допомогу в організації дистанційного навчання, створенні та роботі у віртуальних кла-

сах.

На сьогодні платформа містить більш як 1800 відеоуроків, тестів та матеріалів для самостійної роботи з 18 основних предметів для учнів 5–11 класів.

У системі освіти діє **Єдина державна електронна база з питань освіти (далі – ЄДЕБО)** – автоматизована система, функціями якої є збір, верифікація, оброблення, зберігання та захист інформації про систему освіти.

Власником ЄДЕБО та виключних майнових прав на її програмне забезпечення є держава. Розпорядником ЄДЕБО є Міністерство освіти і науки України, технічним адміністратором – державне підприємство «Інфоресурс», що належить до сфери управління розпорядника ЄДЕБО.

Розпорядник ЄДЕБО є володільцем інформації, що міститься в ЄДЕБО.

Обробка і захист інформації здійснюються в ЄДЕБО відповідно до вимог законодавства у сфері захисту інформації, що перебуває у власності держави.

Головним призначенням ЄДЕБО є забезпечення фізичних та юридичних осіб інформацією в галузі освіти.

Дистанційні та онлайн-сервіси в освіті.

Здобувачі освіти, абітурієнти, педагоги та освітні управлінці мають можливість використовувати 46 сервісів, які допомагають отримувати освітні послуги дистанційно або онлайн. 3-поміж них є сервіси, які стануть у пригоді під час вирішення основних питань та проблем учасників освітнього процесу. Це онлайн-звернення до освітнього омбудсмена, ресурс про зміни в освіті через карантин, інформація для жителів Донбасу і Криму, роз'яснення щодо дошкілля, інструменти для вчителів та директорів шкіл, інформаційні ресурси для учасників ЗНО та абітурієнтів, сервіси для отримання довідок і апостилю, верифікації освітніх документів, відкриті дані про заклади освіти, кількість здобувачів освіти, ліцензовані спеціальності та професії.

Це тільки частина цифрових проєктів, які спрямовані на допомогу освітянській спільноті України.

Ми познайомимо читачів з основними напрямками роботи НМЦ ВФПО з проєктування, створення та впровадження електронних освітніх ресурсів в освітній процес закладів вищої та фахової передвищої освіти.

ЕВОЛЮЦІЯ СТВОРЕННЯ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

У НАУКОВО-МЕТОДИЧНОМУ ЦЕНТРІ

Еволюція педагогічного явища «засоби навчання» в державі протікала на тлі загального розвитку педагогічної науки, практики та технологій.

На різних етапах розвитку суспільства виникали нові засоби навчання, притаманні тільки цьому часу, але це не виключало застосування засобів, якими педагоги користувалися раніше.

Розпочинаючи з 1996 року, науково-педагогічні та педагогічні працівники Науково-методичного центру спільно з викладачами аграрних технікумів і коледжів розробляли, виготовляли та впроваджували в освітній процес сучасні засоби навчання, які є найважливішим поняттям у дидактиці. Засоби навчання покликані сприяти оптимізації викладання й навчання, мають істотне значення для реалізації інформаційної та управлінської функції викладача, підвищують інтенсифікацію навчального часу шляхом підвищення його інформативності, допомагають пробудити і підтримати пізнавальні процеси, покращують наочність навчального матеріалу, роблять його більш доступним, забезпечують найточнішу інформацію про досліджувані явища, інтенсифікують самостійну роботу і дозволяють вести її в індивідуальному темпі [4].

Робота зі створення сучасних засобів навчання в Центрі розпочалась зі створення у 1996 році кодопосібників – прозорих плівок з нанесеним зображенням, які призначались для демонстрації на графопроекторах. Так, так, шановний читачу, народжений у двотисячці! На той час це були сучасні засоби навчання! До електронних підручників педагогічна наука і практика мали ще подолати проміжок часу довжиною у двадцять років.

У незалежній державі, якій виповнилось тоді декілька років, вкрай не вистачало підручників, виданих державною мовою. І колектив НМЦ, як завжди відповідально і професійно, взявся за нелегку справу – забезпечити аграрну вищу освіту України традиційними засобами навчання – підручниками і посібниками. Це був 1997 рік. У цей же рік почалось видання робочих зошитів з аграрних дисциплін та звітів-щоденників з технологічних та переддипломних практик. У своїй більшості педагогічна спільнота ще не була знайома з цими засобами навчання, а аграрні заклади освіти, роботу яких координував Науково-методичний центр, вже оцінили їх і двадцять п'ять років поспіль студентство користується ними. Нічого не стоїть на місці – все змінюється. Зараз робочі зошити вже інтерактивні (мультимедійна інформація генерується в QR-коди), повнокольорові, цифрові. Змінився і традиційний засіб навчання – підручник. Розпочинаючи з 2018 року Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти розпочав створення **посібників нового покоління**.

Посібники нового покоління

Теорію освіти за останні десятиліття значно розвинули у зв'язку з появою мультимедіа. Можливості для навчання майже нескінченні. Завдяки специфіці мультимедіа можна говорити про комплексне методичне забезпечення, яке водночас поєднує в собі різні джерела знань (слово, звук, наочний об'єкт, практичну роботу), володіє всіма видами діяльності (словом, звуком, демонстрацією, інструктажем тощо) і здатний організувати всі види діяльності (слухання, осмислення, відповідь, спостереження, практичну роботу). Такими методичними комплексами стали підручники нового покоління, які створюються в Науково-методичному центрі.

Зміна ситуації в освіті, а відповідно і вимоги до навчальної літератури, визначаються впливом соціокультурних чинників, таких як інформатизація життя суспільства, що вимагає від людини умінь працювати з інформацією; становлення нового типу особистості, що характеризується самостійністю і готовністю до навчання протягом усього життя; реалізацією компетентнісного підходу в освіті. Адже компетенції – це знання, а компетентність – це уміння цими знаннями користуватись у професійній діяльності та конкретних життєвих обставинах.

Досвід створення підручників та посібників нового покоління доводить, що у сучасних умовах необхідно створювати не просто окремих підручник, а мультимедійний програмно-методичний комплекс.

Під час підготовки навчальної літератури для кожного рівня освіти необхідно враховувати умови безперервної освіти, іншими словами, знання і вміння, отримані на першому рівні, є базовими для наступних рівнів.

До найпоширеніших недоліків існуючих підручників можна віднести:

- складність викладу навчального матеріалу і збільшення загального обсягу підручника. Загальний обсяг значної частини підручників не обґрунтовано великий;
- часто в підручниках спостерігається нереалізованість одного з основоположних дидактичних принципів – доступності навчального матеріалу;
- питання і завдання, що пропонують автори підручників, як правило, практично неорієнтовані на формування професійних компетенцій студентів.

Студенти прагнуть більше інформації щодо виробничих процесів, професійного досвіду. Сучасному студенту важливий і сучасний рівень поліграфії, портативність та зручний формат видання.

Сучасний інформаційний простір, диджиталізація освіти вимагають, щоб традиційне освітнє середовище обов'язково було доповнене

ЧЕК-ЛИСТ створення посібників нового покоління

1. Підготовка рукопису посібника авторським колективом.
2. Опрацювання рукопису методистом НМЦ ВФПО.
3. Редагування. Переклад тексту у російськомовних графічних матеріалах.
4. Правка текстової частини оригіналу.
5. Обробка графічних матеріалів у програмі Adobe Photoshop.
6. Обробка відеоматеріалів: транскрибація російськомовних відео, переклад, озвучення, монтаж.
7. Приведення відеороликів у відповідність до вимог до навчального відео.
8. Завантаження відеоматеріалів на YouTube-канал НМЦ ВФПО.
9. Генерування QR-кодів.
10. Верстка посібника у програмі Adobe InDesign.
11. Редагування зверстаного посібника нового покоління.
12. Кінцева правка після редагування.
13. Робота методиста з рецензентами та авторським колективом.
14. Розміщення готового посібника на віртуальній хмарі та завантаження його у Медіатеку електронних засобів навчання.

електронним середовищем. Основні переваги електронних освітніх середовищ – можливість доступу до актуального контенту в режимі реального часу, онлайн. У зв'язку з цим виникає завдання побудови підручника, який би відповідав вимогам змішаного освітнього середовища. Він має надавати науково достовірну та сучасну інформацію. Але необхідно дотримуватись оптимального співвідношення між науковістю і достовірністю. Обов'язково необхідно враховувати педагогіко-ергономічні вимоги до засобів навчання. Адже розміри, форма, контрастність, колір, розміщення об'єктів повинні відповідати можливостям органів зору студентів.

Таким чином сучасний підручник має відповідати вимогам часу, забезпечувати достатній теоретичний рівень знань студентів, сприяти практичному використанню здобутих знань.

Композиція підручника, подання термінів, ви-

користання засобів наочності мають бути спрямовані на те, щоб передати студентам певну інформацію, навчити їх самостійно користуватися книгою, викликати інтерес до навчальної дисципліни. Цьому також сприяє використання QR-кодів. За допомогою девайсів, зокрема й фотокамери мобільного телефона, студенти можуть сканувати, розпізнати та використати згенеровану у QR-код інформацію – відео, фото, gif-анімацію, текстову інформацію. QR-код розміщується у текстовому блоці підручника чи посібника.

Рекомендовано подавати пам'ятки-поради та інші засоби, які гармонійно поєднують зміст і форму, будуть оптимальними за обсягом, науково точними, орієнтованими на розвиток у студентів творчого мислення, уміння вирішувати різнопланові складні практичні завдання у своїй діяльності.

Саме такі посібники нового покоління створюються у Науково-методичному центрі вищої та фахової передвищої освіти за проектами та рукописами, які надають науково-педагогічні та педагогічні працівники закладів освіти України. Автор приділила цьому засобу навчання так багато уваги, щоб спонукати педагогів до підготовки рукописів посібників нового покоління. Наша спільна праця допоможе забезпечити студентство сучасними підручниками. Тільки разом ми зможемо це зробити!

Електронні підручники та посібники

У Положенні про електронні освітні ресурси зазначено, що **електронний навчальний посібник** – це навчальне електронне видання, використання якого доповнює або частково замінює підручник; **електронний підручник** – електронне навчальне видання із систематизованим викладом навчального матеріалу, що відповідає освітній програмі, містить цифрові об'єкти різних форматів та забезпечує інтерактивну взаємодію [5].

Створення цих засобів навчання у Науково-методичному центрі ВФПО розпочалось у 2015 році і вже анкетування студентів, проведене у 2018 році, показало, що значна їх кількість користувались цими засобами навчання, готуючись до занять.

Але 2020–2022 роки підвищили значення електронних освітніх ресурсів у освітній діяльності і педагогів, і студентства. Вони виявились незамінними і під час навчання в умовах пандемії, і в умовах воєнного стану.

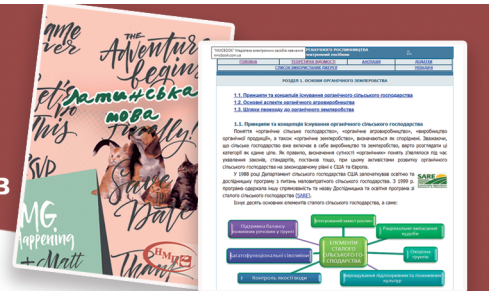
Структура електронного підручника чи посібника може складатись з наступних компонентів: текстова інформація, рисунки, фотоматеріали, схеми і таблиці, гіф-анімації, відеоматеріали, презентації, конспекти лекцій, робочі зошити, розрахункові матеріали, словники чи глосарії, тести, тобто матеріали, які викладач у процесі проектування електронного засобу навчання вважає за потрібне розмістити в авторському електронному підручнику і посібнику.

Електронні підручники відкривають нові можливості в організації освітнього процесу:

- дозволяють навчатись будь-де, будь-коли

ЧЕК-ЛИСТ

проектування та створення авторських електронних посібників і підручників

1. Обрання теми (розділу, частини).
2. Аналіз вже створених електронних підручників.
3. Аналіз наявних і доступних матеріалів: текстової компоненти, графічних зображень, відеофрагментів, анімованих GIF-зображень тощо.
4. Інсталяція на персональний комп'ютер програмного забезпечення.
5. Робота із текстовою компонентою: формування цілісного оптимізованого текстового матеріалу.
6. Формування тестових завдань чи контрольних питань.
7. Створення ескізу електронного підручника у текстовому редакторі Microsoft Word (оптимізованого тексту, визначення місцерозташування графічних і відеоматеріалів, виокремлення гіперактивних термінів).
8. Створення авторського шаблону у текстовому редакторі Microsoft Word, його збереження у форматі HTML.
9. Форматування і верстка текстової компоненти у текстовому редакторі Microsoft Word.
10. Оброблення та імпортування графічних матеріалів у графічному редакторі Adobe Photoshop і текстовому редакторі Microsoft Word.
11. Оброблення тестових завдань і контрольних питань у текстовому редакторі Microsoft Word.
12. Відбір надійних інтернет-сторінок згідно з підібраними основними термінами для створення гіперактивних текстових посилань на інші компетентні джерела.
13. Створення гіперактивного тексту у текстовому редакторі Microsoft Word.
14. Створення та імпортування анімованих GIF-зображень у програмі Easy GIF Animator і текстовому редакторі Microsoft Word.
16. Прив'язування відеороликів у форматі HTML 5 (виконує НМЦ ВФПО за заявкою авторів чи укладачів).
17. Розміщення готового продукту у Медіатеці електронних засобів навчання.

за умови підключення до інтернету. Але якщо електронні підручники завантажені на комп'ютер чи інший гаджет, то працювати можна офлайн: вони перевершують підручник як джерело інформації; надають можливість за допомогою гіперпосилань переходити до потрібного матеріалу і назад за стислий проміжок часу; сприяють активізації пізнавальної діяльності, а це підвищує якість освіти.

Ми запрошуємо педагогів долучатись до роботи зі створення електронних підручників і посібників як самостійно, так і у співпраці з НМЦ ВФПО. Для самостійної роботи рекомендуємо вам чек-лист зі створення електронного підручника чи посібника. Але враховуючи напружену роботу педагогів в умовах воєнного стану, ми пропонуємо викладачам спроектувати авторський засіб навчання, а технічні роботи виконують web-дизайнери нашого Центру.

Масові відкриті онлайн-курси (МООС)

Відеолекція – це один сучасний засіб навчання, який відіграє дуже важливу роль у підготовці фахівців в надзвичайних освітніх умовах. Але ми не будемо детально зупинятись на описі їх виробництва в умовах НМЦ, тому що відеолекції – основний тип навчального контенту масових відкритих онлайн-курсів, які створюються в Центрі.

Термін **МООС – Massive Open Online Course** – з'явився у 2008 році у Сполучених Штатах Америки, але старт самим курсам був даний у 2011 році, коли у Стендфорді запрацював проєкт Coursera. Засновники побудували свій проєкт на ідеології «із світу по курсу», що дозволило усім бажаючим прослухати онлайн-лекції провідних університетів світу безкоштовно.

Наразі МООС набули великої популярності. Беззаперечно, лідером є Сполучені Штати, де більше ніж 15 МООС-майданчиків – Coursera, EdX, Udacity. Власні МООС-платформи запустили в Німеччині (Iversity), Іспанії (Crypt4you), Великій Британії – Futurelearn (12 британських вузів), Євросоюзі – Open up Ed (11 університетів). В Україні найпопулярніша платформа Прометеус, на якій розміщено МООС з різних напрямів. Цю роботу розпочав і Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти.

Масовий відкритий онлайн-курс (МООК) – це онлайн-курс, характерною ознакою якого є відкритий доступ (без обмежень) до навчальних та контрольних-вимірювальних матеріалів курсу в обсязі, достатньому для досягнення запланованих результатів навчання і їх оцінки.

Основою курсу є навчальна програма, яка розділена на навчальні модулі, розділи чи теми, в структурі яких заняття або уроки, а всередині уроків – елементи курсу.

Основний матеріал викладений у відеолекціях. Кожна відеолекція – це від 5 до 10–15 хвилин навчального відео на конкретну тему. Відео можна переглядати без обмежень, багаторазово, ставити на паузу, завантажити собі на комп'ютер. Крім відео, є текстовий варіант лекції, матеріали для самостійного вивчення, тести для окремих тем та всього курсу.

Після завершення навчання на курсі слухач отримує сертифікат. Якщо виникнуть питання стосовно викладеного матеріалу або ідеї для обговорення, їх можна написати у спеціальному розділі на форумі.

Перед створенням такого курсу необхідно обов'язково структурувати всю програму, скомпонувати відео, текстові матеріали і підсумкові завдання, грамотно розподілити навчальне навантаження, тобто надати матеріалам структурованого та впорядкованого вигляду. Під час навчання слухачі зможуть роздруковувати матеріали, створювати конспекти, щоб повернутись до них, якщо виникне потреба.

Масові онлайн-курси – це ще один інструмент, який кожен викладач може використовувати на благо собі і студентам, зокрема і для того, щоб ефективніше використовувати свій час, якого завжди не вистачає. А в нинішніх умовах МООС просто необхідні.

Як і інші електронні освітні ресурси, масові відкриті онлайн-курси створюються у Науково-методичному центрі за проєктами, розробленими викладачами.

ЕЛЕКТРОННИЙ ОСВІТНІЙ РЕСУРС «МЕДІАТЕКА ЕЛЕКТРОННИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ»

nmcbook.com.ua

Медіатека електронних засобів навчання – сучасне цифрове освітнє середовище для індивідуальної та масової освітньої діяльності засобами електронних освітніх ресурсів, створених у Науково-методичному центрі за проєктами науково-педагогічних та педагогічних працівників закладів вищої та фахової передвищої освіти. Електронні підручники і посібники, масові відкриті онлайн-курси для підвищення кваліфікації педагогів та навчання студентів, відеолекції та відеокурси, посібники нового покоління у форматі pdf, електронні програмно-методичні комплекси із дисциплін – сучасні засоби навчання, якими може користуватись кожен викладач і студент. На жаль, значна кількість цих засобів – для спеціальностей аграрного спрямування. Це не тому, що НМЦ, як правонаступник Науково-методичного центру аграрної освіти, зацікавлений у створенні засобів навчання для студентів-аграрників. Навпаки! Ми постійно наголошуємо закладам освіти неаграрного спрямування – ми чекаємо

ваших проєктів! Ми чекаємо медиків, педагогів, викладачів технічних спеціальностей! Усіх інноваційних педагогів, відкритих до співпраці! Колеги, ми можемо це зробити тільки разом! Ви надаєте проєкти – ми створюємо. У чек-листах зі створення електронних освітніх ресурсів ми демонструємо вам, який шлях має пройти проєкт, поданий педагогом у Центр. Такий непростий шлях простіше пройти разом!

ПРАЦЮЄМО ЗАРАДИ МАЙБУТНЬОГО...

У цій статті ми познайомили педагогічну спільноту з одним із напрямів роботи Науково-методичного центру вищої та фахової передвищої освіти – створенням сучасних засобів навчання, а саме – електронних освітніх ресурсів. Значна кількість викладачів знайомі з цим напрямом нашої роботи і активно користуються Медіатекою електронних засобів навчання nmcbook.com.ua, а також співпрацюють з Центром щодо створення електронних підручників та посібників. Непросто йде робота з підготовки підручників нового покоління для неаграрних спеціальностей, створення Масових відкритих онлайн-курсів. На сьогодні методисти та фахівці лабораторії цифрових та медіатехнологій в освіті НМЦ ВФПО розробили цикл МООС для підвищення кваліфікації педагогів щодо розвитку цифрової та проєктувальної компетентностей педагогів, які розміщені на освітньому ресурсі kursik.com.ua. Ми вважаємо, що пройшовши ці курси, викладачі зможуть взяти активну участь і у побудові в закладах освіти інноваційних середовищ, і у створенні сучасних засобів навчання. Адже інноваційне середовище вимагає розроблення інноваційних проєктів, спрямованих на вдосконалення кожного учасника освітнього процесу; зміни ставлення до своєї діяльності; створення відповідної атмосфери в колективі, яка сприяє розробці та впровадженню

інновацій.

Враховуючи вищезазначене, ми вважаємо, що цифрова трансформація освіти – це трансформація джерел знань: замість традиційних основними джерелами навчального матеріалу стають електронні освітні ресурси та ресурси глобальних комп'ютерних мереж; зміна способу комунікації між суб'єктами освітнього процесу у віртуальному просторі глобальних комп'ютерних мереж, оскільки домінуючим принципом розповсюдження інформації у віртуальному просторі є груповий принцип; формування нової ролі викладача, який вже не стільки є джерелом інформації, фактів, знань, скільки виступає в ролі викладача-ментора, який радить, консультує студентів, допомагаючи їм зрозуміти процес навчання у цьому середовищі, координуючи їх діяльність; завданнями викладача стає розвиток інтелектуальних навичок, а також навичок, затребуваних сучасною світовою спільнотою; посилення ролі колективної роботи студентів і викладачів у віртуальному освітньому просторі.

Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти – відкритий, мобільний, динамічний педагогічний колектив, що є ядром взаємодії закладів освіти, основними завданнями якого є побудова стратегій розвитку, чутливість до потреб і можливостей освітніх закладів, розробка та реалізація продуктивних ідей, які ми пропонуємо професійній педагогічній спільноті.

Наша стратегія – сприяти підвищенню якості освіти. А це ми можемо зробити спільно з педагогами, яким притаманна активна життєва позиція, інноваційність та прагнення працювати для студентства і зі студентством у цифровому освітньому середовищі. Працювати заради майбутнього!...

<https://nmc-vfpo.com>

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Негропonte Н. Фундаментальна стаття з цифрової економіки [Електронний ресурс] [1995]. URL: <http://web.media.mit.edu/~nicholas/Wired/WIRED3-02.html>
2. Bersin J. The Disruption of Digital Learning: Ten Things We Have Learned. [Електронний ресурс]. URL: <https://joshbersin.com/2017/03/the-disruption-of-digital-learning-ten-things-we-have-learned/2017>
3. Цифрова трансформація освіти і науки. Міністерство освіти і науки України [сайт]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/cifrova-transformaciya-osviti-ta-nauki>
4. Жуковська С. А. Науково-методичний центр «Агроосвіта» як осередок розвитку педагогічної компетентності викладачів аграрних технікумів і коледжів : монографія / С. А. Жуковська, О. С. Снісаренко. – Київ : НМЦ "Агроосвіта", 2017. – 316 с.
5. Положення про електронні освітні ресурси. Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 01 жовтня 2012 р. № 1060 «Про затвердження Положення про електронні освітні ресурси» (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 29 травня 2019 р. № 749).

ЗАКЛАДИ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ: ПОШУК ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ

Людмила Іванець, директорка
ВСП «ТЕФК НУ «Львівська політехніка», канд. економ. наук,
Ірина Пасінович, доцент кафедри
менеджменту і міжнародного підприємництва
НУ «Львівська політехніка», канд. економ. наук

Анотація. У статті розглядаються особливості фахових коледжів, які можуть перетворитись на їх конкурентні переваги на ринку освітніх послуг. Серед них – орієнтація на здобуття практичних навичок, тісна взаємодія із роботодавцями як важливими стейкхолдерами, за-требуваність фахівців середньої ланки на ринку праці, яких готують коледжі, виховна робота зі студентами. Зроблено ретроспективний аналіз розвитку сектору фахової перед вищої освіти, його нормативно-правового забезпечення.

Abstract: The article discusses the features of professional colleges that can turn into their competitive advantages at the market of educational services. Among them are the focus on acquiring practical skills, close interaction with employers as important stakeholders, the demand for middle-level specialists at the labor market, who are trained by colleges, educational work with students.

A retrospective analysis of the development of the professional sector of pre- higher education, its regulatory and legal support has been made.

З упевненістю можемо стверджувати, що жодна із складових системи освіти України так довго не перебувала у стані невизначеності, як фахова передвища освіта. Заклади фахової передвищої освіти, представлені коледжами (фаховими, військовими та фаховими коледжами із специфічними умовами навчання) і сьогодні знаходяться на стадії усвідомлення своєї місії та місця в освітньому просторі, вони ще остаточно не утвердились у своїй унікальній освітній ніші.

Сьогодні диплом отримати легше, ніж справжні вміння й навички. А саме останні найбільше цінуються роботодавцями та приносять дохід. І коледжі мають стати надійними «постачальниками» на ринок праці фахівців актуальних спеціальностей, здобути авторитет роботодавців та довіру молодих людей та їхніх батьків.

Аналітичні дані за останні десятиріччя свідчать про скорочення як мережі коледжів, так і чисельності їх студентів на фоні зростання бажаних здобувати після школи вищу освіту. І це

попри численні дослідження, які доводять, що отриманий диплом про здобуття вищої освіти в Україні не є гарантією зайнятості і матеріального добробуту. Як розповіла Е.М. Лібанова, у 2016 році було проведено дослідження про шлях молоді від навчання до роботи. 86% молодих людей відповіли, що вони бачать своє майбутнє лише за умови отримання вищої освіти. На запитання: «А якби ви отримали середню професійну освіту з гарантіями зайнятості не в гірших умовах, не нижчої зарплати і більш імовірної зайнятості – ви би пішли навчатися у профтех замість університету?» вони все одно відповіли: «Ні». «І тут пастка, що сформувалася в Україні. Коли наша молодь їде навчатися, наприклад, до Польщі, далеко не всі вони вступають до університетів. Значна частина їде до коледжів. Проте батькам їхні соціальні зв'язки, статус та соціальний капітал перешкоджають визнати, що їхня дитина вчиться в коледжі», – резюмувала Е.М. Лібанова [3].

Отже, першочерговим викликом для фахових коледжів, які формують сектор фахової передвищої освіти, є віднайти своє місце в системі освіти України, окреслити конкурентні переваги і донести їх до зацікавлених суспільних груп. Гарантоване працевлаштування і висока оплата праці можуть стати найкращим аргументом на користь здобуття освіти в коледжах. Однак щоб цього

досягнути, заклади освіти серед іншого мають докласти чималих зусиль для налагодження партнерських стосунків із роботодавцями, взаємовигідного діалогу і зворотного зв'язку з ними.

Розглянемо показники, які ілюструють розвиток сектору, представленого коледжами, технікумами та училищами (до 2014 року їх відносили до закладів I-II рівнів акредитації) (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка показників функціонування коледжів, технікумів і училищ в Україні впродовж 1990-2020 рр.*

Роки	Кількість закладів, одиниць	Чисельність студентів, тис. осіб	Кількість студентів на 10 тис. населення	Прийом студентів, тис. осіб	Випуск студентів, тис. осіб
1990/91	742	757,0	146	241,0	228,7
1991/92	754	739,2	142	237,5	223,0
1992/93	753	718,8	138	212,6	199,8
1993/94	754	680,7	131	198,9	198,0
1994/95	778	645,0	125	194,0	204,3
1995/96	782	617,7	120	188,8	191,2
1996/97	790	595,0	117	183,4	185,8
1997/98	660	526,4	104	166,2	162,2
1998/99	653	503,7	101	164,9	156,9
1999/2000	658	503,7	101	170,1	156,0
2000/01	664	528,0	107	190,1	148,6
2001/02	665	561,3	116	201,2	147,5
2002/03	667	582,9	122	203,7	155,5
2003/04	670	592,9	125	202,5	162,8
2004/05	619	548,5	116	182,2	148,2
2005/06	606	505,3	108	169,2	142,7
2006/07	570	468,0	100	151,2	137,9
2007/08	553	441,3	95	142,5	134,3
2008/09	528	399,3	87	114,4	118,1
2009/10	511	354,2	77	93,4	114,8

2010/11	505	361,5	81	129,1	111,0
2011/12	501	356,8	80	105,1	96,7
2012/13	489	345,2	78	99,8	92,2
2013/14	478	329,0	74	93,9	91,2
2014/15	387	251,3	59	69,5	79,1
2015/16	371	230,1	54	63,2	73,4
2016/17	370	217,3	51	60,6	68,0
2017/18	372	208,6	49	59,1	61,2
2018/19	370	199,9	47	53,5	55,5
2019/20	338	173,6	41	41,7	50,3

Ми бачимо чітко виражений спадний тренд – за період 1990-2020 рр. кількість коледжів, технікумів і училищ зменшилась більш ніж удвічі (на 65%), а чисельність студентів скоротилась майже на 80% (77,1%). Варто зазначити, що за цей же період кількість закладів вищої освіти (університетів, академій, інститутів) збільшилась з 149 до 281 (88,6%), а чисельність студентів зросла з 881,3 тис. до 1266,1 тис. осіб (43,7%). У 2019/20 н. р. співвідношення навчальних закладів I–II рівнів акредитації та навчальних закладів III–IV рівнів акредитації склало 1,2 (338 до 281), що підтверджує своєрідне «вирівнювання» закладів освіти від середньої спеціальної освіти у бік вищої (у 1990/91 н.р. це співвідношення було 4,97).

На сьогодні в Україні функціонують 709 коледжів та технікумів, в яких навчається 380 тис. осіб, що орієнтовно 440 осіб на один заклад. Потужна система щорічно готує понад 100 тис. фахівців середньої ланки, багато з яких одразу стають до роботи, а чимала частина продовжує навчання на бакалавраті [4].

У рамках реформування освіти були тривалі дискусії і певна невизначеність, що робити з технікумами та коледжами. Правове поле функціонування закладів фахової передвищої освіти формувалось поступово. Закон України «Про вищу освіту», що набув чинності 6 вересня 2014 р., поставив багато запитань щодо перспектив коледжів та технікумів, що за попереднім законодавством мали статус вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації та готували фахівців середньої ланки за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста. Цей закон задекларував ступінь молодшого бакалавра, однак не давав жодних роз'яснень щодо нього. У вересні 2017 року після прийняття Закону України

«Про освіту» з системи вищої освіти було виокремлено фахову передвищу освіту як окремий невід'ємний складник системи освіти в Україні (стаття 10). Стаття 16 цього Закону дає тлумачення фахової передвищої освіти.

6 червня 2019 року Верховною Радою України було прийнято Закон «Про фахову передвищу освіту». Відповідно до нього основним результатом освітньої діяльності закладів фахової передвищої освіти повинна стати підготовка фахівця освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр», що буде здатний ефективно здійснювати практичну діяльність у різних галузях економіки та спроможним задовольнити запити роботодавців на вітчизняному та міжнародному ринках праці.

Часто коледжі є структурними підрозділами університетів, що дає можливість випускникам поступати на другий або третій курс цих закладів вищої освіти (ЗВО). Таким чином, молода людина, яка має намір вступити до конкретного університету, може обрати коледж при цьому ЗВО, отримати диплом, і далі обрати одну з альтернатив – продовжити навчання в університеті на стаціонарі, або розпочати трудову діяльність й одночасно навчатись в університеті на заочній формі. Саме другий варіант найчастіше обирають випускники коледжів.

Ознакою ЗВО, що відрізняє його від закладу професійно-технічної освіти, є поєднання освітньої діяльності і наукової. Студенти фахових коледжів також мають залучатись до науково-дослідницької діяльності у формі навчально-дослідницької і науково-пошукової роботи. Їхнє завдання – поглиблення й творче освоєння навчального матеріалу, вміння працювати з інформацією та критично її оцінювати, набуття навичок

самостійної теоретичної та експериментальної роботи, ознайомлення з сучасними методами наукових досліджень, технікою експерименту. Наукова робота студентів може здійснюватись в гуртках, її результати студенти представляють шляхом публікації тез на студентських конференціях.

Підготовка фахових молодших бакалаврів здійснюється за освітньо-професійними програмами, розробленими відповідно до тих самих галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка й фахівців з вищою освітою. Освітньо-професійні програми фахової передвищої освіти спрямовані на підготовку спеціалістів, які володіють поглибленими якісними знаннями та навичками, добре орієнтуються у специфіці та нюансах професії. Таким чином навчання в коледжі передбачає глибину знань в конкретній сфері

професійної діяльності за одночасного інтенсивного закріплення практичних навичок. Варто відзначити, що оскільки переважна більшість студентів коледжів поступають на базі 9-ти класів, то в рамках навчання на перших курсах розширюються базові знання за загальними предметами зі шкільної програми.

У 2020 році Національна рамка кваліфікацій (НРК) – системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів освіти – була приведена у відповідність до Європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя. Вона містить вісім кваліфікаційних рівнів, кожен рівень характеризується сукупністю компетентностей особистості, знань, умінь, навичок та здатностей застосовувати знання. Фахова передвища освіта відповідає п'ятому рівню Національної рамки кваліфікацій (табл. 2).

Таблиця 2

Опис п'ятого кваліфікаційного рівня НРК (в редакції 2020 року)

5-й рівень	Знання	Уміння/навички	Комунікація	Автономність і відповідальність
Здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі в певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування положень і методів відповідної науки і характеризується певною невизначеністю				
	<p>Всебічні спеціалізовані емпіричні та теоретичні знання у сфері навчання та/або професійної діяльності, усвідомлення меж цих знань</p>	<ul style="list-style-type: none"> широкий спектр когнітивних та практичних умінь/навичок, необхідних для розв'язання складних задач у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання; знаходження творчих рішень або відповідей на чітко визначені конкретні та абстрактні проблеми на основі ідентифікації та застосування даних; планування, аналіз, контроль та оцінювання власної роботи та роботи інших осіб у спеціалізованому контексті 	<ul style="list-style-type: none"> взаємодія з колегами, керівниками та клієнтами у питаннях, що стосуються розуміння, навичок та діяльності у професійній сфері та/або у сфері навчання; донесення до широкого кола осіб (колеги, керівники, клієнти) власного розуміння, знань, суджень, досвіду, зокрема у сфері професійної діяльності 	<ul style="list-style-type: none"> організація та нагляд (управління) в контекстах професійної діяльності або навчання в умовах непередбачуваних змін; покращення результатів власної діяльності і роботи інших; здатність продовжувати навчання з деяким ступенем автономії

У змісті пояснювальної записки Закону «Про фахову передвищу освіту» законодавець звертає увагу на необхідність «задоволення освітніх потреб громадян у здобутті якісної освіти з орієнтацією на практичну діяльність», чим наголошується на пріоритетності практичної складової у підготовці молодших бакалаврів. Це підтверджують і слова генерального директора директорату фахової передвищої, вищої освіти Олега Шарова щодо закладів передвищої освіти, а саме, що «тепер життя наголошує на практичній спрямованості підготовки фахівців у цих закладах, тому було ухвалено рішення виділити їх у самостійний складник системи освіти, який потребує окремого законодавчого акта... Найважливішою

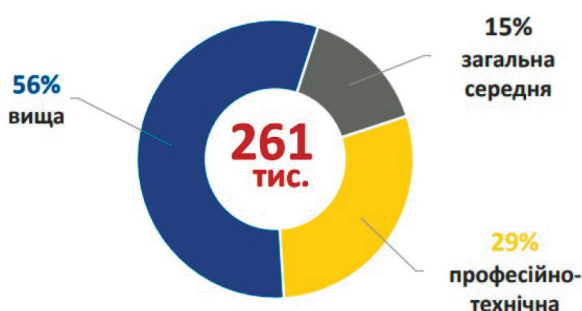

Рис. 1.1. Зареєстровані в ДСЗ безробітні за освітою станом на 01.12.2021 р.

Фахові коледжі є проміжною ланкою між закладами професійно-технічної освіти, які готують робітничі кадри, і закладами вищої освіти, а саме університетами й академіями, які зайняті підготовкою кадрів вищої кваліфікації. Ця «середня» ніша є перспективною, оскільки:

- використання й обслуговування складних машин та інноваційного обладнання потребує більш високої кваліфікації, у той час як чимало простих видів трудової діяльності швидкими темпами автоматизуються або передаються на аутсорсинг;

- в сьогоdnішньому постіндустріальному суспільстві провідну роль відіграватиме персонал у сфері обслуговування (економіст та фінансовий аналітик Олексій Куц для видання «Сьогодні»: «Сектор послуг буде розвиватися, і не завжди там потрібна вища освіта. Бо насамперед потрібні фахівці середньої ланки»);

- університетські дипломи девальвували, що підтверджується значною кількістю безробітних з дипломами про вищу освіту.

Студентів коледжів варто орієнтувати на започаткування власного бізнесу в майбутньому, відповідно в освітньо-професійні програми варто включати дисципліни, які формують компетенції, необхідні сучасному підприємцю, а також вихо-

особливістю підготовки фахових молодших бакалаврів має стати незаперечна орієнтація на практичну діяльність в умовах сучасних виробництв і сфери послуг, на потреби ринку праці» [6]. Основним джерелом інформації про актуальні практичні навички є ринок праці, з якого заклади освіти отримують сигнали, яких фахівців потребує реальний сектор.

На рис. 1.1 і 1.2 наведено дані Державної служби зайнятості (ДСЗ), з яких можна бачити високу частку безробітних з вищою освітою, а також те, що є попит на працівників середньої ланки (вони є в категоріях професіонали, фахівці, працівники сфери торгівлі і послуг).

Рис. 1.2. Структура вакансій, зареєстрованих в центрах зайнятості, за професійними групами станом на 01.12.2021 р. , %

увати в них ініціативність та актуальні «гнучкі навички» (soft skills). За словами О. Шарова, сьогодні «відчутно зростає питома вага орієнтації студентів на здобуття освіти і професій, актуальних і потрібних малому та середньому бізнесові, місцевим громадам тощо. Слід підтримати і прагнення підприємливої молоді, яка сама може створювати нові робочі місця. Здобуття освіти для особистісного розвитку та продовження навчання – теж достойний мотив для студентів» [6].

В умовах ринку механізм працевлаштування стає більш демократичним, реалізуючись через систему інститутів ринку праці. Орієнтованість освітніх програм на ринок праці перетворюється на ключовий показник ефективності передвищої і вищої освіти, якості підготовки фахівців. Вона реалізується через систематизовану взаємодію освіти і працедавців та формалізується у вигляді критеріїв і вимог до випускників з точки зору їх поточної практичної придатності.

Нагадаємо, що саме у результаті моніторингу ситуації на ринку праці й виділення тих вимог, які складаються на цьому ринку щодо працівника викристалізувалася ідея компетентнісного підходу. Таким чином дискусія між освітянами й працедавцями привела до впровадження нового типу освітнього результату – орієнтації на

вирішення реальних завдань. Цей тип освітніх відносин отримав назву «компетентність». Компетентнісний підхід акцентує увагу на здатності використовувати знання.

Посилення практичної підготовки, адекватної вимогам сучасної економіки, є актуальним завданням і для вищої освіти. Так, у Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки операційна ціль 2.2. «Створення механізму співпраці між системою вищої освіти та ринком праці» передбачає вирішення зокрема таких завдань:

2.2.3. Підвищення рівня практичної підготовки здобувачів освіти.

2.2.4. Розвиток дистанційної, очно-заочної, дуальної та змішаних форм освіти.

2.2.7. Унормування залучення представників бізнесу до освітнього процесу.

Коли йде мова про гармонізацію вимог двох ринків – ринку освітніх послуг і ринку праці, тут варто враховувати особливості підготовки фахівців в університетах і коледжах. На перший погляд контраверсійно звучить думка Елли Лібанової, що «найгірше, що можна зробити, це поширювати думку, що освіта має підлаштовуватися під ринок праці. Не має. Ринок праці – це сьогоднішня. Освіта – це майбутнє. Це наша робоча сила за 10 років. Як можна розвивати освіту, якщо орієнтуватися виключно на потреби сьогодні?» [3]. Думка авторитетного науковця цілком слушна щодо університетської освіти. Випускник університету повинен орієнтуватись на довгострокові прогнози ринку праці, враховувати існуючі тренди у різних сферах. Натомість випускники коледжів фокусуються на короткій перспективі, на вакансії і ніші ринку праці, які потребують заповнення вже сьогодні. І саме ринок праці, на якому дедалі більше відчувається брак молодих кваліфікованих фахівців середньої ланки, відкриває перед коледжами «вікно можливостей».

Випускники коледжів найчастіше продовжують навчання у вишах, однак вони мають можливість набагато раніше за випускників університетів включатись в активне професійне життя – поступаючи на базі 9-ти класів (15 років), у 18 ро-

ків вони вже здобули освіту і отримали диплом молодшого бакалавра. Гліб Вишлінський, виконавчий директор Центру економічної стратегії, серед пропозицій, як зупинити втрату людського капіталу в Україні, зазначив, що «молодь може працювати і збагачуватися, створювати додану вартість. Натомість 80% випускників шкіл витрачають час на низькоякісне навчання в університетах, втрачаючи чотири-шість років активного життя» [2].

Отже, перевагою фахової передвищої освіти має стати якісна практична підготовка здобувачів освіти, орієнтованість на запити реального сектору економіки, які ґрунтуються на теоретичній підготовці. Їх формування значною мірою визначається ступенем ефективності співпраці між освітнім закладом і роботодавцями.

Роботодавці, фактичні й потенційні, є важливими зовнішніми стейкхолдерами будь-якого освітнього закладу (ОЗ). З одного боку, вони мають інтерес до діяльності ОЗ, оскільки очікують від них підготовлених фахівців, здатних приступити до роботи, а з другого – їх вимоги і потреби повинні враховуватись у змісті освіти, задавати вектор науково-пошуковій роботі студентів. Сьогодні коледжі активно розробляють Положення про стейкхолдерів, в яких зокрема окреслюють своїх зацікавлених осіб, регламентують діалог із ними, визначають інструментарій впливу стейкхолдерів щодо забезпечення якості освіти.

Ще одна конкурентна перевага фахових коледжів в тому, що значна увага приділяється виховній роботі. Студенти та їхні батьки також є стейкхолдерами освітнього закладу. Куратори академічних груп, на відміну від університетів, отримують доплату за кураторство і відтак більшою мірою мотивовані до роботи зі студентами. При цьому нагадаємо, що переважна більшість вступників коледжів – неповнолітні, 15-тирічні підлітки, які потребують наставництва і опіки. Виховна робота формалізується шляхом складання і реалізації затвердженого плану виховної роботи, який є результатом проектно-цільової діяльності викладача впродовж навчального року.

Таблиця 3

Особливості роботи куратора академічної групи на різних курсах

Курс	Характерні риси і проблеми	Акценти в роботі куратора
Перший	Період адаптації колишнього школяра до студентських форм колективного життя. Відбувається становлення студентської групи як соціально-психологічної спільноти, формуються базові орієнтири в студентському житті	Адаптація до студентського життя, особливо студентів, які не місцеві і проживають в гуртожитку. Важливою є постійна підтримка куратора, вивчення особистості кожного студента групи, контроль відвідування, кропітка щоденна виховна робота

Другий	Період напруженої навчальної діяльності студентів. Другокурсники готуються до складання ЗНО. Студенти інтенсивно охоплені більшістю форм навчальної та виховної роботи	Процес адаптації завершений, але в полі зору куратора залишається контроль за соціально-психологічним кліматом в групі. Активне залучення студентів до загальноколеджівських заходів. Контроль за відвідуванням і успішністю.
Третій	Збільшується роль професійного виховання, оскільки особливість організації навчання третьокурсників полягає у вивченні спеціальних дисциплін. Студенти ознайомлюються зі спеціальністю в період практик, їхній поведінці властивий інтенсивний пошук раціональних шляхів і форм спеціальної підготовки, пошук майбутнього місця роботи	Вплив на особистість, що формує моральний вигляд фахівця. Акцент на розвиток «гнучких навичок» (soft skills). Організація та участь у різноманітних заходах, пов'язаних із обранням фахом (наприклад, зустрічі з роботодавцями, екскурсії до Центру підтримки підприємництва у ЛМР).

Виховна робота в коледжах здійснюється за напрямками: національно-патріотичне, морально-правове, художньо-естетичне, екологічне виховання. Загалом можна сказати, що в закладах передвищої освіти порівняно із ЗВО студент впродовж навчання перебуває під опікою куратора. Також у багатьох коледжах працює психолог, до якого молода людина може звернутися зі своєю проблемою.

Висновки. Фахові коледжі перебувають на стадії ідентифікації свого місця в системі освіти

України. Більшість українців майбутнє своїх дітей продовжують пов'язувати з отриманням вищої освіти, однак позиціонування фахових коледжів як закладів, що якісно готують фахівців середньої ланки, на які є попит з боку роботодавців, може змінити цей тренд. Формування конкурентних переваг і донесення їх до зацікавлених сторін має стати основою успішного функціонування фахових коледжів як сучасних освітніх закладів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про фахову передвищу освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 30, ст.119). URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>
2. Гліб Вишлінський. 5 років тупцювання на місці. Як зробити державу драйвером, а не гальмом економічного розвитку. 5 січня 2022. URL <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/01/5/681172/>
3. Елла Лібанова : «Дистанційна освіта в Україні поглиблює нерівність» URL <https://osvitoria.media/experience/dystantsijna-osvita-v-ukrayini-poglyblyuye-nerivnist/>
4. Освіта в незалежній Україні : розвиток та конкурентоспроможність. Інформаційно-аналітичний збірник МОН України. – Київ, 2021.
5. Проект Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. URL <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>
6. Шаров О. Фахова передвища освіта : нова місія. 26 червня 2019 р. URL https://dt.ua/interview/fahova-peredvischa-osvita-nova-misiya-315698_.html

АЛГОРИТМ ПРОЦЕСУ АКРЕДИТАЦІЇ ОСВІТНЬО- ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Тетяна Свириденко,
заступниця директора з навчальної роботи
Київського енергетичного фахового коледжу

Анотація. У статті описана «step by step» – послідовність взаємопов'язаних дій всіх учасників процесу акредитації освітньо-професійної програми фахової передвищої освіти з відповідними наслідками кожної дії та розподілом в часі всіх подій акредитаційного процесу. Крім того, наведено розрахунок кількості балів, що забезпечує прийняття рішень щодо оцінки критеріїв та рішення про акредитацію.

Abstract: The article describes the "step by step" sequence of interrelated actions of all participants in the accreditation process of the educational – professional program of professional higher education with the corresponding consequences of each action and the distribution in time of all events of the accreditation process. In addition, the calculation of the number of points is provided, which ensures the decision-making on the evaluation of criteria and the decision on accreditation.

У грудні 2021 набув чинності наказ МОН від 01.07.2021 № 749 «Про затвердження Положення про акредитацію освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти».

Впровадження Положення в практичну діяльність закладу освіти викликало потребу побачити весь акредитаційний процес «step by step», тобто у вигляді взаємопов'язаних дій всіх учасників процесу акредитації освітньо-професійної програми фахової передвищої освіти (Державної служби якості освіти України, Уповноваженої установи, експертної групи, закладу освіти, Акредитаційної комісії) з відповідними наслідками кожної дії та розподілом в часі всіх подій акредитаційного процесу.

Оскільки процес акредитації освітньо-професійної програми фахової передвищої освіти буде описаний схематично, введемо такі позначення:

Служба = Державна служба якості освіти України

АК = Акредитаційна комісія, дорадчий орган Служби

УУ = Уповноважена установа

ЗО = заклад освіти

АЕ = акредитаційна експертиза

ЕГ = експертна група

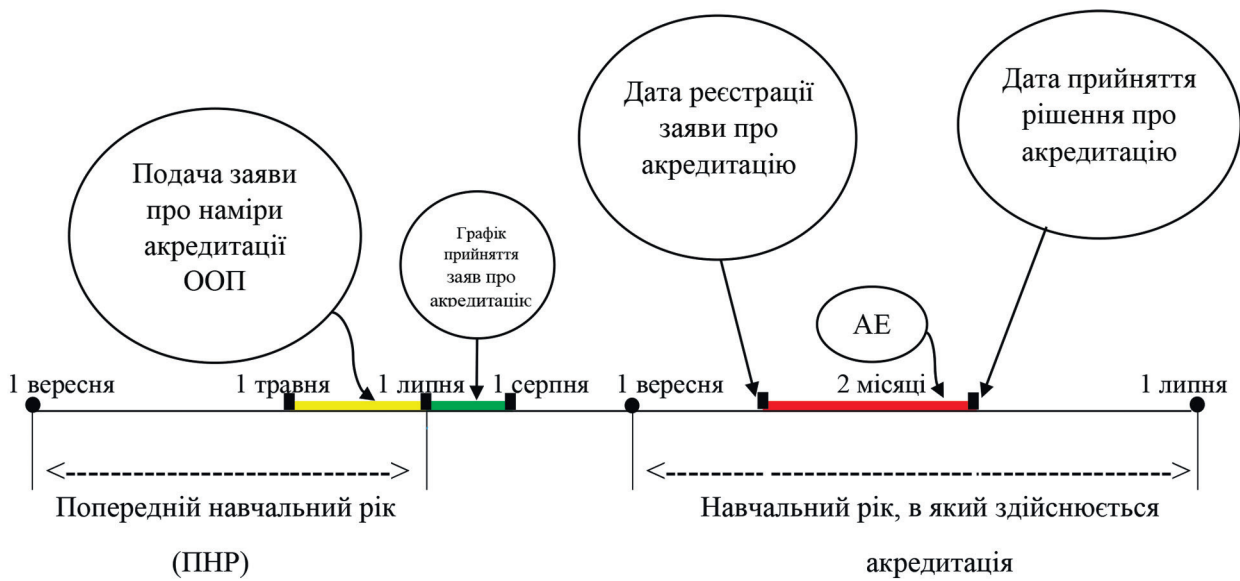
ОПП = освітньо-професійна програма

попередній аналіз = аналіз акредитаційної справи щодо повноти поданих документів, відповідності їх змісту назві ОПП

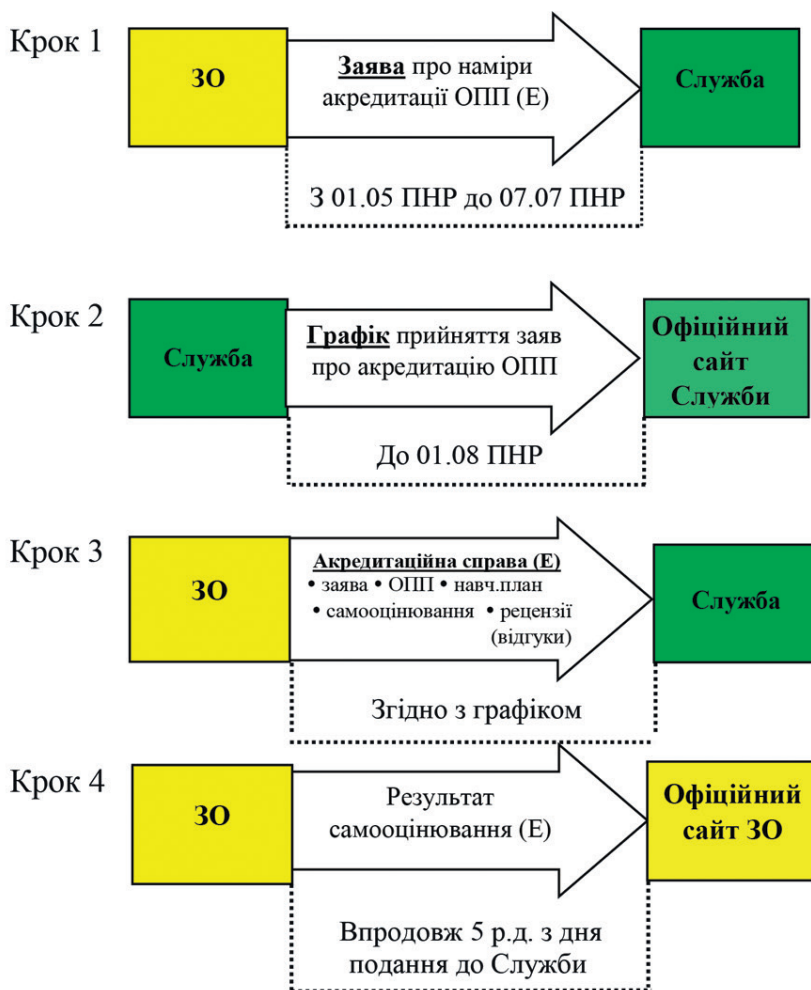
(Е) = в електронному вигляді

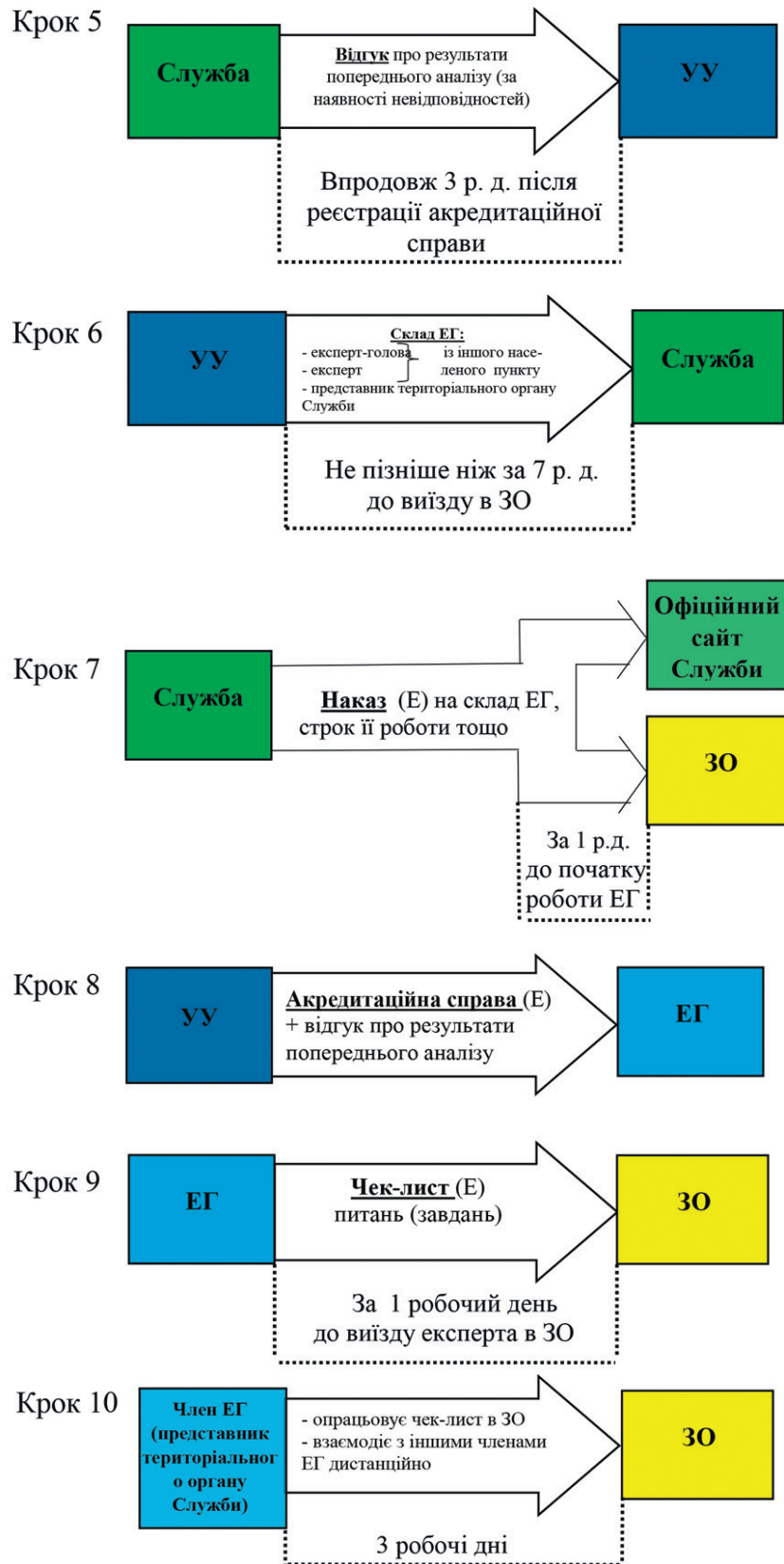
р. д. = робочих днів

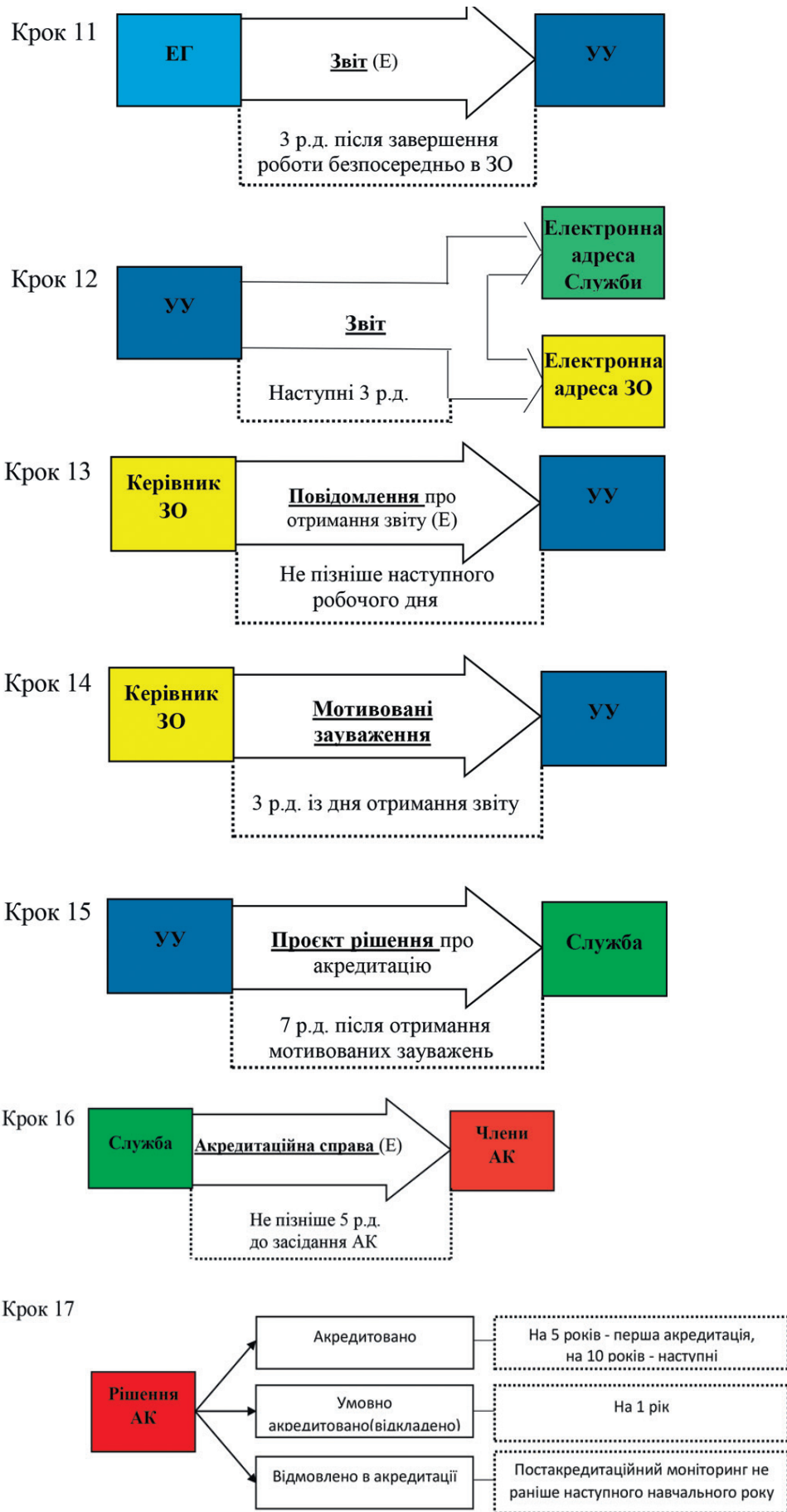
1. Перш ніж розкласти акредитаційну процедуру на певні кроки, подивимось на розподіл основних етапів акредитаційного процесу в часі

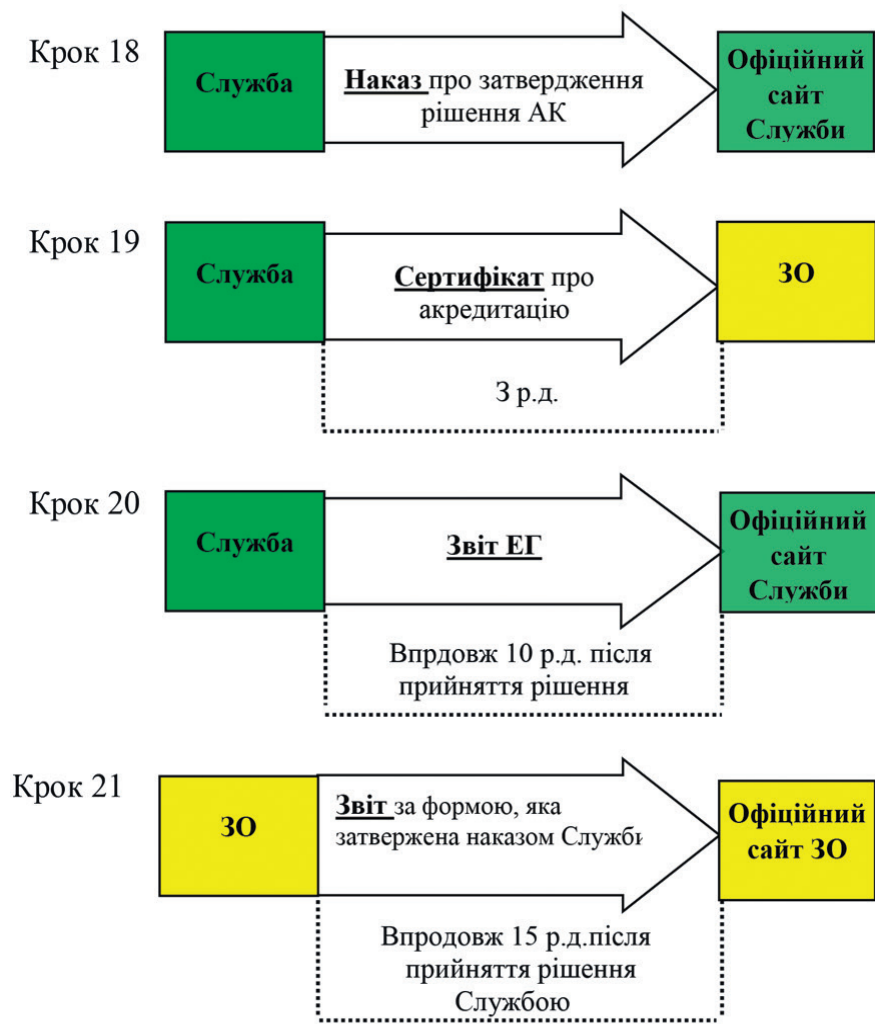

2. Детально процес акредитації ОПП фахової передвищої освіти складається з таких кроків:

3. Критерії оцінювання якості освітньо-професійної програми та освітньої діяльності за цією програмою.

В розділі II додатку 1 до Положення описана змістова складова визначення відповідності освітньо-професійної програми та освітньої діяльності за цією програмою критеріям.

На нашу думку, цікаво було б розглянути питання кількісних показників, на основі яких приймається рішення про акредитацію освіт-

ньо-професійної програми фахової передвищої освіти. Кожний з 7 критеріїв характеризується певною кількістю параметрів. Кожний параметр оцінюється в 1, 2 або 3 бали, які, якщо коротко, означають: 1 бал – виявлені недоліки не можуть бути усунені протягом року, 2 бали – виявлені недоліки можуть бути усунені протягом року, 3 бали – недоліки не виявлені або не мають суттєвого значення.

Оцінювання якості освітньо-професійної програми та освітньої діяльності за цією програмою					
Критерії	Кількість параметрів критерія	Кількість балів за критерієм (М)	Оцінка критерію		
			«відповідає» (75% від М)	«відповідає умовно» (50% від М)	«не відповідає»
1	2	3	4	5	6

1	2	3	4	5	6
1. Структура та зміст освітньо-професійної програми	8	24	18	12	менше 12
2. Організація прийому на навчання за освітньо-професійною програмою та визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти	4	12	9	6	менше 6
3. Організація освітнього процесу	4	12	9	6	менше 6
4. Контрольні заходи, оцінювання програмних результатів навчання здобувачів освіти та академічна доброчесність	3	9	6,75	4,5	менше 4,5
5. Кадрове забезпечення реалізації освітньо-професійної програми	4	12	9	6	менше 6
6. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	5	15	11,25	7,5	менше 7,5
7. Внутрішнє забезпечення якості освітньо-професійної програми	5	15	11,25	7,5	менше 7,5
Разом	33	99	74,25	49,5	

Рішення про акредитацію освітньо-професійної програми

Рішення	Частина балів від <i>тах</i> суми балів за всіма критеріями	Критерії, оцінені рівнем «не відповідає»
Акредитовано	75% і більше (min 74,25 балів)	Відсутні
Умовно акредитовано (відкладено)	50% - 74,9% (min 49,5 балів)	Не більше одного
Відмовлено в акредитації	Менше 50% (менше 49,5 балів)	Більше ніж один

ІНТЕГРАЦІЙНИЙ ФАКТОР НАУКИ ТА ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ ТА РЕАЛІЇ

Світлана Гусак,
викладачка ВСП «Вишнянський фаховий коледж
Львівського національного університету
природокористування»

Анотація. У статті проаналізовано поняття процесів сучасної системи інтеграційних факторів освіти як одного з головних ресурсів навчання у фаховій передвищій та професійній освіті. Зазначено, що у сьогоднішніх реаліях, коли зміст освіти набуває діяльній та практико орієнтовної спрямованості, інтеграційні процеси мають якомога більше наповнювати освітній процес.

Abstract: The article analyzes the concept of processes of the modern system of integration factors of education as one of the main resources of education in professional pre-higher and vocational education. It is noted that in today's realities, when the content of education acquires an activity and practice orientation, integration processes should fill the educational process as much as possible.

**Щоб змінити людей,
їх потрібно любити.
Вплив на них пропорційний любові до них.**
Й.Г. Песталоцці

**Багато чого не зробиш,
поки не вивчишся.
Але багато треба зробити,
щоб навчитись.**
Конфуцій

Концепція безперервного навчання, особливо в умовах війни, є провідною для рівня фахової передвищої та професійної освіти. Впровадження у життя інтеграції в науці та освіті завжди буде актуальним, оскільки з успішною її методичною реалізацією і відбудеться досягнення рівня якісної мети.

Важливо тут окреслити умови інтеграції, які відіграють суттєву роль в інтеграційних процесах освіти та науки, а саме:

- різноманітність елементів інтеграції;
- методологічна сумісність знань, ідей тощо;
- врахування загальних принципів системності, розвитку, відповідності, доповнюваності у побудові дидактичних систем;

- неможливість існування один без одного елементів інтеграції тощо.

І тут важливо зазначити, що роль безперервного навчання є основною у вирішенні глобальних освітніх проблем та викликів. І, як наслідок певних змін, зростає здатність набуття додаткових навичок, оновлення існуючих знань, і розвиток прихованого потенціалу мозку (врахування коефіцієнта інтелекту) набуває все більшої значущості в XXI столітті.

Усі ми пам'ятаємо геніальний вислів Альберта Ейнштейна, який порівняв життя з їздою на велосипеді: «Аби втримати рівновагу, потрібно постійно рухатися» [6]. Це порівняння часто цитують педагоги, оскільки воно ідеально підходить до освіти та науки. Для того, аби підтримувати рівновагу у складних життєвих ситуаціях і протистояти в умовах війни політичним, економічним, культурним викликам, нам слід продовжувати навчання і працювати над саморозвитком та самовдосконаленням особистості, адже ці процеси є інтегруючим фактором освіти.

У час стрімкого розвитку інформаційних та інноваційних технологій перед наукою та освітою виникає необхідність використання і застосування новітніх педагогічних технологій системи виявлення, вимірювання та оцінювання рівня

сформованості знань, умінь та навичок. Тому актуальним завданням сучасної освіти та науки є реалізація компетентнісного підходу у навчанні, котрий передбачає спрямованість освітнього процесу на формування й розвиток ключових компетентностей особистості. Реалізація цього підходу зумовлює не тільки інформованість слухача, а й розвиток його особистості, його вміння мислити, діяти, формувати стійкі навички поведінки в реальних життєвих ситуаціях для збереження потреби до навчання протягом усього життя.

Саме сьогодні ми спостерігаємо інтеграцію (процес об'єднання) в суспільстві як закономірний етап розвитку, пов'язаний у будь-якій державі світу, зокрема і в Україні, з переосмисленням суспільством ставлення до тих змін і нових ідей та викликів, які передують інтелектуалізації фахової передвищої та професійної освіти. Необхідно зазначити, що однією з важливих умов в процесі інтеграційного характеру є управління професійним розвитком усіх учасників цього процесу в умовах війни. Тому освіта та наука в контексті інтеграції крокують шляхом кардинальних змін, і це знаходить своє відображення у суспільстві, яке реалізується у створенні певної магистралі, що охоплює напрями загальноєвропейського, наукового та освітнього простору [1].

Таким чином, інтеграція – це процес взаємодії, об'єднання, взаємовпливу, взаємопроникнення, взаємозближення, відновлення єдності двох або більше систем, результатом якого є утворення цілісної системи, яка набуває нових властивостей та взаємозв'язків між оновленими елементами системи [5].

Все більш масового характеру набуває у суспільстві інтеграція в освіті. Інтеграція в освіті взагалі та інтеграція виховних соціальних впливів суспільства, зокрема з філософсько-соціологічної точки зору, все більше стає проблемою педагогічною. Її розв'язання є найважливішою умовою як окремої особистості, так і суспільства в цілому [4].

Інтеграцію в освіті розглядають у багатьох аспектах, зокрема:

- ◆ як фактор розвитку освітніх систем;
 - ◆ як різновид наукової інтеграції, що здійснюється в межах педагогічної теорії та практики;
 - ◆ як вищу форму відображення єдності цілей, принципів, змісту, форм організації процесу навчання та виховання;
 - ◆ як процес і результат взаємодії структурних елементів змісту освіти, який супроводжується зростанням системності та спресованості знань;
 - ◆ як цілеспрямоване об'єднання, синтез відповідних навчальних дисциплін у самостійну систему цільового призначення, яка спрямована на забезпечення цілісності знань та умінь [2].
- Основні інтеграційні процеси у сучасному

освітньому просторі стали предметом дослідження Т. Івашкової [1], С. Наджафарової [2], Н. Сидорчук [3] та інших.

Дидактичні основи інтеграції змісту освіти і змісту навчання визначаються кінцевою метою освітнього процесу – потребою в передачі соціального досвіду суспільства, залученням особистості до діяльності соціуму. Через те, що соціальний досвід інтегрований за своєю сутністю, то й освітньою системою повинні створюватись умови для інтегративної пізнавальної діяльності молоді, що сприяє формуванню в них цілісного світорозуміння, світогляду [4].

Сьогодні ключовим викликом для освіти та науки стає спроба адаптації в умовах війни, пандемії COVID-19, спроба адаптації до нових стандартів та вимог, що дозволяє закладам фахової передвищої та професійної освіти, з одного боку, продовжувати надавати освітні послуги, хоча багато закладів освіти переміщені або працюють в надскладних умовах, а з іншого – забезпечити здобувачів освіти від тих можливих ризиків, які існують сьогодні у суспільстві. Усе робиться для безперервного розвитку освіти: фахова передвища та професійна освіта не повинна відчувати обмеження у своїй діяльності.

Інтегруючий фактор освіти та науки у фаховій передвищій та професійній освіті є найважливішим інструментом для скорочення рівня бідності, покращення здоров'я і добробуту населення, а також її фінансування – вдалою інвестицією у майбутнє та для формування здорового способу життя особистості. Саме тому ініціативу інтеграційного фактору ми маємо розвивати, бо він посідає важливе місце в умовах війни, спрямований на реалізацію нових ідеалів – на розвиток творчих здібностей та потенційних можливостей.

Висновки. Місія освіти в сучасному світі не легка і надзвичайно важлива. Впевнено можемо стверджувати, що головним завданням є сформувати відповідальну та самодостатню особистість, яка володіє критичним мисленням, а також має імунітет проти численних соціальних утворень і володіє рівнем інтелекту конструктивних поведінкових стратегій.

Вважаємо, що інтеграція науки та освіти забезпечить нам оптимізацію та урізноманітнення освітнього процесу. А це, у свою чергу, сприятиме застосуванню інформаційних технологій у фаховій передвищій і професійній освіті; і ми, як фахівці, зможемо бути більш компетентними у будь-яких проблемних питаннях.

Ініціативу інтеграції ми маємо продовжувати та розвивати, бо вона сприяє формуванню духовно багаті особистості і вихованню здобувачів освіти у дусі найкращих людських цінностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ВИВЧЕННЯ КЛІНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Світлана Дуднік, директорка коледжу
Тетяна Слюсарчук, завідувачка навчально-виробничої практики
Людмила Шлаган, голова циклової комісії
Комунального закладу «Ніжинський фаховий медичний коледж»
Чернігівської обласної ради

Анотація. У статті висвітлені питання шляхів підвищення позитивної мотивації студентів до вивчення клінічних дисциплін.

Abstract: The article highlights the ways to increase the positive motivation of the students to the learning of clinical disciplines.

**Посередній учитель розповідає,
Хороший учитель пояснює,
Кращий учитель демонструє,
Великий учитель надихає.**

Уіл'ям Артур Уорд

У книзі «Серце віддаю дітям» В.О. Сухомлинський, звертаючись до вчителів, писав: «Не забувайте, що ґрунт, на якому будується ваша педагогічна майстерність, – у самій дитині, в її ставленні до знань і до вас, учителю. Це бажання вчитися, натхнення, готовність до подолання труднощів. Дбайливо збагачуйте цей ґрунт, без нього немає школи».

Наш обов'язок не просто передати студентам знання і вміння, а й викликати в них відповідну активність, елементом якої є мотивація, у якій виявляється ставлення до навчання.

В умовах ринкової економіки, високих технологій у галузі медицини, фармації, високої конкуренції на ринку праці, а також у сучасних умовах пандемії COVID-19 все гостріше постає питання в підготовці медичних фахівців середньої ланки,

які б надавали якісну медичну допомогу. Тому проблему підготовки фахівців високого рівня слід вирішувати шляхом підвищення позитивної мотивації студентів до навчання.

Над чим працює наш колектив сьогодні, аби якісно виконати поставлені завдання, підвищити мотивацію студентів до навчання? З якими викликами зустрічається і як їх долає? Про це і піде далі мова.

Ми завжди пам'ятаємо, що в системі «викладач – студент» дуже важливим є зворотний зв'язок. У сучасній освітній діяльності найскладнішою проблемою є відносини між викладачами та студентами. Багаторічна практика викладачів клінічних дисциплін нашого закладу доводить, що для підвищення зацікавленості студента до навчання необхідно працювати в кількох напрямках. Особливу увагу надаємо постійному підвищенню професійного рівня викладача на курсах підвищення кваліфікації шляхом стажування і самоосвіти, що на сьогодні дає можливість викладачеві бути компетентним і щодо педагогічних вимог, інклюзивної освіти, андрагогіки. Це

вивчення клінічної дисципліни має організація основного етапу практичного заняття. Якщо вони відбуваються в кабінетах клінічної практики на базі лікарень, якщо на них залучаються пацієнти відділень або заняття відбувається біля ліжка хворого, – годі шукати кращу мотивацію. Та все ж більшість занять відбувається в кабінетах доклінічної практики, а особливо це стало звичним в умовах поширення пандемії COVID-19. Ось де, аби підвищити мотивацію до вивчення теми, викладач використовує всі свої знання і вміння, майстерність і досвід. І тут в нагоді ста-

ють давно випробувані інтерактивні форми і методи. Найбільш цікавими і затребуваними в нас стали ділові та рольові ігри. Саме вони дають змогу максимально наблизити заняття до майбутньої практичної діяльності, приймати самостійно рішення в проблемній ситуації, проявити творчість, гнучкість, рішучість, вміння працювати в команді, брати на себе відповідальність. Уводячи в такі ситуації та ігри знання і вміння із суміжних та базових дисциплін, викладачі спонукають студентів до розуміння міждисциплінарних зв'язків, розуміння важливості інших дисциплін, які доповнюють одна одну, дають можливість студентам оцінити і зрозуміти ситуацію і проблему в цілому, наче в 3D, і в подальшому успішно її вирішити.

Майстерність викладача в урізноманітненні форм самостійної позааудиторної роботи також допомагає підвищити позитивну мотивацію студента до вивчення дисципліни. Адже її виконання і засвоєння наші студенти демонструють під час практичного заняття і досить часто на заключному його етапі. Вдало підібрані і часто особистісно орієнтовані завдання допомагають розкрити здібності студента, підкреслити його індивідуальність, відчутти себе успішним, спонукають до кращого і професійнішого виконання самостійного завдання. І додатковий бал за таку роботу заохочує студента в подальшому ще краще справлятися з нею.

Одним із елементів позитивної мотивації студентів до вивчення клінічної дисципліни є залучення до навчально-дослідницької роботи. Звичайно, що не всі беруть участь у такій роботі, адже це важке завдання – опрацювати, дослідити, вивчити, узагальнити певний матеріал. Але результат перевищує усі сподівання. Дослідник-

участь у конференціях, семінарах, вебінарах, підготовка виступів і статей у періодичні фахові видання, методичних посібників, рекомендацій як для викладачів, так і для студентів. Разом це дає можливість, використовуючи інтерактивні форми і методи навчання, бути цікавим для студента, робити кожне наступне заняття не схожим на попереднє, створювати ситуації пошуку нового.

Вмотивувати студента до вивчення клінічної дисципліни допомагає сама особистість викладача, який любить медицину, людей, власним прикладом демонструє фахову небайдужість, робить кожну тему цікавою і неповторною. І ще надзвичайно важливий напрям роботи щодо підвищення позитивної мотивації – це студентоцентризм, створення навколо молодої людини позитивної атмосфери впродовж усього навчання.

Уперше знайомлячись із аудиторією, необхідно визначити рівень обізнаності, підготовки студентів, аби в подальшому планувати увесь комплекс проведення занять із врахуванням цих результатів.

Тон практичному заняттю задає підготовчий етап. Саме тут викладач демонструє свою майстерність, бо щозаняття намагається використовувати різні форми і методи оцінювання знань і вмінь студентів. Причому такі форми можуть змінюватися в кожній бригаді під час вивчення однієї й тієї ж теми, до прикладу, усне опитування, тестування, ситуаційні завдання. Йдучи на практичне заняття, студенти з цікавістю очікують, а як сьогодні розпочне заняття викладач. І це також є фактором підвищення позитивної мотивації до вивчення дисципліни.

Особливе значення в підвищенні мотивації до

студент розвивається, набуває досвіду, знайомиться з новинками. І, головне, вдалий виступ доповідача спонукає інших студентів взятися за виконання такої роботи в найближчий час. Студентська конференція – це потужний поштовх для подальшого розвитку творчих наукових здібностей студентів. У цьому ми переконалися не один раз.

Коледж активно спонукає студентів до участі в позааудиторних заходах із професійним спрямуванням. Це олімпіади, конференції, семінари, конкурси. Творча, нестандартна атмосфера цих заходів сприяє зацікавленню майбутнього медика, виховує любов до професії, повагу до здоров'я і життя людини.

Участь у освітньо-виховному процесі фахівців медичних закладів міста є також одним із елементів підвищення мотивації студентів до вивчення клінічних дисциплін. Адже медики, ви-

кладачі-сумісники, які мають безпосереднє відношення до медицини, прикладами із власного медичного досвіду спонукають молодь поважати обрану професію.

Важливою складовою підвищення позитивної мотивації студентів до вивчення клінічних дисциплін є об'єктивне оцінювання їх знань і вмінь. Тому нами розроблені критерії оцінювання, які доводяться до відома кожного студента. Під час оголошення оцінки викладач пояснює і обґрунтовує своє рішення.

Підсумовуючи викладене, хочемо наголосити, що в нашому коледжі створена цілісна система шляхів підвищення позитивної мотивації студентів до вивчення клінічних дисциплін. Сподіваємось, що студенти, якісно засвоївши знання і вміння, у майбутньому використовуватимуть їх у своїй професійній діяльності, ставши вмотивованими, компетентними медичними фахівцями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ілясова Ю. Визначення мотивації у майбутніх молодших медичних спеціалістів. Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень : зб. наук. пр. – Вип. 10 (13). – 2018. – С. 139–142.
2. Венгер О. П., Гусева Т. П., Мисула Ю. І., Сас Л. М., Смахна О. Є., Білоус В. С., Люта О. О., Несторович Я. М. Мотивація досягнення як важливий чинник успішного професійного становлення студентів-медиків // Медична освіта. – № 4. – 2018. – С. 31–35.
3. Яруліна Л. Розвиток навчальної мотивації студентів / Л.Р. Яруліна // Социс. – № 4. – 2007. – С. 30–32.

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

NMCBOOK.COM.UA
«МЕДІАТЕКА ЕЛЕКТРОННИХ
ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ» –
СУЧАСНЕ ЦИФРОВЕ ОСВІТНЕ
СЕРЕДОВИЩЕ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ
ТА МАСОВОЇ ОСВІТНЬОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ
ЕЛЕКТРОННИХ
ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ

**ЕФЕКТИВНЕ НАВЧАННЯ ТА САМОКОНТРОЛЬ
ДОСТУПНІСТЬ МОДУЛЬНІСТЬ ТА ГНУЧКІСТЬ**

ЕЛЕКТРОННІ ▲
ПІДРУЧНИКИ І ПОСІБНИКИ

МАСОВІ ВІДКРИТІ ▲
ОНЛАЙН-КУРСИ
для підвищення кваліфікації
педагогів та навчання
студентів

ВІДЕОКУРСИ ▲

ПОСІБНИКИ НОВОГО ПОКОЛІННЯ ▲
У ФОРМАТІ PDF

ЕЛЕКТРОННІ ПРОГРАМНО-МЕТОДИЧНІ ▲
КОМПЛЕКСИ ІЗ ДИСЦИПЛІН

ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ У СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ АКУШЕРСЬКО- ГІНЕКОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Анна Півчук,
ЗФПО «Київський фаховий медичний
коледж ім. П.І. Гаврося»

Анотація. У статті розглянуто поняття «навчальна мотивація». Охарактеризовано рівні та типи навчальної мотивації. Наводяться чинники, які сприяють формуванню навчальних мотивів і пізнавальних інтересів студентів. Запропоновано методи і засоби формування мотивації. Представлені інтерактивні методи, які допомагають роботі викладача з формування позитивної навчальної мотивації.

Abstract: The article discusses the concept of "educational motivation". The levels and types of educational motivation are characterized. The factors that contribute to the formation of educational motives and cognitive interests of students are given. Methods and means of forming motivation are proposed. Interactive methods that help the work of the teacher on the formation of positive educational motivation are presented.

Не так важливо вчити дітей, як потрібно створити ситуацію, у якій дитина просто не може не вчитися і робить це із задоволенням.

К. Роджерс

Одним із ключових завдань сучасної медичної освіти є підготовка спеціалістів з високим рівнем професійної компетентності та різнобічним розвитком особистості. Практика показує, що однією з найважливіших складових соціального, економічного, політичного та інших напрямів зростання нашої держави стає професійний рівень її фахівців. Найважливішим пріоритетом медичної освіти є підготовка висококваліфікованого медичного фахівця, який здатен вирішувати виробничі ситуації, мати навички, що характеризують придатність до працевлаштування, позитивно ставитися до роботи, бути успішним у навчанні, здатним до самонавчання і постійного професійного розвитку, ініціативним. На процес будь-якої діяльності впливає мотиваційна складова.

Важливим різновидом мотивації професійної підготовки студентів-медиків, який пояснює поведінку людини, спрямовану на саморозвиток й

самовдосконалення, та значною мірою визначає її спрямованість на успішну професійну діяльність, є мотивація досягнення.

Виокремлюють поняття «мотив» і «мотивація». За О. М. Леонтьєвим, мотив – це одремічена потреба, тобто прагнення, бажання володіти чимось конкретним (дипломом про вищу освіту, професією тощо).

С. У. Гончаренко інтерпретує мотивацію як систему мотивів або стимулів, чинників, що детермінують конкретну діяльність, поведінку особистості. Це поняття охоплює мотиви, потреби, мету, наміри, переживання тощо.

Психологи та педагоги вирізняють п'ять рівнів навчальної мотивації:

I. **Перший рівень** – високий рівень мотивації, коли є пізнавальний мотив, прагнення якнайуспішніше відповідати вимогам. Студенти чітко виконують усі вказівки викладача, вони сумлінні й відповідальні, засмучуються, якщо одержують незадовільні оцінки.

II. **Другий рівень** – достатня мотивація. Студенти з таким рівнем мотивації успішно справляються з навчальною діяльністю. Такий рівень є середньою нормою.

III. **Третій рівень** – позитивне ставлення до

навчального закладу, але він приваблює молодь позанавчальною діяльністю. Ці студенти відвідують навчальний заклад, щоб спілкуватися із друзями, з викладачами, їм вдається бути непоганими студентами. Пізнавальні мотиви в таких студентів сформовані меншою мірою і освітній процес їх мало приваблює.

IV. Четвертий рівень – низька мотивація. Студенти із такою мотивацією відвідують навчальний заклад неохоче, мають проблеми з навчанням, важко адаптуються до обставин.

V. П'ятий рівень – негативне ставлення до навчального закладу, навіть дезадаптація. Такі студенти мають труднощі в навчанні: вони не справляються з матеріалом, мають проблеми в спілкуванні з однокурсниками, викладачами.

У фаховій літературі є різні способи мотивації, з яких можна виділити наступні:

- нормативна мотивація – спонукання людини до певної поведінки завдяки ідейно-психологічному впливу: ствердження, інформування та ін.;
- примусова мотивація – заснована на застосуванні влади або погрози погіршення соціального стану людини у випадку невиконання нею необхідних завдань;
- стимулювання – вплив безпосередньо не на особистість, а на зовнішні обставини за допомогою благ – стимулів, що спонукають студента до певної поведінки.

Перші два способи є прямими, тобто передбачають безпосередній вплив на людину, третій – навпаки, опосередкований, тому що в його основі лежить вплив зовнішніх факторів – стимулів.

У своїй викладацькій діяльності здійснюють наступні кроки до втілення навчальної мотивації:

- ◆ демонстрація відеофільмів з клінічною картою;
- ◆ рольові та асоціативні ігри;
- ◆ використання кейс-технологій та мозковий штурм.

Контроль за присутністю студентів на лекціях є, звичайно, сильним мотивом для відвідування занять. На заняття, яке всебічно забезпечене інноваційними технологіями, збагачене яскравими прикладами із клінічної практики, де присутнє справжнє мистецтво емоційного викладу, студенти поспішають без будь-якого примусу. Лекційні заняття, які забезпечені інформаційними технологіями, суттєво сприяють розвитку позитивної навчальної мотивації у студентів. Окрім того, впровадження інноваційних технологій, унаочнення лекційних занять збільшує запам'ятовування матеріалу на 14–38%, економить близько 40% часу, утричі ефективніше за слова. Тому на кожному лекційному занятті застосовують лекції-презентації, виклад матеріалу у вигляді брошури, короткі відеоролики з теми.

Матеріал, який почув, а потім побачив підтвердження у вигляді фото, картинки або відео краще запам'ятовується.

Невід'ємною частиною підвищення мотивації до навчання, любові до професії є високий рівень підготовки викладача до занять зі студентами, де в першу чергу увага приділяється вивченню практичних навичок й умінь, клінічним розборам складних випадків. Наприклад, під час вивчення теми «Кровотечі під час вагітності, пологів та в післяпологовий період» на фельдшерському відділенні велика увага приділяється міждисциплінарній інтеграції, зокрема з клінічними дисциплінами, а не сухому викладенню теми. Використовують архівні історії пологів та приклади клінічних випадків. Демонструють відеоролики практичних навичок з помилками та без, тим самим студенти краще засвоюють матеріал, алгоритм виконання навичку та на майбутнє аналізують до чого можуть призвести помилки. Таким чином, підвищується інтерес до навчання та фахова мотивація.

Готуючись до практичних занять, використовують матеріали наукових статей та робіт зарубіжних досліджень. Наприклад, під час вивчення теми «Пологи, перебіг та ведення» на фельдшерському відділенні акцентують увагу на веденні пологів за кордоном в порівнянні з Україною, а саме різних видах знеболення, методах народження плода та посліду, активного ведення пізнього післяпологового періоду для того, щоб студенти розуміли, що пологи – це один єдиний алгоритм, за зміни якого можуть з'явитися ускладнення. Різномічне розуміння ведення пологів за кордоном та в Україні дає змогу студентам розуміти, що наша медицина змінюється, так як багато корисного та цікавого ми переймаємо у зарубіжних спеціалістів. Студентам подобається моніторити різні наукові дослідження та статті, після чого гідно та аргументовано захищати свою думку. Такий підхід дає можливість підняти авторитет коледжу та циклової комісії в очах студента.

Досить цікавим кроком, з отриманого викладацького досвіду, є використання інтерактивних методів. Термін «інтерактивний» прийшов до нас з англійської і має значення «взаємодіючий». На практичних заняттях з дисциплін «Медсестринство в акушерстві» та «Медсестринство в гінекології» для контролю вихідного та заключного рівнів знань застосовуються такі інтерактивні методи, як:

- групові (робота в парах, робота в трійках, карусель, робота в малих групах, акваріум, хто/що я, метод «задом наперед», метод «атака на вчителя», метод «листування», «баскет»-метод);
- фронтальні методи (мікрофон, мозковий штурм, коло ідей, асоціативний куш, незакінчене речення, метод «Прес», «Так – ні», «Займи

позицію», «Навчаючи – учусь», мозаїка, ажурна пилка, рольова гра, exit slips, вимушені дебати, метод кубування, ромашка Блума).

Зацікавленість, значний інтерес та підвищення навчальної мотивації у студентів викликають ігрові технології навчання, які дають можливість наблизитися до реальної життєвої ситуації. Рольова гра – ефективний метод навчання практичним навичкам. Наприклад, під час вивчення теми «Циклічні та ациклічні розлади менструальної функції» на фельдшерському відділенні II курсу було задано розібрати ролі учасників гри. Роздавалися лише ролі, без слів, дій та попередній діагноз. Було дві команди, у кожній однакова кількість учасників, після підготовки команди по черзі представляли свої рольові ігри. Я вважаю розігрування конкретної життєвої ситуації за задалегідь розподіленими ролями сприяє розвитку критичного мислення, швидкій адаптації у нестандартних умовах, дає можливість брати на себе відповідальність, встановлювати міжособистісні контакти, обмінюватися інформацією, допомагає уявити себе в тій чи іншій соціальній ролі, попередити помилки, які могли б виникнути в реальній професійній ситуації, та водночас, що найголовніше, убезпечує від нанесення шкоди реальному пацієнтові. Таким чином, рольова гра імітує реальність шляхом «проживання ситуації», надає можливість діяти «як насправді», мотивує до навчання та пізнання нового. Таким чином, інтерактивні заняття допомагають виявити і розвинути пізнавальні та творчі здібності студентів; враховувати професійні риси особистості; виховують толерантного свідомого громадянина; сприяють найкращому засвоєнню навчального матеріалу та значно підвищують рівень навчальної мотивації у студентів.

Враховуючи надзвичайну важливість ефективної підготовки до ліцензійного іспиту Крок М, перед початком кожного практичного заняття студенти у додатку Viber отримують повідомлення у вигляді QR-коду або активного посилання на тестування з теми практичного заняття, яке проходить на платформі «Всеосвіта» для того, щоб визначити вихідний рівень знань. За рахунок створення різних видів тестових завдань (з однією правильною відповіддю, з кількома правильними відповідями, з полем для вводу відповіді, на встановлення відповідності, із заповнення пропусків у тексті, з вибором правильної відповіді у тексті, на встановлення послідовності, на пошук у зображенні), студенти краще запам'ятовують тему практичного заняття. Окрім того, завдяки зручному інтерфейсу можна бачити, які питання викликають труднощі у студентів і, відповідно, яку тему потрібно повторити або пояснити додатково. Отже, не менш важливим елементом сучасної технології навчання є тест як інструмент вимірювання рівня знань і склад-

ності завдань, оскільки без такого інструменту керувати навчальним процесом важко, як стверджують компетентні джерела: введення тестового контролю істотно підвищує мотивацію навчання і зацікавленість студентів.

Система контролю та оцінювання якості знань і практичних навичок постійно вимагає вдосконалення, оскільки, за В.О. Сухомлинським, «найголовніше заохочення – і найсильніше покарання в педагогічній праці – оцінка. Це найгостріший інструмент, використання якого потребує величезного вміння і культури». Від поставленої оцінки залежить настрій студента, мотивація відвідувати заняття, матеріальне становище (стипендія для осіб, що навчаються за держзамовленням). Але не потрібно забувати, що студент може бути орієнтований на гарні оцінки, може боятися поганих; потребує схвалення від рідних; можливо, він хоче бути найкращим або довести собі й усім, що він крутий, а, можливо, йому насправді цікава медицина. Кожен студент хоче отримати «свою» оцінку – результат навчальної діяльності. Тому необхідно використовувати усі доступні форми контролю: попередній, поточний, повторний, тематичний, періодичний, рубіжний, підсумковий, комплексний. Надзвичайно ефективним є проведення повторного і тематичного контролю, адже не секрет, що студенти швидко забувають пройдений матеріал навіть за достатнього попереднього засвоєння. Повторна перевірка якнайкраще сприяє переведенню знань з короткотермінової до довготривалої пам'яті. Надзвичайно важливим для підвищення мотивації є принцип індивідуального характеру перевірки й оцінювання знань, який передбачає врахування викладачем індивідуальних особливостей кожного студента. З цією метою студенту ставлять додаткові і навідні запитання. Контроль стимулює постійну роботу всіх студентів і це певною мірою досягається його несподіваністю.

Мотивація навчальної діяльності – це рушійна сила, яка спонукає студента-медика до активного оволодіння знаннями, уміннями, навичками. Основними чинниками, які впливають на формування позитивної мотивації до навчальної діяльності, є: зміст навчального матеріалу, організація навчальної діяльності, колективні форми навчальної діяльності, оцінка навчальної діяльності, стиль педагогічної діяльності викладача, спілкування та ставлення викладача до студентів. Таким чином, завдяки активному застосуванню різноманітних шляхів підвищення мотивації студентів можна покращити якість навчання та сприяти формуванню професійно компетентних фахівців.

**Список
ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ**

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Олександр Симонік,
викладач ВСП «Ковельський
промислово-економічний фаховий коледж ЛНТУ»

Анотація. У статті подано розробку інтерактивної лекції з дисципліни «Конструювання деталей машин». Зокрема для вивчення будови коренезбиральних машин було розроблено мультимедійну презентацію та проведено інтерактивний практикум з використанням комп'ютерних програм. Також наголошено на перевагах інтерактивного навчання.

Abstract: The article presents the development of an interactive lecture on the discipline "Design of machine parts". In particular, to study the structure of root-collecting machines, a multimedia presentation was developed and an interactive workshop was held using computer programs. The benefits of interactive learning are also emphasized.

Перед сучасною освітою стоїть завдання пошуку нових видів і форм організації навчальної діяльності. Значно покращити рівень засвоєння студентами навчального матеріалу можна за допомогою інтерактивних технологій.

Інтерактивні форми і методи навчання є різні, зокрема: індивідуальна й командна роботи, дебати, дискусії, моделювання, рольові ігри, а також активне впровадження в освітній процес комп'ютерних технологій. Ці методи навчання не тільки підвищують інтерес до технічних дисциплін, а й сприяють виробленню практичних навичок та підвищенню рівня знань студентів.

Наприклад, для проведення інтерактивної лекції з дисципліни «Конструювання деталей машин», коли вивчаємо будову коренезбиральних машин, було розроблено мультимедійну презентацію та проведено інтерактивний практикум з використанням комп'ютерних програм (КОМПАС для створення каркасних моделей об'єктів (вузлів, деталей), а також було застосовано 3D-принтер, за допомогою якого роздруковуються деталі машин. Адже студентам надзвичайно цікаво власноруч створювати ту чи іншу деталь машини.

На першому етапі заняття викладач проводить підготовчу роботу, знайомить студентів із темою, формулює основну проблему заняття.

Викладач зазначає, що пруткові транспортери, поздовжні і вивантажувальні, є одними із най-

важливіших робочих органів коренезбиральних машин, що здійснюють транспортування і сепарацію коренів. Під час виконання технологічного процесу полотно транспортера має певний натяг, що спричиняє контактний тиск поверхні отворів ланок з'єднання на поверхню головки прутка. Це, а також обертання головки прутка в отворах ланок з'єднання під час руху полотна приводить до зношування головки прутка, що може привести до виходу головок прутка з кріплень і порушення технологічних властивостей полотна транспортера. Для передбачення такої ситуації і забезпечення належної роботи транспортера необхідно визначити час стирання головки, тобто ресурс прутка. Це і є основною проблемою заняття.

Мультимедійна презентація допомагає студентам зрозуміти, що розрахункова модель для визначення часу стирання головки прутка до моменту її виходу із отворів кріплення – це система, у якій головка прутка і ланка з'єднання ланцюга виступають як трибосистема циліндричного спряження.

Через складність процесу зношування не завжди є можливим використати напрацьовані відомості для достовірного прогнозування зношування вузлів тертя, тому необхідним є експериментальне дослідження зношування як фактора, що обґрунтовано відображає процес тертя для вибраних зовнішніх умов, матеріалів пари

тертя, їх стану.

Для реальної оцінки зносостійкості матеріалів досліджуваної пари тертя найбільш придатними є відносні характеристики зношування, які дозволяють інтегрально врахувати сукупність факторів, що діють під час зношування. Для повного опису процесу зношування доцільним є використання функцій зносостійкості.

Під час інтерактивного практикуму з'ясуємо, що для експериментального визначення факторів, що реалізуються у процесі зношування використовуються силові схеми тертя, де досить просто знайти будь-яку із кількісних характеристик зношування. При виборі силової схеми тертя «головка прутка – ланка з'єднання ланцюга» враховуємо можливість створення стаціонарних умов тертя протягом досліду, тобто постійності кінетичних і геометричних параметрів пари тертя, що дозволяє вивчити функції зносостійкості.

Вивчення зносостійкості матеріалів досліджуваного трибоспряження головки прутка – ланка з'єднання при сухому терті і визначення функції зносостійкості у цьому випадку проводиться за силовою схемою тертя вкладиш – диск.

У розрахунковій моделі визначення ресурсу головки прутка (за допомогою комп'ютерних технологій), а також роздрукування за допомогою 3D-принтера самої головки прутка, робимо разом зі студентами припущення, що поверхня головки стирається рівномірно на всьому контурі; за один цикл проходження полотна головки прутка робить один оберт; нормальна сила, що діє на головку прутка при експлуатаційних процесах є незначною, а ділянка контакту мала.

За допомогою методу мозкової атаки робимо зі студентами висновок, що для досліджуваної пари тертя характерним є широко поширений вид зношування – абразивне зношування, тобто руйнування поверхонь відбувається під впли-

вом твердих частинок, що присутні у зоні тертя. Частинки, що вільно переміщуються у зоні тертя, впливають на матеріали пари різним способом, що залежить від їх форм, ступеня закріпленості, твердості частинок і основного металу, завантаженості контакту.

Порівняльний аналіз проведених занять у різних академічних групах засвідчив те, що рівень засвоєння навчального матеріалу із зазначеної теми був значно вищий у тій групі, де було проведено інтерактивну лекцію з використанням мультимедійних засобів, ніж в іншій групі, де прослухали традиційну лекцію та провели звичайний практикум з цієї теми.

Це обумовлено низкою переваг інтерактивного навчання:

- ◆ більша зацікавленість студентів у вивченні теми;
- ◆ підвищена активність студентів під час вивчення всієї теми;
- ◆ розвиток креативного мислення у ході вивчення навчального матеріалу;
- ◆ розвиток просторового уявлення та навичок моделювання;
- ◆ повна концентрація на темі та глибше розуміння навчального матеріалу завдяки власноруч виготовленим деталям машин.

Проте великою проблемою для масового впровадження інтерактивних технологій з технічних дисциплін є матеріально-технічна база закладів освіти. Недостатня оснащеність призводить до зниження рівня оволодіння сучасними технічними засобами, що спричинює зниження ефективності засвоєння інформації в цілому.

Позитивний ефект від запровадження інтерактивних методів навчання засвідчує необхідність використання таких технологій у професійній діяльності навіть в умовах дистанційного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акімова Н. С. Діалог як метод інтерактивної взаємодії викладача та студентів у процесі навчання / Н. С. Акімова, О. О. Безпалова // VIII Всеукр. наук.-метод. конф., 23 вересня 2010 р. – Харків : ХДУХТ, 2010. – 23 с.
2. Пометун О. Інтерактивні технології навчання : теорія, досвід: метод. посіб. /авт.- уклад. О. Пометун. – Київ : А.П.Н., 2002. – 136 с.
3. Хомик Н., Довбуш А., Загорський Т. До визначення ресурсу прутків транспортера / Н. Хомик, А. Довбуш, Т. Загорський // Матеріали всеукраїнської наукової конференції Тернопільського державного технічного університету імені Івана Пулюя, 13-14 травня 2009 р. – Тернопіль, 2009.– С. 137.

ПРОСТО ЦИТАТА

Ми пам'ятаємо геніальний вислів Альберта Ейнштейна, який порівняв життя з їздом на велосипеді: «Аби втримати рівновагу, потрібно постійно рухатися». Це порівняння часто цитують педагоги, оскільки воно ідеально підходить до освіти та науки. Для того, аби підтримувати рівновагу у складних життєвих ситуаціях і протистояти в умовах війни політичним, економічним, культурним викликам, нам слід продовжувати навчання і працювати над саморозвитком та самовдосконаленням особистості, адже ці процеси є інтегруючим фактором освіти.

Автор: Світлана Гусак, стор. 24

МЕТОДИ АКТИВНОГО НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ

Валентина Акулова,
викладачка ВСП «Краматорський фаховий коледж
Донецького національного університету
економіки і торгівлі імені Михайла
Туган-Барановського»

Анотація. Сучасний ринок праці потребує висококваліфікованих робітників, здатних творчо мислити. Саме тому питання про інноваційність, впровадження нових форм та методів навчання студентів набуває все більшої актуальності.

Abstract: The modern labor market needs highly skilled workers who are able to think creatively. That is why the question of innovation, the introduction of new forms and methods of teaching students is becoming increasingly important.

Використання активних методів навчання в процесі професійної освіти є досить актуальним, воно допомагає зорієнтуватися в теперішній соціально-економічній ситуації, яка існує в нашій країні. Спрямовання освітнього процесу на розвиток здібностей і таланту студентської молоді, створення умов для диференціації та розкриття творчих можливостей студентів передбачає використання таких форм навчальних занять і методів навчання, що активізують пізнавальну діяльність студентів, формують фахові компетентності особистостей.

Важливим завданням сучасної вищої школи є обов'язкове надання знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-професійної програми з тої чи іншої дисципліни, але не менш важливим завданням є навчити навчатися, привити студентам смак до самостійного пошуку та отримання нових знань, формування практичних умінь та навичок. Рішення цих завдань потребує застосування інноваційних технологій навчання, які б інтенсифікували освітній процес, максимально активізували пізнавальну діяльність студентів, створювали умови для розвитку і самореалізації особистості.

Підготовка фахівців нового типу, які володіють економічними знаннями, здатні до творчості та самовдосконалення, з усвідомленням особистої відповідальності за результати роботи підприємства, можлива лише за умови наближення

навчання до реальної професійної діяльності. Формування фахових компетентностей студентів, тобто застосування отриманих навичок в реальній життєвій ситуації, є однією з найактуальніших проблем.

Активізація пізнавальної діяльності на заняттях з економічних дисциплін здійснюється шляхом впровадження різних інноваційних форм та методів навчання. Це активні та інтерактивні форми і методи, такі як ділові ігри – вирішення ситуаційних завдань, кейс-методи із використання елементів ділової гри, інтелектуальна гра – економічний турнір, інтегровані заняття, лекція прес-конференція. Під час проведення практичних занять використовуються також метод аналізу конкретних ситуацій, елементи дискусії, «мозкового штурму» та інше.

Практичне заняття з теми «Аналіз товарних запасів та товарооборотності підприємства» проводиться у формі інтелектуальної гри – економічного турніру та ділової гри, під час якої вирішується ситуаційне завдання із використанням економічних показників діяльності торговельного підприємства міста Краматорськ. Таке заняття створює умови для активної пізнавальної та розумової діяльності студентів, навчає досліджувати і перевіряти правильність прийнятих рішень, сприяє формуванню у студентів практичних навичок щодо управління товарними запасами. Мотивація навчальної діяльності студентів роз-

криває значення аналізу товарних запасів та товарооборотності підприємства щодо формування оптимального товарного запасу, прискорення оборотності товарів та сприяння зменшенню потреби в оборотних коштах, що знаходяться в товарних запасах, скорочення витрат на збереження товарів і зміцнення фінансового стану підприємства.

Готуючись до заняття, групу розподіляють на дві рівноцінні команди і обирають їх лідерів. Робота в командах передбачає розподіл обов'язків серед студентів та спільне вирішення завдань. Для розподілу обов'язків, які студенти будуть виконувати під час ділової гри – вирішення ситуаційного завдання, необхідно враховувати не тільки рівень знань та умінь студентів з відповідної теми, але і їх організаційні здібності, можливість кожного включитися в активний процес.

Тому перша частина ігрового етапу проводиться у формі інтелектуальної гри – економічного турніру, мета якого – сприяти формуванню економічного мислення та в ігровій формі надати можливість студентам проявити свої розумові, організаційні і творчі здібності. Викладач виступає в ролі менеджера «Інтелект-клубу» і пропонує студентам вибороти право стати постійними його відвідувачами. Ними має право стати той, хто вміє економічно мислити, для кого це мислення не просто багаж економічних знань, а здатність їх засвоїти і використати у подальшій практичній діяльності.

Тому перша частина ігрового етапу проводиться у формі інтелектуальної гри – економічного турніру, мета якого – сприяти формуванню економічного мислення та в ігровій формі надати можливість студентам проявити свої розумові, організаційні і творчі здібності. Викладач виступає в ролі менеджера «Інтелект-клубу» і пропонує студентам вибороти право стати постійними його відвідувачами. Ними має право стати той, хто вміє економічно мислити, для кого це мислення не просто багаж економічних знань, а здатність їх засвоїти і використати у подальшій практичній діяльності.

Результати інтелектуальної гри обов'язково враховуються під час розподілу посад і вибору керівників підприємства в другій частині ігрового етапу – діловій грі. В кожній команді – приватному підприємстві – обирається керівник підприємства, комерційний директор, менеджер з продажу, торговельний агент та ін. Для підвищення відповідальності й активності студентів, створення духу змагання команди виступають опонентами і виконують одне й те саме завдання. Викладач виступає у ролі власника приватного підприємства, надає студентам ситуаційне завдання, для вирішення якого вони отримують електронні носії інформації, використовують інструкційну карту, технічні засоби. Втручання викладача зводиться до регулювальної функції. Його мета – забезпечити умови для самостійної роботи студентів на основі колективних зусиль, а за необхідності, надати додаткову інформацію, не втручати в хід гри, але спостерігати та керувати дискусією.

Студенти виконують ситуаційне завдання, розігруючи певну роль, самостійно розраховують необхідні показники товарних запасів, аналізують їх та приймають рішення щодо розв'язання ситуації, використовуючи при цьому технічні засоби. Вступаючи у взаємовідносини один з одним, показують не тільки професійні уміння, а й проявляють свої організаційні здібності та уміння працювати в колективі. Викладач спрямовує гру на розвиток у студентів здібностей з аналізу конкретної ситуації, розробку пропозицій щодо її вирішення, оцінює альтернативні заходи і робить вибір на користь того чи іншого запропонованого заходу. Використання технічних засобів надає можливість значно прискорити виконання практичних завдань та одночасно наочно демонструвати аудиторії результати проведеної роботи студентами та правильні відповіді. Кожний студент має право проявити самостійність та ініціативу щодо вирішення ситуаційного завдання, відстоювати свої погляди під час обговорення ситуації або переглянути початкове рішення. Обговорення різних варіантів запропонованих заходів та вибір оптимального варіанта дозволяє побачити проблему з різних боків, зіставити протилежні позиції, прищеплює вміння слухати інших, захищати свою думку та доводити переваги своїх пропозицій. Використання таких методів навчання передбачає визначення певних професійних завдань і спонукає до пошуку правильних варіантів їх виконання, надає можливість сформулювати професійні риси особистості. Саме на таких заняттях формуються фахові компетентності студентів, відбувається включення майбутніх фахівців у сферу їхньої професійної діяльності.

Під час проведення практичних занять важливо викликати у студентів інтерес до навчальної дисципліни, перетворити їх із пасивних спо-

стерігачів в активних учасників заняття. Одним із шляхів активізації навчальної діяльності є проведення інтегрованих занять за інноваційними технологіями. Це дає можливість об'єднати знання й уміння з різних тем або дисциплін у єдину навчальну картину; використати нові методи та прийоми активізації діяльності, залучаючи студентів не тільки до участі у проведенні, але й у підготовці заняття.

Інтегроване практичне заняття з теми «Аналіз витрат підприємства» проводиться у формі кейс-методу із використанням елементів ділової гри. Такий вид заняття дозволяє реалізувати внутрішньодисциплінарні зв'язки та уникнути дублювання навчального матеріалу, дає можливість студентам розвивати свої інтелектуальні, творчі, комунікативні здібності та ініціативу. Мотивація навчальної діяльності студентів розкриває значення аналізу витрат підприємства щодо пошуку резервів економії витрат, виявлення факторів, що впливають на відхилення реальних показників від плану, завчасного прийняття заходів щодо регулювання цих відхилень, оптимізації співвідношення витрат та результатів діяльності підприємства.

Студентам надається кейс-ситуація, яка реально відбулася в господарській діяльності конкретного торговельного підприємства міста. Для вирішення цього завдання студенти користуються інструкційною картою, технічними засобами. Для обговорення кейсу студенти мають вивчити факти, проаналізувати їх, зробити висновки, оцінити альтернативи дій в запропонованій ситуації і зробити вибір на користь того чи іншого заходу. Більше того, студенти мають бути готовими представити свої думки під час обговорення в аудиторії, відстоювати свої погляди. Студенти повинні усвідомлювати, що користь від кейсу вони можуть отримати лише в тому випадку, якщо вони будуть брати активну участь у дискусії. Під час розв'язання кейсу студенти не тільки використовують отримані раніше знання, але й виявляють свої особливі якості, зокрема уміння працювати в команді, демонструвати рівень бачення ситуації та рівень володіння отриманими навичками.

Цей вид заняття дає можливість студентам ставити один одному запитання, доповнювати, аналізувати, конкретизувати, самостійно оцінювати один одного. Таке спілкування вчить аналізувати ситуацію, обґрунтовувати свої рішення та логічно мислити. Студенти навчаються делегувати повноваження, формулювати висновки, систематизувати результати розрахунків, переконливо доповідати та наочно подавати результати роботи. Розв'язання запропонованої ситуації надає практичному заняттю професійної спрямованості, що значною мірою покращує

якість підготовки майбутніх фахівців, формує фахові компетентності студентів.

Під час проведення практичних занять із використанням активних методів застосовується і метод дискусії як засіб колективного вирішення завдань. У процесі дискусії викладач стежить, щоб обговорення не виходило за межі проблеми, спрямовує роботу в потрібне русло, не дозволяє перетворювати дискусію на суперечку. Вибір методу залежить від навчальної дисципліни і конкретної теми. Тому на заняттях використовуються як окремі елементи технологій, так і кілька методів у сукупності. Наприклад, під час вирішення ситуаційних завдань на практичних заняттях використовуються відразу і метод аналізу конкретних ситуацій, і метод «мозкового штурму». Це ефективний метод колективного обговорення, пошуку рішень, що спонукає учасників до творчості, сприяє вільному вираженню їх думок і допомагає розв'язувати конкретні проблеми.

Сьогодні головна увага традиційно приділяється, насамперед, одержанню професійних знань шляхом розгляду проблеми, що виникла, і виробленню здатності приймати рішення за цією проблемою під час практичного вирішення ситуаційних задач. Ця здатність виражається, по-перше, в умінні випускника застосовувати загальні знання з економіки в конкретному випадку на робочому місці, умінні проаналізувати весь комплекс проблем і знайти правильне рішення; по-друге, мова йде про людські взаємини, тобто про «соціальну компетентність», що виявляється, наприклад, у здатності випускників до спільної роботи, спілкування і керівництва співробітниками.

Аналіз успішності студентів показав, що інноваційні технології не тільки викликають інтерес до навчання, але й підвищують рівень знань. Під час проведення занять із використанням активних методів навчання закріплення матеріалу відбувається за високої активності студентів, що дає можливість викладачу визначити їх ступінь засвоєння знань та стовідсотково оцінити всіх студентів. Інноваційні технології навчання створюють у студентів можливість займати не просто активну, але ініціативну позицію в освітньому процесі, не просто «засвоювати» запропонований викладачем матеріал, але пізнавати світ, вступаючи з ним в активний діалог. Використання активних методів забезпечує процес формування фахових компетентностей студентів як освіченої, творчої особистості, яка здатна ефективно функціонувати у суспільстві.

Список
ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ДІЯ СІТІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Микола Заріцький,
завідувач відділення
Ольга Заріцька,
викладачка
ВСП «Вишнянський фаховий коледж Львівського
національного університету природокористування»

Анотація. У статті проаналізовано організаційні, правові та фінансові засади функціонування правового режиму Дія Сіті в Україні, поняття гіг-контракту як різновиду трудового договору, який поєднує елементи типового трудового договору з положеннями, характерними для господарсько-правових договорів, а також угод про неконкуренцію та нерозголошення. Оцінено особливості оформлення гіг-контрактів з огляду на можливі переваги та недоліки для обох сторін правовідносин: для ІТ-компаній та їх працівників.

Abstract: The article analyzes the organizational, legal and financial foundations of the functioning of the legal regime of Diia City in Ukraine, the concept of a gig contract as a type of employment contract that combines elements of a typical employment contract with provisions specific to economic and legal contracts, as well as non-competition and non-disclosure agreements.

The peculiarities of registration of gig contracts are evaluated taking into account the possible advantages and disadvantages for both parties of legal relations: for IT companies and their employees.

З кожним роком ІТ-сектор в Україні стрімко зростає. За офіційними даними у 2020–21 роках кількість ІТ-компаній у країні зросла на 22% – з комп'ютерними послугами, на 10% – з інформаційними. Саме тому стимулювання розвитку української ІТ-індустрії шляхом створення більш гнучкого правового та податкового поля є передумовою залучення іноземних інвестицій, що, в свою чергу, дозволить створити більш прозорі та конкурентні умови ведення бізнесу [4].

Як відомо, в Україні більшість працівників сфери ІТ, особливо розробники, формально перебувають зі своїми компаніями не у трудових правовідносинах. Спеціалісти залучаються фактичними роботодавцями у якості підрядників зі статусом ФОП за господарсько-правовими договорами. Прийняття Закону України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» [2] від 15.07.2021 № 1667-IX є одним із етапів створення нових можливостей ведення бізнесу в ІТ-індустрії в Україні.

Цей Закон визначає правові засади набуття та втрати статусу резидента Дія Сіті. ІТ-компанія зможе обирати – чи ставати їй резидентом Дія Сіті, чи залишатися на існуючій моделі функціонування.

Цей рік став чи не найактивнішим у плані розвитку законодавства, пов'язаного з ІТ-технологіями. Найбільш очікуваною та обговорюваною подією року стало прийняття Закону Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні (Закон про Дія Сіті) – спеціального правового режиму для технологічних компаній в Україні [2].

Правовий режим Дія Сіті – сукупність правових норм, якими визначаються права та обов'язки особи, що виникають, змінюються та припиняються у зв'язку із зверненням про набуття, набуттям та втратою статусу резидента Дія Сіті, а також особливості регулювання відносин за участю резидента Дія Сіті і щодо участі у його статутному капіталі.

Такий режим встановлюється на необмежений строк, але не менш як на 25 років з дня внесення до реєстру Дія Сіті запису про першого резидента Дія Сіті, протягом яких держава гарантує стабільність його умов, визначених Законом про Дія Сіті та законами України, що визначають особливості оподаткування резидентів Дія Сіті, а також додержання прав і законних інтересів резидентів Дія Сіті та залучених ними фахівців [2].

Щоб скористатися можливостями Дія Сіті, ІТ-компанія повинна відповідати вимогам щодо:

1) КВЕДів – видів діяльності, передбачених ч.4 ст.5 Закону про Дія Сіті;

2) кількості ІТ-працівників – середньооблікова кількість працівників та гіг-спеціалістів юридичної особи (у разі залучення) за підсумками кожного календарного місяця, починаючи з наступного за календарним місяцем, в якому юридичною особою набуто статус резидента Дія Сіті, повинна становити не менше дев'яти осіб (ч.1 п.3 ст. 5 Закону про Дія Сіті);

3) мінімального розміру оплати праці ІТ-працівників – розмір середньої місячної винагороди залученим працівникам та гіг-спеціалістам, починаючи з календарного місяця, наступного за календарним місяцем, в якому набуто статус резидента Дія Сіті, кожного календарного місяця становить не менше, ніж еквівалент 1200€ за офіційним курсом гривні щодо євро, встановленим Національним банком України станом на перше число відповідного календарного місяця (ч.1 п.2 ст. 5 Закону про Дія Сіті);

4) суми кваліфікованого доходу юридичної особи, отриманого за перших три календарних місяці, наступні за календарним місяцем, в якому юридичною особою набуто статус резидента Дія Сіті, повинна становити не менш як 90 відсотків суми її загального доходу за такий період, а сума кваліфікованого доходу, отриманого за кожен календарний рік перебування у статусі резидента Дія Сіті, не менш як 90 відсотків суми загального доходу юридичної особи за той самий період (за наявності загального доходу) (ч.4 п.2 ст. 5 Закону про Дія Сіті) [2].

Основним суб'єктом за цим законом є резидент Дія Сіті. Участь у Дія Сіті є добровільною та можлива лише для юридичних осіб, які створені та діють відповідно до законодавства України. Для резидентства важливо дотримуватися правил кваліфікованого доходу, зокрема компанії-резиденти мають займатися принаймні одним із дозволених видів діяльності у сфері ІТ й отримувати від нього кваліфікований мінімум доходу на рік.

Резидентство в Дія Сіті має забезпечити не тільки більш вигідні та гнучкі умови ведення бізнесу, зокрема гнучке залучення українських ІТ-

фахівців, а й, що найважливіше, вигідне оподаткування.

Резиденту Дія Сіті пропонують на вибір три форми залучення ІТ-фахівців:

- трудовий контракт;
- гіг-контракт;
- цивільно-правовий договір (лише для фізичних осіб-підприємців).

На тлі змін у формах залучення ІТ-фахівців, запропонованих Законом про Дія Сіті, логічними видаються ініціативи законодавця щодо визначення ознак трудових відносин. Перспектива появи ознак (критеріїв) трудових відносин важлива для ІТ-індустрії, адже на цей час переважна її частина (приблизно 90 %) залучає ІТ-фахівців саме у формі ФОП. Щодо останньої спроби в цьому напрямі, то 9 лютого було зареєстровано законопроект №5054 «Про внесення змін до Кодексу законів про працю України щодо визначення поняття трудових відносин та ознак їх наявності» (далі – Законопроект №5054) [5]. Але це окрема тема для обговорення.

Адже сьогодні чинною залишається норма ч.3 ст. 3 КзПП України, яка передбачає, що дія КзПП та законодавства про працю не поширюється на відносини між гіг-спеціалістами та резидентами Дія Сіті, визначені Законом України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» [1].

До прийняття Закону про Дія Сіті оформлення відносин з відкриттям ФОП на “працівника” стало звичною практикою ІТ-компаній. І більшість прийнятно ставляться до відносин в такому форматі.

Але є і зворотна сторона – та невелика кількість працівників сфери ІТ, яка готова на зменшення заробітної плати на розмір ПДФО та військового збору, але бажають бути оформленими за правилами КЗпП України, вкрай важко знаходить порозуміння з роботодавцями, які звикли працювати виключно за моделлю “працівник-підрядник ФОП”.

З точки зору держави, Дія Сіті – це, у першу чергу, боротьба з так званими прихованими трудовими відносинами. Дія Сіті разом з гіг-контрактами, на думку уряду, мають зменшити практику оформлення працівників, як фізичних осіб-підприємців. Компаніям, які оберуть режим Дія Сіті, пропонується практично аналогічне оподаткування у відносинах з працівниками та посилений контроль за останніми. ІТ-компаніям також “гарантується захист” від безпідставних перевірок органів контролю.

З введенням в дію норм Закону про Дія Сіті з'явився третій варіант – гіг-контракт. Оформлення відносин за гіг-контрактом дає можливість проводити податкові відрахування так, начебто працівник є підприємцем на 3-й групі спрощеної

системи оподаткування. Однак до звичних 5% додаються 1,5% військового збору. Працівник за гіг-контрактом, у свою чергу, отримує ті самі “гарантії” за КЗпП України [6].

Особливістю гіг-контракту є мікс положень, характерних одночасно і для трудових, і для господарських правовідносин. Гіг-контракт формалізує і легалізує гібридні за своєю суттю відносини, які фактично існують і зараз – між працівниками та роботодавцями сфери ІТ.

Щодо безпосередньо переваг і недоліків гіг-контрактів для українського ІТ, то слід зазначити наступне.

Переваги:

- на відміну від господарсько-правового та цивільно-правового договору, гіг-контракт і правила Закону про Дія Сіті надають працівникам соціальні гарантії: право на лікарняний, відпустку тощо;

- відрахування ЄСВ здійснюється роботодавцем та за кошти роботодавця, а не гіг-контрактером, як це було б у моделі з ФОП;

- гіг-спеціаліст, на відміну від ФОП, не зобов'язаний вести бухгалтерський облік та самостійно звітувати до податкової – за гіг-контрактом роботодавець виступає податковим агентом і самостійно проводить нарахування ПДФО та військового збору, а також подає у податкову звіти за всіх гіг-контрактерів (звісно, де-факто це реалізовано і у моделі з ФОП, коли бухгалтер компанії супроводжує всіх “працівників ФОПів”, але чи безпечно передавати стороннім особам право розпоряджатися своїм ЕЦП?);

- формально (практично ж, залежно від ситуації на ринку праці), гіг-контрактер, так само як і роботодавець, має право диктувати свої умови та наполягати на їх закріпленні у гіг-контракті.

Недоліки:

- незважаючи на формальну “свободу договору” і за винятком позицій рівня “senior”, наймані працівники навряд чи зможуть нав'язувати ІТ-роботодавцям свої умови гіг-контрактів, а відповідно з ними будуть укладатися типові контракти з переважно жорсткими умовами;

- гіг-контракти передбачають тісну інтеграцію NCA та NDA договорів та, теоретично, деякі обмеження свободи зміни роботодавця;

- на відміну від нинішньої моделі з ФОП, із винагороди гіг-контрактера відраховується 1,5 % військового збору.

Також слід звернути увагу на особливі правила оподаткування резидентів Дія Сіті, зокрема:

- спеціальний податковий режим «Дія Сіті» визначений в окремому нормативно-правовому акті – Законі України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» № 5376 від 14.12.2021 р. [3];

- так зване Корпоративне оподаткування, відповідно до якого залежно від фінансової стратегії компанії резиденти Дія Сіті можуть обирати чи платити податок на виведений капітал у розмірі 9%, чи податок на прибуток у розмірі 18%.

Оподаткування ж оплати праці фахівця за гіг-контрактом буде лише на 1,5% більшим в порівнянні з ФОП [4].

Трудовий договір	Договір з ФОП	Гіг-контракт
<ul style="list-style-type: none"> • Податок на доходи фізичних осіб = 18% від розміру заробітної плати. • Військовий збір = 1,5% від розміру заробітної плати. • Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування = 22% на суму заробітної плати. 	<ul style="list-style-type: none"> • 5% єдиного податку від розміру доходу (фактично тієї ж заробітної плати). • 22% ЄСВ від розміру мінімальної заробітної плати в Україні. 	<ul style="list-style-type: none"> • Податок на доходи фізичних осіб = 5% від розміру винагороди. • Військовий збір = 1,5% від розміру винагороди. • Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування = 22% на суму мінімальної заробітної плати в Україні.

Для підвищення привабливості роботи в межах нового правового режиму в Законі про Дія Сіті передбачено низку прогресивних європейських юридичних конструкцій для забезпечення сприятливих умов фінансування й управління технологічними компаніями, зокрема стартапами.

Такі юридичні інструменти вже стали звичними в юрисдикціях європейських країн, але в

Україні регулювання для них було або обмеженим, або його взагалі не було. Серед таких юридичних інструментів варто відзначити:

- договори позики з альтернативним зобов'язанням (ст. 29);

- опціони (ст. 30);

- переважні права в разі розподілу майна резидентів Дія Сіті (ст. 31);

- запевнення та компенсації (ст. 32);

- виконання повноважень виконавчого органу резидента Дія Сіті юридичною особою (ст. 33).

1. Договір позики з альтернативним зобов'язанням, надання кредитором (інвестором) обумовленої договором суми коштів у разі повернення яких інвестор має можливість конвертувати надану позику на частку у статутному капіталі компанії. Інша ситуація – якщо кредитор є учасником компанії. У такому випадку він може збільшити розмір своєї частки у статутному капіталі на суму наданої ним позики. Рішення загальних зборів щодо надання згоди на укладання такого договору приймається одностайно усіма учасниками, які мають право голосу (якщо статутом не встановлено інше).

2. Опціон – механізм, який надає можливість особі в майбутньому придбати, наприклад актив компанії (частку в статутному капіталі) за попередньо встановленою ціною.

3. Запевнення та компенсація (warranties and indemnities), яке здійснюється з метою забезпечення, наприклад, інтересів інвестора, від недобросовісності продавця частки у статутному капіталі компанії та подальших втрат, законом передбачена можливість використання забезпечення сплати компенсації або неустойки за збитки, пов'язані з наданням неправдивих запевнень (наприклад, відсутність боргів) або в разі настання передбачених договором обставин, не пов'язаних з порушенням зобов'язань [4].

Також передбачено:

- нову форму корпоративних відносин: директор – юридична особа, зокрема:

Резидент Дія Сіті матиме можливість покласти повноваження виконавчого органу – директора компанії на іншу юридичну особу, зареєстровану за законодавством України. Це дозволить користуватися послугами професійних управлінських компаній (professional management company) з метою ефективного управління бізнесу;

- запровадження елементів англійського права, зокрема: договору про нерозголошення (NDA) та договору про утримання від вчинення конкурентних дій (NCA)

На відміну від іноземних юрисдикцій, де в IT-сфері укладання NDA та NCA набуло поширеного використання, на сьогоднішній день в Україні така практика не надто поширена. В свою чергу Закон встановлює, що ці види договорів будуть розповсюджуватися на всіх фахівців – як залучених за трудовим договором, так і на гіг-спеціалістів.

Так, за договором про нерозголошення фахі-

вця зобов'язаний не розголошувати комерційну таємницю та/або іншу інформацію резидента Дія Сіті або стосовно резидента Дія Сіті. При цьому чітко має бути встановлений строк нерозголошення та прописано, на яку саме інформацію поширюється таке зобов'язання. Договір може бути як відплатним, так і безвідплатним. Положення законодавства про працю не поширюються на NDA.

Закон встановлює й істотні умови договору про утримання від вчинення конкурентних дій, зокрема:

- договір є відплатним, тобто особа має отримувати справедливую компенсацію за утримання від неконкуренції;

- закріплення вичерпного переліку видів діяльності, що вважаються конкуруючими;

- встановлення строку утримання від неконкуренції не менше 12 місяців;

- визначення території поширення дії зобов'язання за NCA.

- відмова фахівця від укладання NCA не може бути підставою для припинення трудового договору чи гіг-контракту;

- на NDA покладається задача відвернути випадки розголошення конфіденційної інформації;

- положення NCA договору спрямовані на недопущення вчинення гіг-спеціалістом дій конкурентного характеру стосовно роботодавця. Обидві угоди здатні обмежити гіг-контрактера у питаннях зміни роботодавця у схожій сфері діяльності та тим більше у використанні робочих напрацювань.

Слід також звернути увагу на такі положення договорів:

- перелік інформації, яка визначається NDA як конфіденційна, – перелік конфіденційної інформації не має бути надмірним і виходити за межі робочих відносин з роботодавцем;

- наявність виключень і права гіг-спеціаліста розкривати конфіденційну інформацію органам контролю і правоохоронним органам з метою захисту законних прав та законних інтересів гіг-спеціаліста;

- перелік дій, визначений NCA у якості дій конкурентного характеру, що тягнуть за собою застосування санкцій – справедливі положення NCA дійсно можуть обмежувати спеціаліста у застосуванні отриманих напрацювань на користь потенційних конкурентів роботодавця, а от обмеження самого права вибору та/або зміни роботодавця важко назвати справедливими;

- розмір штрафних санкцій за NCA та NDA – санкції не мають бути надмірними, а визнача-

Навчання без роздумів – шкідливе, роздуми без навчання – небезпечні.

Конфуцій

ючи їх, слід виходити з розміру винагороди, яка сплачується працівнику за гіг-контрактом;

- строк дій положень та санкцій за NCA і NDA угодами – намагайтеся уникати співпраці з роботодавцями, які пропонують підписувати такі угоди з зобов'язаннями на строк, що перевищує 10 років після припинення фактичних відносин, особливо якщо це стосується підписання Non-compete agreement [6].

На нашу думку, імплементація елементів англійського права в українське законодавство є сприятливою умовою для створення комфортної та зрозумілої юрисдикції для ведення IT-бізнесу в Україні.

Висновки. Щоб скористатися можливостями Дія Сіті IT-компанія має відповідати вимогам щодо:

- КВЕДів;
- кількості IT-працівників;
- мінімального розміру оплати праці IT-працівників;
- суми кваліфікованого доходу юридичної особи, отриманого за перших три календарних місяці, наступні за календарним місяцем, в якому юридичною особою набуто статус резидента Дія Сіті.

Дія Сіті передбачає створення спеціального правового режиму, що включає особливі умови оподаткування доходу працівників і самої компа-

нії. Останнє можливо за умови вибору альтернативного способу оподаткування доходів компанії – ПнВК (податку на виведений капітал).

Проте головною особливістю нового Закону є не стільки система оподаткування, скільки введення гіг-контрактів як альтернативи залучення підрядників ФОПів.

Сподіваємось, що впровадження прозорих та зрозумілих умов роботи бізнесу сприятиме створенню потужнішого ринку IT-індустрії та привабливих умов для залучення іноземних інвестицій.

Очікуємо, що режим Дія Сіті все ж таки стане альтернативною моделлю ведення IT-бізнесу та запрацює вже найближчим часом, забезпечить визнання саме тривалих трудових відносин, що стимулюватиме розвиток IT-індустрії в Україні.

Підтвердженням цього мають стати прогнози Мінцифри, яке сподівається, що завдяки Дія Сіті темпи росту IT-сектора можуть подвоїтися до 40–50% на рік, а доходи IT-галузі в Україні до 2025 року можуть зрости з теперішніх \$6 млрд до \$16,5–\$17 млрд. Водночас кількість робочих місць у галузі може збільшитися до 450 тис., а IT-індустрія зможе досягти 10% у ВВП країни (зараз частка становить близько 3,7–4,2%) [7].

Побажаємо нашим IT-спеціалістам успіхів у нових починаннях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
2. Закон України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» від 15.07.2021 № 1667-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20>
3. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» від 14.12.2021 р. № 5376 URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/217742.html>
4. Яна Вергун. Дія Сіті : виклик чи перспектива для подальшого розвитку IT-бізнесу в Україні. URL: https://biz.ligazakon.net//analitics/208164_dya-st-viklik-chi-perspektiva-dlya-podalshogo-rozvitku-it-bznesu-v-ukran
5. Олег Климчук. Зміни у сфері IT : що цікавого у 2021-му. URL: <https://sk.ua/uk/publications-uk/zmini-u-sferi-it-shcho-tsikavogo-u-2021-mu/>
6. Дія Сіті : переваги і недоліки. URL: <https://legal-support.top/diia-city/>
7. Мінцифра : спецрежим для IT-індустрії. URL: <https://itc.ua/news/minczifra-speczrezhim-dlya-it-industriyi-diya-city-zapraczyuye-naprikinczi-sichnya-na-pochatku-lyutogo-2022-roku/>

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА СВІТОВИЙ ОСВІТНІЙ ПАНДШАФТ

Ольга Дмитрик, методистка
Богдана Щербаченко, викладачка
Вінницького транспортного фахового
коледжу

Анотація. Автори статті акцентують увагу на особливостях навчання за дистанційними технологіями сучасного покоління здобувачів освіти та порушують питання гнучкого балансу між традиційною академічною освітою та необхідністю створення студентоцентрованого простору.

Abstract: The authors of the article focus on the peculiarities of distance learning of the modern generation of students and raise the issue of flexible balance between traditional academic education and the need to create a student-centered space.

Куди рухається світова освіта? Це питання змушує освітян мислити глобально, діяти локально. Американський математик Стівен Страттц, який викладає в Корнелльському університеті, звернув увагу на те, що його студенти не розуміють розповсюджених виразів «за годинниковою стрілкою», «проти годинникової стрілки». Багато з них давно не бачили годинників зі стрілками, оскільки час їм показує смартфон. Тому їм, до прикладу, важко зрозуміти умови деяких фізичних задач, де згадується напрямок обертання. Англійський журнал *New Scientist* запропонував своїм читачам сформулювати заміну цим виразам. Найкращим варіантом визнано «напрямок обертання круглого покажчика на екрані при завантаженні файлу».

Зміну фокусу мислення сучасних здобувачів освіти надшвидкими темпами прискорила не тільки пандемія коронавірусу, але й воєнний стан в Україні. Відсьогодні певна частина майбутніх фахівців вже зорієнтована на дистанційне співробітництво із роботодавцем.

Окреслилась тенденція академічної мобільності закладів освіти, що виконують завдання бути в єдності з ринком праці, на якому суттєво змінилися правила гри. Разюче збільшення частки дистанційної праці в загальній структурі зайнятості за останні два роки продукує нормо-

творчі ініціативи. До прикладу, в Португалії прийнято закон, що регулює відносини наймача і співробітника, який працює дистанційно. У грудні 2021 року в Україні прийнято Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення правового регулювання дистанційної роботи».

То куди ж рухається світова освіта? Як створити гнучкий баланс між традиційною академічною освітою та необхідністю створення студентоцентрованого простору, в якому покоління Telegram, TikTok та решти соцмереж розглядають світ через призму високих технологій? Адже незаперечною залишається роль особистості викладача, учителя, наставника в сучасній системі освіти. Без його високого рейтингу та професійного іміджу неможливо створення проєкту «якісна фахова передвища освіта». Саме нам, освітянам, належить розуміти й аналізувати інформаційний простір, в якому живе, отримує інформацію і ухвалює рішення наша молодь. Зрештою заклад освіти має діяти на випередження, демонструвати високу обізнаність в інформаційній сфері та реальних наслідках споживання цифрових послуг. Так, варто не забувати, що TikTok – китайська платформа, а в Китаї є власне бачення, як має виглядати інформаційне поле; що соціальні мережі – це майданчики із мільйонами, мільярда-

торами стверджується, що живе спілкування стає прерогативою багатів та еліти, а гаджети та віртуальні комунікації обирають бідні.

Несподіваний результат: сучасні технології надали безліч зручних інструментів для учіння та самоосвіти, але не створили стимулів для навчання і розвитку. Дійсно, для чого запам'ятовувати те, що можна скопіювати або відновити за допомогою пошуковика? Будь-яка інформація легкодоступна, але не зрозуміло, яку її частину потрібно засвоювати, а головне –

ми людей, які стають інструментами пропаганди, маніпуляцій, розповсюдження фейків, створення псевдотрендів; що шифрування повідомлень та анонімність в Telegram призвели до появи в месенджері злочинно орієнтованих спільнот та угруповань; що широкий суспільний резонанс викликала стаття «Офлайн-контакт – відтепер предмет розкоші» газети New York Times, де ав-

для чого? Ніхто із упевненістю не скаже, чому саме потрібно навчатися для того, щоб забезпечити собі заробіток у довгостроковій перспективі, адже зникають цілі галузі й виникають нові.

Світ змінюється надто швидко. Але пошук істини як головний спільний проєкт освітян та здобувачів освіти на новому витку руху цивілізації буде неминуче спиратися на досвід поколінь.

УРЯД ГОТУЄТЬСЯ ДО ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Відсоток батьків, які підтримують очне навчання дітей, поступово зростає, зокрема через підготовку закладів освіти, облаштування сховищ та підвищення рівня безпеки.

Про це під час селекторної наради з керівниками областей, присвяченої стану підготовки закладів освіти до навчального року, сказав прем'єр-міністр Денис Шмигаль.

За його словами, учні і студенти мають отримати можливість навчатися як очно, так і онлайн.

«З 1 вересня ми маємо запустити змішану форму навчання. Аби учні й студенти, які хочуть вчитися очно в школах і вишах, отримали таку можливість. І щоби батьки й діти, які переживають за свою безпеку, отримали можливість здобувати якісну освіту онлайн», – підкреслив Шмигаль.

За інформацією МОН, на сьогодні визначено майже 26 тисяч освітніх закладів, що приводяться в готовність до початку освітнього процесу в змішаному форматі.

Станом на 15 серпня укріпленнями забезпечено близько 41% освітніх об'єктів.

*Освіта.ua,
18.08.2022*

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ДОТРИ- МАННЯ НОРМ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Ірина Мельник,
викладачка Педагогічного фахового коледжу
КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна
академія» Запорізької обласної ради

Анотація. У статті аналізуються зміни в освітньому процесі в умовах дистанційного та змішаного навчання, визначені ролі викладача та здобувача освіти у нових умовах. Акцентується увага на основних умовах забезпечення якості освіти шляхом визначення понять «академічна доброчесність» та «академічна відповідальність», аналізуються причини порушення умов академічної доброчесності. Сформульовано конкретні рекомендації для викладачів та здобувачів освіти щодо організації освітнього процесу в умовах дистанційного навчання для забезпечення академічної доброчесності в рамках покращення якості освітнього процесу закладів фахової передвищої освіти в Україні.

Abstract: The article analyzes changes in the educational process in the conditions of distance and mixed learning, identifies the roles of the teacher and the applicant for education in the new conditions. Attention is focused on the basic conditions for ensuring the quality of education by defining the concepts of "academic integrity" and "academic responsibility", the reasons for violation of the conditions of academic integrity are analyzed.

Specific recommendations have been formulated for teachers and applicants for education on the organization of the educational process in the conditions of distance learning to ensure academic integrity in the framework of improving the quality of the educational process of institutions of professional pre-higher education in Ukraine.

Про те, що 21 століття внесе вагомі зміни у наше життя говорилося і писалося на різноманітних світових і національних платформах і ресурсах багато разів. З'явилися дослідження, на кшталт книги Ювала Харарі «21 урок для 21 століття», які визначили головні загрози для людства у найближчому майбутньому і застерігали від легковажного ставлення до глобальних проблем цивілізації. Поява COVID-19 яскраво продемонструвала, що всі застереження не були марними, і вчитися жити і працювати по-новому людству довелося в режимі карантину [1].

Несподівана пандемія внесла свої корективи і в діяльність освітньої галузі. Педагогічним працівникам довелося в авральному режимі налаштовувати освітній процес з очної у дистанційну та змішану форми навчання. Перед викладачами постали питання: як організувати освітній процес так, щоб здобувачі освіти продовжили вчитися в умовах карантину (адже раніше ка-

рантин був перервою у навчанні), як надати їм можливість отримувати знання не тільки самостійно, а й з допомогою викладача, як об'єктивно перевіряти роботу здобувачів освіти, щоб зрозуміти, що якість отримання знань залишається на достатньому рівні? І освітяни довели, що уміють швидко реагувати на виклики часу, змінюватися, вчитися новому, розвиватися, шукати нові форми та методи навчання.

Та процес навчання – це взаємодія викладача та здобувача освіти, тому результативність навчальної діяльності залежить від уміння обох сторін поважати та розуміти один одного, від уміння домовлятися та вирішувати проблеми, що виникають у процесі навчання, тобто від спільних зусиль учасників освітнього процесу. Тому перед викладачами постала ще проблема того, як допомогти здобувачам освіти пристосуватися до нових умов навчання. Адже процес навчання для студентів був роками чітко регламентова-

ний: дорога до навчального закладу, навчальні заняття у першій половині дня, дорога додому, відпочинок, заняття за інтересами, підготовка до занять (виконання домашніх завдань)... В умовах карантину, особливо тоді, коли викладачі мінімізували проведення занять онлайн, з'явилася можливість порушувати такий режим і самостійно планувати свій день. Перші місяці дистанційного навчання показали, що велика частина здобувачів освіти не уміють планувати свій день правильно та не готові до самостійного здобуття знань, бо звикли до постійного контролю з боку викладачів. І як результат, під час перевірки знань, в першу чергу, шукають легкий шлях для отримання хороших результатів власної навчальної діяльності, тобто списують. А це є проявом академічної нечесності та порушенням етичних норм. У освітньому ж закладі, що готує майбутніх вчителів та вихователів, формування етичних норм і правил поведінки завжди на часі.

Процес списування або академічна нечесність має давню історію і сягає ще перших випробувань. Обман був поширеним на іспитах, що проводилися для призначення державних посадовців у Китаї тисячі років тому, навіть коли за нього передбачалося покарання смертю для обох сторін (і екзаменатора, і того, хто проходив випробування). Підкуп екзаменаторів також був поширеним явищем і про це читаємо у колекції історій династії Мін «Книга афер» та романі династії Цін «Рулін вайш» (Неофіційна історія вчених).

Таким чином, ми бачимо, що процес боротьби із академічною нечесністю не тільки давній, а й досить складний. Академічної доброчесності під час звичного процесу навчання не завжди легко досягти, а з розвитком і застосуванням нових технологій у освітньому процесі проблема стала ще актуальнішою.

Сучасні закони України визначають поняття академічної доброчесності, її види та регламентують відповідальність за порушення правил академічної доброчесності.

Закон України «Про освіту» визначає, що академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень, а порушенням академічної доброчесності є академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання, вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оці-

нювання результатів навчання [2].

Закон України «Про фахову передвищу освіту» доповнює цей перелік іще такими порушеннями, як несанкціонована співпраця, академічне шахрайство, необ'єктивне оцінювання [3].

За Законом України «Про освіту» видами академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками є відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання; позбавлення присудженого наукового (освітньо-творчого) ступеня чи присвоєного вченого звання; відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;

позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади. Також встановлена академічна відповідальність здобувачів освіти: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту); позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання [2].

Закон України «Про фахову передвищу освіту» визначає умови забезпечення академічної доброчесності для викладачів та здобувачів освіти [3].

Та закони будуть працювати тоді, коли і самі освітні заклади різного рівня будуть сприяти підтримці високих стандартів викладання та допоможуть своїм працівникам та здобувачам освіти адаптуватися до викликів часу. І тоді дотримання правил академічної доброчесності стане необхідною умовою сучасного освітнього процесу.

Історично запобігання академічній доброчесності було завданням викладача. Якщо ж справа була особливо серйозною, то міг бути залучений адміністратор вищого рівня. Такі умови ставили здобувачів освіти у повну залежність від викладачів. Залежність, в свою чергу, провокувала їх на ще більше порушення норм академічної доброчесності. Якщо ж, крім законів, спиратися на етичні норми і правила, як от, уміння викладачів та здобувачів освіти поважати та розуміти один одного та спільними зусиллями вирішувати проблеми, що виникають у процесі навчання, то можна підвищити рівень дотримання правил академічної доброчесності у конкретному освітньому закладі.

Ще у середині ХХ ст. навчальні заклади світу почали розробляти власні положення щодо дотримання норм академічної доброчесності. Ці положення містять роз'яснення принципів академічної доброчесності, регламентують систему контролю за дотриманням правил та визначають

покарання викладачам та здобувачам освіти за академічну нечесність. До створення положень залучаються не тільки викладачі, а й здобувачі освіти, розробляючи власні Кодекси честі.

Таким чином, рівність та взаємоповага учасників освітнього процесу – це основна запорука дотримання правил академічної доброчесності як викладача, так і здобувача освіти, і тут не варто іти на компроміси. А дотримання спільно вироблених правил потребує не тільки від здобувача освіти по-новому поглянути на процес навчання, а й примушує викладача шукати шляхи запобігання академічній нечесності серед здобувачів освіти.

Для того, щоб створити рекомендації щодо дотримання норм академічної доброчесності, проаналізуємо причини, що провокують здобувачів освіти на порушення:

- недостатня інформованість про важливість академічної доброчесності учасників освітнього процесу;
- невинувато великий об'єм завдань (на жаль, задаючи завдання для самостійної роботи, ми частіше керуємося тільки вимогами своєї дисципліни і розумінням, що саме здобувач освіти повинен засвоїти, не враховуючи реальний час на виконання цих завдань та завдань з інших дисциплін);
- зміст завдань, що не враховує нові умови навчання (завдання, що були розроблені викладачем для перевірки знань та умінь під час очного навчання потребують переробки, вони повинні бути розроблені так, щоб мінімізувати можливість списування);
- відсутність індивідуалізації освітнього процесу (мова йде не тільки про індивідуальні завдання, а й про різноманітні способи донесення нового матеріалу (здобувач освіти повинен мати змогу не тільки читати, а й слухати, переглядати різні джерела інформації), про гнучкість термінів здачі (з урахуванням об'єктивних причин);
- недосконалий зворотний зв'язок (важливо своєчасно повідомляти здобувачам освіти не тільки кількість балів за виконане завдання, а й давати доступний аналіз виконаних робіт, тоді здобувач освіти буде відчувати постійний контроль з боку викладача);
- відсутність єдності вимог (коли здобувач освіти приходить до викладачів у аудиторії, то він чітко розуміє, як саме будуть перевірятися виконані ним завдання. Під час дистанційного навчання, на жаль, не всі викладачі дотримуються єдиних вимог: не всі проводять заняття онлайн, не всі виставляють завдання саме у classroom, не всі виставляють завдання, дотримуючись розкладу занять, деякі викладачі можуть невчасно (до наступної пари) перевірити та проаналізу-

Мінцифра та УЕР запрошують на найбільшу конференцію для університетської стартап-спільноти в Україні

Startup Campus – це натхнення і перший крок. До власної справи, до нової навички, яка актуальна тут і зараз, і буде актуальною за десятиліття. За два роки ініціативи «Підприємницький університет» понад 90 університетів запровадили нову дисципліну про інноваційне підприємництво та управління стартап-проектами, а 8 000 студентів навчилися робити стартапи просто на парах.

21 вересня 2022 року відбудеться найбільша конференція про молодіжне підприємництво та студентські стартапи в Україні Startup Campus.

У програмі:

Пітч найкращих студентських стартапів із Володимиром Дантесом

Мотивація від тих, хто змінює Україну вже сьогодні

Досвід підприємців із Кремнієвої долини

Серед спікерів події: Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації України Михайло Федоров і заступник Міністра цифрової трансформації з питань євроінтеграції Валерія Іонан.

ПОЧИНАЙТЕ З НАМИ НОВИЙ РІК ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ОСВІТИ!

Зареєструватися:

<https://www.startupcampus.space>

Startup Campus проходить в межах ініціативи УЕР «Підприємницький університет», що реалізується спільно з Міністерством цифрової трансформації України, Офісом з розвитку підприємництва та експорту, національним проектом Дія.Бізнес, Міністерством освіти і науки України, Міністерством молоді та спорту України, Українським фондом стартапів, Genesis за підтримки Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України».

<https://www.startupcampus.space>

вати помилки, що не сприяє формуванню у здобувачів освіти розуміння, що тільки засвоєння матеріалу попередньої пари дає змогу зрозуміти матеріал наступної пари;

- особистісні якості викладача і здобувача освіти.

Аналіз причин порушення академічної доброчесності визначає рекомендації для викладачів, що можуть допомогти запобігання порушень

академічної доброчесності як здобувачами освіти, так і викладачами.

1. Поясніть здобувачам освіти особливості дистанційного навчання (збільшення вільного часу (за рахунок часу на дорогу) та часу на самостійне здобуття знань у порівнянні з тим, що раніше пояснював викладач), розкажіть про необхідність самостійного створення та дотримання режиму дня, про посилення власної відповідальності про якість навчання.

2. Поговоріть із здобувачами освіти про їхні очікування від викладачів та від самих себе (зустріч під час очних занять та відверта розмова із здобувачами освіти після першого карантину показала, що здобувачі освіти розуміють, чому їм варто навчитися і мають адекватні побажання викладачам).

3. Розкажіть про свою систему роботи та власні очікування від співпраці із здобувачами освіти (якщо студент розуміє правила роботи викладача, то і сам буде прагнути їх дотримання, розуміючи, що інакше може мати негативний результат у підсумку).

4. Створюючи завдання, регламентуйте їх об'єм, враховуючи час на виконання; створюйте завдання, що перевіряють застосування знань та умінь, а не їх відтворення; використовуйте кілька варіантів завдань до однієї теми; надавайте перевагу індивідуальним та творчим завданням.

5. Плануйте дієвий зворотний зв'язок: визначте час для консультування та доведіть до відома студентів; зробіть процес оцінювання максимально прозорим для здобувачів освіти (повідомляйте вимоги, критерії, аналізуйте виконані завдання).

6. Дотримуйтесь єдиних для освітнього закладу вимог у мотивації здобувачів освіти, регламентуванні синхронного та асинхронного режимів навчання, розміщенні матеріалів.

7. Демонструйте приклад самоорганізації та поваги до здобувачів освіти шляхом системності у публікації завдань, перевірки, регламентації часу на спілкування, належним зовнішнім виглядом та доречно обраним тлом під час онлайн-заняття.

8. Запропонуйте здобувачам освіти таку пам'ятку для роботи

Майбутнє освіти, її якість у наших руках. Чи допоможуть ці правила позбутися порушень академічної доброчесності? Швидко та назавжди – навряд чи. Але потрібно шукати шляхи, відповідати на виклики часу. Адже, як завжди, будуть порушники норм і правил, але ж будуть і ті, хто вважає її захист справою честі. А ми, викладачі, самі повинні бути прикладом, і займатися вихованням порядних вчителів для Нової української школи.

ПАМ'ЯТКА ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

1. Головне у процесі навчання – отримання знань та умінь, а не оцінок.
2. Процес дистанційного навчання більше орієнтований на самостійне здобуття знань під керівництвом викладача.
3. Самостійне здобуття знань потребує високого рівня самоорганізації.
4. Плануйте щоденно власну роботу, враховуючи розклад занять у синхронному та асинхронному режимі.
5. Намагайтеся не порушувати графік виконання завдань.
6. Вчасно повідомляйте про проблеми, які виникають у процесі навчання.
7. Коректно користуйтеся різними засобами комунікації з викладачем:
 - для спілкування обирайте робочий час;
 - персоналізація з дотриманням вимог ділового спілкування
 (прізвище, ім'я, група – у вайбері; під час відеозв'язку – продумайте зовнішній вигляд, подбайте про доречне тло).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Олександр Радчук. Навчальний рік в онлайні : про наслідки змін в освіті у період карантину. Аналітичний портал «Слово і діло». Серія : Суспільство. 15 січня 2021. URL : <https://www.slovoidilo.ua>
2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2145-19>
3. Про фахову передвищу освіту : Закон України від 06.06.2019р. № 2745-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2745-19>

МОТИВАЦІЯ СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ПОСІБНИКА

Олена Карлова,
викладачка Київського енергетичного
фахового коледжу

Анотація. Для викладачів Київського енергетичного фахового коледжу розробка та використання електронних підручників – одне з пріоритетних завдань. Створення освітнього середовища, орієнтованого на формування компетентностей, потребує принципової перебудови структури і змісту роботи викладача.

Робота над створенням електронного підручника може стати поштовхом до творчості та підвищення рівня викладацької майстерності і тоді мотивація студентів до навчання стане рушійною силою в опануванні майбутньої професії.

Abstract: For teachers of the Kyiv Energy Professional College, the development and use of electronic textbooks is one of the priorities. Creating an educational environment focused on the formation of competencies requires a fundamental restructuring of the structure and content of the teacher's work.

Work on the creation of an electronic textbook can be an impetus for creativity and increasing the level of teaching skills, and then the motivation of students to learn will become the driving force in mastering the future profession.

Підручники завжди були невід'ємним компонентом усього процесу навчання. У загальній системі засобів навчання вони є серед іншого основним джерелом отримання нових знань.

Підручник має відповідати сучасному рівню науки і мати зв'язок теорії з практикою. Застосування ж комп'ютерів в освіті спричинило появу нової генерації інформаційних освітніх технологій, а це дало можливість підвищити якість навчання, започаткувати нові засоби та методи роботи викладачів та студентів.

У наш час до електронних підручників та посібників пред'являють наступні вимоги:

- структурованість;
- зручність в обігу;
- наочність викладеного матеріалу.

Давайте відповімо на питання: кому і навіщо потрібен електронний підручник або посібник?

Електронні підручники та посібники стають не додатковим, а провідним засобом на багатьох

етапах освітнього процесу, звільняючи викладача від механічної репродуктивної роботи, дозволяють змінити процес викладання з урахуванням досягнень певної галузі, надаючи йому нові можливості для творчого пошуку змісту, методів, засобів роботи зі студентами.

Електронний посібник покликаний не замінити друкований підручник, а доповнити і оновити за рахунок подання навчального матеріалу в іншому вигляді.

Застосування мультимедійних засобів на заняттях дозволяє підвищити не тільки інтерес до майбутньої спеціальності, але і успішність з цієї дисципліни. Електронні підручники та посібники дають можливість кожному здобувачу освіти незалежно від рівня його підготовки брати активну участь у освітньому процесі, індивідуалізувати свій процес навчання, здійснювати самоконтроль. Бути не пасивним спостерігачем, а активно одержувати знання і оцінювати свої

можливості. Електронний підручник має сучасний дизайн і відповідає ергономічним вимогам до комп'ютерних засобів навчання.

Електронний посібник необхідний для самостійної роботи здобувачів освіти під час очного і, особливо, дистанційного навчання, тому що він:

- полегшує розуміння матеріалу, який вивчається, за рахунок інших, ніж у друкованій навчальній літературі, способів подачі матеріалу: індуктивний підхід, вплив на зорову і емоційну пам'ять тощо;
- надає найширші можливості для самоперевірки на всіх етапах роботи;
- дає можливість чітко і послідовно оформити роботу і здати її викладачеві у вигляді файлу або роздруківки за рахунок гіперактивних посилань.

Що стало мотивацією створення електронного підручника особисто для мене?

По-перше, на сьогоднішній день відсутні якісні україномовні друковані підручники для коледжів, які б можна було використовувати під час викладання лекційного матеріалу, підготовки до семінарського, практичного або лабораторного заняття.

По-друге, електроустаткування за останні роки набуло трансформації. Відбулися зміни не тільки у зовнішньому вигляді, а і у конструкції та режимах роботи.

Деякі роки тому в освітній процес увірвалося слово «диджиталізація» – це і стало ключовим аспектом для переходу на новий формат навчання.

Таким чином, потрібен підручник україномовний, для коледжів, в сучасному, тобто цифровому, форматі. І головне такий, що відповідає наявному електроустаткуванню електричних станцій та електричних мереж.

Виникла проблема: де взяти матеріал для роботи?

Почалися пошуки...

Київський енергетичний фаховий коледж співпрацює з багатьма енергетичними підприємствами м. Києва та АЕС України, тому під час проведення студентам екскурсій зверталися з проханнями до начальників цехів та інженерів за можливості надати нам інструкції, правила, технологічні схеми та карти щодо роботи, ремонту і експлуатації діючого сучасного електроустаткування. Завдяки плідній співпраці та комунікаціям за декілька років накопичилося достатньо навчального матеріалу, який одразу переводився в цифровий формат, і за потреби з ним працювали всі викладачі циклу.

Ми працюємо з молодим поколінням, яке має

набагато вищі навігаційні здібності в просторі інтернету, тому серед студентів, які є членами предметного гуртка спеціальності 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка, було проведено конкурс на пошук кращого і змістовного відео у всесвітній павутині.

Посібник також містить посилання на відео, яким узагальнюється певна тема, піднімається питання для дискусії або за допомогою якого викладач має змогу перевірити і підвищити рівень навичок аудіювання. Окрім того, слід зазначити, що навчальні відео поєднують у собі спосіб подання інформації візуально і аудіально, тобто сприяють її широкому сприйняттю і глибшому засвоєнню.

Сучасні викладачі завжди прагнуть опанувати щось нове – тому постійно відвідують тренінги та курси підвищення кваліфікації. На одному з таких заходів в Науково-методичному центрі вищої та фахової передвищої освіти викладачів нашого коледжу навчали створювати електронні підручники та посібники – ось так і з'явилася ідея та бажання створити електронний посібник з дисципліни, яку викладаю. Тим паче, що матеріалу для створення посібника накопичено було вже достатньо.

ПРОЦЕС СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ПОСІБНИКА

На сьогоднішній день існує не так багато програмних засобів для створення електронних підручників, які дозволяють генерувати якісний контент відповідно до вимог в освіті.

Розробка будь-якого електронного посібника передбачає два етапи:

- підготовка;
- реалізація.

Перший етап роботи, для мене особисто, був найважчим і відбувався він таким шляхом:

В першу чергу треба було розробити структуру та зміст електронного посібника.

Я орієнтувалася на такі принципи:

- **принцип модуля** – розбиття навчального матеріалу на розділи, що складаються з модулів, які мінімальні за обсягом, але «замкнуті» за змістом;
- **принцип повноти**, згідно з яким кожен модуль має складатися з двох компонентів: теоретичне ядро та контрольні питання з теорії;
- **принцип наочності** – кожний модуль повинен мати певну кількість ілюстрацій, що полегшує розуміння і запам'ятовування нових понять і тверджень.

Потім необхідно було структурувати теоретичні відомості відповідно до розробленого

Освіта – це те, що залишається, коли ми вже забули все, чого нас вчили.

Джордж Галіфакс

змісту посібника. Крім теоретичного матеріалу, добирались ілюстрації, анімації та відеофрагменти як засоби візуалізації навчального матеріалу. Правильно підібрані ілюстративні матеріали дають можливість вирішувати галузеве спрямування електронного посібника, його прив'язку до конкретної професії.

І на останнє, потрібно було сформулювати перелік умовних скорочень та список використаних джерел з обов'язковим вказанням інтернет-ресурсів.

Другий етап – **реалізація** – це складний процес, але доступний для нас із вами, колеги, тому що мені на допомогу в реалізації цього етапу прийшли співробітники Науково-методичного центру вищої та фахової передвищої освіти. Під час однієї зустрічі ми здійснили певну підготовчу роботу:

- аналіз усієї наявної навчальної літератури, її відповідність чинним навчальним планам і програмам;
- створення титульної сторінки;
- вибір та узгодження кольорової гамми оформлення;
- узгодження щодо навігації між сторінками

посібника, а також додавання гіперпосилань.

Після завершення технічної роботи посібник успішно пройшов рецензування і доданий в Медіатеку електронних засобів навчання Науково-методичного центру ВФПО.

Для викладачів Київського енергетичного фахового коледжу розробка та використання електронних підручників – одне з пріоритетних завдань. Створення освітнього середовища, орієнтованого на формування компетентностей, потребує принципової перебудови структури і змісту роботи викладача.

Робота над створенням електронного підручника може стати поштовхом до творчості та підвищення рівня компетентностей.

І наостанок, шановні колеги, давайте разом будемо наповнювати Медіатеку електронних засобів навчання електронними посібниками та підручниками, таким чином спеціальність 141Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка буде забезпечена сучасними навчальними матеріалами, і тоді мотивація студентів до навчання стане рушійною силою в опануванні майбутньої професії.

WORKSHOP ON DIGITAL TRANSFORMATION OF EDUCATION (DIGITRANSFED 2022)

Цифрова трансформація змінила світ, суспільство та економіку. Однак до пандемії COVID-19 її вплив на освіту та навчання був набагато меншим. Пандемія продемонструвала, що система освіти та навчання, яка відповідає цифровій епосі, є важливою. Цифровізація освіти, яка відбулася під час пандемії, підготувала всі рівні освіти в Україні до роботи в умовах війни. Цифрова трансформація освітнього процесу всіх рівнів, галузей і напрямів підготовки на сьогодні є ключовим питанням для досліджень усіх науковців світу. Запрошуємо дослідників, аспірантів, науковців взяти участь у семінарі, присвяченому глобальній проблемі людства.

Інститут цифровізації освіти НАПН України запрошує 19 грудня 2022 року взяти участь у рецензованому міжнародному Семінарі з цифрової трансформації освіти (DigiTransfEd 2022). Воркшоп проходитиме спільно з міжнародним науково-практичним заходом «Conference on Cloud and Immersive Technologies in Education» (CITEd 2022). Участь безкоштовна. Нас цікавлять, проте ми ними не обмежуємося, напрями роботи:

- Як пандемія COVID-19 спонукала цифрову трансформацію освіти
- Цифрове навчальне середовище
- Трансформація в методології викладання та навчання, інтеграція відео для онлайн-навчання
- Навчання Статистика/аналітика
- Адаптивне навчання
- Обчислювальне мислення
- Підвищення цифрових навичок і компетенцій для цифрової трансформації
- Якість контенту цифрової освіти
- Навчання на основі AR/VR, гейміфікація
- ШІ/прогнозне навчання, платформи досвіду навчання.

Більше можна дізнатися на сайті конференції: <https://cited.easyscience.education/2022/>.

ПЕРСОНАЛЬНИЙ ОСВІТНІЙ БЛОГ ВИКЛАДАЧА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ: СТРУКТУРА, КОНТЕНТ, МОЖЛИВОСТІ

Оксана Новікова,
викладачка
Олександрійського педагогічного фахового
коледжу імені В.О. Сухомлинського

Анотація. У статті зазначені основні завдання вивчення зарубіжної літератури в старшій школі й закладах фахової передвищої освіти, що вимагають від викладачів нових підходів до їх реалізації. Розкрито роль сучасних інформаційних технологій в освітньому процесі, зокрема соціальних (колективних) служб Web 2.0. Стаття дає детальний аналіз поняття «блогу» як найдоступнішої та найпоширенішої служби Web 2, його переваг, особливостей, функцій, освітніх можливостей. Описано структуру, контент, принципи використання персонального блогу викладача під час вивчення зарубіжної літератури. Стаття може бути використана вчителями-філологами.

Abstract: The article indicates the main tasks of studying foreign literature in high school and institutions of professional pre-higher education, which require teachers to take new approaches to their implementation. The role of modern information technologies in the educational process, in particular social (collective) web 2.0 services, is revealed.

The article gives a detailed analysis of the concept of "blog" as the most accessible and widespread service of Web 2, its advantages, features, functions, educational capabilities. The structure, content, principles of using the teacher's personal blog during the study of foreign literature are described. The article can be used by philologists.

Інноваційні виклики сьогодення спрямовані й на освітній простір України. Так, одним із пріоритетних напрямів розвитку української освітньої системи XXI століття є впровадження в освітній процес закладів фахової передвищої освіти інноваційних педагогічних технологій.

Навчальна дисципліна «Зарубіжна література» посідає особливе місце, вона дає здобувачам освіти знання про світобудову, є дієвим засобом різнобічного розвитку особистості студентів, формування в них ключових компетенцій.

Програма із зарубіжної літератури для 10–11 класів (2018 р.) серед завдань вивчення предмета визначає «формування умінь здійснювати пошуково-дослідницьку діяльність». Серед функцій навчальної дисципліни розвивальна, що передбачає розвиток навичок роботи з книжкою, комп'ютером, та соціально-адаптаційна, що має на меті адаптацію особистості до умов сучасного інформаційного суспільства [3].

Відповідно до Концепції Нової української школи здобувачі освіти мають не тільки опанувати зміст дисциплін, а передовсім набути необхідних для життя в суспільстві умінь і навичок, важливих для всебічного розвитку особистості, її подальшого становлення, морального та професійного зростання [4].

Згідно із Програмою навчальної дисципліни засобами предмета «Зарубіжна література» мають бути сформовані 10 ключових компетентностей, серед яких обізнаність і самовираження у сфері культури, уміння вчитися й інформаційно-цифрова.

Зазначені завдання вивчення зарубіжної літератури в закладах фахової передвищої освіти, що здійснюють підготовку фахових молодших бакалаврів на базі базової загальної середньої освіти, вимагають від викладачів нових підходів до вивчення дисципліни. Серед новітніх технологій одне з провідних місць посідає використан-

ня ІКТ, вебресурсів викладачів, мереж тощо.

Роки практичної діяльності підтверджують ефективність використання персонального освітнього блогу викладача у вивченні навчальної дисципліни. Як засіб навчання блог виконує такі дидактичні функції: мотивація пізнавальної діяльності; створення сприятливого середовища для індивідуального навчання; розвиток навчальної автономії та креативності; формування вміння вести дискусію (приводити аргументи і контраргументи, робити висновки, виносити власне незалежне судження) тощо [2].

Актуальність статті зумовлена також тим, що інформатизація освіти в Україні – один із найважливіших механізмів, що зачіпає основні напрями модернізації освітньої системи. Сучасні інформаційні технології відкривають нові перспективи для підвищення ефективності освітнього процесу. Вони дають змогу педагогу краще подати матеріал, зробити його більш цікавим, швидко перевірити знання здобувачів освіти та підвищити їхній інтерес до навчання. Викладач має можливість отримувати найактуальнішу інформацію, активно спілкуватися з колегами, студентами та батьками. Завдяки цьому підвищується його авторитет, він дійсно може бути носієм культури, знань, усього передового. Велика роль надається сьогодні методам активного пізнання, самоосвіті, дистанційним методам та програмам навчання.

Одним із перспективних і результативних напрямів роботи є використання комп'ютерних мережевих технологій або технологій взаємодії. У науково-методичній літературі та фахових виданнях досить часто порушуються питання про використання соціальних (колективних) служб Web 2.0 – мережевого програмного забезпечення для підтримки групової взаємодії за допомогою послуг інтернету: обміну інформацією, спільного створення та редагування публікацій, збереження посилань та мультимедійних ресурсів [6].

Web 2.0 (вебтехнології другого покоління) – це сукупність нових, соціальних і більш мобільних технологій і послуг усесвітньої павутини, які змінюють сприйняття інтернету користувачами та не потребують від них спеціальних знань із програмування та дизайну.

До основних переваг Web 2.0 можна віднести право користувачів самостійно створювати контент, маніпулювати ним та керувати зв'язками між своїми та чужими документами. Іншою важливою особливістю Web 2.0 є активний обмін даними між членами спільноти: новинами, статтями, фотографіями тощо. Ще однією особливістю Web 2.0 є простота та зручність у створенні сайтів для некваліфікованих користувачів.

Найдоступнішою і найпоширенішою службою

Web 2.0 є мережеві щоденники (блоги) – невеликі вебсайти, автори яких (блогери) можуть керувати доступом до інформації, розміщеної у блозі: робити їх доступними або для всіх користувачів, або тільки для певного кола читачів [5].

Блог – (англ. blog, від web log – «мережевий журнал чи щоденник подій») – це вебсайт, головний зміст якого – регулярно додавані записи, зображення чи мультимедіа [1].

Можна виділити такі особливості блогів: кожен пост блогу має свою URL-адресу, за якою можна до нього звернутися; відразу після тексту поста розміщується запрошення до публікації коментарів; визначити тему блогу чи ініціювати обговорення на сторінках блогу можуть тільки його автори; головна сторінка містить лише останні пости, попередні можна переглянути в архіві; редагування блогу здійснюється за допомогою звичайного браузера.

Блоги мають переваги перед іншими інформаційними технологіями. Серед них: використання блогів не вимагає від користувача спеціальних знань, що дозволяє здійснювати оперативну публікацію будь-якої інформації (текст, графіка, аудіо- і відеофайли, анімація тощо); у блогах зручний для читання і сприйняття інформації інтерфейс, що налаштовується користувачем відповідно до своїх потреб; використання спеціальних програм-клієнтів, які дозволяють зручним способом публікувати інформацію як за допомогою персонального комп'ютера, так і за допомогою мобільних засобів зв'язку (мобільний телефон, комунікатор, смартфон тощо); більшість блогів побудовано на філософії відкритого джерела, тобто доступні вихідні програмні коди всього сервера і клієнтів, що дозволяє виправити помилки, додавати нові функціональні модулі та ін. [5].

Виділяють такі функції блогів: самопрезентація; саморозвиток або рефлексія; функція мемуарів; комунікативна; освітня; розважальна [5].

Розглянемо детально освітню функцію блогів. Освітній блог – це нова педагогічна реальність. Важливою особливістю цих блогів є забезпечення і супровід освітнього процесу. Ідея спілкування через блог вирішує багато проблем. Обмін інформацією та напрацюваннями, обговорення, можливість дати здобувачам освіти дізнатися про викладачів, допомогти виразити себе – адже під час занять для цього не вистачає часу. І спілкуватися можна в комфортній домашній обстановці [7].

Використання блогів в освітній діяльності надає учасникам спілкування низку переваг та відкриває безліч цікавих можливостей: залучення батьків до участі в освітньому процесі; інформування учасників блогу про події та заходи, що відбуватимуться; ведення дискусій на сторінках

блогу та навчання студентів правил ведення такої мережевої дискусії; формування в студентів навичок безпечного поводження в мережі, культури спілкування; організація позааудиторної роботи студентів; організація змішаного та дистанційного навчання; реалізація спільних проєктів викладачів і студентів тощо [8].

Персональний освітній Блог викладача зарубіжної літератури Новікової Оксани Вікторівни (адреса блогу: <http://novikovaopk.blogspot.com>) створено на платформі Blogger 2018 року. Блог має більше 16000 переглядів.

Блог представляє «ГОЛОВНА СТОРІНКА», на якій відображені гаджети, стрічка новин, меню, профіль викладача й корисні покликання.

На сторінці «НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ» подано документи, якими слід керуватися у викладанні навчальної дисципліни «Зарубіжна література» в поточному навчальному році. Сторінка «ПРОГРАМИ ДИСЦИПЛІНИ» містить навчальну й робочу програми із зарубіжної літератури, відповідно до яких здійснюється освітній процес з навчальної дисципліни в коледжі.

Кабінет зарубіжної літератури, завідувачем якого є Новікова О.В., презентовано на сторінці «МІЙ КАБІНЕТ». Матеріали, розміщені на сторінці, знайомлять читачів з матеріально-технічною базою навчального кабінету, його методичним наповненням, виставками, стендами, заходами, що проходять на базі кабінету та ін.

Блог містить сторінку, що відображає публікації викладача Новікової О.В. у друкованих та електронних фахових виданнях. Це сторінка «МОЇ ПУБЛІКАЦІЇ». Тут є як сертифікати, так і, через посилання, – опубліковані матеріали. Відвідувачі блогу можуть ознайомитися із відзнаками викладача за різні роки професійної діяльності. Це можна зробити на сторінці «ВІДЗНАКИ».

Викладач-автор блогу періодично проводить майстер-класи. Їхні матеріали (сценарії, презентації) представлено на сторінці «МАЙСТЕР-КЛАСИ».

Сторінка «МОЇ ДОСЯГНЕННЯ» розповідає про участь Новікової О.В. у науково-практичних конференціях і про підвищення нею кваліфікації. На сторінці можна знайти не тільки сертифікати, але й матеріали, з якими викладач виступала на заходах науково-методичного спрямування. Викладач зарубіжної літератури є активною учасницею руху EdCamp UKRAINE. Про її участь у конференціях різних рівнів можна дізнатися на сторінці «EDCAMP UKRAINE».

Сторінка «ПЕДАГОГІЧНА СКАРБНИЧКА» містить методичні розробки Новікової О.В., створені за програмами вивчення навчальної дисципліни «Зарубіжна література» різних років. Із позакласними заходами із зарубіжної літератури, що проводить викладач-автор блогу, можна ознайо-

митися на сторінці «ПОЗАКЛАСНІ ЗАХОДИ».

Декілька років Новікова О.В. брала участь у проєкті GLOBAL TEACHER PRIZE UKRAINE. Сертифікати про участь можна побачити на сторінці «GLOBAL TEACHER PRIZE UKRAINE».

Надзвичайно корисною для здобувачів освіти є сторінка «НА ДОПОМОГУ СТУДЕНТАМ». Тут вони можуть ознайомитися зі списками літератури для обов'язкового читання, для позакласного читання, із переліком віршів, які необхідно вивчити напам'ять. На сторінці є також посилання на електронні підручники із зарубіжної літератури різних авторів, критерії оцінювання зошитів, оцінювання вивчених поезій і збірка, у якій подано оригінали й переклади програмових віршів. Допомагає в організації освітнього процесу викладачу й студентам сторінка «ВІДЕО». У ній дібрано відеоматеріали за творчістю письменників відповідно до чинної програми із навчальної дисципліни «Зарубіжна література»: освітні ролики про життя і творчість митців слова, екранізації за їхніми творами, експрес-уроки доктора філологічних наук, професора О. Ніколенко тощо.

Для залучення студентів до активнішого ознайомлення зі змістом програмових творів створено сторінку «АУДІОКНИГИ». Скориставшись нею, здобувачі освіти можуть прослухати повісті, оповідання, вірші у зручній для них час. Як і сторінки «НА ДОПОМОГУ СТУДЕНТАМ» і «ВІДЕО», ця рубрика є надзвичайно корисною й під час дистанційної та змішаної форм навчання.

Блог розповідає не тільки про досягнення викладача, а й про успіхи студентів. Із дипломами та сертифікатами, що демонструють перемоги любителів зарубіжної літератури в олімпіадах і конкурсах, можна ознайомитися на сторінці «ДОСЯГНЕННЯ СТУДЕНТІВ». Цікаво буде відвідувачам блогу ознайомитися із творчістю студентів Олександрійського педагогічного фахового коледжу імені В.О. Сухомлинського, яку вони виявляють під час вивчення зарубіжної літератури під керівництвом Новікової О.В. Це можна зробити на сторінці «ТВОРЧІСТЬ СТУДЕНТІВ».

Корисне посилання має сторінка «ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИЙ СЛОВНИК», адже робота над теорією літератури проходить як на заняттях, так і під час самостійної роботи студентів. Для викладачів зарубіжної літератури цікавою буде сторінка «МЕТОДИЧНИЙ ПОРАДНИК». На ній зібрано різні сучасні методи й прийоми викладання навчальної дисципліни

Новікова О.В. підвищує свою майстерність і в царині засад Нової української школи. Це підтверджують сертифікати й фотогалерея, що містяться на сторінці «НУШ». Із задоволенням під час занять студенти закріплюють навчальний матеріал із зарубіжної літератури за інтерактивними іграми, що створені викладачем Новіковою

О.В., та які розміщено на сторінці блогу «ІНТЕР-АКТИВНІ ІГРИ».

Таким чином, блоги є найдоступнішою і найпоширенішою службою Web 2.0. На сучасному етапі розвитку освіти вони мають потужний потенціал у покращенні рівня організації освітнього процесу, підвищують інтерес студентів до вивчення навчальних дисциплін, сприяють формуванню ключових компетенцій здобувачів освіти закладів різних типів, зокрема й фахової

передвищої. Блог викладача зарубіжної літератури Нової Оксани Вікторівни може бути ефективним засобом під час викладання зарубіжної літератури в закладах фахової передвищої освіти за різних форм навчання.

СПИСОК
ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ

ПРИЙОМ СТАТЕЙ ДО НАУКОВОГО ЖУРНАЛУ EDUCATION: MODERN DISCOURSES, № 5, 2022

Шановні освітяни!

Національна академія педагогічних наук України анонсує прийом статей до наукового журналу Education: Modern Discourses, № 5, 2022.

До друку приймаються результати наукових досліджень за такими напрямками:

- Освіта в контексті сучасних викликів і трансформацій.
- Філософія та історія освіти
- Педагогічна компаративістика та міжнародна освіта
- Вища та університетська освіта
- Освіта дорослих
- Професійна освіта і навчання
- Загальна середня освіта
- Освітні технології
- Персоналії в освіті

Термін прийому статей – до 1 листопада 2022 року.

- Умовою прийняття статті до друку є наявність нових оригінальних наукових результатів, які раніше не публікувалися.
- Приймаються статті виключно англійською мовою з анотаціями англійською та українською мовами.
- З вимогами до оформлення можна ознайомитися на сайті журналу Education: Modern Discourses у рубриці «Інформація для авторів».
- Рукопис статті надсилати на електронну скриньку журналу emdnaes@gmail.com.
- Рукописи, оформлення яких не відповідає технічним вимогам, прийматися не будуть.
- До публікації допускаються статті, що успішно пройшли подвійне «сліпе» рецензування.
- Статтям присвоюється ідентифікатор цифрового об'єкту (Digital Object Identifier – DOI) з метою забезпечення перехресного зв'язку публікацій наукових журналів за допомогою цифрової ідентифікації об'єктів.

Журнал Education: Modern Discourses:

- наукове фахове видання категорії "Б", галузь знань – 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності - 011 Освітні, педагогічні науки (наказ МОН України від 27 вересня 2021 р. № 1017).
- Журнал видається раз на рік з 2018 року. Свідоцтво про державну реєстрацію Серія КВ № 231-41-12981Р.
- Головний редактор – Василь Кремень, Президент Національної академії педагогічних наук України,
- Заступники головного редактора:
Володимир Луговий, Віцепрезидент Національної академії педагогічних наук України
Світлана Сисоєва, Академік-секретар відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки Національної академії педагогічних наук України.

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ В ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Інна Гулак,
канд. іст. наук, методистка комунального закладу
«Ніжинський фаховий медичний коледж»
Чернігівської обласної ради

Анотація. У статті розкрито досвід впровадження технологій дистанційного навчання викладачем історії у комунальному закладі «Ніжинський фаховий медичний коледж». Розкрито етапи та особливості впровадження дистанційних технологій.

Abstract: The article reveals the experience of implementing distance learning technologies by a history teacher at the Nizhyn Professional Medical College. The stages of introduction of remote technologies are revealed, the peculiarities of introduction of remote technologies are revealed.

Сьогодні у нашій державі набуває все більшого поширення використання інформаційного простору, сучасних освітніх технологій дистанційного та електронного навчання, тому виникає проблема у представленні навчального контенту, який буде враховувати загальноосвітні тенденції, що спрямовані на гнучкість та доступність освіти для студентів. Одним із ключових напрямів програми реформування та модернізації системи фахової передвищої та вищої освіти в Україні є дистанційне навчання. У сучасних умовах виникає потреба в отриманні освіти дистанційно, що дає змогу навчатися без відриву від виробництва, а також отримувати освіту людям з обмеженими можливостями. Саме дистанційне навчання, яке здійснюється із застосуванням новітніх інформаційно-освітніх технологій, надає таку можливість [1, с. 1].

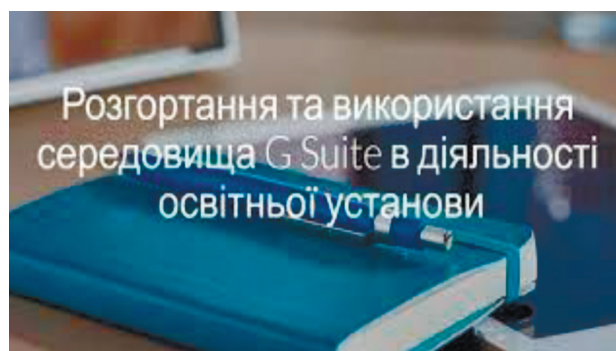
На початку коронавірусної пандемії переважна більшість педагогічних працівників постали перед так званим «викликом» системі освіти – технологіями дистанційного навчання та їх ефективним впровадженням в освітнє середовище. Хоча насправді саме поняття «дистанційні технології навчання» відоме понад три століття, але саме з пандемією зростає активна увага до них.

Сьогодні для створення та використання систем дистанційного навчання застосовують

ся платформи дистанційного навчання і засобів створення дистанційних курсів. Платформа дистанційної освіти – це програмне забезпечення, яке надає можливість не тільки розміщувати навчальні матеріали, реалізовувати спілкування "студент-студент", "студент-викладач", "викладач-студент", контролювати знання студентів, а й керувати процесом навчання [2, с. 1].

У комунальному закладі «Ніжинський фаховий медичний коледж» Чернігівської обласної ради з метою організації дистанційного навчання використовуються цифрові ресурси компанії Google.

Ще влітку 2020 року викладачі нашого коледжу підвищували свою кваліфікацію на дистанційному курсі від Академії цифрового розвитку «Розгортання та використання середовища

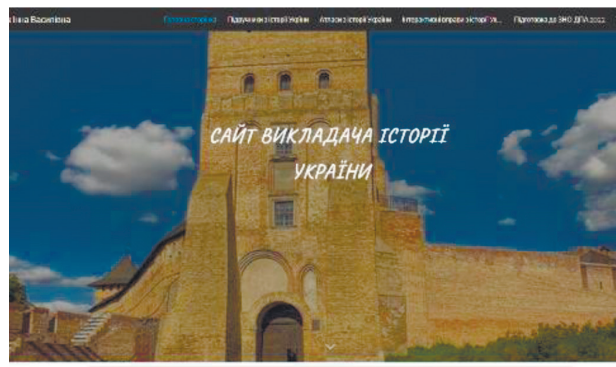

G Suite for Education в діяльності освітньої установи» (30 год).

Особливістю саме цього курсу було те, що можна було завдяки корпоративній та синхронній роботі викладачів у різних ролях (керівник, викладач, адміністратор, куратор) отримати безкоштовний домен для освітнього закладу. Перевагами цієї програми стало те, що вона дозволяє керувати, налаштовувати та підключати корпоративні облікові записи до різних пристроїв.

Як викладачі загальноосвітніх та соціально-гуманітарних дисциплін використовуємо додатки Google (Google Клас, Google Meet, Google Форми, Google Групи, Google Календар, Google Сайти, Google Диск тощо) для організації ефективної взаємодії між учасниками освітнього процесу. Основним під час організації дистанційного навчання є сервіс Google Classroom – безкоштовний вебсервіс, створений компанією Google для освітніх закладів з метою спрощення створення, поширення і класифікації завдань безпаперовим шляхом. Основна мета сервісу — прискорити процес поширення файлів між викладачами та здобувачами освіти. У цьому ресурсі можна створити віртуальну групу – клас, де розмістити дату, день тижня, назву теми, прикріпити розробку теоретичного, практичного чи семінарського заняття – документи Word чи Excel, додати відеофайли чи посилання на відео- чи аудіоресурси, мультимедійну презентацію – PowerPoint, створити власну Google-форму (тест) для перевірки знань студентів. Удосконаленням від розробників є функція запланувати заняття (дата та час), ефективна система сповіщень та система контролю для викладача, автоматичне збереження файлів на Google-диску. Технічні можливості: тиражування матеріалів, опитування, зворотний зв'язок, оцінювання робіт, зведення інформації про кожного учасника, публікація інформації, організація дискусії тощо.

Програма досить легко завантажується на мобільний телефон чи стаціонарний ПК, є простою та зручною у щоденному використанні. З власного досвіду можемо стверджувати, що ефективним є синхронне поєднання додатку Classroom із додатком відеоконференцій Google Meet, перевагами якого є відсутність часових обмежень при плануванні зустрічі, простота при створенні посилання, а з використанням домену G Suite взагалі створюються постійні відеопосилання на відповідний курс. Постійно використовували під час організації дистанційного навчання ще один додаток – Jamboard (інтерактивна дошка), на якій можна прописувати основні дати, поняття тощо.

Згодом ми навчилися використовувати усі переваги дистанційних технологій навчання. І вивчення історії України та всесвітньої історії не стало винятком. Напередодні кожного заняття створювали віртуальний клас, у ньому відповідне заняття, до якого обов'язково прикріплювали конспект заняття, відео- та мультимедійні файли, електронні підручники, атласи, карти та ін.

Під час роботи через додатки Google Meet не виникало труднощів з демонстрацією презентації, карти, підручника, джерел чи навчального відео. Використовували на закріплення матеріалу технології дистанційного навчання для того, щоб оцінити абсолютно усіх студентів – або створені власноруч тести у додатку Google-форми, або уже готові тестові завдання з навчальних платформ ВСЕОСВІТА та Наурок, посилання на які теж розміщували у Classroom.

Таким чином, можемо зробити висновок, що якщо у березні 2020 р. технології дистанційного навчання здавалися чимось незрозумілим, тому до віртуальних Classroom додавали усі відомі та звичні усім ресурси гаджетів і Viber, і Facebook, і Skype, Telegram для спілкування із студентами, то завдяки курсам та вебінарам від Академії цифрового розвитку у квітні–серпні 2020 р. свої знання та навички змогли чітко структурувати та використовувати усі переваги технологій дистанційного навчання Google повною мірою та забезпечити співпрацю між усіма учасниками освітнього процесу. Тому уже у 2021 році працювали, впевнено використовуючи усі переваги дистанційного навчання, роблячи процес вивчення історії цікавим для студента. Окрім того, з метою реалізації технологій дистанційного навчання викладачі нашого закладу в 2021 році розпочали роботу над створенням сайтів дисциплін та їх активним наповненням.

**Список
ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ**

СИНТЕЗ МЕТОДУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА СУЧАСНИХ ІНТЕРНЕТ- РЕСУРСІВ ДЛЯ ВИРІШЕН- НЯ ТИПОВИХ ЗАДАЧ

Ганна Меліховець, Зоя Рожко,
викладачки ВСП «Вінницький фаховий
коледж Національного університету харчових
технологій»

Анотація. Розвиток критичного мислення стає сьогодні одним із провідних векторів освітнього процесу. Критичність настільки ж важлива, як і грамотність. У статті розглядаються прикладні аспекти застосування методу критичного мислення в поєднанні з інтернет-ресурсами у викладанні економічних дисциплін.

Визначено поняття, принципи і методи критичного мислення. Розкрито застосування таких прийомів: «Ромашка Блума», «Ретроальтернативістика», «6 капелюхів», «Метаплан», «Прогнозування за ілюстрацією», «Дерево припущень».

Abstract: The development of critical thinking is becoming today one of the leading vectors of the educational process. Criticality is just as important as literacy. The article discusses the applied aspects of applying the method of critical thinking in combination with Internet resources in the teaching of economic disciplines.

The concepts, principles and methods of critical thinking are defined. The use of such techniques is revealed: "Bloom's Chamomile", "Retroalternative Studies", "6 Hats", "Metaplane", "Forecasting by Illustration", "Assumption Tree".

Сучасному суспільству потрібні громадяни, які здатні орієнтуватися у мінливості життя, приймати нестандартні рішення, творчо підходити до вирішення проблем, критично оцінювати результати своєї діяльності, вміти мислити гнучко, динамічно, бути здатними адаптувати своє мислення до мислення інших людей. Ці завдання актуальні на кожному етапі освіти, а її фахова передвища ланка є фундаментом формування критичного мислення не тільки у житті, а й у професійній сфері.

Сучасний етап у розвитку людства розглядають як епоху виникнення і розвитку інформаційного суспільства. Величезні масиви різноманітної інформації є доступними для загалу. До того ж, сучасні інтернет-технології дозволяють отримувати будь-яку інформацію у будь-який час. У цих умовах особливого значення набуває вміння знаходити потрібну інформацію в різних джерелах і критично її переосмислювати, що, в свою чергу, призводить до формування базових

знань.

Критичне мислення – це спосіб мислення, який допомагає орієнтуватись в інформаційному середовищі для пізнання себе і навколишнього світу.

Передусім критичне мислення розуміється як практичне мислення, що покликане розв'язувати ті проблемні задачі, які постають перед нами у повсякденному житті [1].

Концепція критичного мислення відома і розробляється вже багато десятиліть. Термін «критичне мислення» почав застосовуватись в середині минулого століття. Проблему розвитку критичного мислення досліджували з філософської, психологічної і педагогічної точок зору М. Скрівен і Р. Пол (Michael Scriven & Richard Paul, 1987), Е. Гласер (Edward M. Glaser), П. Е. Томас (Paul Everett Thomas) та ін.

Люди, які критично мислять, намагаються жити раціонально, розумно. Вони використовують інтелектуальні інструменти, які пропонує

критичне мислення: поняття і принципи, які дозволяють їм аналізувати, оцінювати і покращувати мислення.

З педагогічної точки зору критичне мислення – це комплекс мисленнєвих операцій, що характеризується здатністю людини:

- аналізувати, порівнювати, синтезувати, оцінювати інформацію з будь-яких джерел;
- бачити проблеми, ставити запитання;
- висувати гіпотези та оцінювати альтернативи;
- робити свідомий вибір, приймати рішення та обґрунтовувати його [2].

Формування критичного мислення реалізується в процесі формулювання проблеми, вирішенні проблемних ситуацій, виконанні творчих робіт, проєктів.

Метод критичного мислення має низку прийомів: методичні прийоми «Знаю – хочу знати – взнав», «Мозкова атака», «Читання із маркуванням тексту», «Синквейн», або «Синкан», «Прогнозування за ілюстрацією», «Дерево припущень», «Ромашка Блума», «Сократівський діалог», «Fishbone» («Рибна кістка»), «6 крапель», «Метаплан», «Модель 6 W», табличний метод (порівняльна таблиця, традуктивна таблиця), прийом ретроальтернативістики. Хочемо поділитися власним досвідом використання методу критичного мислення та сучасних інтернет-ресурсів.

Методичний прийом «Дерево припущень»

Цей прийом підходить для тем, що містять елемент прогнозування на випередження або обговорень щодо розвитку якогось явища у майбутньому / абстрагування. Здобувачі освіти озвучують свої ідеї та спільно створюють «дерево припущень», де стовбур – задана тема, коріння – передбачення (я думаю, що ...; ймовірно, що буде так...), а листя – аргументи на користь тверджень. На рис. 1 – приклад використання прийому «Дерево припущень» під час вступної лекції до навчальної дисципліни «Економіка підприємства».

Використання методичного прийому «Дерево припущень» було застосовано у поєднанні з сучасним інтернет-ресурсом Canva. Canva – це платформа графічного дизайну, яка дозволяє корис-

тувачам створювати графіку, презентації, афіші та інший візуальний контент для соціальних мереж. Доступна як вебверсія, так і мобільна. Сервіс пропонує великий банк зображень, шрифтів, шаблонів та ілюстрацій.

Адреса сервісу: <https://cutt.ly/6GOeF7y>.

Методичний прийом «Ромашка Блума»

Технологія цього прийому розроблена за педагогічним принципом таксономії (від грец. – порядок і закон) американського психолога Бенджаміна Блума та його шести рівнів навчальних цілей в когнітивній сфері: знання – розуміння – застосування – аналіз – синтез – оцінка.

Бенджамін Блум встановив також, що між рівнями мислення і відповідями на запитання, які ми ставимо, існує прямиий зв'язок.

Запитання – один з механізмів формування навичок критичного мислення. Можна з упевненістю сказати, що запитання стимулюють критичне мислення. Відповідаючи на запитання, здобувачі освіти аналізують й інтерпретують інформацію, аналізують ідеї, будують гіпотези, відстоюють свою точку зору. Запитання є засобом стимулювання різних видів мислення на різних рівнях складності [2].

Використання на заняттях запитань високого рівня – на аналіз, синтез, оцінку – дозволить викладачу ефективно розвивати критичне мислення здобувачів освіти. Уміння формулювати такі запитання є обов'язковою умовою вирішення цієї проблеми. З іншого боку, ми маємо навчити також здобувачів освіти формулювати запитання різного рівня у процесі дослідження того чи іншого джерела знань. Розвинути такі уміння у здобувачів освіти може допомогти викорис-

Рис. 1. Методичний прийом «Дерево припущень»

тання викладачем спеціальних питальних слів для кожного рівня запитань. Такі слова можуть певний час виступати опорою для розвитку мислення, зокрема і зоровою, у вигляді роздаткових переліків.

Запитання – це форма мислення, у якій виражено потребу в інформації. Мислення високого рівня – це вміння ставити питання по суті. Саме з метою розвитку критичного мислення потрібно навчити здобувачів освіти ставити питання. Учені вважають, що запитання є своєрідною «потаємною лабораторією процесу пізнання».

Після першого знайомства з інформацією викладач ставить здобувачам освіти питання:

1. Прості/фактичні (на перевірку пам'яті): Що...? Де...? Коли...?

2. Уточнювальні: Ви вважаєте, що...? Тобто Ви сказали, що...? Ви бачите це так..?

3. Пояснювальні: Чому...? Що мається на увазі...? Яка головна ідея...?

4. Творчі, де є елемент прогнозу/припущення: А що, якби...? Як би покращили...? Запропонуйте альтернативу...

5. Оцінювальні: Чим щось відрізняється від іншого? Наскільки цінними є...? Як би ви визначили/аргументували...? Яке судження ви можете зробити з приводу...? тощо.

6. Практичні, що мають висвітлити зв'язок теорії з життям: де це застосовується у повсякденному житті? Як це можна використати на практиці? [3]

Питання можна оформити у вигляді «Ромашки Блума» (де на кожній пелюстці – відповідне питання) та дати на опрацювання в командах, групах, трійках.

Наприклад, при вивченні теми «Інвентаризація» з навчальної дисципліни «Бухгалтерський облік», на занятті під час узагальнення використано прийом «Ромашка Блума». Здобувачам освіти запропоновано скласти запитання, а потім дати на них відповіді:

1. **Пелюстка проста** – Що таке інвентаризація? Які обов'язкові випадки проведення інвентаризації?

2. **Пелюстка уточнювальна** – Ви вважаєте, що до складу інвентаризаційної комісії обов'язково включають головного бухгалтера? Ви вважаєте, що проведення інвентаризації є обов'язковим перед складанням річної фінансової звітності?

3. **Пелюстка пояснювальна** – Яка головна мета інвентаризації? Чому до складу інвентаризаційної комісії обов'язково мають бути включені досвідчені працівники, які знають об'єкт інвентаризації?

4. **Пелюстка творча** – Запропонуйте альтернативу інвентаризації? Як би Ви покращили організаційну стадію проведення інвентаризації?

5. **Пелюстка оцінювальна** – Чи є інвентаризація способом збереження майна власника? Як би Ви аргументували нестачу матеріальних цінностей?

6. **Пелюстка практична** – Для чого підприємства проводять інвентаризацію? Коли проводять інвентаризацію підприємства, що знаходяться на тимчасово окупованих територіях (або їх структурні підрозділи (відокремлене майно) перебувають на зазначених територіях)?

Застосування цього прийому виконано в графічному дизайні за допомогою програми Canva. Це дозволяє разом із здобувачами освіти творчо підійти до створення питань (рис.2).

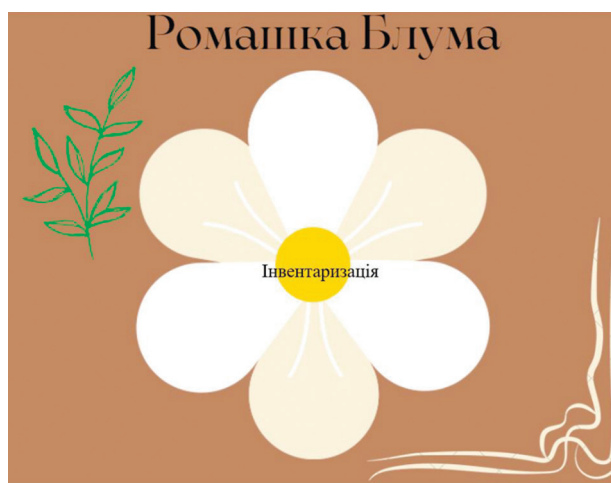

Рис. 2. Методичний прийом «Ромашка Блума»

Адреса сервісу: https://www.canva.com/design/DAE_SfsQQu0/StWsXxCOHcrD2fBq8B9Vwg/edit

Прийом ретроальтернативістики

Здобувачам освіти на основі вже набутих знань пропонують спрогнозувати інший варіант розвитку подій.

Наприклад, з навчальної дисципліни «Фінанси підприємства» під час вивчення теми «Основи оподаткування підприємств» здобувачам освіти пропонуємо твердження: «Податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету або на єдиний рахунок, що справляється з платників податку відповідно до Податкового кодексу України» (ПКУ).

Давайте спробуємо спрогнозувати інший варіант подій: «А що було б, якби податки сплачували на добровільних засадах?» або «А що було б, якби податки не сплачували?»

Відповіді здобувачів освіти (рис.3)

Проблеми: ухилення від сплати податків приводить до розвитку негативних тенденцій в економічній і соціальній сфері: зменшення надходжень до бюджету, скорочення фінансування соціальної сфери, армії, зростання тіньової економіки.

Цей метод гарно поєднується з Google-малюнком. Google-малюнки – це найповніша система пошуку зображень у мережі. Дуже зручно використовувати цю програму під час створення інтерактивних робочих аркушів. Здобувачі освіти в свою чергу можуть креативно виразити своє бачення теми у вигляді малюнків або написів.

Адреса сервісу: <https://docs.google.com/drawings/d/1ewQAN15EFaUqh56Y1MaBuE5gk5CRfgsMjt6y6oXg4Al/edit>.

Методичний прийом «Прогнозування за ілюстрацією»

Викладач показує ілюстрацію до теми обговорення. Здобувачі освіти мають зробити свої припущення до теми.

Викладач може поставити такі питання:

1. Як ви думаєте, що тут зображено?
2. До чого це відноситься (у повсякденному житті чи до якої галузі/сфери науки тощо)?
3. Яка тема нашого обговорення?
4. Що ви чули про це?

Наприклад, однією із тем з навчальної дисципліни «Основи економічної теорії» є тема «Гроші», викладач демонструє фотоілюстрацію, а здобувачі освіти прогнозують, про що вони будуть дізнаватися на занятті (рис. 4).

Але для того, щоб розкрити який-небудь процес, демонструється відразу декілька, а іноді і ціла низка ілюстрацій, відеосюжетів чи екскурсів.

Застосування цього прийому дуже вдало поєднується з інтернет-ресурсом Thinglink.

Сучасний інтернет-ресурс Thinglink – це сервіс, що дозволяє створювати мультимедійні плакати, а іншими словами, «звукові картинки», на які наносяться маркери. За наведення на них може з'являтися будь-який мультимедійний контент.

За допомогою сервісу можна створювати різні освітні матеріали, наприклад:

- комплекти електронних дидактичних матеріалів до заняття;

А що було б, якби податки не сплачували

Рис. 3. Методичний прийом ретроальтернативістики

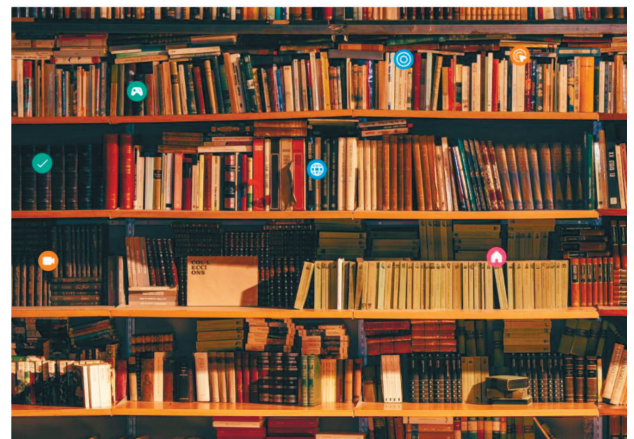

Рис. 4. Методичний прийом «Прогнозування за ілюстрацією»

- технологічні схеми для виконання певного виду завдань;
- мультимедійні конспекти лекцій;
- інтерактивні блок-схеми будови будь-яких механізмів, приладів;
- тематичні збірники ресурсів в інтернеті та медіаколекції;
- маршрутні карти або карти подорожей;
- інтерактивні плакати у вигляді проєктів з певної тематики;
- інтелектуальні карти для мозкового штурму з внесенням міток і коментарів.

За допомогою сервісу Thinglink можна:

- організувати проєктну та дослідницьку діяльність здобувачів освіти;
- представити результати своєї діяльності;
- провести вебконкурси, інтерактивні ігри, вікторини тощо.

Це робить заняття дуже цікавим і різноманітним.

Адреса сервісу: <http://www.thinglink.com/scene/1576991252988035075>

Методичний прийом «Шість капелюхів»

В основі «Шести капелюхів» лежить ідея паралельного мислення – мислення конструктивного, за якого різні точки зору і підходи не стикаються, а співіснують.

Зазвичай, коли здобувачі освіти намагаються думати над рішенням практичної задачі, то стикаються з певними труднощами: часто вони взагалі не схильні думати над рішенням, відчують невпевненість, не знають з чого почати і що робити далі, намагаються подумки утримувати інформацію до кількох частин задачі.

Метод «Шість капелюхів» – це простий і практичний спосіб здолати подібні труднощі за допомогою поділу процесу мислення на шість різних режимів, кожен з яких представлений капелюхом свого кольору.

Білий капелюх: інформація. У цьому режимі мислення нас цікавлять тільки факти. Ми ставимо питання про те, що ми вже знаємо, яка ще інформація нам потрібна і як нам її отримати.

Червоний капелюх: почуття і інтуїція. У режимі червоного капелюха в учасників сесії з'являється можливість висловити свої почуття й інтуїтивні припущення, не вдаючись до пояснень про те, чому це так, хто винен і що робити.

Чорний капелюх: критика. Чорний капелюх дозволяє дати волю критичним оцінкам, побоюванням і обережності. Він захищає нас від непередуманих дій, вказує на можливі ризики.

Жовтий капелюх: логічний позитив, що вимагає від нас перемкнути свою увагу на пошук переваг і позитивних сторін ідей.

Зелений капелюх: креативність. Придумування нових ідей, переосмислення вже існуючих, пошук альтернативи, дослідження можливостей.

Синій капелюх: управління процесом. Призначений не для роботи зі змістом завдання, а для управління самим процесом роботи. Зокрема його використовують на початку сесії для визначення того, що належить зробити, і в кінці, щоб узагальнити досягнуте.

Може застосовуватися і на етапі виклику, але вже містить певні елементи осмислення та навіть рефлексії. Здобувачі освіти ді-

ляться на команди (або це можуть бути окремі ролі для однієї людини), кожна з яких отримує свого «капелюха». Колір капелюха вказує на тип завдання.

Приклад до теми «Фінансові результати діяльності підприємства» з навчальної дисципліни «Економіка підприємства»:

Білий капелюх – розкажіть про тему лише у фактах і цифрах.

Відповідь: прибуток – позитивний фінансовий результат діяльності підприємства.

Червоний капелюх – подумайте, який емоційний стан може викликати в нас ця тема (або якийсь її ключовий елемент).

Відповідь: позитивні емоції.

Чорний капелюх – доведіть, що сума прибутку не вказує на ефективність діяльності підприємства.

Відповідь: ефективність діяльності можна визначити за показником рентабельності.

Жовтий капелюх – подумайте, чому підприємство, що отримало прибуток, має сплатити податок на прибуток?

Відповідь: сплата податків є обов'язковою згідно з чинним законодавством.

Зелений капелюх – подумайте, як збільшити прибуток підприємства?

Відповідь: диверсифікувати види діяльності, оптимізувати витрати тощо.

Синій капелюх – узагальніть висловлювання всіх попередніх груп-капелюхів/підсумуйте, що корисного та нового ми дізналися в результаті цього завдання?

Відповідь: прибуток – позитивний фінансовий результат діяльності підприємства; сплата податку на прибуток забезпечує надходження до державного бюджету; збільшити прибуток можна за рахунок оптимізації витрат (рис 5).

Рис. 5. Методичний прийом «Шість капелюхів»

За допомогою інтерактивної дошки Jamboard застосовується метод «Шість капелюхів». Вона використовується для мозкових штурмів, співпраці та синхронного або асинхронного зворотного зв'язку, де можна швидко занотувати ідеї або рішення і є доступною для роботи онлайн з комп'ютера, планшета або смартфона. Основні можливості та обмеження сервісу:

- робочий простір Jamboard – це послідовність окремих слайдів, розмір яких є повноекранним і їх не можна збільшити чи зменшити;
- в одному документі Jamboard, до якого автор та учасники мають доступ за єдиним посиланням, можна створити до 20 слайдів.

Адреса сервісу: https://jamboard.google.com/d/1k3lkw7xhEUGxSSQpgn6aBZGNHJzT79ZY7aAtn_wX-WY/viewer

Методичний прийом «Метаплан»

Методичний прийом «Метаплан» – маловідомий спосіб дискусії, що містить елементи мозкової атаки, аналізу випадків (ситуацій), гри. Він є незамінним для розв'язання складних завдань у практиці навчальної дискусії, адже за суттю є методом безпосередньої колективної творчості, що забезпечує поштовх до диверсифікації діяльності робочої групи. Сама структура прийому досить злагоджена та дозволяє дискутувати аргументовано, за певною логічною схемою.

Приклад використання прийому «Метаплан» наведено на рис. 6 з навчальної дисципліни «Економіка підприємства» за темою «Банкрутство та ліквідація підприємства».

Щоб застосувати цей прийом, можна скористатися великою кількістю інтернет-сервісів,

Рис. 6. Методичний прийом «Метаплан»

а саме: Mindup, Canva, Coggle тощо. Основна мета цих програм – відобразити слова, ідеї, завдання або інші елементи, розташовані радіально навколо основного слова або ідеї.

Отже, ми розглянули лише деякі прийоми, які дозволять навчитися методиці розвитку критичного мислення. Життя не стоїть на місці.

А освіта, як і інші сфери людського буття, дедалі більше розширює зони впливу, розвиває найновіші напрями та практики. Зрозуміло одне, під час аналізу, порівняння, класифікації та висловлення власних висновків людина здобуває нові знання, які мають в основі вже певний набутий досвід. Обмін досвідом, комунікація з однодумцями – підготовка до прийняття нових та важливих, відповідальних рішень. Такі процеси, безумовно, впливатимуть не лише на успіх і розвиток самої людини, а й створюватимуть основу довготерміновому, глобальному розвитку суспільних інтересів у цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко К.І. Розвиток критичного мислення в процесі навчання <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1215>
2. Блог викладача Сальнік О. http://olgasalnik.blogspot.com/p/blog-page_21.html
3. Блог викладача Власової І.О. <http://viakiev.blogspot.com/2017/12/blog-post.html>
4. Електронний ресурс: <http://surl.li/bxkkk> ;
5. Електронний ресурс: https://www.thinglink.com/scene/157699125298_80350_75
6. Електронний ресурс: <http://surl.li/bxkki>
7. Електронний ресурс: <https://cutt.ly/6GOeF7y>.

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ГЕЙМИФІКАЦІЇ ДЛЯ РОЗШИРЕННЯ ЗОНИ ВПЛИВУ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Інна Созанська, Таїсія Присяжнюк,
викладачки ДВНЗ «Могилів-Подільський
монтажно-економічний коледж»

Анотація. Впровадження в освітній процес елементів гейміфікації дозволяє спонукати здобувачів закріплювати знання, отримані під час навчальних занять в ненав'язливій формі. Застосовується в основному безкоштовна версія платформи Kahoot!, яку заповнює викладач у формі окремих блоків простих конкретних запитань. Будь-де і в різний час здобувач може проходити опитування за наявності доступу до інтернету у формі тесту, змагатись за першість у знаннях тієї чи іншої теми без підказок та можливості пошуку в джерелах інформації, адже діє 20-секундне обмеження в часі на кожне питання. Електронна гра Cashflow використовується для вивчення основ економіки та основ бізнесу здобувачами другого та третього курсу економічних спеціальностей, а також для проведення бізнес-вечорів.

Перспективи подальших досліджень – пошук шляхів використання наявних ігрових автоматизованих ресурсів в напрямі розробок спеціальних методик інтегрального використання інтерактивних ігор.

Abstract: The introduction of elements of gamification into the educational process allows you to encourage applicants to consolidate the knowledge gained during training sessions in an unobtrusive form. Mainly the free version of the Kahoot! platform is used, which the teacher fills out in the form of separate blocks of simple specific questions. Anywhere and at different times, the applicant can take a survey if there is access to the Internet in the form of a test, compete for primacy in knowledge of a particular topic without prompts and the ability to search in information sources, because there is a 20-second time limit for each question. The cashflow electronic game is used to study the basics of economics and business fundamentals by applicants for the second and third year of economic specialties, as well as for business evenings. Prospects for further research – the search for ways to use the available game automated resources in the direction of the development of special methods of integral use of interactive games.

**Бути вчителем у цифрову добу – це
навчати навичок майбутнього вже
сьогодні.**

Дженіфер Флемінг

На сьогоднішній день цифрова компетентність є ключовою із компетентностей викладача і передбачає впевнене використання цифрових технологій у професійній діяльності, повсякденному житті та спілкуванні. Для ефективною заміни стандартних аудиторних лекцій та практичних занять на динамічні онлайн-заняття потрібно застосовувати широкий спектр можливостей циф-

рової компетентності.

Вважаємо, що впровадження ігрових елементів в освітній процес сприяє підвищенню пізнавальної активності здобувачів, формуванню інтересу до знань, розвитку навчальної мотивації та ініціативи. Спектр застосування гри в освіті досить широкий, що дозволяє говорити про перспективи цієї технології та її елементів. Оскільки існують різні види ігор, що застосовуються у освітньому процесі (ділові, рольові, дидактичні, імітаційні тощо), які впроваджуються вже не одне десятиліття, ми відкрили для себе ігрові технології «електронного» типу, коли тестування

чи закріплення знань подається через призму програмних комплексів з викликом змагального інтересу.

Що надихнуло на такий інноваційний експеримент в нашому закладі:

- все населення планети виділяє 3 мільярди годин на тиждень на комп'ютерні ігри;
- 97% дітей 12–17 років грають щодня у відеоігри;
- середній вік геймера – 30 років;
- 47% граючих – жінки [2].

Така статистика спонукала спробувати впровадити в освітній процес елементи такого знайомого процесу для кожного, як гра, але, звичайно, гра в царині навчальних дисциплін.

Теорія і практика гейміфікації представлені в роботах Кевіна Вербаха та Дена Хантера, у яких науковці стверджують, що «розвага – надзвичайно цінний інструмент для вирішення серйозних бізнес-завдань, пов'язаних з маркетингом, підвищенням ефективності, інноваціями, залученням клієнтів, роботою з персоналом та стабільним розвитком» [1, 4].

Будь-яка гейміфікована діяльність має можливість урізноманітнювати процес навчання, вносити в нього елемент розваг. Але існують і обмеження: «глибина» і «життєвий цикл» отриманих знань, часовий і технологічний ресурс для розробки ігор. Всі дії з впровадження гейміфікації мають бути дуже чітко сплановані [3].

Реалізувати елементи гейміфікації в процесі навчання можна за допомогою освітніх сервісів, які збільшуються з кожним роком, їх існує велика кількість:

- ◆ Alice (<https://www.alice.org/>),
- ◆ Scratch (<https://scratch.mit.edu/>)
- ◆ CodeSchool (<http://codeschool.uzhnu.edu.ua/>) – сервіс навчання програмуванню з елементами гейміфікації;
- ◆ мобільні ігри з математики;
- ◆ Spongelab (<https://www.spongelab.com/>) – платформа для персоналізованої наукової освіти;
- ◆ Kahoot! (<https://kahoot.com/>) – безкоштовний онлайн-сервіс для створення інтерактивних навчальних ігор;
- ◆ WorldofClasscraft (WoC) (<https://www.classcraft.com/>) – безкоштовна ігрова платформа, що відноситься до сфери проектування навчання [5].

Поштовхом до впровадження ігрових елементів у методику навчання стала участь у щорічному заході, присвяченому Всесвітньому тижню грошей, в якому взяли участь наші здобувачі і показали неабиякий інтерес саме до ігрової

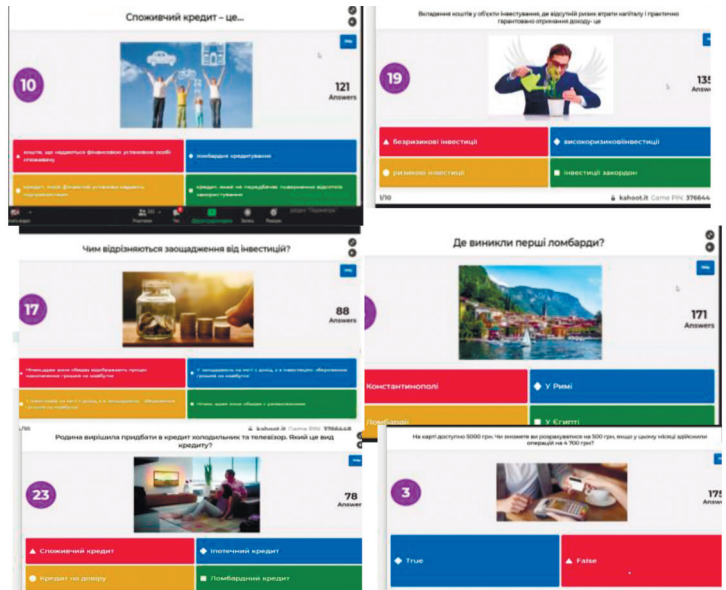

Рис. 1. Приклад використання онлайн-сервісу Kahoot!

складової комплексу заходів, які проводив Національний Банк та коледж в цілому. Використовувався безкоштовний онлайн-сервіс Kahoot!, в ігровій формі ставились практичні запитання з економіки, інвестування, кредитування та ін.

Важливою складовою такої гри було бажання перемогти або втримати свої позиції в десятці лідерів. Саме в ці моменти проявляються лідерські якості та бажання вивести команду на вищий рівень.

За такою ж схемою ця платформа вже використовується під час підготовки до ЗНО з історії України, коли, маючи вільну хвилинку, їдучи в автобусі на навчання чи з нього, здобувачам пропонується не переглядати вкотре соціальні мережі, витрачаючи свій час, а використати його з користю – пройти kahoot-опитування з кожної теми, при цьому воно за обсягом менше, ніж повний варіант підготовки до ЗНО, що нівелює інтелектуальне навантаження на здобувача і викликає позитивне ставлення до гри. Матеріал структурований за темами – на кожен тему свій kahoot, що дозволяє бачити прогалини і свій рівень знань в групі та потоці. При цьому яскравий інтерфейс завдань допомагає не на'язувати навчальні цілі, а в розважальній формі завуалювати основні дати з історії України, історичні постаті та події. Згадаймо психологічну основу побудови славнозвісного Facebook, коли Марк Цукерберг «зіграв» на невинному бажанні осіб порівнювати фото, при цьому не пишучи нічого, просто клікаючи у формі тестування з двома варіантами. Kahoot-тестування теж дає можливість створити тест лише з двома варіантами відповіді.

В організації такої гри немає ніякої складності: підготувати якісні питання (з історії Укра-

їни – це питання по підготовці для тренування), організувати простір, знайти можливість повідомити про час та дані для входу в систему, а як результат – можна наблизити освітній процес до реалій часу, де важливо кожному проявити свою неординарність, прагнення перемогти та само-вдосконалитись.

Недоліком платформи вважаємо:

- іншомовність платформи;
- безкоштовна версія не дозволяє завантажувати особисті картинки чи фото;
- безкоштовна версія досить довго завантажує питання для користувачів.

Цікавою практикою впровадження ігрових технологій в освітній процес є гра Cashflow, доцільність використання якої у освіті визнають й поза межами нашої країни.

Цю гру практикували для вивчення основ економіки та основ бізнесу здобувачами другого та третього курсу економічних спеціальностей, а також для проведення бізнес-вечорів.

Поступово зацікавлений у грі Cashflow починає впевнено користуватися фінансовою термінологією, розуміє закони ведення бізнесу. Дуже цікаво спостерігати за емоціями, які яскраво демонструють учасники гри. Адже навіть в ігровій ситуації банкрутство виявляється несподіваним і неприємним!

Починається гра Cashflow з однакових стартових умов, всі гравці мають стабільну зарплату і роботу. Потім починається гра і все змінюється, хтось потрапляє в боргову яму, хтось досягає запаморочливих висот в побудові свого бізнесу. Багато моментів гри дуже наближені до реальності, тут є і можливість взяти під відсотки банківський кредит, існує іпотека, є несподівані і непередбачені витрати. В процесі гри розвивається фінансове мислення і набувається досвід реагування на критичні ситуації.

Отже, застосування елементів ігрових технологій у освітньому процесі сприяє зручному ви-

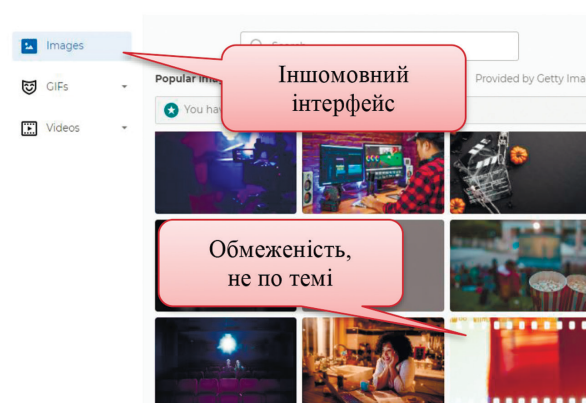

Рис. 2. Недоліки кахуту

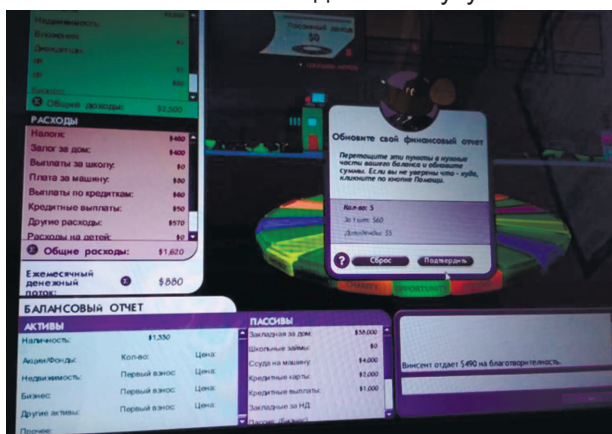

Рис. 3. Інтерфейс гри Cashflow

кладу інформації, яку потрібно вивчити досконало, або засвоїти попередній досвід, необхідний для професійної діяльності.

Перспективи подальших досліджень – пошук шляхів використання наявних автоматизованих ігрових ресурсів в напрямі розробки спеціальних методик інтегрального використання інтерактивних ігор, які доцільно застосовувати у процесі підготовки майбутніх фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інфографіка. Гейміфікація освіти [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.ed-today.ru/infografika/38-infografika-gejmifikatsiya-obrazovaniya#examples>
2. Королева В. В. Модульне навчання як один із методів підвищення якості підготовки спеціаліста. Молодий вчений, 2015. – №3. – С. 787–790. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://moluch.ru/archive/83/15149/>
3. Чи здатна гейміфікація врятувати систему освіти [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.ed-today.ru/poleznye-stati/108-sposobna-li-gejmifikatsiya-spasti-sistemu-obrazovaniya>
4. Як технології змінять освіту. П'ять основних трендів [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://m.forbes.ru/article.php?id=82871>
5. Вербах К., Хантер Д. Вовлекай и властвуй : игровое мышление на службе бизнеса. – М. : Манн, Иванов и Фербер, 2015. – 100 с.

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕ- ТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬО- ГО ВЧИТЕЛЯ

Майя Галузінська, канд. пед. наук, викладачка
Галина Обміняна, викладачка
Комунального закладу «Уманський
гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
імені Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради»

Анотація. У статті обґрунтовано сутність та зміст інновацій, готовності майбутніх вчителів до інноваційної діяльності у вищій педагогічній школі. Визначено та охарактеризовано умови реалізації інноваційних технологій навчання майбутнього вчителя, динаміку інноваційного освітнього процесу. Виокремлено рекомендації щодо використання методів досліджень інноваційних процесів для формування професійної компетентності майбутнього вчителя.

Abstract: The essence and content of innovations, readiness of the future teacher to innovate in higher education pedagogical school are substantiated in the article. The conditions for implementation of innovative teaching technologies of the future teacher, dynamics of innovative educational process are defined and characterized.

The recommendations on the use of the research methods of innovative processes.

Педагогічна освіта вступила в етап реформування, зберігаючи набутий національний досвід, входячи у світовий освітній простір. Постала проблема дослідження впливу інноваційної технології на формування професійної компетентності майбутніх вчителів. Інноваційні процеси в освіті вимагають впровадження нових форм і механізмів взаємодії теорії і практики. Інноваційна педагогічна діяльність створює умови творчої, індивідуально спрямованої діяльності майбутніх вчителів, розробляє педагогічні технології, що реалізуються у цій діяльності.

Забезпечення інноваційної діяльності передбачає:

- вивчення теоретичних питань удосконалення освітнього процесу;
- дослідження позитивних сторін педагогічних теорій, ідей, технологій, які вже досліджувались і впроваджувались у педагогічну практику;
- виявлення можливості реалізації активності майбутніх вчителів в інноваційній діяльності;

- формування готовності майбутніх вчителів до реагування на несподіванки, прийняття самостійних рішень, відповідальності, критичності в оцінці дій.

Сприйняття інновацій майбутніми вчителями певною мірою залежить від минулого і майбутнього. Інноваційні процеси в освіті виникали у різні історичні періоди і визначали її розвиток. Термінологічний аналіз інноваційної діяльності майбутніх вчителів доводить, що поняття «інноваційні процеси», «інноватика» з'явились у педагогічній науці внаслідок розширення міжнародного співробітництва у галузі педагогіки. Аналіз теоретичних праць, які були ще до появи терміну «інновація», доводить, що у мові вітчизняної педагогічної теорії та практики використовувались терміни: упровадження досягнень педагогічної науки в практику, використання педагогічного відкриття у практиці, оновлення педагогічної діяльності, перетворення педагогічного досвіду, перебудова традиційних систем освіти, педагогічна майстерність тощо.

Дослідження інноваційної діяльності викладача, аналіз творчих здобутків педагогів дозволяють виділити технологічні компоненти, які доводять, що:

- * визначається, наскільки інноваційна ідея підвищує педагогічну майстерність педагога та якість педагогічної практики;
- * інноваційна ідея збагачує наукову концепцію, елементи якої покладені в основу авторських пропозицій, педагогічної ініціативи;
- * нові методи і прийоми, які створені і використовуються автором, є ефективнішими;
- * передбачається педагогічна раціоналізація, педагогічне винахідництво, авторська концепція;
- * виділяються параметри вивчення педагогічної інновації;
- * встановлюються інноваційні елементи у роботі майбутніх вихователів (сутність інновації, наукова аргументація, освітні можливості і сфера застосування, ефективність, стабільність результатів інновацій та можливість застосування);
- * визначаються критерії аналізу використання інновацій;
- * відбувається творче самовираження майбутніх вчителів при використанні педагогічної інновації.

Основу та зміст інноваційних освітніх процесів становить інноваційна діяльність педагога, сутність якої полягає в:

- оновленні педагогічного процесу;
- впровадженні новостворених у традиційну систему;
- прагненні оптимізувати освітній процес.

Все це зумовило появу нових і вдосконалення педагогічних технологій різних рівнів і різної цільової спрямованості, що використовуються у підготовці майбутніх вчителів. Інновацію можна розглядати як процес і результат цієї діяльності. Інноваційні педагогічні технології – це цілеспрямоване, систематичне і послідовне впровадження у практику оригінальних, новаторських способів, прийомів, педагогічних дій і засобів від визначення мети до очікуваних результатів. Педагогічні інновації вносять у освітнє середовище вищої та передвищої фахової підготовки стабільні нововведення, які поліпшують освітні системи у цілому.

Впровадження інноватики у закладах фахової передвищої та вищої освіти було спричинено чинниками:

- нові соціально-економічні перетворення, необхідність корінних змін в організації системи освіти, методології і технології організації педагогічного процесу у закладах вищої освіти, потреба підготовки фахівців;
- посилилася гуманітаризація змісту освіти,

з'явилися нові навчальні дисципліни, виникла потреба у викладачах, які забезпечують творчий, інноваційний підхід у роботі;

- викладач отримав можливість набуття досвіду інноваційної діяльності;
- входження закладів освіти у ринкові відносини;
- зміни в інформатизації суспільства, потреби в оновленні інформаційно-освітнього середовища.

Основними напрямками і об'єктами інноваційних перетворень у педагогіці є:

- ◆ розробка концепцій і стратегій розвитку освіти і освітніх установ;
- ◆ оновлення змісту освіти;
- ◆ зміна і розробка інноваційних технологій навчання і виховання;
- ◆ вдосконалення управління освітніми установами;
- ◆ поліпшення підготовки педагогів та підвищення їх кваліфікації;
- ◆ проектування нових моделей освітнього процесу;
- ◆ забезпечення успішності навчання та виховання.

Провідними методами досліджень інноваційних процесів є:

- вивчення наукових і науково-педагогічних методів, спрямованих на створення теоретичних узагальнень, встановлення та формулювання закономірностей;
- методи емпіричного та математичного дослідження;
- структурно-функціональний метод;
- порівняльний метод, що дозволяє зробити висновки щодо ефективності діяльності освітніх систем і тенденцій їх розвитку;
- конструктивно-генетичний метод, що аналізує зміни у досліджуваному процесі у просторі та часі.

Для систематизації нововведень А.Пригожин визначає:

- тип нововведення;
- механізм здійснення інноваційного процесу;
- особливості інноваційного процесу.

Д. Мазуха та Н. Опанасенко зазначають, що педагогічна професія вимагає особливої чутливості до постійно змінюваних тенденцій суспільного буття, здатності до адекватного сприйняття потреб суспільства.

Наявність інноваційного потенціалу майбутніх вчителів визначають чинники:

- творча здатність генерувати нові ідеї;
- високий культурно-естетичний рівень, освіченість, інтелектуальна глибина та різнобічність інтересів;
- відкритість особистості майбутніх вчителів

новому і сприйняття різних ідей, думок, поглядів, концепцій, що базується на толерантності особистості, гнучкості та широті мислення.

Можна виокремити наступні критерії готовності майбутніх вчителів до інноваційної педагогічної діяльності:

- усвідомлення необхідності інноваційної діяльності;
- готовність до творчої діяльності;
- упевненість у тому, що зусилля принесуть позитивний результат;
- узгодження особистих цілей з інноваційною діяльністю;
- готовність до подолання творчих невдач;
- органічність поєднання інноваційної діяльності, особистої, фахової та педагогічної культури;
- рівень психолого-педагогічної і методичної готовності до інноваційної діяльності;
- здатність до фахової рефлексії.

Інноваційна спрямованість визначається критеріями педагогічних інновацій: новизною, оптимальністю, результативністю та ефективністю, творчим застосуванням нових результатів у до-свіді.

Інновації конкретизуються як у педагогічному процесі закладів фахової вищої та передвищої освіти, так і у кожному його елементі:

▼ цільова складова впливає на структуру і зміст навчального плану та програми окремої дисципліни, орієнтує на певний прогнозований педагогічний результат;

▼ змістова складова впливає на зміст та структуру окремих навчальних дисциплін і на освіту в цілому;

▼ оцінна складова впливає на зміст, методи, форми контролю й оцінювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

Інноваційний процес розгортається за логікою:

- виникнення;
- засвоєння;
- насичення;
- рутинізація;
- криза;
- фініш.

У дослідженні Г. Беленької зроблено узагальнення поняття «компетентність»:

◆ це реально-суб'єктивна категорія, що використовується для характеристики діяльності майбутніх вихователів і свідчить про відповідність чи невідповідність її компетенції;

◆ характеристика майбутніх вихователів щодо відповідності їх діяльності визначеним нормам.

Отже, компетентний – це інтегрована риса особистості майбутнього вчителя, що може бути використана у характеристиці його діяльності.

Професіоналізм майбутніх вчителів визначається як достатній рівень розвитку професійної культури і самосвідомості, який забезпечує творче вирішення завдань діяльності.

Поняття професійної культури майбутнього вчителя включає у себе індивідуально вироблені на основі професійних знань та життєвого досвіду стратегії, засоби орієнтації в навколишній дійсності, способи вирішення навчальних завдань.

Важливими компонентами професійної культури майбутнього вчителя виступають:

- системний світогляд;
- професійна творчість особистості майбутнього вчителя;
- праксеологічна, рефлексивна, інноваційна та інформаційна підготовленість;
- компетентність діяльності, спілкування та саморозвитку;
- конкретно-предметні знання.

Професійна компетентність майбутнього вчителя у психолого-педагогічній літературі розглядається як професійна підготовленість і здатність до виконання завдань і обов'язків повсякденної діяльності. Вона виступає мірою і основним критерієм визначення її відповідності вимогам праці. До структури професійної компетентності входять знання, уміння та навички професійної діяльності.

Специфіка структури професійної компетентності майбутнього вчителя:

- ◆ характеристика особистісних якостей;
- ◆ світоглядні позиції особистості;
- ◆ глибока обізнаність і практичні уміння у галузі діяльності;
- ◆ розвинені професійно значущі якості;
- ◆ авторитет.

Наявність професійної педагогічної компетентності майбутнього вчителя дає змогу особистості виконувати відповідну діяльність у сферах власної професійної компетенції.

Професіограма вчителя включає сукупність особистісно-ділових рис, певний обсяг суспільно-політичних, психолого-педагогічних і спеціальних знань, програму педагогічних умінь і навичок, необхідних для виконання вчителем його повсякденних професійних обов'язків. У педагогіці вищої школи вважається загальноновизнаним, що професійні вимоги до вчителя складаються з трьох основних комплексів:

- загальногромадянські риси;
- риси, що визначають специфіку професії вчителя;
- спеціальні знання, уміння і навички зі спеціальності.

Професійна спрямованість особистості вчителя є комплексною властивістю і включає:

- комплекс психологічних установок на робо-

ту з дітьми;

- професійно орієнтовані мотиви і здібності;
- професійні інтереси і особистісні якості;
- професійну самосвідомість;
- ставлення особистості до суспільства, природи, оточуючих, педагогічної праці;
- стиль педагогічного спілкування;
- ставлення до дітей, любов та інтерес до них.

Зміст фахової компетентності майбутнього вчителя визначається змістом навчальних курсів, що викладаються майбутнім фахівцям під час підготовки їх до роботи у системі освіти. У закладах фахової вищої та передвищої освіти є посади: психолог, соціальний педагог, вчитель – керівник розвитком зображувальної діяльності дітей, вчитель – керівник фізичним вихованням дітей, вчитель іноземної мови для дошкільників, вчитель-хореограф тощо.

Психолого-педагогічна компетентність майбутнього вчителя постає як:

- ◆ сукупність професійних, комунікативних, особистісних рис вчителя;
- ◆ наявність взаємопов'язаних професійно-теоретичних знань, практичних умінь, комунікативної діяльності й особистісних рис;
- ◆ інтегративна професійно-особистісна характеристика, що виражається у готовності вчителя до самостійної інноваційної побудови педагогічної діяльності (В. Калита).

Професійна компетентність майбутнього вчителя – це готовність на професійному рівні виконувати свої посадові і фахові обов'язки відповідно до сучасних інноваційних технологій, надбань і кращого досвіду, наближення до світових вимог і стандартів (В. Маслова).

Відповідно до встановлених видів компетентностей виділяють компетенції:

- ▼ ключові;
- ▼ загальнопредметні;
- ▼ предметні (Д. Хуторський).

Перелік компетенцій співвідноситься з відповідними компетентностями (Я. Бібіх).

Тенденція інноваційної підготовки спрямована на накопичення знань у майбутніх вчителів, має здійснюватись як єдиний процес методологічного і технологічного дослідження здобувачами освіти системи загальних й особистих стосунків у педагогічних ситуаціях, які безперервно змінюються. Нові стратегічні підходи і тактичні засоби формування професійного мислення майбутніх вчителів знаходять своє місце у роботі закладів фахової вищої та передвищої професійної освіти.

Зазначене вище надає можливість зробити висновки:

- інновація є основною формою розвитку сфери освіти;
- впровадження інноваційних технологій навчання є пріоритетним напрямом і головним фактором реформування системи освіти;
- виконуючи навчальну, виховну і дослідницьку функції інноваційні технології застосовуються під час проведення занять, у створенні навчально-методичного забезпечення і у позааудиторній роботі;
- використання інноваційних технологій навчання дозволяє створити принципово нову інформаційну освітню сферу, що підвищує мотивацію, розвиває самостійність, забезпечує індивідуалізацію та диференціацію освітнього процесу, сприяє модернізації традиційної системи навчання та створенню конкурентоспроможної системи освіти;
- управління процесом інновації є основним механізмом, який визначає якість інновації та якість підготовки майбутніх вчителів.

Отже, завдання щодо формування інноваційної діяльності майбутніх вчителів має глибокий соціально-педагогічний сенс, оскільки від його розв'язання залежить успіх змін, перетворень у системі освіти, перспектива розвитку вищої школи. Пропонований підхід забезпечує системність перетворень вищої освіти на основі технологічних інновацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Rogers E.M. Diffusion of innovations // FreePress. – 1983. – №3. – P. 12–14.
2. Васьков Ю.В. Педагогічні теорії, технології, досвід (дидактичний аспект) / Ю.В. Васьков. – Харків : Скорпіон, 2000. – 120 с.
3. Монографія INNOVATIVE ANSATZE ZUR PERSONLICHEN ENTWICKLUNG UND VERBESSERUNG DER GESUNDHEIT April, 2021 Karlsruhe, Germany Haluzinska M.I. (Conclusion; Glossary)
4. Пащенко М.І. Інноваційні технології навчання : словник-довідник / М.І. Пащенко. – Умань : ПП Жовтий, 2016. – 194 с.
5. Підготовка майбутніх вчителів до впровадження креативних технологій навчання. Частина 1 : монографія [авт. кол. : Галузінська М. І., Браславська О.В., Красноштан І.В. та ін.]. – Умань, 2021. – С. 97.

ВИКОРИСТАННЯ МАЙНДМЕППІНГУ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Лілія Горошко-Яровик,
ВСП "Львівський фаховий коледж транспортної
інфраструктури Українського державного університету
науки і технологій"

Анотація. Майндмеппінг знайшов своє застосування у різних сферах, наприклад, маркетингу, інженерії, бізнесі. Його можуть використовувати усі, хто хоче тренувати свою пам'ять. І, безумовно, в освітній сфері застосування інтелектуальних карт дає багато можливостей для усіх учасників освітнього процесу.

Abstract: Mind mapping has found its application in various fields, for example, marketing, engineering, business. It can be used by anyone who wants to train their memory. And, of course, in the educational field, the use of intellectual cards provides many opportunities for all participants in the educational process.

Професія педагога зобов'язує кожного іти в ногу з часом, адже з року в рік кількість інформації, яку потрібно запам'ятовувати студентам, невпинно зростає. Окрім того, середньостатистичний підліток щодня споживає яскравий, кольоровий та рухливий контент з екрану своїх гаджетів, а педагогу потрібно конкурувати із медіа, соцмережами та іграми, аби зацікавити того, хто сидить за партою і піддається спокусі розблокувати екран смартфона.

Щоб мозок тих, хто навчається, зберігав інформацію якісно і надовго, важливо застосовувати усе нові й нові способи та методи. Кожен сучасний та відповідальний педагог шукає можливість зацікавити свого студента. Одним із методів, які здатні не лише зацікавити, а й подати інформацію структуровано, зрозуміло та яскраво, є майндмеппінг.

Майндмеппінг (mind mapping) – метод, розроблений британським психологом Тоні Б'юзеном (Tony Buzan). Дослівний переклад «mind map» звучить як «схеми мислення», але є такі синонімічні варіанти, як «карти розуму», «ін-

телект-карти», «карти пам'яті» або «ментальні карти».

Такі мапи, як правило, цікаві та кольорові, допомагають розділити інформацію на групи, зрозуміти її та запам'ятати. Майндмеппінг знайшов своє застосування у різних сферах, наприклад, маркетингу, інженерії, бізнесі. Його можуть використовувати усі, хто хоче тренувати свою пам'ять. І, безумовно, в освітній сфері застосування інтелектуальних карт дає багато можливостей для усіх учасників освітнього процесу. Ментальні карти дієві у навчанні, запам'ятовуванні, створенні презентацій, плануванні і навіть у прийнятті рішень.

Створення вчителем інтелект-карти як роздаткового матеріалу дуже ефективно у роботі з лексичним, фонетичним та граматичним матеріалом. Наприклад, для вивчення групи слів з певної теми можна створити мапу у вигляді сонця, яким виступає власне тема, і безлічі променів-слів, які цієї теми стосуються. З допомогою карти можна уявити будь-яке граматичне правило або конструкцію, при цьому всі винятки, особливі

випадки, а також приклади застосування можна виділити в окремі гілки і зробити на них акцент. У випадку зі студентами коледжу транспортної інфраструктури у навчальній програмі виділено блок тем, що стосуються саме транспорту. Так, студентам для ознайомлення з лексичним матеріалом до теми можна запропонувати розроблену викладачем карту (map №1), у якій зібрано за категоріями назви різних видів транспорту (водного, повітряного, рейкового, наземного та підземного).

Ще одним способом використання інтелектуальних карт є залучення студентів до роботи із навчальним матеріалом. Студенти у групах, парах чи індивідуально можуть структурувати свої знання з певних тем, заповнюючи отримані від викладача мапи, що потребують внесення інформації чи доопрацювання. Такий роздатковий матеріал може бути розроблений вчителем особисто або ж використаний уже готовий варіант із відкритих джерел. Наприклад, під час вивчення традицій англійських держав, можна торкнутися теми Дня Подяки і запропонувати студентам заповнити ментальну карту «Thankful tree» (map №2) у вигляді «дерева подяки», на листочках якого кожен напише одне слово англійською мовою, яке висловлюватиме те, за що студент відчуває вдячність. Таким чином, група працює колективно і кожен учасник тренує пам'ять, мислення та свій словниковий запас, адже головною умовою роботи є те, що слова не можуть повторюватися.

Ментальні карти можна використовувати також для самостійної роботи студентів вдома. До прикладу, після вивчення блоку тем можна попросити студентів створити свою інтелектуальну карту на основі вивченого матеріалу та презентувати її на підсумковому занятті. Таке завдання, окрім усього іншого, розвиває креативність та творчість. Прикладом виконання домашнього завдання може стати інтелектуальна карта студентки Львівського коледжу транспортної інфраструктури, яка демонструє види професій зі сфери залізничного транспорту (map №3).

Створення інтелектуальних карт, безумовно, потребує творчого підходу. Під час виконання такої роботи можна використовувати кольорові олівці чи ручки, різноманітні стікери та вирізані зображення, можна малювати або креслити схеми. Однак студенти, що навчаються на технічних спеціальностях, часто скаржаться на відсутність творчого мислення. У такому випадку на допомогу придуть різноманітні сайти і застосунки, які розроблені спеціально для майндмепінгу. Ними може користуватися викладач, щоб розробити власні інтелектуальні карти, щоб завантажити уже готові зразки, розроблені для освітніх потреб, або ж викладач може запропонувати студентам скористатися такими сервісами для

виконання домашнього завдання.

Кілька сервісів для створення інтелектуальних карт:

Xmind.net

У додатку доступна безкоштовна версія. Також можна придбати додатковий функціонал. Сервіс пропонує візуальну кастомізацію (теми, шаблони), структурузатор, мультиформатність (формули, посилання), режими для презентацій та брейнштормів, можливість ділитися, експортувати і друкувати.

Miro.com

У безкоштовному варіанті доступно п'ять дошок. Можна надавати доступ за посиланням до будь-якої створеної мапи та обмежувати або надавати можливість редагування або додавання коментарів іншими користувачами.

Bubbl.us

Можливість створювати інтелектуальні карти онлайн, універсальні шаблони для створення сайту, дослідження, проекти, розповіді, хронології подій. Файлами можна ділитися з іншими людьми. Працює в браузері без завантаження додатку.

Mindomo.com

У цьому сервісі можна працювати з кількома шаблонами асоціативних мап, ієрархічними структурами, діаграмою Ганта, презентацією. До елементів мапи можна додавати зображення, гештеги, коментарі й завдання.

Google.it

Це один із найпопулярніших і найзручніших онлайн-сервісів створення асоціативних мап. Щоб розпочати роботу, достатньо залогінитися, використовуючи свій акаунт Google, Microsoft або Apple. Користуватися цим сервісом можна навіть якщо у вас немає пошти Gmail. Google дозволяє увімкнути режим презентації, поділитися документом, завантажити результати своєї роботи, запросити людей до проекту, коментувати мапу та відправляти повідомлення в чат.

Mindmup.com

Розширення для Chrome. Безкоштовний інструмент для створення, зберігання та редагування, інтегрований із Google-диск. Дозволяє створювати різноманітні зв'язки й виділяти їх візуально, змінювати теми, прикріплювати зображення та посилання на файли, одночасно працювати кількома акаунтами, ділитися мапою.

Map №1, 2, 3

Список
ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ

МАЙСТЕР-КЛАС ЯК ЕФЕКТИВНА ФОРМА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЗУБНИХ ТЕХНІКІВ

Євген Братусь,
викладач
КЗ «Кам'янський фаховий медичний коледж» ДОР»

Анотація. У статті розглянуто майстер-клас як особливу форму освітнього процесу, що заснована на практичних діях демонстрації творчого рішення пізнавальної проблемної навчально-педагогічної задачі. Для викладача, який прагне постійного самовдосконалення, кожна лекція, а особливо практичне заняття, можуть мати в собі окремі елементи форми передачі інформації, які є для здобувачів освіти яскравим і мотивуючим до навчання акцентом.

Abstract: The article covers a workshop as a distinguished form of educational process, based on applied display of creative solutions for cognitive scientific and pedagogical tasks. For a teacher who seeks constant self-development, each lecture and practical lesson can contain some elements of the aforementioned form to share information, providing vivid motivation for students to learn.

Сучасний ринок праці для зубних техніків є надзвичайно конкурентним. Високотехнологічне обладнання, новітні матеріали, методи діагностики та спрямування на біологічну сутність зуботехнічних конструкцій, можливість бути учасником реабілітації функцій зубощелепного апарату формують запит на фахівця-зубного техника, спроможного на реалізацію цих завдань у команді.

З погляду на роботу нашого відділення «Стоматологія ортопедична», враховуючи його специфіку, де більшість занять – практичні, обов'язковим елементом заняття є демонстрація викладачем тієї чи іншої роботи. Для цього викладачі повинні не тільки вільно володіти теоретичними знаннями, а й мати досконалі професійні вміння і навички для проведення цих занять. Саме тому наші викладачі постійно підвищують свою професійну майстерність у кращих стоматологічних клініках міста та обласного центру, обмінюються та діляться новинами колеґіально. Кожне практичне заняття має особливості, залежні від вмінь та підходів викладача. Та майстер-клас, як форму роботи, вважаю, відрізняють наступні показники.

Універсальність – володіння сукупністю практичних навичок та вмінь. Бо робота зубного техника – це багатоваріантне застосування матеріалів, інструментів, апаратів для різних випадків дефектів зубних рядів, патології твердих та м'яких тканин за віковими ознаками пацієнта тощо. Тобто зубний техник – медик, коректор, ювелір, діагност у виборі конструкції, партнер лікаря-стоматолога.

Індивідуальність – профільність та індивідуальна майстерність у конкретному спрямуванні виготовлення зуботехнічних конструкцій, коли зубний техник опановує процес досконало, з привнесенням власних вигадок та технологій, що його прискорюють, виключають помилки та забезпечують повну відповідність конструкції потребам пацієнта. Це схоже на те, як обирають музичний інструмент, манеру письма, вид та техніку живопису. Важливий аспект, який приносить користь усім учасникам процесу.

Унікальність – особливі вміння та хист, притаманні одиницям, що знаходяться в постійному пошуку методів, матеріалів, методик і роблять протез якомога надійнішим і майже повністю відповідним біологічно, використовуючи власні уні-

кальні наробки та знахідки.

Спадає на думку, що майстер-клас – це складно, але як ефективно для саморозвитку техніка та комфорту пацієнта.

Майстер-класи я умовно розділив на три рівні, залежно від мети і цілей.

Перший рівень – навчально-пізнавальний майстер-клас, де викладач знайомить студентів із зуботехнічною лабораторією, організацією робочого місця, устаткуванням, інструментами та матеріалами, технікою безпеки під час роботи. Викладач демонструє перевірку, включення та виключення приладів, етапи або елементи роботи

з виготовлення тих чи інших видів зубних протезів. Постійне спілкування зі студентами під час занять допомагає більш повному засвоєнню навчальної теми і реалізації навчальних цілей та спонукає до запитань і розмірковувань. Такі майстер-класи доцільно проводити на початковому етапі підготовки студентів, що допомагає їм осмислити і зрозуміти основи спеціальності, набуті професійних рис, таких як відповідальність, точність у роботі, організованість на робочому місці, опанувати культуру фахової діяльності та правила техніки безпеки. Вивчення тем, які доволі складні як в їх теоретичному обґрунтуванні, так і в практичному виконанні, потребують майстер-класів. До прикладу, етап моделювання деталей каркасу бюгельних протезів; моделювання каркасів металокерамічних протезів з технологій виготовлення незнімних протезів; гіпсування моделей в артикулятор і виготовлення гнутих кламерів з технологій виготовлення знімних протезів.

Другий рівень – навчально-тренувальні майстер-класи, дієві, коли студенти мають достатню теоретичну підготовку, практичні навички володіння зуботехнічними інструментами, знають матеріали та їх фізичні і хімічні властивості тощо. Викладач демонструє етапи виготовлення різних зубних протезів, відповідно до теми заняття. При цьому важливо весь час комунікувати зі студентами, пояснюючи свої дії, а також пропонувати запитання, які будуть спонукати студентів слідувати за роботою викладача, бути учасниками процесу, наслідувати дії фахівця. Згодом студенти самостійно виконують роботу. Викладач постійно контролює правильність етапів роботи, виявляє помилки і пропонує студенту знайти шляхи їх усунення, або виконати ті ж самі дії знову, закріплюючи практичні навички та теоретичні знання з теми. Такий підхід у викладанні допома-

гає студентам усвідомлено і творчо виконувати практичну роботу, формувати у них відповідальність, самоконтроль, професійне ставлення до роботи.

Третій рівень – вдосконалення набутих практичних навичок. Майстер-класи такого рівня доцільно проводити, коли студенти теоретично вивчили виготовлення всіх основних видів протезів, знають властивості матеріалів та їх застосування, володіють основними вміннями і навичками щодо виготовлення протезів, «виробляють власний почерк». На майстер-класах студенти можуть визначити вподобання та здатності до свого напрямку в роботі, розставити пріоритети в практичній діяльності.

Викладачі зуботехнічних дисциплін коледжу проводять майстер-класи із випускниками відділення стоматології ортопедичної за конкретною темою для вдосконалення набутих навичок. Плідна співпраця викладачів зі студентами, демонстрація майстерності, тонкощів та нюансів виконання роботи дає насправді позитивні результати. Майстер-класи з різних тем – приклад вдалої міждисциплінарної інтеграції. До прикладу, вивчення тем «Техніка нанесення керамічних мас» з дисципліни сучасного зуботехнічного протезування; «Художнє моделювання базисів знімних протезів» з технологій виготовлення знімних протезів; «Моделювання суцільнолитих коронок» з технологій виготовлення незнімних протезів; «Моделювання каркасу бюгельного протезу» з технологій бюгельного протезування; «Виготовлення кламерів» в ортодонтії.

«Роби як я, роби краще ніж я» – під таким гаслом проходять майстер-класи, на яких здобувачі освіти повторюють етап за етапом роботи майстра, виконують всі вказівки та зауваження викладача, закріплюють та вдосконалюють свої практичні навички. Особистий приклад завжди є

сильною мотивацією для студентів. Як приклад успішного професійного росту, коледж постійно запрошує своїх випускників – кращих зубних техніків міста та області. Такі зустрічі формують у студентів професійне і творче ставлення до роботи, здатність до самоконтролю і самооцінки; виховують художні та естетичні смаки; спрямовують студентів на постійне вдосконалення практичних навичок та оволодіння новими інноваційними методами виготовлення зубних протезів.

Метою проведення різноманітних майстер-класів є підготовка майбутніх фахівців до практичної роботи в поліклініках з високим рівнем оснащення та виконання робіт, в умовах професійної конкуренції. Як результат нашої роботи – випускники відділення стоматології ортопедичної Кам'янського фахового медичного коледжу працюють в закладах охорони здоров'я України та зарубіжжя.

Підготовка здобувачів освіти до самостійної роботи включає сучасні інноваційні методи виготовлення зубних протезів, мотиваційні ролики, відео, готові роботи. Наші випускники розуміють, що зубне протезування – це не лише естетика, а реабілітація порожнини рота. Бо правильно і якісно виконана робота дає змогу пацієнтам мати не тільки гарну посмішку, а головне – повноцінні функції щелепно-лицьового апарату (пережовування їжі, вимова, вираз обличчя). Реабілітація ротової порожнини є запорукою відновлення цілого організму та психоемоційного стану пацієнта.

Викладачі, які проводять майстер-класи, ретельно до них готуються. До прикладу, вдалим та результативним став майстер-клас Власенко Н.А., викладача зуботехнічних дисциплін. Тема «Моделювання каркасу суцільнолітного протезу» складається з кількох етапів: моделювання ковпачків, моделювання коронок, моделювання

проміжної частини. Спостерігаєш за роботою професіонала і мимоволі згадуєш, що дивитися, як працює майстер, можливо нескінченно. Чіткість, швидкість, вміння зацікавити аудиторію відрізняє роботу Нелі Власенко. Як результат, з'являється бажання працювати саме так.

Із власного досвіду, під час вивчення студентами теми «Остаточне моделювання базисів знімних протезів» на практичному занятті я поєдную традиційне викладання з майстер-класами і бачу в цьому поєднанні чітку, гармонійну роботу, що гарантує естетичний та функціональний результат.

Отож, наша робота – це ще й мистецтво.

Майстер-клас з теми «Нанесення керамічних мас» проводить Чепурко О.А., завідувач виробництва стоматологічної поліклініки м. Кам'янське, випускник коледжу. Його чіткі рухи заворожують спостерігачів і сам він виглядає як талановитий «конструктор» та прекрасний спікер. Дійсно – майстер своєї справи.

Майстер-класи викладачів зуботехнічних дисциплін коледжу – яскраві, професійні, з доречними жартами. У кожного майстра вони індивідуальні, і тільки у найталановитіших – унікальні.

Власний багаторічний практичний досвід, викладацька діяльність твердо впевнили в тому, що особистість викладача, коло спілкування має беззаперечний ефективний вплив на майбутнє фахівця, на його ціннісні орієнтири, гуманні професійні підходи у практичній роботі. Тому власні історії життя доречно презентую здобувачам освіти, моїм майбутнім колегам з гордістю та надією, що наші випускники будуть гідними громадянами. Для студентів є дуже цікавим та корисним мій особистий досвід спілкування з визначними вченими-стоматологами України – професорами Київського медичного інституту Власенко З.С. і Флісом П.С., викладачем Сидоренко Г.І., а також професором Дніпровської медичної академії Панчохою В.П. Я вдячний за можливість вчитися у цих видатних людей викладацькій майстерності, професійному вдосконаленню, непересічній людяності та відкритості до обміну думками та досвідом. Зустрічі з геніальним Амосовим М.О. назавжди залишилися в моїй пам'яті. Я вдячний їм насамперед за те, що зрозумів – зупинятися не можна. Проведені майстер-класи впевнюють в тому, що простір для розвитку людини – необмежений. Саме це – основний сенс роботи професіонала.

ДІЛОВІ ІГРИ ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ ПРАКТИЧНОГО НАВЧАННЯ

Галина Рирмак,
викладачка ВСП «Ананьївський аграрно-економічний
фаховий коледж Уманського національного
університету садівництва»

Анотація. У статті узагальнено результати досліджень у напрямі пошуку нових форм, методів та засобів навчання майбутніх конкурентоспроможних фахівців.

Одним із методів інтерактивного навчання є ділова гра.

Ділова гра імітує реальне життя, реальну професійну діяльність. Це дозволяє її учасникам експериментувати, перевіряти різні способи поведінки, нові побудови навчальних занять, і, навіть, робити помилки, які в реальності не можна собі дозволити.

Таким чином, ігри посідають не останнє місце в системі підготовки сучасного фахівця в освітніх закладах, тому що можуть стимулювати розвиток базових характеристик самоактуалізованої особистості, якою він має бути в ринкових умовах господарювання.

Abstract: The article summarizes the results of research in the direction of finding new forms, methods and means of training future competitive specialists.

One of the methods of interactive learning is a business game. A business game imitates real life, real professional activity. This allows its participants to experiment, test different behaviors, new constructions of training sessions, and even make mistakes that in reality cannot be afforded. Thus, games occupy not the last place in the system of training a modern specialist in educational institutions, because they can stimulate the development of the basic characteristics of a self-actualized person, as he should be in market conditions of management.

Ділова гра як засіб імітації професійної діяльності інтенсифікує процес навчання й тісно пов'язує його з практичною діяльністю.

В умовах активного реформування системи вищої освіти, пошуку інноваційних форм і методів навчання, спрямованих на формування у майбутніх фахівців необхідної системи професійно-ділових вмінь і навичок, комунікативних, соціальних та загальнокультурних компетенцій, вибір теми статті є досить актуальним.

Ділові ігри, розроблені на конкретних ситуаціях, залучають студентів до сфери виробничої діяльності, сприяють розвитку критичного мислення щодо оцінювання діючого виробництва, до вміння знаходити рішення з питань його удосконалення та є потужним стимулом активації

самостійної роботи студентів у набутті професійних знань і навичок. Отримані в процесі ділової гри практичні навички дозволяють молодому спеціалісту уникнути помилок під час самостійної трудової діяльності.

Ділова гра як засіб імітації професійної діяльності інтенсифікує процес навчання й тісно пов'язує його з практичною діяльністю, дає змогу надати навчання предметний та соціальний контексти майбутньої професії і тим самим змодельовувати більш адекватні (порівняно з традиційним навчанням) умови формування особистості фахівця з комерційної діяльності.

За останні десятиріччя ділові ігри досить активно впроваджують у освітній процес. Ці проблеми знайшли своє відтворення в науковій психолого-педагогічній літературі.

На доцільність і необхідність використан-

ня ділових ігор у підготовці фахівців звертали увагу Ю. Арутюнов, М. Бірштейн, Я. Бельчиков, В.Бурков, А. Вербицький, С.Гідрович, Т. Долбенко, В. Єфімов, В. Комаров, Н.Кудінова, І. Куліш, І. Мамчук, О. Парубок, П. Підкасистий, І. Ситник, І. Сироєжин, А.Смолкін, Т. Хлебнікова, В. Христинко, Ж. Хайдаров, С. Хруцький, П.Щербань та ін. Вони наводять загальні правила організації, конструювання й проведення ділових ігор. Проведено дослідження та здійснено обґрунтування можливостей ділової гри в різних галузях науки та умов цілеспрямованого застосування ігрової діяльності в процесі формування професійних умінь і навичок (Я. Бельчиков, А. Вербицький, В. Галушко, В.Єфімов, А. Ліфшиць, Л. Наумов, Є. Хруцький та ін.).

Використання ділових ігор у професійній освіті залишається дотепер недостатньо дослідженою проблемою. У психолого-психологічній літературі відсутні чітка класифікація ігор та системний аналіз змісту ігрової діяльності студентів, у результаті чого наукове обґрунтування ігрових методик часто хвибує незавершеністю, рецептурністю. Дидактико-пізнавальні можливості ділових ігор у процесі професійного становлення майбутніх фахівців з комерційної діяльності виявлені неповною мірою.

Тому метою цієї статті є дослідити та обґрунтувати авторське бачення практичної підготовки сучасних спеціалістів з комерційної діяльності засобами ділових ігор у ВНЗ. Розроблено ділову гру і рекомендовані пам'ятки для вдосконалення організації і проведення ділових ігор – викладачеві «Як розробити ділову гру» і студентів «Як брати участь у діловій грі».

На підставі мети визначені завдання дослідження:

1. Визначити роль і місце навчальних ділових ігор у системі практичних методів навчання.
2. Довести ефективність застосування ділових ігор у професійній підготовці майбутніх агентів з комерційних послуг, які повинні оволодіти необхідними економічними знаннями та навичками розв'язувати ті управлінські проблеми, які виникають у практичній діяльності.
3. Виявити рівень успішності засвоєння теоретичних знань студентами.
4. Розробити пам'ятки для удосконалення організації і проведення ділових ігор викладачеві і студентів.

Одним із різновидів практичних методів навчання, які можна використовувати на заняттях з дисциплін фахової підготовки спеціалістів з комерційної діяльності, є ділова гра.

Ділова гра стабільно посіла одне з перших місць серед найперспективніших методів на-

вчання і використовується для тренування, розвитку творчого мислення, формування практичних умінь і навичок, стимулює увагу і підвищує інтерес до знань, активізує сприйняття навчального матеріалу.

Гра, на відміну від інших методів активного навчання, є системою, що характеризується самостворюванням і самонавчанням. У грі не можна передбачити ситуації, з якими зіштовхнеться той чи інший учасник та вся ділова група загалом. Можна лише визначити правила для учасників у різних ситуаціях. Будь-яке рішення гравця ґрунтується на його власних рішеннях, що приймаються під впливом дій інших учасників.

Практика впровадження ділових ігор у професійну підготовку спеціалістів з комерційної діяльності засвідчила, що студент, «граючи» в свою майбутню діяльність, привчається враховувати сукупність реальних сил, обставини, інтереси осіб, які вступають з ним у контакт, уявляти собі рольові функції за неоднакових ситуацій. В іграх імітують службові наради, розглядають структури і призначення з імітованих об'єктів, положення і нормативні акти, якими визначається специфіка діяльності і обстановка, в якій відбуваються події. Досить перспективним, як це засвідчило моє дослідження, є застосування методу інсценування, за допомогою якого на заняттях розігрується певна ситуація, поведінка людини в конкретній обстановці. Студент має встати в образ певної особи, розуміти професійну психологію, оцінити обстановку і знайти правильну лінію поведінки.

Спеціалісти з комерційної діяльності – це управлінські спеціалісти – менеджери в певній мірі.

Успішна підприємницька діяльність у будь-якій сфері вирішальною мірою залежить від працівників. Тому не втрачає свого значення відоме більш як тисячу років гасло: «Кадри вирішують все».

Професіоналізм менеджера полягає в наявності знань і навичок у сфері менеджменту, економіки, комерційної діяльності, маркетингу і організації виробництва, здатності до роботи з людьми в умовах конкурентного середовища.

Менеджерам належить основна роль у прийнятті управлінських рішень, правильному використанні наявних ресурсів, забезпеченні життєдіяльності підприємств і досягненні поставлених цілей.

Однією з характерних рис ігор є розмова, можливість довірливого спілкування. Розмова дає можливість виявити спільні інтереси, об'єднує групу, поглиблює зв'язки між її членами. Це вимагає взаємного слухання й обміну думками.

Ділові ігри дозволяють моделювати на занятті

практичні ситуації, що містять необхідну інформацію. Суть ділової гри полягає в реалізації студентами отриманих знань і умінь на основі міждисциплінарних зв'язків.

Ділова гра – досить трудомістка і ресурсовитратна форма навчання, тому її варто використовувати тільки в тих випадках, коли іншими формами і методами навчання неможливо досягти поставлених освітніх цілей. Це означає, що ділові ігри має сенс використовувати в тих випадках, коли важливо:

- отримання цілісного досвіду виконання майбутньої професії діяльності;
- систематизації в цілісну систему вже наявних у студентів вмінь і навичок;
- отримання досвіду соціальних відносин;
- формування професійного творчого мислення;
- впровадження в навчальний процес хоча б однієї гри призводить до необхідності перебування всієї використовуваної викладачем методики навчання.

У діловій грі не можна грати в те, про що студенти не мають уявлення, це веде до профанації ділової гри і означає, що компетентна участь у грі вимагає завчасної підготовки студентів (наприклад, слід попередньо додатково вчити дискусії, методам аналізу ситуації, розігрування ролей та ін.).

Важливо уникнути крайнощів у виборі ділової гри, наближення з одного боку – до тренажу, з іншого – до азартної гри.

Викладач найактивніший на етапі розробки, підготовки гри та її рефлексивного оцінювання: що менше втручається викладач у процес гри, то більше в ній ознак саморегуляції, вища її навчальна цінність.

Ділова гра вимагає зміни ставлення до традиційного уявлення про поведінку студентів. Головним стає дотримання правил гри. Дисциплінарні порушення (наприклад, самовільний вихід із аудиторії) в діловій грі втрачають свій статус.

Вибір оптимальної тривалості ділової навчальної гри дозволяє компромісно вписуватися в існуючу освітню систему.

Перевагами методу ділових ігор є те, що він дозволяє:

- розглянути певну проблему в умовах стислого проміжку часу (стискання реального процесу);
- відпрацювати певні навички виявлення, аналізу і розв'язання конкретних виробничих проблем;
- доповнити отримані в процесі вивчення курсу теоретичні знання під час підготовки і прийняття управлінських рішень для орієнтації в не-

стандартних ситуаціях;

- сконцентрувати увагу на головних аспектах проблеми і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки;
- розвивати взаєморозуміння між учасниками.

Для удосконалення ділових ігор рекомендую пам'ятку викладачеві «Як зробити ділову гру?»:

1. Зміст ділової гри оформляйте у вигляді розповіді про певну подію. При цьому дотримуйтеся послідовності викладу подій.

2. Перевірте, чи містить ділова гра достатню кількість інформації для обговорень.

3. Намагайтеся передбачити, щоб студенти під час підготовки до ділової гри залучали широке коло додаткової інформації (наприклад, статистичної).

4. Під час опису гри використовуйте кращий досвід та реальні ситуації.

5. Під час складання методичних вказівок для викладача пам'ятайте, що Ви лише консультант та координатор дій учасників гри.

6. Широко використовуйте наочні посібники (схеми, графіки, відеофільми, комп'ютерні програми тощо).

7. До опису навчальної (ділової) гри мають увійти такі обов'язкові елементи: об'єкт імітації та його перетворення, яке досягається в результаті гри; мета і завдання гри; галузь застосування гри, на кого її розраховано; суть проблемної (конфліктної) ситуації; комплект ролей та функцій гравців; правила й умови гри, документальне забезпечення системи ігрових оцінок.

8. Методичні вказівки для викладачів мають містити: короткий виклад (резюме) ділової гри; основні і найактуальніші проблеми, вирішення яких вимагають у діловій грі; потенційне використання ділової гри і аудиторії ділової гри; питання для обговорення ділової гри; орієнтовані відповіді на питання для дискусії; сценарій виконання ділової гри і орієнтовний план заняття із зазначенням часу, необхідного для обговорення питань; пропозиції щодо використання супроводжувальних комп'ютерних програм і відеоматеріалів.

Крім того, рекомендую також пам'ятку студентів «Як брати участь у діловій грі?»:

1. Приходьте на заняття підготовленими. Не розраховуйте на те, що під час гри розберетеся.

2. Уважно вислуховуйте колег у групі і висловлюйте власні ідеї, обґрунтовуючи їх.

3. Наполягайте на тій ролі, у якій Ви можете проявити себе найкраще.

4. Чітко виконуйте те, що передбачено переліком Ваших функцій.

5. Поринайте в суть проблеми, описаної у

грі, а не намагайтесь якомога скоріше досягти її мети.

У грі студенти набувають досвіду соціально-го й емоційно-морального спілкування, активної співпраці, вміння виступати стисло й конструктивно тощо. Потрібно допомогти студентам перебороти страх перед виступом, неправильну реакцію на висловлювання товаришів. Під час колективного вирішення проблеми в студентів формуються такі якості, як вміння зрозуміти інші погляди, критичність, здатність оцінювати себе та інших.

У процесі гри потрібно домогтися, щоб студенти відчували відповідальність за прийняте рішення. Для цього використовують моральні заохочення: визначення переможців, кращих у групах, вручення призів за оригінальність мислення тощо.

Викладач:

Добрий день.

Ми зібралися сьогодні для того, щоб взяти участь у діловій грі.

Світ бізнесу величезний та різноманітний, заплутатись у ньому дуже легко, особливо нам, початківцям. Я сподіваюсь, що саме ця гра допоможе краще орієнтуватися в ньому. Що ж, хай вам завжди посміхається фортуна.

Зараз хочу представити всіх учасників зустрічі.

(Представлення команд, журі).

Отже, ми починаємо гру.

Викладач:

Конкурс №1. Представлення своєї компанії.

Діяльність будь-якого початківця або вже досвідченого бізнесмена, цілого підприємства завжди пов'язана з ринком, де виставляють продукцію, товар, вид послуг, те, чим займається фірма продажу чи обміну. Тут проводять різні комерційні операції, укладають контракти. Тож сьогодні маємо нагоду організувати і показати свою першу комерційну операцію, а саме: представити рекламну компанію своєї фірми.

(Проведення конкурсу. Команди повинні підготуватися заздалегідь).

Конкурс № 2. Етикет ділового спілкування.

Викладач: Шановні бізнесмени, як Ви вважаєте, яка різниця між діловою людиною і не діловою? Що ми маємо на увазі, кажучи: «Не ділова людина»?

Будь ласка... (відповідь команд).

Правильно: манера спілкування, увага і внутрішня культура, пунктуальність, професіоналізм, манера поведінки, самодисципліна. Все це ми можемо назвати – етикет ділового і простого загальноживаного людського спілкування.

Зараз будуть запропоновані три різні ситуації. Ваше завдання – знайти в цих ситуаціях помилки і, за можливості, пояснити, чому ви вважаєте їх помилковими.

Ситуації такі:

1. Телефонна розмова.
2. Діловий прийом у кабінеті.
3. Вітання колег (це може бути вітання з днем народження).

Викладач: Якщо ви бажаєте просто спілкуватися з людьми, то маєте знати елементарні правила спілкування, якщо ж бажаєте досягти успіху, вам потрібні знання з етики ділового спілкування.

Ситуація №1. «Телефонна розмова».

Дзвінок. Секретар президента фірми знімає трубку.

- Алло!
- Алло! Здрастуйте! Будь ласка, запросіть до телефону Василя Сергійовича.
- Його немає. Вибачте, а хто це?
- Це комерційний директор компанії «Бонд ЛТД» Гриндюк Оксана. Президент вашої фірми призначив мені зателефонувати в цей час.
- Вибачте, нічим не можу вам допомогти. Якщо вам зручно, передзвоніть, будь ласка, завтра.

- Добре, я спробую. До побачення.

- До побачення.

Помилки:

1. Той, хто знімає трубку, повинен назвати установу або відділ.
2. Той, хто дзвонить, повинен одразу ж відрекомендуватися.
3. Якщо президента немає, секретар має знати, що передати тому, хто дзвонить, але якщо президент знає про заплановану телефонну розмову, він має чекати дзвінка.
4. У випадку відсутності президента, той, хто дзвонить, не повинен передзвонювати, президенту необхідно самому зв'язатися з тим, хто дзвонив.

Ситуація №2. «Діловий прийом у кабінеті».

Кабінет. Службовець сидить за столом, пише. Заходить відвідувач.

Відвідувач: Здрастуйте. Я заступник президента будівельної компанії «Бонус ЛТД» з реклами. Наша фірма хотіла б співпрацювати з вашою рекламною компанією. Нам потрібні кольорові буклети і рекламні проспекти.

(Людина за столом, відриваючись від паперів, встає).

Відвідувач простягає руку через стіл (господар кабінету потискає її).

Господар кабінету: Вибачте, яку організацію ви представляєте?

Відвідувач: Я заступник президента з реклами будівельної компанії «Бонус ЛТД» Іванов Петро Аркадійович.

Господар кабінету: Сідайте, прошу вас.
Відвідувач сів.

Відвідувач: Наша компанія хотіла б замовити у вас кольорові буклети і рекламні проспекти. Краще на глянцевому папері, схожі на ті, що у вас на столі (встає, підходить до столу, розглядає буклети, що лежать на столі). Якщо це можливо, ми б замовили у вас проспекти і буклети саме в такому стилі. Якщо ви вважаєте, що ми могли б співпрацювати, ми підготуємо договір, в якому і будуть обумовлені всі аспекти нашого співробітництва.

Господар кабінету: Я зв'язуюсь із вами завтра по телефону і ми домовимось про нашу наступну зустріч. Ми будемо раді можливості співробітництва з вами.

Відвідувач (встає): Був радий познайомитися. До побачення (руку потискає через стіл).

Господар кабінету: Всього найкращого.

Помилки:

1. Якщо відвідувач заходить до кабінету, а господар кабінету не знав про його візит й щось пише, потрібно почекати, поки він не закінчить писати, а лише потім почати розмову.

2. Неприпустимо потискати руку через стіл.

3. Відвідувачу не слід розглядати папери, що лежать на столі у кабінеті.

Ситуація №3. «Подарунок».

Діловий кабінет. За столом сидить жінка. Заходять відвідувачі з букетом квітів і коробкою цукерок, яка загорнута у папір. Дама встає, виходить із-за столу. Гості дарують їй квіти, тут же знімаючи поліетилен. Дама приймає квіти, кладе їх на стіл. Гості вітають її, вона дякує. Їй дарують коробку цукерок, загорнуту в папір. Дама розгортає пакунок, дякує за цукерки, які кладе на стіл. Відвідувачі жалкують, що не змогли знайти кращого подарунка. Дама ще раз дякує за привітання, подарунок і квіти. Відвідувачі виходять із кабінету.

Помилки:

1. Поліетилен з квітів знімають заздалегідь, неприпустимо робити це перед вітанням (квіти можна дарувати в упаковці, якщо це частина декоративного оформлення букету).

2. Квіти, якщо їх не поставити одразу в воду, потрібно тримати в руках.

3. Якщо подарунок – цукерки, як у цьому випадку, той, кого вітають, повинен пригостити відвідувачів.

4. Не можна ні применшувати, ні перебільшувати значення подарунка.

Конкурс № 3. «Проблемна нарада».

Викладач: Нарادي стали невід'ємною частиною нашого життя, їх проводять для вирішення виробничих питань на підприємствах, установах, управліннях, організаціях.

Нарادي є одним із найефективніших способів обговорення актуальних питань і прийняття рішень у всіх сферах громадського та політичного життя.

Метою імітованої наради є формування в студентів навичок і вмінь проведення нарад: розвиток у студентів вміння слухати співрозмовника, вести діалог, вміло формулювати запитання, оптимально вести дискусію, конструктивно співпрацювати та виховувати культуру ділового спілкування.

Ситуація: «Вибір кандидатури на посаду начальника відділу маркетингу із трьох претендентів».

Викладач:

- пояснює сутність гри, її правила та регламент;

- пропонує перелік критеріїв відбору кандидатури на посаду;

- призначає експертну групу;

- робить підсумки.

Учасники команди:

- обирають претендента на посаду серед своєї команди;

- відповідно до критеріїв відбору оцінюють претендентів;

- обговорюють і приймають командний варіант кандидатури на посаду;

- презентують командну кандидатуру на посаду начальника відділу маркетингу.

Експерти:

- оцінюють ведення наради в командах та представлення кожною командою кандидатури на посаду;

- визначають команду-переможницю.

Порядок проведення ділової гри: до участі у грі залучають усіх присутніх студентів. Викладач формує експертну групу з найбільш підготовлених студентів. Він пропонує перелік критеріїв відбору кандидатури на посаду:

Комунікаційні навички (20):

- пише так, що кожен може його розуміти – 3,9;

- підготовлені ним розпорядження чи накази інколи вимагають корегування – 3,6;

- його виступи завжди ретельно обдумані – 2,8;

- наради завжди проводить змістовно й оперативно – 2,7;

- уміє завжди виділяти основне, не потопає в подробицях – 2,5;

- результати обґрунтовує стисло, чітко, ви-

черпно – 2,3;

- дає вичерпні відповіді і пояснення – 2,2;

Взаємини (20):

- терплячий до тих, хто має менший обсяг знань, досвід – 4,5;

- контактує з усіма типами людей – 3,9;

- поважає думку інших людей – 3,9;

- готовий прийняти пораду – 3,6;

- прислухається до думок інших – 3,6;

Мотивація (20):

- за потреби готовий працювати понаднормово – 4,6;

- докладає всіх зусиль й здібностей для вирішення поставленого завдання – 3,7;

- якщо є вільний час, активно шукає роботу – 3,1;

- часто виконує роботу понад норму – 3,14;

- роботу доводить до кінця – 2,8;

- прагне виконати завдання бездоганно – 2,7.

Спеціальні навички (20):

- надає перевагу стимулюванню підлеглих, а не примушуванню їх – 3,6;

- уміє організувати роботу інших – 3,6;

- витрачає час на читання спеціальної літератури – 3,1;

- вимагає доказів, перш ніж погоджується із пропозицією – 2,9;

- уміє застосовувати на практиці теоретичні знання – 2,4;

- уміє знайти ефективний шлях для вирішення проблеми – 2,4;

- уміє послідовно проаналізувати складну проблему – 2,0;

Самостійність (20):

- не втрачає рівноваги під час несподіванок у роботі – 3,8;

- урівноважений, незважаючи на перевтому, терміновість вирішення справ тощо – 3,8;

- приймає рішення, не вагаючись – 2,5;

- проявляє самостійність у вирішенні проблем – 2,2;

- легко витримує критичні зауваження і несуттєві докори – 2,2;

- без вагання ставить запитання – 2,1;

- приймаючи рішення, керується інтуїцією – 1,9;

- визнає помилки, допущені під час прийняття рішень – 1,5.

Завдання учасникам команди – обрати з трьох кандидатур, висунутих командою, кращого претендента на посаду начальника відділу маркетингу.

Команди визначають три кандидатури, які оцінюють за критеріями. Кожен учасник команди

самостійно аналізує якості претендентів за переліком і виставляє бали.

Наступний етап – обговорення результатів, оцінювання кожної кандидатури, вибір кращого претендента від команди, його представлення.

Для вирішення поставленого завдання командам надають 20–25 хв. Викладач призначає експертів, які оцінюють презентації команд. Експерти оцінюють представлення кандидатури кожної команди, коментують його і оголошують переможця.

На завершення викладач коментує проведення нарад командами, підбиває підсумки гри.

Завдяки широкому і систематичному провадженню ділових ігор у освітньо-виховний процес підготовки спеціалістів з комерційної діяльності у них:

- підвищується якість засвоєння теоретичних знань;
- розвиваються практичні навички, котрі стосуються майбутньої професійної діяльності;
- формуються такі професійно важливі якості, як організованість, ініціативність, самостійність, здатність до самоаналізу, товариськість, здатність до співтворчості та діалогу з діловими партнерами.

Крім того, ділові ігри є ефективним методом формування емоційно-вольової сфери студента, розвитку його уваги, пам'яті, колективної діяльності та самостійного набуття знань і вмінь, збагачення досвіду творчої діяльності.

Ділові ігри є також засобом спілкування і самовиховання.

Отже, на мою думку, запропонований погляд педагогічного використання ділових ігор з підготовки фахівців комерційної діяльності та інших спеціальностей:

- орієнтований на інновацію (використання ігрових методів навчання);

- звернений до інтересів і цінностей індивіда. Це відповідає пріоритетному завданню реформування національної системи освіти – розвитку особистості.

Значно полегшила б застосування ігрових форм навчання наявність науково-методичних посібників з різних дисциплін та окремих тем, які мали б розроблені методики проведення ігрових занять з конкретними прикладами. На жаль, такої літератури обмаль.

**Список
ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ**

РОЗДУМИ ПРО НАС

**Світлана Дуднік,
директорка Комунального закладу
«Ніжинський фаховий медичний коледж»
Чернігівської обласної ради**

Анотація. У статті проведено огляд функціонування і розвитку комунального закладу «Ніжинський фаховий медичний коледж» Чернігівської обласної ради за 2016–2021 роки.

Визначено, що найбільшою цінністю закладу є колектив, який упродовж цих років докладав зусиль до забезпечення якості освіти майбутніх медичних фахівців та зміцнення матеріально-технічної бази коледжу.

Abstract: The article reviews the functioning and development of Municipal institution «Nizhyn Professional Medical College» of Chernihiv Regional Council from 2016 to 2021.

It is defined that the main value of the educational establishment is the staff which for all these years made the efforts to provide the quality of education for the future medical workers and to strengthen the technical and material basis of the College.

Усі навколо кажуть, що час плине надто швидко. Погоджується з такою думкою і колектив комунального закладу «Ніжинський фаховий медичний коледж» Чернігівської обласної ради.

Начебто недавно обирали директора, планували роботу на майбутнє. І ось воно вже в минулому, бо п'ять років спливали як один день. Можливо тому, що досить інтенсивно працювала нова команда на імідж закладу, міста, області та й усієї держави, не покладаючи рук, віддаючи свої зусилля, розум, творчість, любов до професії студентській молоді.

П'ять років тому колектив коледжу довірив мені заклад і свою професійну долю. І за роки, що минули, мені вдалося зібрати навколо себе професійну когорту одностайців, які реалізовували задуми й плани, продовжували славні традиції, започатковували нові.

Та давайте все по порядку. Згадаємо, проаналізуємо, подякуємо, посумуємо, порадіємо...

За цей період змінювалися люди в команді, і щоразу кожен із них доповнював зроблене, утілював щось своє. Добрими й теплими словами згадуємо членів адміністрації: заступника директора з навчальної роботи Віру Руту, Юлію Руденко та завідувачку медсестринського відділення Наталію Данілову.

На заслужений відпочинок пішли лікарі, ви-

кладачі з великої літери, наставники не тільки для студентів, а й для нас, педагогів: Микола Артеменко, Олена Зімнева, Людмила Крутько, Надія Холоденко, Микола Марченко. В інший світ відійшли наші колеги – Ніна Скалозуб, Раїса Алейнікова.

Членами адміністрації в ці роки працювали Ірина Лук'яненко – заступник директора з виховної роботи, Тамара Добрановська – завідувачка медсестринського відділення (нині продовжують навчати студентів як викладачі).

Поповнився наш колектив і новими викладачами, працівниками бухгалтерії, бібліотеки, лаборантами, водіями. Адміністративний корпус збагатився енергійною, креативною молоддю, серед них заступник директора з навчальної роботи Олена Нікитенко – ініціативна і творча, до слова, депутат міської ради. А також заступник директора з виховної роботи Тетяна Тригуб, завідувачки відділеннями Наталія Шевлюга та Ірина Щербина.

Чим жили ці п'ять років, про що мріяли, думали, що вдалося зробити й чого досягти? Усього не можна описати. Хіба що коротко. Та цей шлях залишиться в кожного з нас у душі, у серці, у пам'яті.

Першим спільним заходом нової команди стало святкування 110-річчя медичного коледжу.

Готувалися на совість, багато матеріалів було зібрано, свято проведено й пам'яттю для всіх поколінь став доробок колективу викладачів у книзі нарисів з історії закладу «Джерело медичних знань та милосердя», який охопив 1907–1988 роки. Нині завершуємо роботу над другою частиною нарисів, яка увібрала роки історії коледжу з 1989 по 2019.

Важливою подією було відкриття музею закладу (нині ним опікується викладач історії Інна Зінченко).

Оновлені корпуси та аудиторії, придбані нові меблі, замінені вікна на енергоефективні, реконструйовані приміщення, відремонтовані фасади й дах.

Втілюють задумане в життя заступник директора з адміністративно-господарської частини, турботливий господар закладу Анатолій Фурса, столяр Сергій Труш та водій Олександр Харицький.

За цей час заклад змінив назву та отримав ліцензію у сфері фахової передвищої освіти на підготовку фахового молодшого бакалавра.

Зростали професійно й викладачі, щорічно підвищуючи свій рівень, беручи участь у семінарах, вебінарах, конкурсах, конференціях різного штибу. Так, тільки за 2020/2021 н. р. ми отримали 189 сертифікатів, опублікували 23 статті й тези в міських та всеукраїнських виданнях. У цьому заслуга методичного кабінету і його очільниці – методистки коледжу Олени Лавренко, а вересні 2021 р. естафету підхопила Інна Гулак, яка успішно захистила дисертацію й здобула звання

кандидата історичних наук. Робота педагогічного колективу постійно висвітлювалася на сайті закладу та у Фейсбуці.

Ідейними організаторами й натхненниками, ініціаторами роботи в колективі завжди були голови циклових комісій (а їх у нас чотири), які об'єднали увесь педагогічний колектив закладу.

Предметна циклова комісія загальноосвітніх і соціально-гуманітарних дисциплін. Голова комісії Наталія Довгаль та члени: Наталія Шевчун, Людмила Глазкова, Ірина Лук'яненко, Ірина Первушина, Галина Гресь, Інна Зінченко, Інна Гулак.

Предметна циклова комісія природничо-наукових дисциплін. Голова комісії Тамара Радченко та члени: Олександр Лучко, Тетяна Тригуб, Світлана Загній, Олена Лавренко, Людмила Фокіна, Віта Гапон.

Випускова циклова комісія дисциплін професійної та практичної підготовки зі спеціалізації Лікувальна справа. Голова комісії Алла Зазименко та члени: Тетяна Слюсарчук, Ірина Лісовська, Світлана Дуднік, Олена Нікітенко, Ірина Щербина, Ганна Солонець, Ганна Михальченко, Сергій Лисенко.

Випускова циклова комісія дисциплін професійної та практичної підготовки зі спеціалізації Сестринська справа. Голова комісії Людмила Шлаган та члени: Наталія Шевлюга, Тамара Добрановська, Наталія Телефус, Олена Підгорна, Олексій Шлаган.

Потужною ланкою в роботі є наші керівники студентських груп. Саме вони найбільше опікуються молоддю, по-материнськи супроводжуючи

їх впродовж навчання.

Звичайно, опанувати медицину неможливо без практичного навчання, тому співпраця з лікувально-профілактичними закладами міста завжди була для нас пріоритетною. Це не тільки робота в кабінетах лікарень, а й залучення лікарів до процесу навчання. Слова вдячності від наших студентів лікарям КНП «Ніжинська центральна міська лікарня імені Миколи Галицького» Ніжинської міської ради Чернігівської області: генеральному директору Олександру Костирку та Ніні Грицай, Олексію Щербині, Ларисі Нещерет, Віталію Чайці, Аліні Котляровій; КНП «Ніжинська центральна районна лікарня» Ніжинської районної ради Чернігівської області: генеральному директору Юрію Солодьку та Аллі Бондаренко, Володимирі Півторацькому, Людмилі Неаронській; викладачам Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя: Борису Кедрову, Людмилі Демі, Наталії Малько; директору Інклюзивно-ресурсного центру Ніжинської міської ради Валентині Ступак; учителям гімназій № 3, 9 Ніжинської міської ради Чернігівської області Світлані Шевченко та Людмилі Гулак.

Дистанційне навчання вносить корективи в освітній процес закладу, але за першої ж можливості студенти повертаються до очної форми навчання. Придбали власний домен і користуємося платформою Google Meet, Zoom.

Щорічно виконуємо план набору до коледжу. Приємно, що батьки довіряють нам своїх дітей, що є бажання в молоді здобути найгуманнішу професію – професію медика. До слова, хотілося б відзначити роботу нашої приймальної комісії, яку вже багато років поспіль очолює Володимир Гагут та його професійні помічники – лаборанти, секретарі-друкарки, викладачі, працівники комп'ютерного класу: Наталія Мельник, Яна Горлач, Наталія Матвієнко, Олег Ярмоленко, Сергій Самойленко, Інна Гулак, Інна Гладиш, Олена Лавренко, Любов Стоянова.

Адміністрація й керівники структурних підрозділів у постійному пошуку нових форм і методів роботи як з педагогічним колективом, так і з студентською молоддю. Тут доречно згадати й про традиційні заходи, які проводимо до знаменних дат: конкурси, вікторини, круглі столи, конференції, навчально-дослідницька робота. Пишаємося численними переможцями Всеукраїнських конкурсів та олімпіад «Ескулап», «Олімпіс», «Всеосвіта», «Наурок».

Адміністрація завжди знаходила ресурси й створювала оптимальні умови для творчого розвитку студентів, їх лідерських якостей, соціальних компетентностей. Яскравим підтвердженням цього є проведення щорічного конкурсу «Студентський Олімп», на якому відзначалися здобутки кращих студентів коледжу в різних сферах їх життєдіяльності.

Коледж використовував будь-яку нагоду для того, щоб наші студенти розвивались, удосконалювалися, набували досвіду й застосовували його в нашому навчальному закладі.

Надзвичайно плідною й активною стала робота Студради коледжу за ці роки (голова Елена Ющенко).

У Студради склалася належна практика в проведеному масових заходів у коледжі: флеш-мобів, квестів, розважально-інтелектуальних конкурсів, концертів художньої самодіяльності, живих ланцюгів, вікторин, екскурсій, благодійних акцій, польових зборів, свят національного календаря: Покрови, Масляної та інших.

Активно влилася Студрада й у молодіжне життя Ніжина, проявивши себе у Форумі молодіжних ініціатив, всеукраїнських презентаціях, тренінгах, волонтерських проектах, благодійних акціях.

Упродовж цих років започаткували традицію польових зборів для студентів-першокурсників, ідейним керівником яких став керівник фізичного виховання Сергій Лисенко. До речі, його енергетика дозволяє йому не тільки якісно організувати змагання, конкурси з фізичного виховання, а й активно здійснювати профорієнтаційну роботу серед молоді нашої області.

Коледж розширив свої горизонти для навчання й працевлаштування студентів не тільки на теренах України, а й за кордоном. Набули досвіду у співпраці з польською стороною 2020 року

шляхом стажування студентів на базі медичного центру імені св. Іоанна Павла II.

Що завжди було притаманно нашому колективу упродовж п'яти років, то це доброзичлива атмосфера, яка панувала в усіх підрозділах, готовність виконати роботу якнайкраще, взаєморозуміння й професіоналізм. До речі, це стосується й непедагогічних працівників: лаборантів і секретарів-друкарок (Тетяни Стоянової, Наталії Кулик, Надії Морозової, Віти Четверикової), секретаря навчальної частини Валентини Железняк, старшого інспектора з кадрів Валентини Войтенко; працівників бібліотеки – Любові Ємець, Валентини Самоткан; технічних працівників – Світлани Вергун, Людмили Супрун, Світлани Присуєцької, Світлани Близнюк, Надії Шовкун, Ліни Гайдук, Наталії Тараненко, Юлії Пархоменко, Валентини Дзюби.

Особлива атмосфера завжди панувала і в бухгалтерії. Професійність і добросовісність – головна риса Ольги Вискірко, Світлани Гринь (нині в декретній відпустці), Любові Котюх, Світлани Янголь, Вікторії Зазименко, Катерини Богомоленко.

Хочу відзначити й професійну роботу коледжевого практичного психолога Юлії Чорненко. Часто її втручання, поради, підтримка допомагає студентам адаптуватися до нових вимог. Турбується про тілесне здоров'я наших студентів медична сестра Ірина Калина, яка є нашою випускницею.

Закладу дуже поталанило, бо упродовж п'яти років на нашому професійному шляху зустрічалися керівники організацій, структур, підрозділів та підприємці (Володимир Мамедов, Владис-

лав Корман, Олександр Павлюк, Олег Бузун, Анатолій Лінник, Наталія Копиця, Михайло Костирко, Михайло Гавриленко, Валентин Андрієць, Олексій та Віталій Сутули, Ірина Грозенко, Микола Булах, Анатолій Мусієнко), випускники минулих років (серед них хочу згадати Володимира Фаля та Валентина Шаповала), які постійно відгукувалися на прохання, надавали допомогу, підтримували доброю людською порадою, допомагали закладу оновлювати матеріально-технічну базу. За п'ять років ми зробили великий прорив. З особливою вдячністю згадуємо народного депутата України VIII-го скликан-

ня Олександра Кодолу, нині очільника нашого міста, він перший, хто відгукнувся на наші глобальні проблеми й, залучивши державні кошти, допоміг нам облаштувати внутрішній санвузол для студентів у корпусі №2 по вул. Студентства, 2А, обладнати спортивний майданчик, придбати стільці в актову залу. Нинішня співпраця з депутатом Верховної Ради України Валерієм Зубом дала можливість придбати комп'ютерну техніку. А це вагома допомога й для викладачів, і для студентів під час дистанційного навчання та підготовки до державного іспиту Крок М, бо він яскраво демонструє наші досягнення. За останні три роки результати тестового іспиту наших випускників вище середньоукраїнських.

У центральному корпусі по вул. Небесної сонні, 18 завдяки зусиллям Валерія Зуба ведемо реконструкцію приміщення під внутрішній санвузол для студентів.

Тісна співпраця й розуміння з боку обласної ради, обласної державної адміністрації та Управління охорони здоров'я (в особі Петра Гармаша, Алли Здор, Тетяни Лебедевої) дала можливість забезпечити освітній процес – облаштувати пожежною сигналізацією два корпуси коледжу.

Ось так, рік за роком, крок за кроком ми робили наше життя в коледжі комфортнішим і успішнішим. Планували й виконували, шукали й знаходили. У які б двері ми не стукали, нам їх відчиняли. Я дуже рада, що ці п'ять років зі мною був на передовій увесь колектив та меценати. Дякую вам, шановні, за розуміння й підтримку.

А скільки ще потрібно зробити? І добре, що є потенціал, є бачення, є ентузіазм і бажання.

СТРАТЕГІЯ І ТАКТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ НАУКОВО- ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО, ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ТА ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Вікторія Кокоша, методистка
Лариса Вовк, завідувачка економічного відділення
Алла Каленська, викладачка
ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж БНАУ»

Анотація. У статті представлено доцільність використання платформи G в організації освітнього процесу, зокрема особливості проведення відеозанять, навчальних практик, які відтворюються в синхронному та асинхронному режимі. Стаття також розглядає сучасне використання новачій в процесі написання та оформлення курсових робіт, звітів з практики за допомогою інструментів та сервісів Workspace (G Suite).

Abstract: The article presents the expediency of using the G platform in the organization of the educational process, in particular the features of video lessons, educational practices that are reproduced in synchronous and asynchronous mode. The article also examines the modern use of innovations in the process of writing and designing term papers, practice reports using Workspace tools and services (G Suite).

Вчити себе самого – благородна справа, але ще більш благородна – вчити інших; до речі, останнє куди легше.

Марк Твен (Семюел Ленгхорн Клеменс)

Сучасний світ змінився, змінилося все, при чому блискавично. Підходи, моделі, методи, світосприйняття, світогляд, цінності, пріоритети на сьогодні набувають іншої формації, відмова від традиційного та поява нового торкнулася усіх сфер життя. «Ставай digital або помри» – реальність, до якої нас підвела пандемія COVID-19. Це кредо торкнулося і освітнього середовища, адже якісна освіта – це запорука майбутнього України.

Основні проблеми, з якими зіткнулися освітяни в умовах пандемії, як показує практика, можуть бути вирішені шляхом цифрової трансформації. Епідемія стала тим переломним моментом, після якого дистанційна робота стане звичною практикою, яка доведе, що студенти можуть працювати онлайн так само ефективно, як і в аудиторії за наявності потрібних технологій, правильному підході до управління і культури подання навчального матеріалу.

Однією з альтернатив особистим зустрічам для студентів ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж Білоцерківського аграрного

національного університету» є застосування платформи G в організації освітнього процесу. Практикується робота в Classroom, ведення електронного журналу, використання Google-форм, електронної дошки, Google-календаря, Google-презентацій та засобів проектування. Для підвищення зацікавленості у вивченні навчальних дисциплін запроваджуємо сервіс LearningApps – мультимедійні дидактичні вправи і створення тестів в середовищі Online Test Pad та інше.

Постійне спільне використання документів, проектних технологій в організації освітнього процесу, практичне застосування пакету програм MS Office сприяє підвищенню ефективності розширення формату звичайного навчання та поліпшує якість науково-дослідної роботи.

Цифрова трансформація вимагає застосування новітніх освітніх технологій навчання на всіх стадіях освітнього процесу. А найбільше – на заключних етапах, коли необхідне застосування на практиці раніше засвоєних знань. Адже головна мета економічної освіти, особливо на етапах закінчення навчання, це створити умови для особистісного розвитку і самореалізації кожного студента у професійній діяльності, формувати покоління, яке здатне навчатися впродовж жит-

тя, швидко пристосовуватись до мінливого економічного середовища та приймати правильні управлінські рішення. Сучасні висококваліфіковані фахівці мають бути готовими до роботи за спеціальністю, швидко опановувати виробничі процеси на підприємстві, мати практичні знання, навички, володіти професійними компетентностями, знати законодавство, вміти опрацьовувати інформацію, швидко адаптуватися до змін та пристосовуватись до реалій сьогодення.

Для сьогоднішніх студентів, які не уявляють свого життя без смартфонів, якісного інтернету дуже важливим є швидкість та доступність подання інформації, щоб в короткий проміжок часу досягти потрібного результату. Важливою

складовою є також самореалізація через прояв творчого підходу, який дозволяє повною мірою розкрити природні здібності, знайти своє місце в житті, ставити значимі цілі та досягати їх, а саме це проявляється на кінцевих етапах навчання, коли вже основні дисципліни вивчено і час робити висновки. Такі навички щодо опанування і прояву творчих здібностей можна використати під час написання курсової роботи та навчальних практик. Адже саме тут проявляється здатність студента до пошуку інформації, пошукової, науково-дослідницької роботи, закріплюються всі практичні навички, і коли в цьому допомагають сучасні електронні матеріали, де покроково, доступно, якісно, професійно висвітлена подача навчального матеріалу, що дозволяє зекономити час студента, то це, звичайно, є безумовною перевагою в освітньому процесі.

На допомогу у написанні курсових робіт у ВСП «Технолого-економічний фаховий коледж Білоцерківського аграрного національного університету» для студентів економічних спеціальностей, зокрема з навчальної дисципліни «Планування та організація діяльності підприємства» для студентів спеціальності 051 «Економіка» освітньо-професійної програми «Економіка підприємства», використовується електронний практикум. Це педагогічний програмний засіб, який охоплює навчальні рекомендації з написання курсової роботи, характерною рисою якого є розвинуті мультимедійні складові, гіпертекстова структура навчального матеріалу, наявність системи адаптивного управління процесом навчання з елементами штучного інтелекту, Google-форм для самоконтролю.

Метою створення електронного практикуму є змістове наповнення освітнього простору, за-

безпечення рівного доступу учасників освітньо-виховного процесу до якісних навчальних та методичних матеріалів незалежно від місця їх проживання та форми навчання, створених на основі інформаційно-комунікаційних технологій.

До складу практикуму входить електронний навчально-методичний матеріал, що дозволяє самостійно опрацьовувати його, який об'єднує за змістом: теоретичне ядро, практичну частину з гіперпосиланнями на розрахункові таблиці, тестові завдання, перелік і гіперпосилання до літератури.

Година роботи навчить більше, ніж день пояснень.

Жан-Жак Руссо

Методична розробка містить навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали, приклади, новітні інформаційні джерела,

практичні зразки з кожного напрямку роботи. Висвітлені всі етапи написання курсової роботи, починаючи з добору тем курсових робіт, де вони вказані з гіперпосиланнями на сайти досліджуваних підприємств за галузями, в нашому випадку це хлібобулочна, м'ясна, молочна, консервна. Далі описано формулювання мети та основних завдань курсової роботи з готовими прикладами, рекомендаціями щодо підбору літературних джерел. Зміст курсової роботи містить також типові приклади по темах.

Щодо викладу матеріалу курсової роботи, то тут подано зразок титульного листа курсової роботи, завдання, зміст, рекомендації по написанню вступу, літературні джерела для написання вступу та розділів курсової роботи, гіперпосилання на бібліотеки та електронні ресурси, академічні інститути та дослідні організації, законодавство, журнали, зразки готових вступів по галузях.

Теоретичні та методичні положення тем по розділу 1 містять рекомендації щодо написання першого розділу, показано приклад написаного підрозділу курсової роботи, вказано гіперпосилання на рекомендовані електронні джерела інформації для написання розділів курсової роботи (основних та допоміжних).

В аналітичному розділі 2, де потрібно описати організаційно-економічну характеристику підприємства, показано рекомендації по написанню організаційно-економічної характеристики підприємства, зразки написання по галузях, вміщено гіперпосилання для проведення аналізу за допомогою розрахункових елементів .

В розділі 3, де потрібно здійснювати практичні розрахунки, вміщено розрахункові, електронні таблиці, зроблені за допомогою Microsoft Office

Excel, які дозволяють, підставивши свої дані, швидко отримати готовий результат. Причому розрахунки здійснені у двох варіантах – як у формі наскрізної задачі, так і у формі одноелементних таблиць.

Висновки, додатки, список використаних джерел містять рекомендації щодо їх оформлення.

Заключний етап представлений питаннями до захисту курсової роботи та для кращого закріплення матеріалу, гіперпосиланням на Google-форму – тести. Також в розробці є методичні рекомендації з оформлення курсової роботи, так звані Стандарти.

Електронний практикум – це своєрідний адаптивний шаблон, доступність якого та сучасний підхід допомагає студенту вирішувати поставлені задачі, не відходячи від комп'ютера. Такий практикум, дуже універсальний, може бути визначений як система диференційованих знань з пошуку, аналізу та узагальнення навчальної інформації під час написання курсової роботи та доповнює, узагальнює раніше вивчений матеріал з навчальної дисципліни «Планування та організація діяльності підприємства». Практикум сприяє не тільки вивченню теоретичного матеріалу, а й формуванню навичок пошукової, науково-дослідницької роботи, а автоматизованість та швидкість за допомогою програм AnyFlip, Adobe Dreamweaver, сервісів хостингу та ftp дозволяє полегшити студенту роботу щодо пошуку матеріалу та у проведенні розрахунків.

Застосування цих програм та сервісів має такі переваги:

- економія часу і підвищення продуктивності праці студента за рахунок зацікавленості та швидкого отримання результату;
- оптимізація та покращення комунікацій – як внутрішніх, так і зовнішніх, оскільки потрібно ознайомитись з багатьма ресурсами для написання матеріалу;
- заохочення студентів до опрацювання якісної інформації, яка потребує аналітичного мислення та творчого підходу до вирішення поставлених завдань;
- формування та розвиток навичок творчої, пошукової, науково-дослідницької роботи;
- набуття позитивного досвіду і загальної оптимізації освітнього процесу;
- публікація книг онлайн, великий вибір фор-

матів, налаштування готових шаблонів, звукові ефекти, налаштування відображення для ПК та мобільної версії;

- відсутність реклами, можливість реєстрації безкоштовного хостингу з доменом (isit.inf.ua).

Таким чином, основною перевагою такого способу навчання є можливість швидкого і нескладного доступу до інформації, забезпечення активного зворотного зв'язку, тобто миттєва реакція електронного навчального практикуму на якусь дію користувача. Водночас електронний практикум покликаний не замінити друковані видання, а доповнити їх за рахунок подання навчального матеріалу в іншому інтерактивному варіанті.

Така подача матеріалу дозволяє систематизувати та правильно подати навчальний матеріал у доступній формі, що беззаперечно є перевагою, особливо під час дистанційного навчання. Це приклад того, як диджиталізація освіти може допомогти педагогам під час вимушеного закриття освітніх закладів в подальшій практиці.

В недалекому майбутньому високі технології впроваджуватимуться в наше життя нон-стоп, тому люди вчитимуться постійно й паралельно з основною роботою. Високо цінуватимуться педагоги, які вміють індивідуалізувати навчання та створюватимуть індивідуальні навчальні програми. Тільки так люди зможуть якісно та швидко засвоювати інформацію та встигати за новими вимогами.

Нарівні з викладачами будуть популярними й модератори, завданням яких стане організація групових обговорень для кращого засвоєння матеріалу. Формування брендингу викладача, вміння створювати практичні універсальні, зрозумілі електронні освітні ресурси, інтерактивні платформи допоможуть крокувати сучасному викладачу в освітньому просторі.

Як бачимо, що не в такій вже довгостроковій перспективі залишаться ті викладачі, у кого є кращі інструменти нетворкінгу, що дозволяють їм бути гнучкими, рухливими, моторними; ті, хто краще за інших зможуть реагувати на зміни в освітньому середовищі, контролювати, відслідковувати новинки в освітньому процесі, постійно поновлювати свої досягнення, регулювати ланцюжки поставок інформації, адаптувати їх під себе та будуть в змозі взаємодіяти зі студентами результативно.

ВПЛИВ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Валентина Саква, заступниця директора з навчальної роботи
Віталій Лисенко, методистка
Олена Єгорова, доктор філософії, викладачка Криворізького фахового коледжу торгівлі та готельно-ресторанного бізнесу

Анотація. У науковому доробку розкриваються питання особливості навчально-дослідницької діяльності викладача як важливого чинника у формуванні особистості майбутнього фахівця у Криворізькому фаховому коледжі торгівлі та готельно-ресторанного бізнесу. Крім того, висвітлено проблему значення освітньо-методичної діяльності для якісної підготовки фахівців, конкурентоспроможних на ринку праці, які вільно володіють своєю професією, орієнтуються в суміжних сферах діяльності, здатних до ефективної професійної діяльності на рівні світових стандартів, готових до постійного професійного зростання, соціальної та професійної мобільності у закладах фахової передвищої освіти.

Abstract: The scientific work reveals the peculiarities of the teacher's educational and research activities as an important factor in forming the personality of the future specialist at the Kryvyi Rih Professional College of Trade and Hotel and Restaurant Business. In addition, the problem of the importance of educational and methodological activities for high-quality training of specialists competitive in the labor market, who are fluent in their profession, orientated in related fields of activity, capable of effective professional activity at the level of world standards, ready for constant professional growth, social and professional mobility in institutions of professional pre-higher education, is highlighted.

Навчально-дослідницька робота є неодмінною складовою освітнього процесу Криворізького фахового коледжу торгівлі та готельно-ресторанного бізнесу. Викладачі коледжу використовують такий підхід до освітнього процесу, який забезпечує і формування компетентностей, і здатність до самостійного засвоєння нових досягнень науки. Викладачам важливо не стільки дати студентам у короткий термін максимум інформації, скільки навчити їх самостійно орієнтуватись у потоках інформації та ефективно її використовувати. А це стає можливим тільки через набуття інноваційного досвіду творчої та дослідницької роботи в процесі навчання.

Зусилля викладачів коледжу спрямовані на з'ясування взаємовідносин між наукою і відповідними дисциплінами, обґрунтування критеріїв відбору навчального матеріалу, його систематизацію та класифікацію.

Головним завданням освітнього закладу є всебічний розвиток творчої, професійної особистості як викладача, так і студента, створення умов для повноцінного фізичного, інтелектуального та духовного розвитку всіх учасників освітнього процесу через подолання застарілих стереотипів та підходів.

Для того, щоб об'єктивно оцінити вплив науково-дослідницької діяльності викладачів коледжу на ефективне формування особистості майбутнього фахівця за різними видами економічної діяльності, проведено моніторингове дослідження.

По-перше, проаналізовано склад, кваліфікацію і стаж роботи педагогічних працівників коледжу.

До організації інноваційної, навчально-дослідної роботи залучений весь педагогічний колектив коледжу, серед штатних викладачів якого один – з науковою ступінь «доктор філософії»,

двоє – навчаються в аспірантурі, 10 магістрів, 14 – викладачів-методистів, 31 – мають вищу категорію та 26 – спеціалісти I та II категорії.

Зі стажем педагогічної роботи понад 20 років працює 39% викладачів, а зі стажем понад 10 років – 37%, гідний потенціал для навчально-дослідної роботи мають молоді викладачі, які працюють зі стажем роботи до 3 років, – 11% та понад 3 роки – 13%.

По-друге, проаналізовано саме ставлення викладачів до дослідницької діяльності в цілому, яка організовується під час навчальних занять і реалізується через виступи на заняттях-семінарах,

узагальнених заняттях з повідомленнями, довідковими матеріалами, через участь в обговоренні доповідей, рефератів, дискусійних статей, презентацій. 65% викладачів, які взяли участь в анкетуванні, не відчують ніяких труднощів під час підготовки до заняття, в окремих випадках – деякі труднощі пов'язані з відсутністю наочності та методичної літератури (17%), 39% – достатньої кількості технічних засобів.

Майже всі викладачі, а це 65%, наголосили на низькому базовому рівні знань студентів під час проведення навчального заняття, що говорить про ускладненість подальшого залучення студентів до дослідницької та творчо-пошукової діяльності.

Кожний викладач має можливість передати студентам свій науковий досвід, знання, адже активно вивчається досвід авторів друкованих видань та наукових публікацій (78,3%), досвід колег з інших закладів освіти (14%) та досвід колег, які безпосередньо займаються дослідницькою діяльністю (10%).

Викладачі коледжу в педагогічній діяльності вважають своїми сильними сторонами: організованість; уміння моделювати та проводити заняття; організацію та проведення позанавчальних заходів; проведення інноваційно-розвивальних занять; ведення дослідницької та наукової діяльності; використання інноваційних методів навчання; роботу з обдарованими здобувачами; оцінювання навчальної діяльності здобувачів; розвиток фахових та педагогічних навичок і вмінь.

Для впровадження нових технологій навчання найважливішими факторами визначено: власна ініціатива й творчість (87%) та курси підвищення кваліфікації (52%); самостійне опрацювання методичної літератури (34%), відвідування занять

колег (30%), дослідницька діяльність (13%), робота РМО (8,7%).

Дослідницька діяльність має низький відсоток (13%) під час впровадження нових технологій і це пов'язано з основними внутрішніми суперечностями, які можуть виникнути під час створення або застосування ідей та технологій, адже ці ідеї важко реалізувати практично (вважають 47,8% опитаних); немає впевненості, що нове принесе практичну користь; неминучі втрати часу для роботи по-новому, але ж немає компенсації за новаторські зусилля (52%); деякі не впевнені у своїх можливостях застосовувати нові технології.

Попри низький рівень упевненості викладачів в інноваційно-дослідницькій педагогічній діяльності, за останні два роки 95,7% викладачів активно брали участь у науково-практичних конференціях, де активно діляться власним досвідом та поглядами на актуальні питання в педагогічній та професійній діяльності зі студентами.

Знаковим результатом науково-методичної роботи є постійні перемоги викладачів закладу в обласному фестивалі педагогічних інновацій освітян Дніпропетровщини «EDU_FEST Dnipro».

Прикладом цілеспрямованого симбіозу різних форм науково-методичної роботи є успішний захист дисертаційного дослідження на здобуття ступеня «доктор філософії» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа» на тему «Управління інвестиційною діяльністю торговельних підприємств» викладачкою спеціальних дисциплін Оленою Єгоровою у 2021 році.

Вже стала традиційною участь викладацького складу у Всеукраїнському конкурсі професійної майстерності «Педагогічний ОСКАР», де наші викладачі демонструють високий фаховий рівень.

Центром навчально-дослідної роботи студентів та викладачів є методичний кабінет коледжу.

Створена у коледжі методична рада активно здійснює роботу зі студентами, а саме: організує участь студентів у регіональних фестивалях конкурсах, обласних, всеукраїнських олімпіадах, міжнародних конкурсах та конференціях; поступово залучає студентів до науково-дослідницької діяльності в коледжі з урахуванням специфіки майбутньої професії; видає збірки кращих студентських науково-дослідницьких робіт; організує роботу з обдарованими студентами.

Сьогодні, спостерігаючи за першокурсниками, бачимо інертність, пасивність їхнього мислення, відсутність власної точки зору чи невміння її довести. З'ясовуючи коло інтересів учорашніх школярів, зазначаємо, що вони дуже мало читають, не дивляться інформаційних та наукових передач. Це спричинює небажання розмірковувати, осмислювати інформацію самостійно і взагалі думати. Але життя в інформаційному суспільстві висуває сьогоднішнім випускникам інші вимоги: високий рівень професіоналізму, підприємливість, комунікабельність, самостійність, здатність брати на себе відповідальність. Тому завдання викладача так організувати навчально-дослідницьку діяльність, щоб викликати у студентів інтерес до навчальної дисципліни, прагнення наукового та творчого пошуку. Тому особливо актуальною є дослідницька діяльність студентів.

У сфері професійної освіти наукова діяльність стає популярною складовою в освітньому процесі, необхідним засобом підвищення мотивації до навчання, глибшого інтересу до спеціальності та професії та, як наслідок, належної професійної підготовки.

З урахуванням вищесказаного дуже цікавими

видаються результати опитування наших студентів. В анкетуванні взяло участь 295 осіб, 50,5% яких вважають, що знання, які вони отримують в коледжі є цікавими (іноді цікавими – 45,8%). Також більшості студентів, а це 57,6%, подобається навчатись дистанційно, що не заважає брати участь у заочних науково-практичних конференціях.

Більшість студентів (50,5%) вважають, що викладачі коледжу реалізують індивідуальний підхід інколи – 63,1%, завжди – 28,5%, майже ніколи – 8,5%.

Для більшості студентів коледжу викладачі завжди пояснюють навчальний матеріал (часто – 39,3%, інколи – 9,5%).

На думку більшості студентів (70,2%) викладачі коледжу об'єктивно оцінюють знання здобувачів, дивляться на поведінку та відвідання вважають 54,9%, всі інші студенти вважають, що викладачі прислухаються до думки сторонніх осіб (12%) або оцінюють їх не об'єктивно (10%).

Можна впевнено сказати, що більшість (60,7%) студентів задовольняє викладання навчального матеріалу в коледжі, але 34,6% було важко відповісти на це питання.

Головним результатом дослідницької діяльності є участь студентів у творчих конкурсах різних рівнів та напрямів, у роботі науково-практичних конференцій, олімпіадах і це підтвердили 42,4%. Студентам подобаються різні форми проведення конкурсів: очні, очно-заочні, дистанційні. Форми представлення досліджень також різні: у паперовому та електронному варіантах, у формі доповідей, стендових матеріалів, есе, презентацій.

29,5% студентів подобається займатись навчально-дослідницькою роботою, 51,2% – не визначились. Тобто є та кількість студентів, яким потрібне додаткове роз'яснення та індивідуальний підхід в цьому напрямі роботи. Адже участь у конференціях і конкурсах допомагає студентам здобути навички дослідницької роботи, ознайомитись з досягненнями науки, реаліями економічних перетворень в Україні і за її межами, розкрити власні творчі здібності та яскраву індивідуальність.

68,5% студентів готові займатись поглибленим вивченням улюбленої навчальної дисципліни. Для цього викладачі коледжу опановують нові методи та прийоми, але найбільше подобається студентам самостійно писати реферати, роби-

ти відеоролики та презентації, писати доклади, складати конспекти.

70,5% студентів вважають, що вміють користуватись літературними джерелами і знайти необхідну інформацію, але 28,5% – не завжди.

Позанавчальна дослідницька діяльність студентів є логічним продовженням діяльності на заняттях, включає виступи з доповідями та повідомленнями за результатами проведеної дослідницької роботи на конференціях, участь в олімпіадах, інтелектуальних іграх, вікторинах, конкурсах.

Студенти коледжу активно у позанавчальний час займаються дослідницькою роботою, технічною та художньою творчістю, спортом, культурно-масовою роботою. 18% студентів (нічим не займаються) потрібна увага викладачів щодо залучення до активної навчальної та позанавчальної діяльності.

Студенти зазначили, що активно брали участь у студентських наукових конференціях, предметних олімпіадах, спортивних змаганнях, найбільше – у культурно-масових заходах (37,6%), не брали участь ні в яких заходах взагалі – 25% студентів.

Проведене дослідження показало, що найвідоміші для студентів форми навчально-дослідницької діяльності – це робота над проєктами (56,6%), написання курсової роботи чи звіту з практики (55,9%), написання статей – 25,8%.

Основним завданням організації дослідницької діяльності є формування умінь та навичок, необхідних для критичного осмислення навчального матеріалу. Виконання дослідження студентами ми розглядаємо як незамінну форму навчання студентів.

Більшість студентів коледжу оцінили рівень власної зацікавленості до навчально-дослідницької роботи як середній – 66,1%, високий – 11,2%, низький – 11,9%, не визначились – 10,8%.

З проведеного анкетування можна зробити висновок, що не всі студенти знають про навчально-дослідницьку діяльність та залучені до певних заходів. Це пов'язано з епідеміологічною ситуацією, під час якої виникають незручності під час спілкування, надання своєчасної роз'яснювальної інформації, недостатністю часу викладачів до залучення та власного бажання студентів навчитись самостійно користуватись

літературними джерелами, науковими виданнями та бачення в подальшому результату від участі в таких наукових заходах.

Успіх викладача – це насамперед успіхи його студентів. А для цього він сам має бути зацікавленою людиною, яка постійно прагне до самовдосконалення, людиною творчою, яка прагне нового і незвіданого, тобто бути прикладом для своїх студентів.

Дослідницька діяльність студентів має майбутнє, тому що в сучасних умовах від людини потрібні саме здатності самому розв'язувати свої проблеми, знайти вихід зі скрутною ситуації, виявити ініціативу та творчий підхід для досягнення успішної кар'єри та самореалізації.

Отже, узагальнюючи результати проведеного дослідження впливу науково-дослідницької діяльності викладачів коледжу на ефективне формування особистості майбутнього фахівця, можна стверджувати, що:

- серед викладачів, що взяли участь у дослідженні, спостерігається потреба в самоосвітній діяльності, відкритість до нових знань, готовність до сприйняття нових технологій;
- виявлено достатній рівень готовності викладачів до самоосвіти та самовдосконалення;
- викладачі коледжу самовдосконалюються, вивчаючи наукову та методичну літературу, беруть участь у колективних формах методичної роботи;
- для переважної більшості викладачів науково-дослідницька діяльність є привабливою, оскільки впливає на підвищення інтересу до навчання;
- найвагомішим фактором, який сприяє впровадженню нових технологій навчання, є власна ініціатива й творчість викладачів;
- основними проблемами, що заважають ефективній навчально-дослідній діяльності: велика витрата часу на підготовку занять за умови використання елементів інноваційних технологій; неорганізованість студентів та їх відвідування занять.

В підсумку до проведеного дослідження можна сказати, що викладачі коледжу, в умовах реформування освіти готові до постійного вдосконалення фахової майстерності та передавати свій досвід молодим викладачам, залучати студентів до нових наукових звершень.

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ІЗ СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ЗМІШАНОГО ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Наталія Білосор,
викладачка
Іллінецького аграрного фахового коледжу

Анотація. Стаття присвячена особливостям організації процесу викладання суспільних дисциплін в закладах фахової передвищої освіти в умовах змішаного і дистанційного навчання, ролі самостійної роботи здобувачів освіти у якісному опануванні навчального матеріалу та набутті ключових компетентностей. Самостійна робота як невід'ємна обов'язкова складова освітнього процесу важлива для ефективного його здійснення. У статті зазначені групи факторів, що забезпечують успішність самостійної роботи, критерії оцінювання результатів такої діяльності, інформаційні ресурси, що можуть використовуватися як викладачами, так і студентами.

Abstract: The article is devoted to the peculiarities of the organization of the process of teaching social disciplines in institutions of professional pre-higher education in the conditions of mixed and distance learning, the role of independent work of students in the qualitative mastery of educational material and the acquisition of key competencies. Independent work as an integral mandatory component of the educational process is important for its effective implementation. The article indicates the groups of factors that ensure the success of independent work, the criteria for evaluating the results of such activities, information resources that can be used by both teachers and students.

Законодавче унормування дистанційного навчання останнім часом відбулося в переважній більшості рівнів освіти. Так, відповідно до Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти під час дистанційного навчання мають бути враховані інтереси здобувачів освіти, має бути регулярна та змістовна взаємодія між викладачем та здобувачами і забезпечені такі умови, щоб врахувати індивідуальну програму розвитку кожного [1]. Положення про дистанційне навчання, затверджене наказом МОН у 2013 р., отримало свій оновлений зміст у 2020 р., в період глобальних освітніх змін, пов'язаних з пандемією Covid-19 [2].

Керуючись нормами щодо автономії, заклади фахової передвищої освіти самостійно розробляють Положення про дистанційне навчання, в якому обов'язково прописують систему організації самостійної роботи, оскільки вона, відповідно до Закону України "Про фахову передвищу осві-

ту", є однією з форм організації освітнього процесу [3].

Самостійна робота є одним з найважливіших компонентів освітнього процесу, що передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності, яка здійснюється як під час аудиторних і позааудиторних занять без участі викладача, так і під його безпосереднім керівництвом. Це специфічний вид навчання, головною метою якого є формування самостійності суб'єкта, що вчиться, формування його знань, умінь і навичок, за якої студент самостійно (без сторонньої допомоги) опрацьовує практичне питання, тему, розв'язує задачу або виконує завдання на основі знань, отриманих з підручників, книг, на лекціях, практичних чи лабораторних заняттях. Він розглядається, з одного боку, як різновид діяльності, що стимулює активність, самостійність, пізнавальний інтерес, і як основа самоосвіти, поштовх до подальшого підвищення

кваліфікації, а з іншого – як система заходів чи педагогічних умов, що забезпечують керівництво самостійною діяльністю студентів.

Самостійна робота вирішує задачі всіх видів навчальної роботи. Крім того, самостійна робота має виховне значення: вона формує самостійність не тільки як сукупність вмінь та навичок, але й як рису характеру, що грає суттєву роль у структурі особистості сучасного спеціаліста вищої кваліфікації. Якщо навчальний матеріал опрацьовується власноручно, самостійно (індивідуально) виконується завдання від його постановки до аналізу отриманих результатів, то засвоюється не менше 90 відсотків інформації. Самостійна робота студентів повинна систематично контролюватися викладачем. Викладач бере участь в її організації, створюючи відповідні умови, під якими

розуміють фактори, які діють у освітньому процесі та впливають як на навчальну діяльність, так і на її результати. При визначенні умов організації самостійної роботи необхідно враховувати, що до її результатів належать продукти діяльності, отриманий досвід, стан особистості, її внутрішні потреби до розвитку самостійності.

Самостійною роботою будемо вважати організовану викладачем активну діяльність студентів, спрямовану на виконання поставленої дидактичної мети в спеціально відведений для цього час. Мета викладача – забезпечити цю діяльність на всіх етапах відповідною допомогою: спланувати, організувати, проконтролювати. Очікувати позитивних результатів від цього виду діяльності можна тоді, коли вона є систематичною, визначеною за цілями, планомірною. Дидактичні завдання самостійної роботи студентів включають: пошук знань, їх осмислення і закріплення; формування і розвиток практичних навичок, а також інтелектуальних і гностичних умінь; систематизацію знань тощо. Звідси самостійна робота визначається як засіб організації навчально-пізнавальної діяльності студента, що охоплює такі види:

а) обов'язкову, визначену навчальними планами і робочими програмами (виконання домашніх завдань, підготовка до лекцій, практичних робіт та різновиди завдань, які виконуються під час ознайомлювальної, навчальної, виробничої, переддипломної практики; підготовка і захист дипломних та курсових робіт тощо);

б) рекомендовану (участь у роботі наукових гуртків, конференціях, підготовка наукових тез, статей, доповідей, рецензування робіт тощо);

в) зніційовану (участь у різноманітних конкурсах, олімпіадах, вікторинах, виготовлення наочності, підготовка технічних засобів навчання тощо);

г) репродуктивну, що здійснюється за певним зразком (розв'язування типових задач, заповнення таблиць, моделювання схем, виконання тренувальних завдань, що вимагають осмислення, запам'ятовування і простого відтворення раніше отриманих знань);

д) реконструктивну, яка передбачає слухання і доповнення лекцій викладача, складання планів, конспектів, тез тощо;

е) евристичну, спрямовану на вирішення проблемних завдань, отримання нової інформації, її структурування (складання опорних конспектів, схем-конспектів, анотацій, побудову технологічних карт,

розв'язання творчих завдань);

е) дослідницьку, яка орієнтована на проведення наукових досліджень (експериментування, проектування приладів, макетів, теоретичні дослідження).

На підставі проаналізованої літератури можна виділити групи факторів, що забезпечують успішність самостійної роботи студентів закладів освіти. До них належать:

- організаційні фактори (бюджет часу, навчальну література та навчально-лабораторна база);

- методичні фактори (планування, навчання методам й управління самостійною роботою студентів);

- психолого-педагогічний фактор (врахування психологічних якостей, сприяння вихованню вольових якостей особистості, розвиток мислення, пам'яті, уваги, здібностей);

- інформаційно-технологічний фактор (ступінь доступності для студентів нових інформаційних систем, рівень їх комп'ютерної грамотності).

До критеріїв оцінки результатів можна віднести:

- ступінь оволодіння навчальним матеріалом;

- ступінь розвиненості навичок використання теоретичного запасу знань практично;

- ступінь розвиненості навичок студента використовувати електронні освітні ресурси, вишукувати потрібну інформацію, освоювати її та застосовувати на практиці;

- ступінь розвитку загальних та професійних компетентностей;

Велич людини в її здатності мислити.

Блез Паскаль

- навички формулювання проблеми, пошуків шляхів її вирішення, критичної оцінки власних рішень;
- обґрунтованість викладу відповіді;
- навички аналізу та представлення варіантів дій у кейсах;
- навички оформлення матеріалу відповідно до вимог;
- навички формування власної позиції, її оцінки та аргументування.

Високоєфективною самостійною роботою студентів можна вважати таку, котра досягла наступних результатів:

- студент проявляє самостійне, творче мислення, уміє користуватися поняттєвим апаратом, синтезувати знання з різних тем, вільно справляється з практичними завданнями;
- студент повністю засвоює програмовий матеріал;
- студент глибоко вивчив першоджерела;
- студент опанував навички самостійної роботи (уміє здійснювати пошук необхідної літератури, вивчати її та вести записи).

Самостійну роботу студентів під час вивчення дисциплін навчального плану з використанням інформаційних технологій можна організувати як систему:

- роботи з електронними виданнями в бібліотеці, підготовки до практичних занять;
- виконання індивідуальних завдань на основі використання інформаційних технологій;
- поточної атестації за допомогою електронного тестування;
- використання освітніх сайтів та автоматизованих навчальних програмних засобів.

Важливим є забезпечення студента необхідними методичними матеріалами з метою перетворення процесу самостійної роботи в процес творчий. Виходячи з цих параметрів, можуть бути запропоновані такі форми організації самостійної роботи студентів: написання есе, підготовка доповідей, презентацій, візуалізацій та ліній часу, ментальних карт, хмар слів, оглядів літератури на практичному занятті, складання та вирішення ситуаційних завдань (кейсів), складання глосарію, кросвордів, зведеної узагальненої таблиці з теми, просвітницькі бесіди, доповіді та публікації тез на студентських наукових конференціях.

Навчально-методичні матеріали, допоміжні матеріали (таблиці, схеми, норми та інше), до яких студенти можуть звертатися під час виконання завдання, потрібно оформляти у вигляді вебсторінки, посилань на файли різних форматів.

В пригоді тут можуть стати сайти громадських організацій, інститутів, проєктів, завданням яких є формування та розвиток загальнолюдських та громадянських компетентностей, які щодня наповнюються актуальною інформацією, що може стати хорошим фундаментом для формування цікавих і творчих завдань, вправ, питань для дискусій, кейсів для обговорень [4].

Сьогодні функціонують потужні онлайн-платформи, які ефективно себе зарекомендували під час дистанційного навчання, зокрема й для самостійної роботи студентів під час вивчення суспільних дисциплін: онлайн-платформа з громадянської освіти 3D Демократія. Думаємо. Дбаємо. Діємо; Програма підтримки освітніх реформ в Україні «Демократична школа»; Всеукраїнська школа онлайн www.lms.e-school.net.ua [5,6,7]. Платформи містять відеозаняття, тести, творчі завдання та матеріали для самостійної роботи, зокрема зі всесвітньої історії, історії України, основ правознавства, громадянської освіти, медіаграмотності тощо. Індивідуальний формат вивчення передбачає самостійну організацію процесу ознайомлення із певними розділами та темами курсу, а також електронну фіксацію як щоденної активності, так і проходження підсумкового оцінювання (тести) за кожним розділом. Колективний формат передбачає реєстрацію та залучення до роботи впродовж навчального року здобувачів певної навчальної групи та їх локального вчителя.

Інколи навіть найкраще організована система роботи не дає результатів: студенти не виконують завдання, призначені для самостійного опрацювання. Важливу роль у виявленні причин грає правильний зворотний зв'язок. Вміння грамотно організувати зворотний зв'язок – одне з ключових. Ті, хто вчать, повинні розбиратися в азах тайм-менеджменту, вміти виставляти пріоритети, і бути трохи психологами, щоб зрозуміти, які справжні причини стоять за тим, що людина вирішила не виконувати завдання [8].

Основою успішної та результативної самостійної роботи студентів є дотримання принципів академічної доброчесності, які, в свою чергу, формують відповідальний та самостійний підхід до навчання, критичне мислення та вміння аналізувати. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації [9].

З переходом на онлайн-навчання, поточний та підсумковий контроль стали формуватися за принципом “відкритої книги”, коли під час підготовки відповіді студенти користуються відкритими джерелами та довідковою літературою. Способів контролювати списування фактично немає. Та викладач може:

- підвищити когнітивний рівень (перевірка розуміння, здатності застосовувати, робити аналіз та оцінку);

- підвищити рівень складності завдань через формат завдань;

- жорстко обмежувати час виконання завдання;

- унеможливити взаємні комунікації між студентами шляхом рандомізації завдань та розширення банку завдань;

- налаштувати онлайн-тест таким чином, щоб перехід до наступного завдання без введення відповіді давав 0 балів без можливості по-

вернутися у попереднє завдання для введення відповіді (для мінімізації ризику аутсорсингу виконання завдань третіми особами);

- використовувати індивідуальні творчі завдання (реальні кейси).

Самостійну роботу студентів необхідно ретельно планувати й організувати у поєднанні з іншими формами навчання. Тобто слід ретельно вибирати зміст та обсяг навчального матеріалу для самостійного опрацювання студентами. Відіграє роль і методично правильна організація роботи студента в аудиторії та поза нею.

Сучасні технології можуть забезпечити викладачам та студентам доступ до спеціалізованих матеріалів поза підручниками, дати можливість працювати в різних форматах, підтримувати нові способи навчання, орієнтовані на студентів як активних учасників освітнього процесу. Серед найбільш поширених: використання освітніх сайтів; робота з електронними виданнями; виконання індивідуальних завдань на основі використання ІКТ; поточна атестація за допомогою електронного тестування; перевірка есе, рефератів.

Використовуючи різні технології дистанційного навчання, майже неможливо задіювати лише якийсь один вид навчальних матеріалів на заняттях. Всі вони поєднані, постійно видозмінюються, як мають змінюватися і форми навчальної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. <https://mon.gov.ua/ua/npa/deyaki-pitannya-organizaciyi-distancijnogo-navchannya-zareyestrovano-v-ministerstvi-yusticiyi-ukrayini-94735224-vid-28-veresnya-2020-roku>
2. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>
3. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>
4. <https://helsinki.org.ua>, <https://doccu.in.ua>, <http://www.krona.org.ua>, <https://www.living-democracy.com.ua>, <http://ngonetwork.org.ua>, <https://cedem.org.ua>,
5. <http://www.gmd.center>,
6. <http://www.houseofeurope.org.ua>,
7. <https://prosvita.net>,
8. <http://egap.in.ua>,
9. <http://www.dif.org.ua>,
10. <http://www.povaha.org.ua>,
11. <http://i-soc.com.ua>,
12. <https://uinp.gov.ua>.
13. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciynna%20osvita-2020.pdf>
14. <https://osvitanova.com.ua/posts/3645-6-onlain-resursiv-iaki-dopomozhut-zrobyty-vyvchennia-istorii-interaktyvnym>
15. <https://prosteeer.com.ua/zavdannya-na-samostijne>

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІН СУСПІЛЬНОГО ЦИКЛУ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО ЗМІШАНОЇ ОСВІТИ

Юлія Давидова,
викладачка ВСП «Київський фаховий коледж морського і річкового флоту та транспортних технологій
Державного університету інфраструктури та технологій»

Анотація. Стаття містить загальний погляд на стан сучасної освіти, модернізацію освітньої діяльності, розглядає самостійну роботу як невід'ємну складову у формуванні високого рівня знань і навичок індивідуального мислення. Пропонує до ознайомлення практичний досвід автора в організації самостійної роботи студентів, розроблений та запроваджений в ВСП "Київський фаховий коледж морського і річкового флоту та транспортних технологій Державного університету інфраструктури та технологій" в умовах змішаного навчання.

Abstract: The article contains a general view of the state of modern education, the modernization of educational activities, considers independent work as an integral part in the formation of a high level of knowledge and skills of individual thinking.

The author's practical experience in organizing the independent work of students, developed and introduced in the Kyiv Professional College of The Sea and River Fleet and Transport Technologies of the State University of Infrastructure and Technology, is offered for familiarization in the conditions of blended learning.

Що більше знаєш, то більше можеш.

Е. Абу

Доступна та якісна освіта – прямий шлях до інноваційного розвитку країни. За роки незалежності в Україні освіта є однією з пріоритетних галузей внутрішньої політики держави. Адже високий рівень якісної освіти забезпечує економічний розвиток галузей народного господарства, культуру нації та процеси інтеграції держави в європейське та світове співтовариство.

Останнім часом педагогічна освіта спрямована на інновації в педагогіці вищої школи, зокрема на самостійну роботу студентів. Насамперед це пов'язано з орієнтацією на європейський освітній простір. Самостійна робота є складовою частиною системи освіти в Україні та ґрунтується на Конституції України, законах України «Про освіту», «Про фахову передвищу освіту» та Національній доктрині розвитку освіти. До процесів європейської інтеграції, які охоплюють дедалі більше галузей життя сучасної молоді, входить

освітня галузь. Україна стрімко прямує в освітній і науковий простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності, наполегливо працює над практичним приєднанням до Болонського процесу та реалізацією засад Сорбонського процесу – побудови Європейського простору вищої освіти, обов'язкової мобільності й визнання на всіх рівнях освіти. Програма розвитку вищої освіти в Україні визначає критерії освіти в межах Болонського процесу (якість підготовки фахівців, зміцнення довіри між суб'єктами освіти, відповідність європейському ринку праці, мобільність, сумісність кваліфікації на всіх рівнях підготовки, посилення конкурентоспроможності) і вводить фахову передвищу освіту як ступінь до здобуття вищої освіти.

Практика доводить, що розвиток та інновації в освіті тісно пов'язані з суперечностями: від вимог підготовки педагогічних кадрів до фактичного рівня їхньої кваліфікації, від постійно зростаючого обсягу знань до відсутності часу для динаміки випробувань, від авторитарного стилю

управління до мотивації та демократії спілкування.

Спостерігаючи за розвитком суспільства в новітні часи, звертаємо увагу на вплив промислових революцій на сферу освіти. Промислова революція на зламі XIX–XX століть сприяла ліквідації неграмотності й широкому розвитку початкової освіти. Наступна промислова революція на початку XXI століття створила систему масової середньої освіти й розширила можливості молоді різними видами навчання після отримання середньої освіти. Промислова революція, на яку чекаємо в середині XXI століття, скоріш за все буде симбіозом технологій, що розмиє межі між біологічною, фізіологічною та цифровою сферами життя і, відповідно, створить загальний простір мобільного навчання. Важливе місце в цьому просторі відведено саме вмінню формувати самостійну роботу студента як спосіб отримання знань в умовах стрімкого розвитку сучасного суспільства та інтеграції в галузі освіти. Майбутні фахівці морського й річкового флоту в межах обраної спеціальності вже є учасниками світового ринку праці. Найкраще, чого можна навчити сучасних студентів та що можна зробити для себе, викладача, в цьому «божевільному» світі, який постійно змінюється, – це далі навчатися: у закладах освіти, дистанційно, здійснюючи перепідготовку та підвищення кваліфікації, отримуючи знання з навчальних курсів, марафонів, вебінарів, обміну досвідом і навіть подорожуючи. У наш час інформаційних технологій інновації в організації самостійної роботи студентів є основою формування критичного мислення.

Безперервне навчання протягом життя людини, на мій погляд, і є одним з напрямів революції освіти XXI століття.

Усе вищевикладене сформулоало вимоги до створення функціональної моделі застосування самостійної роботи в умовах переходу на новий зміст змішаної освіти. Формування організації самостійної роботи є важливою складовою частиною високої якості навчання у майбутніх фахівців морського та річкового флоту.

Самостійна робота студента важлива у формуванні високого рівня знань і навичок індивідуального мислення. Вона є складовою частиною загальноосвітньої підготовки студентів.

У ВСП «Київський фаховий коледж морського і річкового флоту та транспортних технологій

ДУІТ» здійснюється підготовка фахівців з морського й річкового транспорту, логістики, цивільної інженерії, юриспруденції та ІТ-сфери. Працюю викладачем циклової комісії суспільно-правових дисциплін і використовую такі форми організації самостійної роботи студентів: опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих тем або питань, відведених на самостійне опрацювання; поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; підготовка до виступу на заняттях; підготовка й оформлення наочного матеріалу (схем, таблиць); складання і розв'язання тематичних кросвордів; робота студентів у інтернеті і в читальному залі бібліотеки; написання й оформлення рефератів; створення мультимедійних презентацій; залучення студентів до навчально-дослідницької роботи. Але всі ці напрями самостійної роботи студентів потребують певних умінь, щоб виконувати перераховане.

Ефективність самостійної навчальної роботи зумовлюється сформованістю пізнавальних мотивів. Пізнавальні потреби, які спонукають до самоосвіти, формуються в активній самостійній пізнавальній діяльності людини, яка має бути суспільно значущою для особистості [7].

Як свідчить мій досвід викладацької діяльності, один студент зацікавлений у поглибленому пошуку додаткової інформації та конспектуванні, другий – у виступі на занятті з опрацьованою теоретичною частиною, третій – у створенні презентації на задану тему. А згідно з узагальненими М. І. Дяченком і Л. О. Кандибовичем даними, 45,5% студентів визнають, що їм не вистачає вмінь правильно організації самостійної роботи; 65,8% опитаних узагалі не вміють розподіляти свій час; 85% не вміють його розподілити пра-

вильно [2].

Саме тому викладачеві важливо визначити здібності й організувати пізнавальну діяльність кожного студента групи. Невеликий відсоток студентів цікавиться дослідницькою роботою. «Результати досліджень показують, що навіть у студентів (у 77% першокурсників і 12,8% другокурсників) це ставлення заперечувальне. В цих умовах проблема формування здатності до самостійної роботи учнів переходить у проблему попереднього підвищення навчальної мотивації (особливо внутрішньої на «процес» і на «результат» діяльності), формування зацікавленості до учіння» [3]. Вдале формування вмінь самостійної роботи рано чи пізно приводить до навчально-дослідницького пошуку, переважно у студентів старших курсів.

Дидактичне значення самостійної роботи у професійній підготовці фахівців і розвитку їхніх інтелектуально-навчальних умінь таке:

1. У процесі самостійної роботи студенти набувають повних і глибших знань, які характеризуються такими критеріями, як системність, оперативність, гнучкість і міцність.

2. Самостійна робота впливає на формування самостійності мислення та суджень. Студенти виробляють у собі здатність висловлювати власні думки з навчальних тем або інших теоретичних питань.

3. Самостійна робота відіграє важливу роль в удосконаленні таких професійно важливих рис особистості, як наполегливість, завзятість, цілеспрямованість [4].

Погоджуся з думкою І. М. Друзя про те, що сучасний випускник має бути професійно мобільним, самостійно мислити й мати гнучкий менталітет у розв'язанні складних завдань і що для формування таких рис треба орієнтувати процес навчання у вищому навчальному закладі на розвиток пізнавальної та професійної самостійності як основних рис майбутнього фахівця [6].

На основі аналізу науково-педагогічної літератури, вивчення досвіду вітчизняних педагогів, участі в семінарах і тренінгах спільноти активних освітян, опитувань студентів у межах формувального експерименту розроблено модель організації самостійної діяльності здобувачів освіти.

Перший етап – підготовчий. Викладач розробляє власну стратегію діяльності й визначає діяльність студентів. На цьому етапі розробля-

ють навчально-методичне забезпечення, визначають систему контролю, встановлюють графіки виконання позааудиторних самостійних робіт. Обов'язково враховують різні пізнавальні можливості (а це особливо простежується в самостійній діяльності), щоб диференціювати завдання для самостійної роботи.

Другим етапом є власне організація самостійної роботи. Викладач спрямовує, консультує студентів, надає їм додаткову інформацію, що допомагає оцінити, чи досягнуто мету окремих етапів роботи, а також вчасно запобігти деяким помилкам. Саме на цьому етапі корисно залучити як консультантів найуспішніших студентів. Управління здійснюють і опосередковано, через методичні інструкції та дидактичні матеріали.

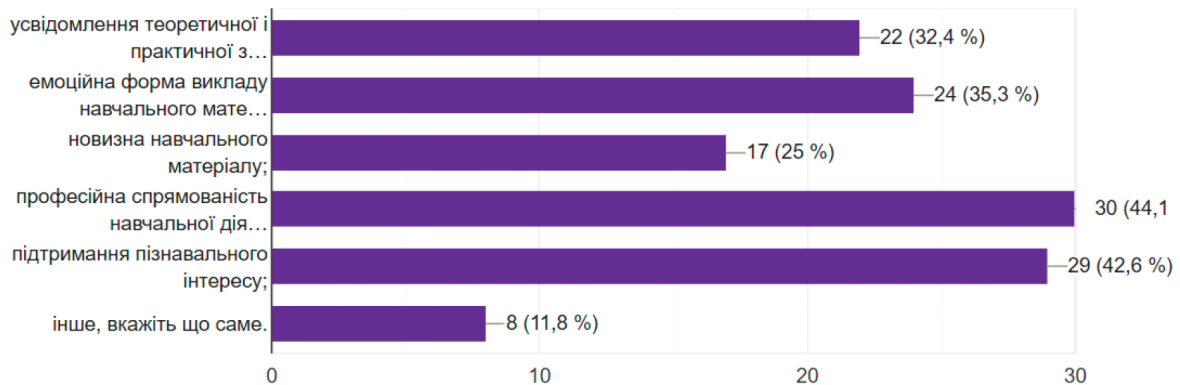
На третьому – завершальному – етапі керування самостійною роботою полягає в контролі й оцінюванні результатів роботи. Оцінюванню підлягають характер, повнота і зміст виконаної роботи, ступінь самостійності та ставлення до справи.

Експериментально процес реалізації розробленої системи проведено протягом 2020 навчального року у звичайних умовах та умовах здійснення дистанційного педагогічного процесу в освітньому закладі. В експерименті брало участь 226 студентів 1–4 курсів, які згідно з навчальним планом вивчали дисципліни суспільно-правового циклу. Експеримент було здійснено у два етапи, кожен з яких визначив свій рівень результатів.

У процесі експерименту під час першого етапу з метою якості організації самостійної роботи було запропоновано відповісти на питання анкети «Моніторинг організації самостійної роботи». Анкета містила п'ять питань, кожне з яких було самостійним смисловим блоком. Зміст анкети був спрямований на вивчення навчально-пізнавальної діяльності студентів.

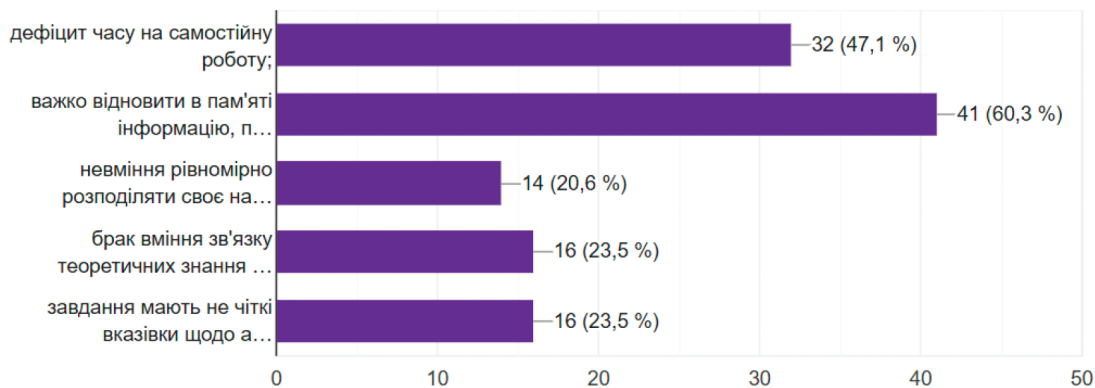
1. Що, на Вашу думку, позитивно мотивує студента до виконання самостійної роботи?

68 відповідей

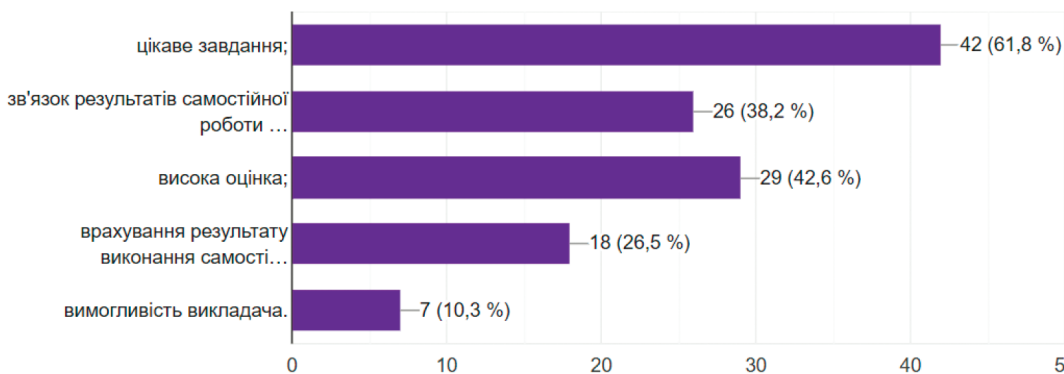
Визначте труднощі, як виникають у студента в ході виконання самостійної роботи?

68 відповідей

Назвіть актуальні методи педагогічного стимулювання самостійної роботи студента?

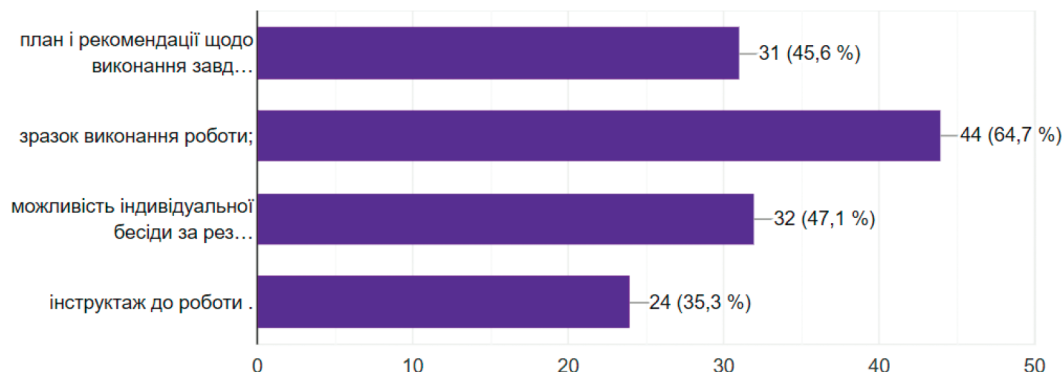
68 відповідей

Для покращення організації та ефективності самостійної роботи Ви хотіли б мати:

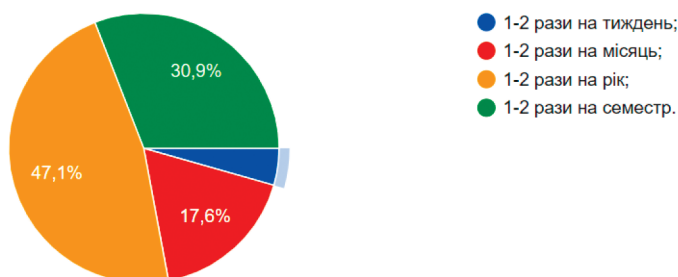
68 відповідей

Як часто Ви відвідуєте бібліотеку коледжу для самостійної підготовки?

68 відповідей

Під час другого етапу безпосереднього виконання самостійних робіт з використанням інформаційних комп'ютерних технологій студенти отримують випереджувальне завдання – вивчити тему і скласти форму звітності з виконаної роботи. Вони заздалегідь ознайомлюються з темами та вимогами до змісту й оформлення, обирають варіант виконання самостійних робіт, отримують консультації під час виконання проєктів. За студентом закріплюють право вибору е-ресурсу або прийому візуалізації за допомогою е-ресурсу.

Для реалізації розробленої системи організації самостійної роботи використовують інформаційні технології навчання, а для формування вмінь самостійної пізнавальної діяльності – мультимедійні.

Найпопулярніші е-ресурси: сервіси Google – карти, презентації, Google Sites, застосунок Google Arts & Culture тощо; YouTube – для пе-

реглядання роликів за темою заняття та завантаження створених студентами робіт; Microsoft PowerPoint – програма для створення та переглядання презентацій.

Популярні прийоми візуалізації за допомогою е-ресурсів: гіфки та соціальні мережі, інтелект-карти, інтерактивні книги та підручники, інтерактивні стрічки часу, інтернет-меми, хмари слів.

Використання інформаційних технологій в освітньо-виховному процесі поставило перед психологічною та педагогічною науками завдання, які вимагають перегляду фундаментальних положень теорії навчання, переосмислення досвіду реалізації нових інформаційних технологій, аналізування й оцінювання можливостей їх використання в освітньому процесі. Але перевірити це можливо лише експериментальним шляхом.

Вважається за доцільне посилити контроль науково-педагогічних працівників, щоб покращити виконання студентами завдань самостійної роботи протягом усього періоду вивчення навчальної дисципліни та знижувати бали за не своєчасне виконання, розвивати використання презентацій, створених за допомогою Microsoft Power Point.

Виконана робота приносить студентам задоволення, оскільки вони бачать результати своєї

праці. Завдяки інтерактивному навчанню студенти вдосконалюють практичні навички роботи з ПК, пошуку інформації, створення продукту, навички самоосвіти, розвивають свої творчі здібності. Інформаційні технології, а також інші інновації в освіті, відкривають нові можливості для вивчення дисциплін суспільного циклу. Студенти мають змогу вдосконалювати вміння працювати з інформаційною технікою, вчать створювати й захищати власні проекти, розвивають логічне мислення, самостійно здобувають знання і пробують застосовувати їх на практиці, порівнюють, аналізують, критично мислять. Можливості використання новітніх мультимедійних засобів забезпечують гуманізацію освіти, що передбачає ціннісне ставлення до різних особистісних проявів студента; тобто знання є не метою, а засобом розвитку особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексюк А. М. Самостійна робота студентів / А. М. Алексюк // Педагогіка вищої освіти України / А. М. Алексюк. – Київ, 1998. – С. 433–438.
2. Аніщенко В. О. Самостійна робота студентів як один з організаційних компонентів кредитно-модульної технології навчання / В. О. Аніщенко, В. М. Гаврилов, О. О. Зенченко // Україна – суб'єкт європейського освітнього простору : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 24–25 трав. 2005 р. – Київ, 2005. – С. 265–269.
3. Буряк В. Самостійна робота як вид навчальної діяльності школяра // Рідна школа. – 2001. – № 9. – С. 49–59.
4. Буряк В.К. Керування самостійною роботою студентів / В.К. Буряк // Вища школа.– 2001. – № 4-5. – С.48–52.
5. Давидов В. В. Проблеми розвиваючого навчання. – М., 1986. – С. 94.
6. Друзь І.М. Самостійна робота студентів як важливий чинник професійної підготовки майбутніх фахівців // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – 2011. – № 30/31.
7. Закон України "Про вищу освіту" Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 30, ст.119.
8. Закон України «Про фахову передвищу освіту». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 30, ст.119.
9. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. – Київ : Знання, 2005. – 486 с.
10. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі : навч. посіб. / [ред. С.У. Гончаренко, П.М. Олійник, В.К. Федорченко]. – Київ : Вища школа, 2003. – 323 с.
11. Поляков М. Самостійна робота студентів. Поєднання технології дистанційного навчання з традиційною – шлях до якісного оновлення існуючої освітньої парадигми / М. Поляков, Е. Косенко // Освіта. – 2005. – 2–9 листопада.
12. Скрипник М.І. Актуальні технології навчання у фаховій передвищій освіті : робочий зошит для викладачів закладів фахової передвищої освіти. – Київ : ЦІПО, 2019. – 62 с.

СИТУАТИВНІ ВПРАВИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Наталія Коваленко,
викладачка Олександрійського
педагогічного фахового коледжу
імені В.О. Сухомлинського

Анотація. У статті описаний сучасний підхід до вивчення української мови з метою формування предметних компетентностей. Основний акцент зроблено на використанні комплексних ситуативних вправ, які сприяють свідомому розумінню необхідності правильно користуватися мовою, сприяють активізації творчого потенціалу студентів, урізноманітнюють роботу на заняттях, посилюють інтерес вихованців до української мови й навчання загалом, формують культуру спілкування в колективі.

Abstract: The article describes a modern approach to learning the Ukrainian language in order to form subject competencies. The main emphasis is placed on the use of complex situational exercises that contribute to a conscious understanding of the need to use the language correctly, contribute to the activation of students' creative potential, diversify work in the classroom, increase pupils' interest in the Ukrainian language and learning in general, form a culture of communication in the team.

Завдання педагога в тому, щоб підвести дітей до дверей життя, дати ключ і навчити учня користуватися цим інструментом.
В. Сухомлинський

Сучасний етап розвитку національної школи характеризується посиленням уваги до мовної освіти, оскільки успішна участь особистості в суспільних процесах, задоволення власних практичних потреб значною мірою залежать від її здатності до ефективної комунікації. «Важливу роль у підготовці високоморальних, освічених людей, які на належному рівні вміють здійснювати усне та писемне спілкування в різноманітних життєвих ситуаціях, співпрацювати у розв'язанні різних завдань, відіграють уроки української мови» [4].

Пропонована стаття має на меті у виразити ідею використання комплексних ситуативних вправ, які сприяють свідомому розумінню необхідності правильно користуватися мовою, спри-

ють активізації творчого потенціалу студентів, урізноманітнюють роботу на заняттях, посилюють інтерес вихованців до української мови й навчання загалом, формують культуру спілкування в колективі

Реформування національної системи освіти відіграє велику роль у перебудовних процесах, що відбуваються зараз в Україні, визначається масштабністю і радикальністю змін. Проведення докорінної реформи загальної середньої освіти, а саме Концепції «Нова українська школа» на період до 2029 року, сприятиме подоланню негативних тенденцій, забезпеченню соціальної рівності та згуртованості, економічного розвитку і конкурентоспроможності держави. Модернізація мовної освіти спричинена необхідністю підвищення якості освітніх послуг, актуалізує компетентнісний підхід до навчання державної мови.

Концепція нової української школи подає таке трактування компетентності: «динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів,

цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [3].

Компетентнісний підхід в освіті спрямовує освітній процес на формування десяти ключових і предметних компетентностей української мови, до яких належать:

- мовна,
- мовленнєва,
- комунікативна.

Отже, компетентнісний підхід до навчання української мови орієнтує викладача на використання перспективних технологій, на добір ефективних методів формування національно свідомої компетентної мовної особистості.

«Метою повної загальної середньої освіти є різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності» [3].

«Формування ключових компетентностей дозволяє усунути суперечливості між засвоєними теоретичними відомостями та їх використанням для розв'язання конкретних задач» [3].

Це означає, що викладач має орієнтуватися на використання педагогічних технологій, за допомогою яких не просто б поповнювалися знання, а й розвивалися такі якості студента, як пізнавальна активність засвоєння знань, умінь творчо мислити, контролювати власне мовлення. Формуючи компетентну особистість, викладач повинен не тільки збагатити студентів теоретичними знаннями, а й навчити застосовувати їх на практиці. В.О. Сухомлинський писав: «Щоб не перетворити дитину на сховник знань, комору істин, правил і формул, треба вчити її думати» [5]. Перед викладачем постає проблема, як побудувати заняття, на якому можна було б максимально залучити студентів до співпраці, спонукати їх думати, активізувати їх навчально-пізнавальну діяльність як запоруку міцних знань.

У процесі навчальної діяльності студенти не тільки засвоюють матеріал із навчальної дисципліни, а й навчаються формулювати власну точку зору, відстоювати свою позицію, формувати коло однодумців, бути комунікабельними й толерантними.

Отже, викладач – головна рушійна сила в забезпеченні процесу формування ключових та

предметних компетентностей.

Виходячи з власного досвіду, я переконалася, що вивчення української мови через занурення в мовленнєву ситуацію сприяє наближенню студентів до реального життя, розумінню значущості вміння, коли потрібно, їх застосувати в конкретній мовленнєвій ситуації. Саме використання ситуативних вправ розвиває інтерес у тих, хто не дуже виявляє бажання вивчати мову та послуговуватися нею відповідно до літературних норм.

Окремим аспектам використання ситуативних вправ на заняттях мови присвячені праці багатьох вітчизняних лінгводидактів, зокрема Н. Голуб, Л. Глазової, О. Горошкіної, Т. Донченко, С. Омельчука, Л. Шевцової, Г. Шелехової.

«Основним напрямом роботи у формуванні діалогічних вмінь є створення ситуацій спілкування (максимально наближених до життєвих), у яких студенти і набувають навичок орієнтуватися в ситуації, вести діалог, використовуючи формули мовленнєвого етикету та збагачуючи лексичний запас. При цьому варто враховувати, що робота із ситуативними завданнями буде ефективною за умов систематичного їх використання. Залучення здобувачів освіти до участі в мовленнєвій ситуації, наближеній до природної, допомагає уникнути формальності під час виконання мовленнєвих завдань, сприяє створенню невимушеної, творчої атмосфери на уроці» [2, с. 22–24]. У сучасній методиці використання ситуативних вправ на заняттях української мови необхідно розуміти не як виконання мовленнєвих завдань, де можна здобути певну інформацію, а як своєрідний діалог між учасниками спілкування в мовленнєвій ситуації та моделювання цієї ситуації.

Для спілкування на занятті важливим є створення певних умов за допомогою дидактичного ілюстративного матеріалу, проблемних завдань, змодельованої ситуації, яка спонукає студентів до активного спілкування. Поняття «мовленнєва ситуація» є достатньо усталеним у психолінгвістиці та методиці, воно визначається як «сукупність умов, мовленнєвих і не мовленнєвих, необхідних і достатніх для того, щоб здійснити мовленнєву дію» [1, с. 22–23]. Сучасне навчання повинне мати ситуаційний характер, адже таким чином ми маємо можливість занурити студента в штучно створене соціальне середовище і забезпечити їм можливість відчувати користь знань та вмінь за межами освітнього закладу. Ситуативні вправи, спрямовані на формування основних комунікативних умінь, формують у студентів вміння розв'язувати проблеми, що виникли в

різноманітних мовленнєвих ситуаціях, наближених до реальних умов спілкування, розвивають здатність до комунікації в повсякденні.

Систему занять я назвала «Мовна дегустація», що стосується різних змістових тем: «Піцерія», «Макаронні вироби», «Розмаїття сирів», «Смаколики» тощо.

Для прикладу взяла лише дві теми: «Український борщ», «У кав'ярні».

Потрібно наголосити на комплексному підході до мовної підготовки студентів. Комплексність викладання мовних знань передбачає кілька одночасних зрізів: фонетичний, акцентуаційний, орфографічний, етимологічний, лексичний, синтаксичний, морфологічний. Саме тому я намагаюся створювати різні мовленнєві ситуації, які б сприяли реалізації комплексного підходу. Функції ситуативних вправ передбачають розвиток логічного мислення студентів, уміння застосовувати правила розумових дій у різних навчальних ситуаціях (аналіз, зіставлення, узагальнення, моделювання мовного матеріалу тощо), самостійності студентів в опануванні мови, збагачення словникового запасу, уміння володіти усним і писемним мовленням у різних мовленнєвих ситуаціях тощо.

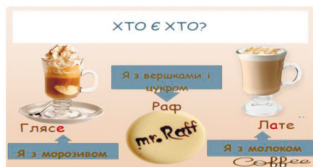
Для зручності в роботі пропоную скористатися робочим аркушем.

Мовленнєва ситуація «У кав'ярні»

1. Прочитайте фрагмент діалогу, виправте помилки.

- Еклер свіжий?
- Так.
- Дайте, будь ласка, 150 грам.
- Можливо, ще напій?
- Так, два горнятка капучино.

2. З'ясуйте, яка різниця між напоями? Де кава, а де какао? Які особливості різновидів кави? Для чого це потрібно знати?

1. Продовжте ряд, поясніть значення слів.

Є такі різновиди кави: глясе – кава з молоком, латте – з морозивом, раф – з вершками і цукром, _____.

2. З'ясуйте значення слів «чашка», «горнятко», «філіжанка», «кухоль», підпишіть по-

дані зображення, поміркуйте, які слова краще вживати і чому.

3. Вставте букви, де потрібно, позначте наголос.

Р...стрето, еспрес..о, ам...р...кано, лат...е, доп...о, капуч...но, раф..., макі ат...о (мак...ято, мач...нато), .

4. Замовте каву, поєднавши числівники з іменниками.

1, 2, 3, 4 (лате, лунго, капучино, глясе, допіо, ристрето);

1, 2, 3, 4 (раф).

7. Дослідіть і запишіть походження та значення слова «десерт».

8. А що до кави? Хто є хто? Підпишіть подані зображення, визначте рід, доберіть відповідні прикметники. Яку помітили помилку в написанні назви?

9. Ви хочете замовити шматок пирога,

торта чи пляцка? З'ясуйте значення слів на основі поданих зображень.

10. Запам'ятайте! Правильно вживайте!

20 липня – Міжнародний день торта

шматочок тОрта

тортОва нАчинка з йогУрту

тортИ

2,3,4 тОрти

11. Проведи дослідження, результати запиши у зошит або на телефон (аудіо- чи відео-

формат). Запитай у родичів таке:

1. Як часто Ви відвідуєте кав'ярню?
2. Яку каву любите і чому?
3. Що означає слово «кав'ярня»?
4. Які смаколики берете до кави?

12. Розкажіть, як ви готуєте каву

Мовленнєва ситуація «Український борщ»

1. Усі ви смакували українську страву. Добіріть якомога більше прикметників до слова «борщ».

2. Відредагуйте подані слова.

Говядина – _____, свекла – _____, подсолнечне масло – _____, щепотка – _____, зажарка – _____, кубік – _____, м'ясо – _____, картошка – _____, туди – _____.

3. Прослухайте походження слова «борщ» і запишіть.

4. Доберіть залежні слова до іменників у формі дієприкметників.

Вода – очищена, м'ясо – _____, овочі – _____, зелень – _____, олія – _____, за-смажка – _____, спеції – _____.

5. Вставте необхідні орфограми, поясніть їх правопис.

Лимон...а кислота, м...ясо, бул...йон, смаж...мо, см...тана, із зел...н...ю, н...в...ликі, нат...раємо, св...нина, ц...буля, ялов...ч...на, білокачан...а, пер...ць.

6. Підпишіть подані зображення, з'ясуйте походження слів.

7. Як правильно вживати? Поєднайте слова.

2–4 (зубок _____ часник _____), 5 (зубок _____ часник _____), півтора (літр _____), 2–4 (літр _____), 5 (літр _____), 400 (грами _____), 2 (буряк _____), 4 (помідор _____), 1 (морква _____), 2–3 (цибуля _____), 3–4 (перчина _____), насипати (борщ _____), додаємо (бульйон _____), 3–4 (столова _____ ложка _____), 5–6 (столова _____ ложка _____), борщ із (квасоля _____).

8. Підкресліть граматичні основи, розставте розділові знаки.

1. Борщ офіційно зареєстрована українська національна страва.

2. Зібрані Є. Клопотенком рецепти стали основою тревел-фільму Борщ секретний інгредієнт.

3. Із любов'ю зварений борщ візитівка української кухні.

4. Національна страва присмачена ароматними спеціями об'єднує людей.

5. Борщ вивірених роками тільки тоді буде найсмачнішим.

9. Перегляньте відеоматеріал, розкажіть цікаві факти про борщ.

10. Проведіть дослідження, результати запишіть у зошит або на телефон (аудіо- чи відеоформат). Запитай у родичів таке:

1. Які ви знаєте різновиди борщу?
2. Скільки коштує борщовий набір на три літри?

3. Де і коли відбувся фестиваль борщу?

4. Які знаєте прислів'я та приказки про борщ?

5. Хто такий Є. Клопотенко?

11. Підкресліть граматичні основи, розставте розділові знаки, визначте типи підрядних речень.

1. Є в Україні страва яку шанують всюди це борщ.

2. Хоча в кожному регіоні його готують за різними рецептами він завжди смачний.

3. Перша згадка про цю страву зафіксована ще у 1556 році у Словнику історії української мови що зайвий раз доводить вік культурної традиції приготування борщу.

12. Визначте приналежність слів до частини мови. Запишіть, які частини мови не використано в тексті, доберіть до них приклади. В Україні існують три головні різновиди борщу: червоний борщ, зелений борщ та холодний борщ. Найпоширенішим різновидом борщу є червоний борщ, який готують із буряком та з можливим додаванням помідорів.

13. Прочитайте, випишіть якісні прикметники, утворіть, де це можливо, ступені порівняння.

Найпоширенішими різновидами цієї традиційної страви в Україні є український, пісний із грибами та квасолею, весняний холодний борщ. Готують борщі з м'ясом, грибами, ковбасою, додаючи сметану. Пісний борщ із грибами засмачують олією з часником, а до гарячого борщу подають пахучі пампушки, политі олією із часником, або піріжки з м'ясом і капустою.

14. Розкажіть, як ви готуєте борщ.

Подані матеріали не розкривають проблему повною мірою. Деякі аспекти її потребують ретельної уваги з боку дослідників, а, можливо, і спеціальних досліджень.

Список
ВИКОРИСТАНИХ
ДЖЕРЕЛ

НАВЧАЄМО ПО-НОВОМУ, ПРАЦЮЄМО ПО-ІНШОМУ

Олена Євенко,
викладачка Педагогічного фахового коледжу
КЗВО «Хортицька національна навчально-
реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Анотація. У статті розкривається досвід роботи циклової комісії іноземних мов педагогічного фахового коледжу Хортицької національної академії щодо проблемної теми «Організаційно-методичні особливості впровадження освітніх технологій у процес викладання іноземної мови з метою підготовки кваліфікованих педагогічних кадрів для регіональної системи інклюзивної освіти в умовах розбудови Нової української школи», зазначаються основні напрями реалізації методичної теми, заходи, що сприяють оновленню змісту освіти, професійному зростанню викладачів іноземних мов, удосконаленню технологій освітнього процесу.

Abstract: The article reveals the experience of the cycle commission of foreign languages of the Pedagogical Professional College of the Khortytsky National Academy on the problematic topic "Organizational and methodological features of the introduction of educational technologies in the process of teaching a foreign language in order to train qualified pedagogical personnel for the regional system of inclusive education in the context of the development of the New Ukrainian School", indicates the main directions of implementation of the methodological topic, measures that contribute to the renewal of the content of education, the professional growth of teachers of foreign languages, the improvement of technologies of the educational process.

Як відомо, методична робота є важливою складовою педагогічної діяльності, що має цілісну систему дій і заходів, спрямованих на підвищення кваліфікації та професійної майстерності, творчого потенціалу кожного викладача.

Вимоги сьогодення відкривають велике коло діяльності для творчого пошуку кожного педагога, стимулюють викладачів до підвищення педагогічного рівня та методичної майстерності. Пріоритетними завданнями циклової комісії викладачів іноземних мов педагогічного фахового коледжу є передусім вдосконалення якості викладання іноземних мов відповідно до міжнародних стандартів і активне застосування новітніх та інформаційних технологій у освітньо-виховному процесі.

Велике значення зараз надається формуванню інклюзивної компетентності у педагогів. Для ефективного інклюзивного навчання потрібна спеціальна підготовка педагогічних кадрів, метою якої є оволодіння педагогами основними методиками, засобами та прийомами роботи зі

здобувачами освіти з особливими освітніми потребами.

Циклова комісія викладачів іноземних мов у 2021/22 навчальному році працювала над методичною проблемою «Організаційно-методичні особливості впровадження освітніх технологій у процес викладання іноземної мови з метою підготовки кваліфікованих педагогічних кадрів для регіональної системи інклюзивної освіти в умовах розбудови Нової української школи».

Впродовж навчального року викладачі іноземних мов вивчали теоретичні засади інклюзивної освіти, чинні нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, інструктивно-методичні матеріали та листи Міністерства у рубриці "Освіта дітей з особливими потребами", слухали різні вебінари, відвідували тренінги, семінари, наукові конференції з питання інклюзії, ознайомились з досвідом вітчизняних та закордонних колег з питань організації інклюзивного навчання.

Досвід методичних напрацювань з питань інклюзивного навчання узагальнено в тезах і стат-

тях викладачів, таких як «Використання мультимедійних проєктів на заняттях англійської мови як засіб розвитку творчого потенціалу здобувачів освіти в інклюзивному навчальному середовищі», «Професійно-особистісна підготовка майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи до роботи з обдарованими дітьми в умовах педагогічного фахового коледжу», «Удосконалення підготовки майбутніх учителів іноземної мови початкових класів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах педагогічного фахового коледжу», «Ситуативний підхід як один з найсучасніших методів викладання іншомовного матеріалу учням початкових класів в умовах інклюзивного навчання» та інші.

Важливою проблемою є створення організаційно-методичних підходів викладання іноземної мови здобувачам освіти з різним рівнем знань, забезпечення їх навчальним матеріалом з урахуванням їхнього освітнього рівня та комунікативних потреб. Обговорення саме цих аспектів у методиці навчання є актуальним завданням сьогодення. Також було модернізовано навчальну та робочу програми з методики навчання іноземної мови; навчально-методичний комплекс з методики навчання іноземної мови було доповнено матеріалами «Інклюзивна освіта та англійська мова»; у методичних рекомендаціях до переддипломної практики передбачено планування уроків з англійської мови з врахуванням інклюзивної освіти за програмою НУШ, були внесені питання інклюзії до тематики курсових робіт.

Практика дистанційного навчання показує, що для успішного навчального процесу та якісного вивчення іноземної мови високоефективним є проведення онлайн-занять. Більшість видів аудиторної роботи – дискусії, мозковий штурм, презентації тощо – викладачі проводять у віртуальному просторі. Формат навчання переважно змішаний – частина тем вивчається на заняттях, частина – як завдання для самостійної роботи студентів.

Викладачі іноземної мови постійно знаходяться в пошуку найбільш результативного й ефективного способу навчання, впроваджують нові методики викладання, проводять дослідження для покращення якості процесу дистанційного навчання.

На засіданнях циклової комісії було проведено творчий workshop (робоча майстерня) на тему «Впровадження передового міжнародного досвіду з дистанційного навчання як основа моделювання сучасної освіти» та круглий стіл "Пробне ЗНО – 2022: досвід і визначення домінуючих акцентів на останньому етапі підготовки".

Творчі підходи викладачів до організації освітнього процесу сприяють розвитку креативності здобувачів освіти, збагачують їх не лише інтелектуально, але й особистісно. Досвідом використання медіаосвітніх вправ, інноваційних технологій, методу проєктів, ситуативного підходу за етапами таксономії Б. Блума, структурно-логічних схем для розвитку навичок читання

викладачі іноземних мов поділились під час проведення педагогічного меседжу з теми «Формування творчої компетентності здобувачів

освіти на заняттях з іноземної мови».

Статті та тези з досвіду роботи над обраною методичною проблемою публікуються у збірниках науково-практичних конференцій різних закладів вищої та фахової передвищої освіти України та на сайті sci-conf.com.ua, у фахових виданнях, таких як «Іноземні мови в школах України», «Фахова передвища освіта», «Освітня траєкторія» тощо .

Викладачі іноземних мов сприяють участі студентів у конкурсах, олімпіадах та інших навчальних змаганнях, таких як II Всеукраїнський конкурс знавців англійської мови "GREENWICH PRO", всеукраїнські олімпіади «На Урок» та «Всеосвіта», конкурс креативного листа на тему «Запрошення на Еко-захід», конкурс есе англійською мовою (Almamater: from A to Z) тощо.

Не залишається поза увагою викладачів і невід’ємна складова педагогічної діяльності – виховна та волонтерська робота. У коледжі проводяться позааудиторні освітньо-виховні заходи, які стимулюють саморозвиток студентів, професійну мотивацію та професійне становлення, наприклад, квест-вікторина до Європейського дня мов «На скільки відсотків ми європейці?», інтерактивна гра «Lingua party» та інші.

Отже, науково-методична робота циклової комісії викладачів іноземних мов Педагогічного фахового коледжу Хортицької національної академії вирізняється системністю та змістовністю, має інноваційний характер.

Мудрий не той, хто знає багато, а той, хто знає потрібне.

Пауло Коельо

КУЛЬТУРОЛОГІЯ ТА ФІЗИКА: ГАРМОНІЙНИЙ ТАНДЕМ. ТВОРЧИСТЬ ЛЕОНАРДО ДА ВІНЧІ

Зоя Чиновата,
викладачка
ВСП «Харківський фаховий коледж харчової
промисловості ДБТУ»

Анотація. Проєктна діяльність – на сьогодні найефективніший метод формування навчальних компетенцій, критичного мислення та м'яких навичок. Студентський інтегрований творчий проєкт з фізики та культурології поєднує вивчення художньої творчості Леонардо да Вінчі та його технічні винаходи. Підсумок проєкту – відтворена через 500 років (!) інженерна задумка майстра – міст Леонардо да Вінчі, власноруч зібраний студентами!

Abstract: Project activity is currently the most effective method of forming educational competencies, critical thinking and soft skills. The student integrated creative project in physics and cultural studies combines the study of Leonardo da Vinci's artistic creativity and his technical inventions. The result of the project is recreated after 500 years (!) the engineering idea of the master - the Leonardo da Vinci Bridge, personally assembled by students!

Актуальність проєкту: довкола постаті Леонардо да Вінчі зацікавлення не вщухає сотні років, із геніями завжди так – відстань у часі не віддаляє, його картини, винаходи, думки досі актуальні і захопливі. Леонардо да Вінчі вивчив наукову базу мистецтва Ренесансу (перспективу, світло, пропорції, анатомію тощо) і використав її майже в кожному аспекті дослідження природи. Він бачив мистецтво як граничну форму візуального знання, заснованого на розумінні принципів устрою навколишнього світу. У всіх своїх починаннях майстер шукав суть математичних правил (математику, статистику, динаміку), які регулюють все, що відбувається у Всесвіті. Адже вони наказують, яким чином ми маємо втілювати природу в мистецтві, науці та технології. Кожне технічне пристосування можна сприймати як нове тіло, чий зліпок взятий зі світу, але не імітований безпосередньо. Раніше ніхто не робив нічого схожого.

Цілі проєкту та очікувані результати:

- ознайомитися з видами простих механізмів: важіль, колесо, похила площина, гвинт, блок, клин тощо;
- вивчити їх принцип дії, використання у побуті;

- ознайомитися із творчістю Леонардо да Вінчі, його винаходами та інженерно-технічними ідеями;
- за допомогою мобільного додатку із доповненою реальністю відтворити принцип роботи механізмів да Вінчі;
- власноруч зібрати міст Леонардо да Вінчі;
- вдосконалити вміння презентувати себе та результати своєї роботи;
- розвинути здатність студентів до самоосвіти та самовдосконалення, вміння підвищити свою свідомість та самооцінку;
- сформувати почуття відповідальності за виконання своєї роботи, роботи команди і всього проєкту в цілому;
- розвинути здатність логічно обґрунтовувати власну позицію та приймати виважені рішення.

Завдання проєкту:

- ознайомитися із принципом дії простих механізмів, обґрунтувати їх роботу з точки зору законів фізики;
- вивчити принцип дії винаходів Леонардо да Вінчі, за допомогою мобільного додатку Da Vinci Machines із доповненою реальністю відтворити роботу його пристроїв: самохідного танку, гвин-

токрила, катапульти;

- на занятті з культурології провести панельну дискусію з питань життя та творчості Леонардо да Вінчі, переглянувши художній фільм «Леонардо. Незвідані світи» (2019);

- встановити причинно-наслідкові зв'язки між художньою та технічною творчістю Леонардо да Вінчі;

- власноруч зібрати міст Леонардо да Вінчі, який за життя майстра так і не був збудований;

- захистити проєкт на відкритому інтегрованому занятті з фізики та культурології.

Учасники проєкту: студенти другого курсу коледжу.

Тривалість проєкту: 1 тиждень.

Навчальні предмети, інтегровані в проєкті: фізика, культурологія, мистецтво, всесвітня історія.

Обладнання: мобільний додаток з доповненою реальністю Da Vinci Machines, дерев'яні палички та дерев'яний брус для збирання мосту

Форма презентації: інтегроване відкрите заняття з фізики та культурології із звітуванням про результати роботи, презентація проєкту на тематичних конференціях.

Запрошені на презентацію проєкту: студенти, викладачі, адміністрація, учасники конференцій.

ОПИС ПРОЄКТУ

I. ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМІВ ДІЯЛЬНОСТІ. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ГРУП

Для створення проєкту з групи студентів було сформовано три відділи:

1. Художній відділ.
2. Технічний відділ.
3. Організаційний відділ.

Завдання для художнього відділу:

- вивчити життєвий та творчий шлях Леонардо да Вінчі;

- за результатами перегляду художнього фільму

«Леонардо да Вінчі. Незвідані світи» (2019) підготувати проблемні питання для обговорення на панельній дискусії;

- скласти план проведення панельної дискусії;

- підготувати тематичні питання для вікторини за результатами обговорення фільму.

Завдання для технічного відділу:

- ▼ ознайомитися із мобільним додатком з доповненою реальністю Da Vinci Machines;

- ▼ за допомогою додатку відтворити роботу винаходів Леонардо да Вінчі: самохідного танку, катапульти,

гвинтокрила, з'ясувати їх принцип роботи;

- ▼ вивчити оригінальні креслення технічних ідей Леонардо да Вінчі, скориставшись оцифрованим блокнотом майстра «The Codex Arundel», який виклала у вільний доступ Британська бібліотека;

- власноруч зібрати міст Леонардо да Вінчі.

Завдання для організаційного відділу:

- організувати проведення панельної дискусії за результатами перегляду художнього фільму «Леонардо да Вінчі. Незвідані світи».

- ознайомитися з правилами проведення панельних дискусій, навчитися модерувати подібні заходи;

- згенерувати план презентації проєкту, узгодивши його з технічними та художніми відділами;

- забезпечити технічну підтримку презентації проєкту.

II. РЕАЛІЗАЦІЯ МЕТИ ТА ЗАВДАНЬ ПРОЄКТУ

«Співробітники» відділів протягом тижня:

- працюють над виконанням запланованих завдань;

- консультуються з фахівцями – викладачами фізики та культурології коледжу;

- створюють мультимедійні презентації для захисту проєкту, збирають міст да Вінчі.

III. ПРЕЗЕНТАЦІЯ – ЗАХИСТ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОЄКТУ

Учасники проєкту захищають свої роботи, презентуючи результати на відкритому інтегрованому занятті з фізики та культурології.

Відео збирання мосту

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА В РОБОТІ СЕРЕДНЬОГО МЕДИЧНОГО ПЕРСОНАЛУ

Валентина Шевченко,
викладачка Нікопольського фахового
медичного коледжу

Анотація. Проблема якості надання професійної допомоги з дотриманням правил медичної етики є проблемою сучасної медицини.

Публікація аналізує значення ролі моральних засад у роботі медичних сестер, національні пріоритети державної політики в цій сфері, формування людської свідомості під впливом суспільних процесів. Акцентується увага на усвідомленні своєї відповідальності за життя та психологічне здоров'я хворих відповідно до Кодексу професійної етики медичних сестер України, оскільки дотримання правил професійної етики сприяє належній практиці та підвищує соціальну довіру до медичних сестер.

Abstract: The problem of the quality of professional care in compliance with the rules of medical ethics is a problem of modern medicine.

The publication analyzes the importance of the role of moral foundations in the work of nurses, national priorities of state policy in this area, the formation of human consciousness under the influence of social processes.

Attention is focused on awareness of their responsibility for the life and psychological health of patients in accordance with the Code of Professional Ethics of Nurses of Ukraine, since compliance with the rules of professional ethics promotes good practice and increases social trust in nurses.

Однією зі складових культури особистості як члена суспільства є професійна культура, яка передбачає творче здійснення праці, володіння певною стратегією. Обов'язки людини, громадянина є невід'ємною частиною її суспільного буття в нерозривній єдності з правами та свободами.

Етика є однією з найдавніших філософських дисциплін, це наука про мораль, її походження, розвиток та роль у суспільному та особистому житті людей. Етичне вчення в стародавні часи розвивали: Лао-Цзи, Аристотель, Демокрит, Кант, Гегель та інші. Першим термін «етика» запропонував Аристотель, який розумів її як філософію моральної поведінки людей. Кант у своїх працях приділяв значну увагу моральності та її етичній концепції. Він вважав, що мораль – це обов'язок, те, що повинно бути, що кожна людина у прийнятті рішень повинна діяти як всезагальний розум. Гегель визначав мораль як внутрішнє переконання людини, а моральність вважав найвищим ступенем розвитку об'єктивного духу. Гельвецій

розглядав мораль як щось, що існує в самій природі людини і є наслідком природно-історичного розвитку суспільства, результатом формування людської свідомості під впливом суспільних процесів. Зміна епох призводить до зміни моральних норм і сучасність пропонує нам низку видів прикладної етики: медична етика, етика бізнесу, політична етика тощо. Основні етичні норми, які формувалися в процесі надання медичної допомоги, були узагальнені й сформовані вченими-медиками різних епох. Перші наукові узагальнення народного досвіду лікування знаходимо в працях Гіппократа та інших вчених Стародавньої Греції і Риму. У Клятві Гіппократа чітко сформульовано обов'язок лікаря: «чесно і непорочно провадитиму своє життя і творитиму своє мистецтво». Етика Гіппократа, побудована на принципах гуманізму, здобула визнання в багатьох країнах світу і сотні років є підґрунтям, на якому базується медична етика (Етика Персіваля, 1703 р., Кодекс Американської Медичної Асоціації,

1848 р., Женевська декларація, 1948 р.)

Медична етика – це вчення про роль моральних засад у діяльності медичних працівників, про їх високогуманне ставлення до людини як необхідну умову успішного лікування хворого. Основний принцип моралі медичного працівника – це гуманізм, йому мають бути притаманні чуйність, увага до хворого, намагання виправдати його довіру. Медик повинен не лише сумлінно виконувати свої обов'язки щодо хворого, але й боротися за психічне здоров'я пацієнтів, усвідомлювати свою відповідальність за життя хворого, однак це почуття не має переходити в сентиментальність, яка стане на заваді зібраності, активності у боротьбі за здоров'я, а нерідко й життя хворого. Однією із складових культури особистості як члена суспільства є професійна культура, яка передбачає творче здійснення праці, володіння певною стратегією. Обов'язки людини і громадянина є невід'ємною частиною її суспільного буття в нерозривній єдності з правами та свободами.

Важливою проблемою освітньої політики в Україні є формування професійно-етичної культури медичного персоналу. Соціально-професійна якість суб'єкта праці – це поняття включає сукупність принципів, норм, правил, методів, які сформувалися історично та регулюють професійну діяльність людини. Основу професійної культури складають знання та цінності, вироблені конкретно соціально-професійною групою та закріплені у традиціях її життєдіяльності. Головний обов'язок людини – усвідомлення необхідності певного виду та міри поведінки. Медична етика включає в себе сукупність норм поведінки і моралі, передбачає почуття професійного зобов'язання і честі, совісті й відповідальності.

Етика, мораль, людина – це органічне триединство є чи не найвагомим соціальним орієнтиром у становленні суспільства й особистості. Найвища суспільна й особистісна цінність моралі полягає в її загальнолюдяності, бо ідеал моралі підноситься над вузькокласовими, вузькопрофесійними інтересами. Людське сумління не може бути сумлінням різних верств населення. Воно єдине і моральний рівень людини не може визначатися її професією, так само, як національним походженням чи класовою приналежністю. Професійна мораль є невід'ємною часткою моралі загальнолюдської. Етичні закони і позиції у медицині інтегрують моральні основи особистості медиків. Специфіка професійної моралі залежить від різноманіття людських взаємин. Моральна оцінка орієнтує перевагу певної норми поведінки і пропонує діяти відповідно до неї. Моральна оцінка професійної діяльності визначається за двома основними критеріями: що об'єктивно дає професія для суспільного розвитку і що суб'єктивно дає професія індивіду в ро-

зумінні етичного впливу на нього.

Медична етика має внутрішній зв'язок з компетентністю, кваліфікацією та діловими якостями. Поєднання моральних якостей з професійними знаннями, навичками і досвідом створює своєрідну динаміку, яка реалізується під час виконання професійного обов'язку. Професійна медична мораль має відповідні положення стосовно трудової діяльності, які сприяють виробленню у медичного персоналу здатності до моральної орієнтації в ситуаціях, які вимагають морально-ділових і соціальних якостей. Як зазначено у «Етичному кодексі професійної етики міжнародної ради медсестер» на медичних працівників покладено чотири основних обов'язки: зберігати здоров'я, запобігати захворюванням, відновлювати здоров'я та полегшувати страждання хворих.

Сестринська справа – це професія, джерелом і сутністю якої є турбота про людей, яка передбачає повагу до життя, гідності і прав людини. Вона не має обмежень за національними або расовими ознаками, за ознаками віросповідання, віку, статі, політичного та соціального стану.

Не існує загального рецепту для ідеальної медсестри, але медична сестра повинна сумлінно виконувати свої обов'язки. Вона зобов'язана бути завжди зібраною, спокійною та врівноваженою, не допускати нервозності і метушні в роботі. При погіршенні стану хворого не можна допускати паніки і розгубленості. В таких випадках дії медсестри повинні бути чіткими та впевненими. Слід пам'ятати, що неухважність у роботі, сторонні розмови під час обслуговування хворих, а також відлюдність, зарозумілість, підривають авторитет медичної сестри. Кваліфіковане, чітке, своєчасне і старанне виконання призначень і процедур зміцнюють віру хворого в успіх лікування. Істотне значення для створення сприятливої атмосфери в лікувальному закладі має зовнішній вигляд медичного персоналу. Акуратна, в білому халаті, з прибраним під шапочку волоссям, медична сестра викликає довіря хворого. Важливим обов'язком медичної сестри є збереження професійної таємниці, якщо це не шкодить інтересам суспільства або хворого. Ще Гіппократ говорив: «Оточи хворого любов'ю і розумною утіхою, а головне – залиш його в незнанні того, що на нього чекає, і особливо – що йому загрожує». Медичні сестри не мають права розголошувати і обговорювати відомості про хворобу та інтимне життя хворого, які вони отримали під час виконання професійних обов'язків. Медичним сестрам не треба брати на себе функції, які віднесені до лікарської компетенції, роз'яснювати хворим або їхнім родичам характер захворювання, інтерпретувати результати лабораторних, інструментальних та рентгеноло-

гічних досліджень. Вони можуть говорити лише про загальний стан хворого. Увага і делікатність з боку медсестри до хворих не повинні виходити за межі розумного. Звертання до хворого не передбачає кокетства та нав'язливості. Не допустимо у присутності хворих обговорювати або критикувати професійний рівень та призначення лікарів. Це підриває віру хворого в успіх лікування та авторитет лікаря.

Однією з основних рис характеру медика має бути чесність. Ні в якому разі не можна приховувати допущені помилки. М. І. Пирогов говорив з цього приводу: «Необхідно мати мужність обнародувати свої помилки, щоб застерегти від них інших працівників».

Велике значення має рівень загального, культурного розвитку, знайомство з літературою, мистецтвом, уміння організувати своє самовиховання.

До питань етики належать також і медичні помилки, які слід відрізнити від злочинних дій, що карається законом. Професійні помилки можуть бути пов'язані з недостатнім рівнем знань, відсутністю досвіду. Від професійних помилок варто відрізнити недбалість у роботі, байдужість, бездушне ставлення до хворого, професійну некомпетентність. Професія медичної сестри, крім медичної компетентності, потребує високого рівня емпатії та співпереживання до інших людей.

Вимоги етичного Кодексу обов'язкові для усіх медичних сестер України. Очікування та вимоги суспільства, що стосуються як компетенцій медичних працівників, так і поведінки відповідно до етичних норм, зростають. Незважаючи на запаморочливий темп життя та спричинених цим труднощів, медсестра має знаходити час для роздумів над Кодексом професійної етики. На практиці медичні сестри повинні сприймати цей документ як особистий покажчик, який дає основну орієнтацію в повсякденному житті. Використовуючи Кодекс, власні етичні знання, особистий досвід медсестри повинні приймати правильні рішення за різних обставин. Хочеться, щоб медсестри серйозно та оптимістично дивились не

лише на життя, але й на моральні цінності та норми, почуття відповідальності за свою роботу та поведінку. Лікарі та медичні сестри, які викладають у освітніх закладах, повинні знайомити студентів з Етичним Кодексом медичних сестер України та своєю поведінкою подавати приклад студентам. Наголошувати на важливості професійно орієнтованих навчальних дисциплін у формуванні професійної етики майбутніх медсестер з урахуванням динамічних змін у медицині, психології, педагогіці, використовувати високий потенціал виробничих практик, позааудиторної виховної роботи, усвідомлювати необхідність вдосконалення процесу формування професійної етики майбутніх медичних сестер та розробляти навчально-методичне забезпечення цього процесу. Однак слід враховувати, що ставлення медсестер до хворих, страждаючих і вмираючих людей є відображенням рівня духовної культури не лише цієї професійної групи, а й усього суспільства.

У сучасному світі стандарти етики медичної сестри виходять за рамки етичного Кодексу. Це можна прослідкувати у філософії і культурі, релігії, праві, людському досвіді, християнської та євроатлантичної цивілізації. Неможливо написати та кодифікувати правила поведінки та ситуації, з якими стикаються медсестри у повсякденній практиці, ось чому потрібна постійна етична рефлексія, тобто постійний аналіз над правильністю зробленого вибору, не тільки з пацієнтом, а й у контактах всередині професійного середовища.

Основи етичних знань – це основа роботи медсестер. Вибір медичної сестри не може бути випадковим. Очікування та вимоги суспільства, що стосуються як компетенцій медсестер, так і поведінки відповідно до етичних норм, зростають. Дотримуючись професійних стандартів у конкретних ситуаціях, медсестра має значний вплив на формування позитивного іміджу громадської думки щодо своєї професії. Дотримання правил професійної етики сприяє належній практиці та підвищує соціальну довіру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Етичний кодекс медичної сестри України.
2. Алексєєва О.В. Формування громадянської позиції сучасної молоді // Педагогіка і психологія. – 2006. – №2 (5). – С. 31–35.
3. Кодекс міжнародної ради медсестер <http://um.co.ua/14/14-1/14-107658.html>
4. Професійний кодекс медичної сестри https://allref.com.ua/uk/skachaty/Profesiyniuy_kodeks_medichnoyi_sestri
5. Етичний кодекс професійної етики міжнародної ради медсестер https://studopedia.net/5_59103_etichniy-kodeks-profesiynoi-etiki-mizhnarodnoi-radi-medsester.html
6. Казаков Ю.М., Треумова С.І. Деонтологія і етика в клінічній практиці // Центральний методичний кабінет з вищої медичної освіти. – Полтава, 2014.
7. <https://uk.wikipedia.org/wiki>

ФОРМУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПОЧУТТЯ ВІДПОВІДАЛЬ- НОСТІ ЗА ПРИРОДУ ЯК НАЦІОНАЛЬНЕ БАГАТСТВО

Світлана Онуфрійчук,
заступниця директора з виховної роботи
Вінницького транспортного
фахового коледжу

Анотація. У статті авторка ділиться досвідом роботи щодо формування екологічних компетентностей у здобувачів фахової передвищої освіти на прикладі проведення та участі в різнопланових заходах.

Abstract: In the article, the author shares her experience in the formation of environmental competencies among applicants for professional pre-higher education on the example of conducting and participating in diverse events.

**Скільки років землі – і мільярд,
і мільйон, а яка вона досі ще гарна!**
Л. Костенко

Фахова передвища освіта сьогодні перебуває на етапі модернізації та оновлення системи і змісту. Одним із її завдань є формування екологічної свідомості молоді. Це не лише любов і дбайливе ставлення до всього живого, але й почуття особистої відповідальності за те, що відбувається навколо, потреба діяти. Екологічна освіта включає в себе організацію освітньої діяльності, що передбачає формування знань про довкілля, через природу, всередині природи, для природи. Екологічні проблеми посідають важливе місце серед актуальних проблем сучасності.

Взаємозв'язок людини і довкілля існує та розвивається з тих часів, коли людина виникла як об'єкт природи. За умови погіршення екологічної ситуації в світі та Україні гостро постає питання про поліпшення екологічної освіти підростаючого покоління. Від успішного здійснення екологічного виховання, формування нового екологічного мислення залежить наше майбутнє, майбутнє наших дітей, майбутнє держави [1].

У зв'язку із ресурсною та економічною кризою, яку зараз переживають у більшості країн світу, зокрема із воєнними подіями в Україні, загальним погіршенням стану здоров'я населення та забрудненням природного середовища виникла нагальна потреба розглядати екологічні,

правові, соціально-економічні, морально-етичні компоненти засвоєння знань, навичок, принципів та пріоритетів сучасної освіти та розвитку суспільства.

Наскрізна лінія екологічної безпеки й сталого розвитку спрямована на формування у здобувачів освіти соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.

Фахова передвища освіта не може залишатися осторонь від цих проблем.

Проблематика формування почуття відповідальності за природу як національне багатство реалізується у Вінницькому транспортному фаховому коледжі, насамперед, через освітньо-виховні заходи, спрямовані на використання природних ресурсів, їх збереження та примноження. Виховна робота сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екології, формуванню критичного мислення, вміння вирішувати проблеми, критично оцінювати перспективи розвитку навколишнього середовища і людини.

Формування у здобувачів освіти почуття відповідальності за природу як національне багатство реалізується через систему завдань:

- розуміння необхідної гармонії людини з природою;
- оволодіння знаннями про природу (зокре-

ма свого краю);

- виховання почуття відповідальності за природу як національне багатство, основу життя на Землі;
- формування готовності до активної екологічної діяльності;
- набуття основ глобального екологічного мислення.

Розвиток екологічних компетентностей та стратегії здоров'язбережувальної поведінки здобувачів освіти здійснюється за такими напрямками:

- розкриття закономірностей природи через освітні та виховні заходи;
- з'ясування ролі людини в розв'язуванні екологічних проблем;
- складання графіків і діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу;
- виховання екологічного розуміння та екологічної культури, відповідальності за стан навколишнього середовища;
- розкриття закономірностей певних явищ природи;
- аналіз прикладів економного та ефективного використання природних ресурсів;
- розв'язання завдань з метою розуміння окремих екологічних та економічних понять [2].

Виховуючи підрастаюче покоління, ми проєктуюмо майбутнє, отже освітній процес повинен забезпечити гармонійний розвиток людини, діяльність якої свідомо та спрямована на реалізацію засад сталого розвитку суспільства. Молода людина повинна бути здоровою. Такою вона зможе стати у здоровому суспільстві на здоровій планеті. Тому головне завдання – зорієнтувати здобувачів освіти на здоровий спосіб життя, зміну стилю життя, здорове та бережливе ставлення до навколишнього середовища. Крім цього, молодь повинна бути соціально активною, дієвою і відповідальною за свої дії і наслідки. Необхідно виховувати людяність, доброту, відповідальне ставлення до природи, до людей, які живуть поруч, і до нащадків, яким потрібно залишити Землю, придатною для повноцінного життя. Проведення виховних заходів екологічного змісту змушує здобувачів освіти перейматися проблемами екології та не допускати в майбутньому помилок, пов'язаних із зневажливим, непередуманим використанням природних ресурсів.

У процесі навчання молодь набуває знань і умінь, отримує необхідний досвід, формулює своє ставлення до навколишнього світу, оволодіває різними видами загальнолюдських цінностей [3, 4].

Вінницький транспортний фаховий коледж

було засновано в 1954 році як агролісомеліоративний технікум. За 68 років роботи він виховав не одне покоління лісівників, які плідно працюють у лісовому господарстві, віддаючи всі свої знання та вміння. На жаль, у галузі сьогодні багато проблем. Воєнні події знищили великі території лісонасаджень, зруйнували флору і фауну території України. І саме тому сподіваємося, що ми своєю працею, своєю любов'ю та турботою про навколишнє середовище зможемо їх подолати.

Упродовж кожного року викладачі і здобувачі освіти відділення спеціальності «Лісове господарство» проводять виставки, заходи, квести, тижні спеціальності. Щороку з'являються все нові таланти і заходи стають ще змістовнішими і цікавішими. Молодь із захопленням бере участь у проведенні заходів, за підсумками яких отримують подяки, грамоти та інші заохочувальні призи. А також у коледжі проходять виставки, де можна побачити цікаві і дивовижні декоративні композиції студентів та випускників згаданого вище відділення.

Нещодавно здобувачі освіти коледжу взяли участь у фотоконкурсі-виставці авторських студентських фотографій на тему «Мандруй. Вивчай. Бережи. Люби свою Україну». У конкурсі перемогла фотографія студента Дмитра Євдоченка із Херсонської області «Кузя чекає перемоги, як і усі ми».

Щорічно ми беремо участь в акції з благоустрою та санітарного очищення територій. Працівники та здобувачі освіти коледжу провели низку заходів: впорядкували прилеглу територію, висадили 96 саджанців, засіяли газон, обладнали декоративну альтанку. Провели санітарне очищення території узбережжя річки Південний Буг в районі Бригантини.

В період воєнного часу для тимчасово переміщених осіб, які мешкають у гуртожитку коледжу, було організовано та проведено екскурсію на Станцію юних натуралістів, де вони відвідали теплицю, мінізоопарк, акваріуми, кактусарій,

познайомились із особливостями тваринного та рослинного світу.

Працівники бібліотеки коледжу підготували онлайн-презентацію літератури та відеоролик до Дня довкілля.

Співробітники коледжу, куратори академічних груп проводять для здобувачів освіти онлайн-заходи: квести, челенджі, флешмоби, квізтайми, тижні спеціальностей, відеозустрічі з питань збереження довкілля.

Таким чином, формуючи у здобувачів освіти почуття відповідальності за природу як національне багатство вирішуються такі освітні та виховні завдання, як:

1. Вміння здобувачів освіти застосовувати у повсякденному житті отримані знання, міркувати над проблемами екології та розв'язувати нагальні життєві завдання.

2. Екологічне виховання студентів формує в них любов і повагу до навколишнього середовища, патріотичну та екологічну свідомість.

3. Підвищує пізнавальний інтерес та дослідницькі навички здобувачів освіти.

4. Показує необхідність виховання природозбережувальної культури в житті людини.

Отже, формування екологічної компетентності здобувачів освіти сприяє їх всебічному розвитку, самовдосконаленню, розвиває здатність застосувати опановане у майбутній професійній діяльності, використовувати набуті знання в повсякденному житті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Іваненко С. М. Проблеми охорони природи. – Київ, 2021.
2. Підручник з екології. – Київ, 2019.
3. Екологічний словник-довідник. – Харків, 2019.
4. Хайруліна В. Зберегти в людині людське // Світ виховання. – Київ, 2020. – № 5. – С. 9-12.

Рекомендуємо вам у допомогу електронний посібник «Основи екології», який розміщений у Медіатеці електронних засобів навчання

ОСНОВИ ЕКОЛОГІЇ
ЕЛЕКТРОННИЙ ПОСІБНИК

Ознайомитися

NMCSBOOK.COM.UA

ВИХОВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ НА ПРИКЛАДІ ВИВЧЕННЯ БІОХІМІЧНОГО ПРОЦЕСУ КОМПОСТУВАННЯ

Наталія Мельник,
викладачка Львівського професійного
коледжу готельно-туристичного та
ресторанного сервісу

Анотація. У сучасному світі питання збереження екології набуває щораз більшого значення. Кожна людина починає розуміти свій внесок у збереження екосистем для майбутніх поколінь. Тому дуже важливо уже зі студентської лави навчати молодь правилам екоосвідомості. Зокрема багато процесів можна пояснити на заняттях з хімії. Наприклад, хімічний процес компостування біовідходів, що дозволяє зменшити кількість сміття, вберегти сміттєзвалища від біогазу, який можна спрямувати на користь суспільства й отримати корисний гумус.

Abstract: In the modern world, the issue of environmental conservation is becoming increasingly important. Each person begins to understand their contribution to the preservation of ecosystems for future generations. Therefore, it is very important to teach young people the rules of eco-consciousness from the student bench.

In particular, many processes can be explained at the lessons of the chemistry classes. For example, the chemical process of composting biowaste, which reduces the amount of garbage, protects landfills from biogas, which can be directed to the benefit of society and get useful humus.

Важливе питання збереження екології нашої планети щороку набуває все більшого розголосу та популярності. І це надзвичайно позитивна тенденція, адже учені давно довели, що наше покоління живе і користується ресурсами у борг перед нащадками. Все більше людей сьогодні змінюють свої звички, аби зменшити екологічний слід від своєї життєдіяльності. Уже не дивно побачити у магазині людей із сіточками для овочів та фруктів, власними контейнерами для готових страв та багаторазовими екоторбинками. Такі люди символізують свідомість і турботу про довкілля й викликають повагу в оточуючих. Мабуть кожен, якщо не сортує сміття, то має бодай одного знайомого, котрий відділяє пластик, скло, папір та метал і здає (уже не сміття, а вторсировину) на переробку. Усе це свідчить про те, що суспільство стрімко змінюється і вже за кілька років ми житимемо за зовсім іншими усталеними нормами поведінки.

Поки що мало хто з нас є фахівцем у питанні збереження планети, але дуже важливо, на-

вчаючись, навчати також підростаюче покоління основним правилам екоосвідомості. Заняття з біології та хімії є ідеальною платформою для цього. Безумовно, внаслідок господарської діяльності людини, яка масово використовує пластик впродовж останніх десятиліть, складається враження, що саме цей матеріал став чи не найбільшою нашою проблемою. Однак, попри цю глобальну проблему, існує безліч інших (більш чи менш шкідливих) видів діяльності людини, які призводять до безповоротних екологічних змін.

Дуже важливою та мало обговорюваною на сьогодні є проблема органічних відходів, яку студенти Львівського професійного коледжу готельно-туристичного та ресторанного сервісу вивчають на заняттях як з екологічної, так і з біохімічної точки зору. Ця тема має надзвичайну здатність зацікавлювати студентів та заохочувати до дій. Наприклад, у 2020 році студенти Львівського професійного коледжу готельно-туристичного та ресторанного сервісу так перейняли тему переробки органічних відходів та безпеки спа-

В анаеробній технології для переробки біологічної маси використовують різні бактеріальні групи, які розділяють високомолекулярні органічні сполуки до досить простих кінцевих продуктів – метану й вуглекислого газу. Умовою протікання процесу є відсутність кисню. Анаеробні процеси в порівнянні з аеробними мають низку переваг. Головними є високий рівень перетворення за відносно невеликих обсягів приросту біомаси й одержання додаткового коштовного продукту – біогазу. Періодично у новинах з'являються

сюжети про те, як у європейських країнах автобуси та інший транспорт переобладнують для їзди на біометані (біогаз, доведений до якості природного газу), однак досвід виробництва біогазу є і в Україні, цей продукт переробки органіки внесений до Закону України про альтернативні види палива. Біогаз в Україні виробляється на 51 діючій біогазовій установці загальною встановленою потужністю 97 МВт. Сумарне валове виробництво біогазу в 2019 році оцінюється у близько 100 млн нм³/рік, і лише 34 % потенціалу енергії цього біогазу перетворено в корисну електричну (156 ГВт·год) та теплову (128 ТДж) енергію.

лювання листя, що записали соціальний відеоролик про шкоду для життя і здоров'я тварин та людей від спалювання листя і сухої трави. Усі продукти рослинного та тваринного походження, які у пакеті зі сміттям потрапляють на сміттєзвалище, внаслідок негативних процесів гниття провокують виділення метану. Метан накопичує тепло та руйнує атмосферний шар більше, ніж вуглекислий газ, утворюючи парниковий ефект. Оскільки органічні відходи продукуються щоденно навіть на найменшій кухні, важливо усвідомити, що свій внесок у руйнування атмосферного шару уже зробила кожна людина і дуже важливо знайти методи запобігання подальшим руйнуванням. Такі методи давно відомі – це переробка органічних відходів. Їх лише потрібно зрозуміти та запровадити у своєму побуті.

Загалом, біохімічні процеси – це перетворення, що відбуваються за допомогою живих організмів. Такі біохімічні процеси є основою життєдіяльності організмів різних рівнів як рослинного, так і тваринного світу. Наука уже давно користується біохімічними процесами у різних технологіях, наприклад, у переробці сільськогосподарських культур та відходів для отримання біогазу чи фільтрації та очищення каналізаційних вод.

Серед біохімічних процесів, що є в основі створення технологій утилізації відходів, виділяють аеробні (із доступом кисню) та анаеробні (без доступу кисню).

В аеробних процесах відбувається окиснення речовини за участю мікроорганізмів. Кисень є необхідним для протікання процесу. У таких процесах частина окиснюваних мікроорганізмами органічних речовин використовується під час біосинтезу, інша – перетворюється в нешкідливі продукти – H₂O, CO₂, NO₂ та ін.

Процес добування біогазу із органічних решток можливий лише у промислових контрольованих умовах. Але переробляти органіку в компост може кожна людина у своїй квартирі, на присадибній ділянці, на робочому місці або ж, навіть, долучитися до компостування у масштабах цілого міста. Тому ми зі студентами вивчаємо теорію процесу компостування та розглядаємо різні можливості його застосування.

Компостування – це природний аеробний процес розкладання органічних відходів за участю біологічних організмів. Компост утворюється як результат часткового розкладання окремих продуктів, які містять органічну речовину й неорганічні баластові речовини. Процес компостування є складною взаємодією між органічними відходами, мікроорганізмами, вологою і киснем.

У відходах зазвичай існує своя ендогенна змішана мікрофлора. Мікробна активність зростає, коли вміст вологи і концентрація кисню досягають необхідного рівня. Крім кисню і води, мікроорганізмам для росту і розмноження необхідні джерела вуглецю, азоту, фосфору, калію і певних мікроелементів. Ці потреби часто задо-

вольняються речовинами, що містяться у відходах. Споживаючи органічні відходи як харчовий субстрат, мікроорганізми розмножуються і продукують воду, діоксид вуглецю, органічні сполуки та енергію. Частина енергії, що виходить при біологічному окисленні вуглецю, витрачається в метаболічних процесах, решта – виділяється у вигляді тепла.

Компост як кінцевий продукт компостування містить найстабільніші органічні сполуки, продукти розпаду, біомасу мертвих мікроорганізмів, деяку кількість живих мікробів і продукти хімічної взаємодії цих компонентів.

У процесі компостування беруть активну участь не тільки бактерії, гриби, актиноміцети, а й безхребетні. Ці організми співіснують з мікроорганізмами і є основою «здоров'я» компостної купи. Після того, як досягнутий максимум температури, компост, остигаючи, стає доступним для багатьох ґрунтових тварин. Ґрунтові тварини роблять великий внесок у переробку матеріалу, що компостується за допомогою його фізичного дроблення. Ці тварини також сприяють перемішуванню різних шарів компосту. У помірному кліматі головну роль в заключних стадіях процесу компостування та подальшого включення органічної речовини в ґрунт грають земляні черв'яки.

У кінцевому результаті ми отримуємо продукт компостування або компост – багате гумусом добриво, яке збагачує ґрунт поживними речовинами. Його використовують у сільському господарстві, садівництві й формуванні ландшафтів як альтернативу торфу. Часто компост до його використання для рослин змішують із іншими матеріалами (піском, землею).

Процес компостування та його продукт має багато переваг:

- повернення наявних у відходах живильних речовин рослин в оборот екосистеми;
- в процесі утворення компосту зменшується кількість речовин, за невідповідної обробки яких забруднюються вода, ґрунт і атмосфера;
- одночасне корисне використання інших органічних відходів у компості (листя, трава, гній, мул комунальних вод та ін.);
- відносно невеликі економічні витрати дозволяють забезпечувати економічну ефективність технології компостування.

Під час роботи зі студентами сьогодні необхідно заглядати у майбутнє. Адже за кілька років, коли кожен з них прийде на своє робоче місце, рівень екологічної свідомості суспільства буде на значно вищому рівні. Працівники готельно-ресторанної сфери зіштовхнуться з потребою утилізації органічних решток із кухні ресторану

чи готелю, трави, листя та гілок з дерев і кущів із прилеглих територій. Тоді знання біохімічного процесу компостування стане їм у нагоді. Саме тому ми вивчаємо не лише теоретичний процес, а й способи його застосування.

Компостер. Популярність життєвої філософії zero waste («нуль відходів») наситила ринок різноманітними пристосуваннями для комфорту екологічно свідомих людей. Існує багато варіантів домашніх компостерів різних розмірів, які можна придбати. Також компостер можна зробити самостійно. Фактично, це відро з подвійним дном для стікання рідини та щільною кришкою для запобігання надмірного потрапляння повітря.

У компостер поміщують органічні відходи рослинного походження, утрамбовують, посипають бокашами (ефективні мікроорганізми, які активують ферментацію харчових відходів) та залишають для переробки компосту. Поступово досипають нові органічні відходи, пересипаючи бокашами. Якщо процес компостування відбувається правильно, то неприємні запахи виділятися не будуть. Після заповнення компостера, перероблену органіку, що стала добривом, переносять у компостну купу або на дачу, квітник, город чи у сад. Існують компостери великих розмірів для потреб переробки більших об'ємів органіки. Такий компостер може функціонувати тривалий час також завдяки заселеним у нього спеціальним черв'якам, які переробляють рослинні рештки швидко та зменшують їх у розмірі.

Компостна купа. Це хороший варіант для будинків у приватному секторі або для дачі. У такому випадку процес компостування відбувається максимально природно, адже органіка піддається впливу дощу, снігу, вітру, різних температур, мікроорганізмів та дрібних тварин без допомоги людини. Каркас для компостної купи можна зро-

бити із дошок або дерев'яних піддонів. Інструкції з виготовлення можна знайти в інтернеті. Залежно від розмірів, компостна купа може функціонувати від 1 до 5 років. Коли вона наповниться, каркас накривають і залишають приблизно на 6 місяців до повного перетворення органіки на компост, який використовують як добриво на присадибній ділянці.

Компостувальна станція. У 2020 році у Львові почала функціонувати перша в Україні компостувальна станція. Комунальні підприємства звозять сюди органічні відходи після прибирання парків та скверів, обрізки дерев, а також рештки

їжі зі спеціальних контейнерів, які були встановлені біля смітєвих баків для того, щоб жителі міста мали можливість відсортувати органічні відходи і не викидали їх у загальне сміття, яке везуть на сміттєзвалище.

Так, упродовж 2020 року вдалось переробити понад 2500 тонн органіки, зменшивши кількість відходів, які потрапляють на захоронення. Зокрема в осінній період за допомогою перероблення листя вдалося вирішити проблему його накопичення у зелених зонах міста, а разом і спалювання, а також розпочати

процес перероблення ялинок. Органічні відходи можна привезти на компостувальну станцію і їх безкоштовно приймуть на переробку. Також екосвідомі бізнеси співпрацюють із комунальним підприємством.

А це означає, що готелі та ресторани можуть налагодити сортування органічних відходів та спрямовувати їх на переробку. Студенти коледжу готельно-туристичного та ресторанного сервісу дізнаються про таку можливість на заняттях, завдяки чому мають можливість розвивати еко-відомий бізнес у майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. <https://agrotimes.ua/article/tehnologiya-kompostuvannya/>
2. <https://city-adm.lviv.ua/news/city/housing-and-utilities/283844-stantsiia-kompostuvannia-tsestanom-na-sohodni-nash-naiuspishnishyi-proekt-sviatoslav-yevtushenko>
3. <https://ekosphaera.org/kompostuvannya-yak-rishennya-pozbuvayemos-organichnyh-vidhodiv-ta-stvoryuyemo-yakisnyj-grunt/>
4. https://elearning.sumdu.edu.ua/free_content/lectured:22b4e4e480db2da1201f4c9f07b576192496c7d2/20160213145313//260072/index.html
5. https://ips.ligazakon.net/document/view/gi05061a?an=3&ed=2021_04_29
6. <https://superagronom.com/blog/115-kompostuvannya-efektivno-ekologichno-korisno-dlya-gruntiv>
7. <https://zerowastelviv.org.ua/kompostuvannia-na-prybudynkovii-terytorii/#>

КРАЄЗНАВЧА РОБОТА ВИКЛАДАЧІВ І СТУДЕНТІВ ВІННИЦЬКОГО ТЕХНІЧНОГО ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ

Тетяна Голєва,
викладачка
Вінницького технічного фахового коледжу

Анотація. Краєзнавство – це галузь людської діяльності, яка спрямована на всебічне вивчення краю та сукупність знань про край: його географію, історію, економіку та інші сфери життєдіяльності [1, с. 25]. Термін «краєзнавство» походить від двох слів – «край» (місцевість, територія) та «знавство» (знання), які разом означають «знання про край».

Abstract: Local history (knowledge of the land) is a branch of human activity, which is aimed at a comprehensive study of the region and a body of knowledge about the region: its geography, history, economy and other spheres of life [1, p. 25]. The term "local history" comes from two words – "land" (locality, territory) and "knowledge" (knowledge), which together mean "knowledge of the land".

Надзвичайно важливою справою є збереження пам'яті народу про свій край. У Вінниці існує Обласна комунальна установа «Видавничий Дім «Моя Вінниччина», яку очолює Вадим Миколайович Вітковський, а її головним редактором є Михайло Феодосійович Каменюк. Завдяки їхній ініціативі було створено проєкт видання серії книг «Моя Вінниччина», який фінансують коштом обласного бюджету. За кілька років свого існування він став потужною платформою пошуково-краєзнавчої роботи як професійних літераторів і журналістів, вчених, науковців, так і «народних літописців», які були і є у більшості населених пунктів Вінниччини [2]. За три роки існування проєкту вдалося видати 40 томів з 80 книг про 100 сіл Вінниччини. А мета проєкту – написати 1000 книг про 1000 сіл. Це найбільша кількість книг про історію, культуру, життя людей, міста і селища Вінницької області. Письменники намагаються донести до громадськості факт, що сіл на Вінниччині (та й в Україні) з кожним роком стає дедалі менше, а разом з ними зникають безцінні документи й артефакти, а відтак – історія краю. Саме тому краєзнавча робота у наш час є надзвичайно актуальною.

Долучаються до краєзнавчої роботи і студенти, і викладачі Вінницького технічного фахового коледжу. Важливим напрямом краєзнавчої роботи у коледжі є факультативні заняття, які хоч і належать до навчальної діяльності, проте передбачають і широке використання позааудиторних форм навчання.

Науковці визначають такі основні особливості факультативів: ґрунтовне теоретичне вивчення матеріалу, використання різноманітних форм і методів роботи. Важливою складовою краєзнавчої роботи є глибокий інтерес, бажання та самостійна діяльність студентів. Адже краєзнавчі факультативи цікаві для тих студентів, які намагаються власноруч здобути знання з історії рідного краю, ґрунтовно дослідити наукову та краєзнавчу літературу, а також музейні, документальні та архівні матеріали.

Проаналізувавши науково-методичну літературу, можна стверджувати, що за змістом факультативні курси поділяються на два типи: перші можна назвати краєзнавчими, адже вони повністю ґрунтуються на краєзнавчому матеріалі; другі – загальноісторичні, з використанням місцевого матеріалу. Перший тип дає можливість отрима-

ти систематичні знання з історії рідного краю, у других – краєзнавчий матеріал включено тільки на основі логічних зв'язків.

Завданням краєзнавчих факультативів у Вінницькому технічному фаховому коледжі є здобуття їх учасниками знань про історичні події і факти, політичні, військові та духовні процеси державотворення України, вивчення життєвого та творчого шляху відомих діячів нашої держави, а також дослідження власного родоvodu.

Пошукова робота та науково-краєзнавче дослідження дають можливість юним краєзнавцям проаналізувати історичні всеукраїнські та міжнародні події, що відбувалися на наших землях у різні часи, сформувати свої знання та зробити відповідні висновки для пошуку шляхів подолання теперішніх проблем щодо зміцнення Української держави, піднесення її авторитету на міжнародному рівні та відновити духовні цінності нашої Батьківщини.

Краєзнавство охоплює всі галузі знань і сфери діяльності людини. Зміст його визначено цілями і завданнями, які вирішує суспільство на різних етапах свого розвитку. Під час краєзнавчих досліджень пошуковець опрацьовує величезну кількість документів: друкованих та рукописних матеріалів, кінофотофонодокументів, електронних документів, що спонукають його відвідувати бібліотеки, архіви і музеї [3, с.1]. Проблематика нашого сьогодення полягає в тому, що сучасну молодь зацікавити працювати з друкованими чи рукописними краєзнавчими джерелами дуже важко: вона більше звикла працювати з гаджетами, ніж у стінах бібліотеки або архіву. Тому початковим нашим завданням було навчити студентів працювати у стінах бібліотек та з архівними матеріалами.

На базі роботи факультативних занять у Вінницькому технічному фаховому коледжі у 2010 році було започатковано діяльність краєзнавчої конференції «Моя Україна: історія та сьогодення. Краєзнавчі дослідження». Початково вона була виключно як студентська й головними її завданнями було навчити та зацікавити студентську молодь до пошукової та наукової роботи у сфері краєзнавства. З часом інтерес до цієї форми роботи зріс, і конференція змінила статус зі студентської на викладацько-студентську, а також вийшла на рівень області та навіть України.

Конференцію проводять з метою поглиблення знань з історії України та історії рідного краю; залучення студентів до науково-пошукової роботи; формування у студентів вміння застосовувати теоретичні знання на практиці.

Головними завданнями конференції є:

- узагальнення джерелознавчих та історіографічних здобутків історико-краєзнавчої роботи в Україні;
- удосконалення патріотичного та громадянського виховання підростаючого покоління на традиціях і звичаях народу України;
- формування гармонійно розвиненої особистості шляхом залучення молоді до активної діяльності з вивчення історичної та культурної спадщини, історії рідного краю.

Тематичні напрями конференції:

- ▼ Культурно-мистецькі та духовні надбання краю у минулому і сучасності України;
- ▼ Археологія, етнографія, топоніміка, історіографія, джерелознавство та музеєзнавство рідного краю;
- ▼ Розвиток української державності: проблеми, перспективи, розвиток;
- ▼ Видатні особистості в житті та історії рідного краю;
- ▼ Історія мого роду.

Про високий рівень роботи конференції говорить щорічна участь у ній науковців, як-от: Зінько Юрій Анатолійович, к. і. н., професор, декан Історичного факультету Вінницького педагогічного університету імені М. Коцюбинського, Кравченко Павло Миколайович, к. і. н., доцент кафедри всесвітньої історії Вінницького педагогічного університету ім. М. Коцюбинського; Лисий Анатолій Кононович, к. і. н., доцент, завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»; Романець Людмила Миколаївна, к. і. н., голова циклової комісії суспільних дисциплін ВСП «Вінницький фаховий коледж НУХТ», Братанюк Леонід Євгенович, к. ю. н., викладач Погребищенського медичного фахового коледжу; Войтович Валерій Васильович, член Національної спілки краєзнавців України, викладач суспільних дисциплін ДВНЗ «Могилів-Подільський монтажно-економічний коледж».

Щорічно науково-практична краєзнавча конференція «Моя Україна: історія та сьогодення. Краєзнавчі дослідження» відбувається на базі Вінницького технічного фахового коледжу. Під час роботи конференції всі учасники мають можливість ознайомитись з виставкою книг краєзнавчої тематики, які поповнюють фонди бібліотеки коледжу.

Фото 1. Вітальне слово Домінського О. С. на VI науково-практичній краєзнавчій конференції «Моя Україна: історія та сьогодення. Краєзнавчі дослідження»

Фото 2. Виступ студентки Білошицької М.М. на VI науково-практичній краєзнавчій конференції «Моя Україна: історія та сьогодення. Краєзнавчі дослідження»

На жаль, всесвітня пандемія COVID-19 внесла корективи у проведення VII науково-практичної краєзнавчої конференції «Моя Україна: історія та сьогодення. Краєзнавчі дослідження» – її було проведено у форматі онлайн з використанням вебплатформи MEET. Участь у конференції взяли викладачі та студенти 16 коледжів Вінницької області, учителі шкіл, працівники бібліотеки.

Організатори конференції зазначили, що саме проведенням і оприлюдненням таких досліджень ми відкриваємо важливий науковий етап

у краєзнавчій роботі Вінницької області та України в цілому.

У рамках роботи конференції відбувається пленарне та секційні засідання, під час роботи яких діляться досвідом науково-пошукової роботи науковці, адміністрація, викладачі суспільних дисциплін та студенти фахових коледжів. Так, упродовж семи років роботи конференції були досліджені й представлені на розгляд учасників роботи такої тематики: М. П. Йолтуховський – педагог, краєзнавець і почесний громадянин м. Бар; Волосне судочинство і матеріали Волосних судів у складі архівозбірок ДАВО; Анексія Криму та початок війни з Росією; Видатні особистості в житті та історії Могилів-Подільщини; Єзуїти у Вінниці; Нарис церковної історії села Даньківки; 1937-й і доля борців за незалежність 1917–1921 рр. тощо.

Не менш цікавими та плідними були також виступи студентів, зокрема Вінницького технічного фахового коледжу – Історія села Стара Прилука; Проблеми голокосту на території Вінниччини. До досліджень проблем голодомору приєдналися студенти Відокремленого структурного підрозділу «Ладижинський фаховий коледж» Вінницького національного аграрного університету, які зазначили, що «травма геноциду – одна з найважчих серед інших видів колективних травм, яка найгірше піддається зціленню» [3]. За роки трагедії померло майже тридцять тисяч

населення, що можна вважати одним з негативних рекордів у Вінницькій області. До науково-пошукової роботи приєдналися і студенти Могилів-Подільського медичного фахового коледжу, які досліджували Мінну групу «Сербія ДОТ № 86», яку називали «Ворошилівська гірка» – сім оборонних фортифікаційних споруд оголовків, які були з'єднані між собою розгалуженою системою підземних галерей довжиною 905,5 м. Інформація з минулого, оцінка й аналіз подій історії – це те, без чого неможливо виховати справжнього патріота.

Фото 3. Проведення VII науково-практичної краєзнавчої конференції «Моя Україна: історія та сьогодні. Краєзнавчі дослідження» в дистанційному форматі

Фото 4. Секційне засідання VII науково-практичної краєзнавчої конференції «Моя Україна: історія та сьогодні. Краєзнавчі дослідження»

Під час роботи конференції загалом виступили понад 50 дописувачів. Високий академічний рівень доповідей учасників сприяв результативній дискусії.

За результатами роботи конференції підготовлено друкований збірник доповідей. Рецензентом збірника робіт виступив кандидат історичних наук, доцент, член Національної спілки краєзнавців України Калитко Сергій Леонідович. Кожен дописувач конференції одержав Сертифікат учасника, що відповідає вимогам підвищення кваліфікації.

Відтак, VII науково-практична краєзнавча конференція «Моя Україна: історія та сьогодні. Краєзнавчі дослідження» стала відкритою платформою для взаємного обміну думками та напрацювання спільних практичних дій задля знаходження, дослідження, збереження та примноження культурно-історичних цінностей нашої держави. Сподіваємось на подальшу плідну працю з популяризації історичного краєзнавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кушнарєнко Н. М. Бібліотечне краєзнавство : підруч. / Н. М. Кушнарєнко. – Київ : Знання, 2007. – 502 с.
2. Вінниччина встановила рекорд України : у Верховній Раді презентували 40 томів унікального книжково-видавничого проєкту «Моя Вінниччина»
URL: <http://www.vin.gov.ua/news/ostanni-novyny/42216-vinnychchyna-vstanovyla-rekord-ukrainy-u-verkhovnij-radi-prezentuvaly-40-tomiv-unikalnoho-knyzhkovo-vydavnychoho-proektu-moia-vinnychchyna>
3. Топчій Л. Л. Краєзнавство – найпатріотичніша наука URL: https://library.vn.ua/Konf2017/text/2017_9.doc

ДІЯЛЬНІСТЬ УПОВНОВАЖЕНОЇ ОСОБИ З ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

Світлана Жукова,
заступниця директора з виховної роботи
Прилуцького технічного фахового коледжу

Анотація. Булінг – це не просто конфлікт між однолітками, це прояв психологічного чи фізичного насильства, що може «скалічити» людину на все життя та мати непоправні наслідки. Булінг (цькування) відрізняється від конфлікту такими ознаками: систематичність діяння; умисні дії; владний дисбаланс між кривдником і потерпілим; відсутнє розкаяння у кривдника. Вважаю, що здобувачі освіти у кожному закладі освіти відчуватимуть себе захищеними від будь-якого прояву насильства, якщо кожен із працівників закладу освіти буде ознайомлений із алгоритмом дій у випадку булінгу, а сам заклад освіти буде територією без насильства не просто на папері, а в щоденному житті.

Abstract: Bullying is not just a conflict between peers, it is a manifestation of psychological or physical violence that can "cripple" a person for life and have irreparable consequences. Bullying differs from the conflict in the following features: systematic act; intentional actions; power imbalance between the offender and the victim; there is no repentance in the offender. I believe that students in each educational institution will feel protected from any manifestation of violence if each of the employees of the educational institution is familiar with the algorithm of actions in case of bullying, and the educational institution itself will be a territory without violence not just on paper, but in everyday life.

Діяльність уповноваженої особи з протидії булінгу (цькуванню) в Прилуцькому технічному фаховому коледжі починається з наказу директора, яким призначається на новий навчальний рік заступник директора з виховної роботи, хоча це може бути будь-який інший педагогічний працівник, психолог або соціальний педагог.

Уповноважена особа з протидії булінгу має пройти курси (навчання) з цієї тематики. Я, до прикладу, пройшла 80-годинний курс (2,6 кредитів ЄКТС) «Протидія та попередження булінгу (цькування) в закладах освіти» на платформі масових відкритих онлайн-курсів Prometheus і отримала відповідний сертифікат.

Наступним кроком є розробка (на основі типових документів) антибулінгової політики закладу освіти, яка розміщується на сайті коледжу.

Крім цього, антибулінгова політика має бути відображена у внутрішніх документах закладу

освіти: у одному з розділів Статуту, що містить положення про неприпустимість насильства і дискримінації; у Правилах внутрішнього розпорядку; посадових інструкціях усіх без винятку (а не тільки педагогічних) працівників коледжу.

Уповноважена особа з протидії булінгу розробляє інструктаж з протидії булінгу, відповідно до якого всі працівники коледжу ознайомлюються з алгоритмом дій, якщо вони стали свідком булінгу.

На початку навчального року я, як уповноважена особа з протидії булінгу, через живе спілкування із здобувачами освіти, інформаційний стенд, а також через всі можливі інтернет-ресурси (месенджери у Viber, Telegram, WhatsApp), платформу дистанційного навчання повідомляю про свою діяльність, даю у відкритому доступі контактні номери мобільних телефонів для того, щоб студенти знали, до кого вони можуть звернутися за допомогою.

Уповноважена особа з протидії булінгу складає план заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу в коледжі, серед яких чільне місце займають просвітницькі заходи не тільки для здобувачів освіти, але й для колективу закладу освіти (години спілкування, тренінги, практичні заняття, консультування психолога).

Психолог проводить анонімне опитування щодо булінгу в кожній групі. Аналіз отриманої інформації допомагає уповноваженій особі краще орієнтуватися у ситуації і вибудовувати свою діяльність.

Директор коледжу своїм наказом створює комісію з розгляду випадків булінгу, до якої входять заступники директора, завідувачі відділень, медпрацівник, психолог, юрист, працівники Служби у справах дітей, голова студпрофкому, голова (члени) студради. До цієї комісії ситуативно можуть входити батьки постраждалого та булера, інші зацікавлені особи.

Одним із пунктів цього наказу є постійний контроль місць у приміщенні та на території освітнього закладу, які потенційно можуть бути небезпечними та сприятливими для вчинення булінгу, а також місця загального користування (їдальня, коридори, роздягальні, подвір'я коледжу, технічні приміщення). Цей контроль покладений на заступників директора.

Встановлення скриньки довіри в коледжі – важливий чинник у боротьбі з насильством у будь-яких проявах. Незважаючи на те, що кожен студент знає телефон уповноваженої особи з протидії булінгу, але все ж з різних причин може побоятися відкрито повідомити про випадки цькування. Інша справа – скринька, у якій можна анонімно залишити повідомлення. Головне, щоб

скринька була дієва, щоб повідомлення розглядалися швидко і реакція на них була миттєвою.

Кожне звернення та повідомлення з приводу жорсткого поводження з дітьми або загрози його вчинення фіксується у спеціальному Журналі обліку звернень та повідомлень. Якщо у зверненні вбачається ознака кримінального правопорушення чи загроза щодо його вчинення, інформація терміново (протягом однієї доби після її отримання) має бути передана до відділу поліції для вжиття відповідних заходів.

Як уповноважена особа з протидії булінгу, згідно з напрацьованим і затвердженим алгоритмом дій, насамперед, вживаю невідкладних заходів для припинення цькування та беру участь у проведенні розслідування. Практично у всіх випадках виявляється, що місце мав не булінг, а звичайний конфлікт. Булінг (цькування) відрізняється від конфлікту такими ознаками: систематичність (повторюваність) діяння (дії або бездіяльності); умисні дії (злий умисел); владний дисбаланс між кривдником і потерпілим; відсутнє розкаяння у кривдника.

Для того, щоб конфлікт у подальшому не перетворився у булінг, до розслідування залучаю куратора, психолога, юриста, який повідомляє про відповідальність за можливий булінг у вигляді штрафу від п'ятдесяти до ста неоподаткованих мінімумів або громадських робіт від двадцяти до сорока годин. Після закриття розслідування коротко описую зміст ситуації, що відбулася, і разом з поясненнями всіх учасників докладаю до повідомлення.

Таким чином, за дворічний термін моєї діяльності на посаді уповноваженої особи з протидії булінгу (цькуванню) у Прилуцькому технічному фаховому коледжі не було зафіксовано жодного випадку булінгу, хоча конфлікти трапляються.

Вважаю, що здобувачі освіти у кожному закладі освіти відчуватимуть себе захищеними від будь-якого прояву насильства (фізичного, психологічного, економічного, сексуального, віртуального), якщо кожен із працівників закладу освіти буде ознайомлений із алгоритмом дій у випадку булінгу, а сам заклад освіти буде територією без насильства не просто на папері, а в щоденному житті.

РОЛЬ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ СКЛАДОВОЇ ВІДКРИТОГО СУСПІЛЬСТВА У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ

Інна Бондарчук, методистка,
Ірина Горащенко, викладачка
Київського фахового коледжу міського
господарства Таврійського національного
університету імені В. І. Вернадського

Анотація. Авторами проаналізовано зміст формування культури мови та поведінки студентів Київського фахового коледжу міського господарства, охарактеризовано питання пошуку методів та факторів, що обумовлюють логіку подальшого суспільного розвитку.

Метою статті є визначення ролі культурно-мистецької складової суспільства у професійній підготовці молодших спеціалістів коледжу через створення сектору студентської допомоги коледжу, культурно-масового та організаційно-інформаційного сектору, що має за мету покращити життя коледжу і всіх, хто має з ним взаємозв'язок. Студенти та викладачі коледжу з культурою мови, культурою поведінки створюють щось живе й нове навколо, а випуск газети «Коледжанин» відображує культурне студентське життя у всіх його проявах.

Abstract: The authors analyzed the content of the formation of the culture of speech and behavior of students of the Kyiv Professional College of Urban Economy, described the issue of finding methods and factors that determine the logic of further social development.

The purpose of the article is to determine the role of the cultural and artistic component of society in the professional training of junior specialists of the college through the creation of the college's student aid sector, the cultural, organizational and information sector, which aims to improve the life of the college and all those who have a relationship with it.

Students and teachers of the college with a culture of language, a culture of behavior create something living and new around, and the issue of the newspaper "Collegeman" reflects cultural student life in all its manifestations.

Відкрите суспільство – це, перш за все, суспільство демократичне, що характеризується плюралізмом та прозорістю дій у таких важливих суспільних сферах, як політика, економіка, культура та досить розвинених структурах громадянського суспільства і правової держави [4]. Крім того, людство вже добре усвідомило той факт, що демократичні перетворення, на відміну від тоталітарних ідеологій минулого століття, супроводжуються глибинним реформуванням суспільства та цілком органічно взаємозв'язані з рухом суспільства у напрямі відкритості. Відкрите суспільство формується в рамках демократії. Важливим є те, що на відміну від закритого суспільства, де переважає єдина модель розвитку, якій все без виключення підпорядковується, відкрите суспільство потребує громадян, здатних само-

стійно формувати власні погляди та висувати інноваційні ідеї побудови вільної, демократичної країни, а також відповідних інституцій, що допоможуть перетворити ці задуми у реальність.

Вперше термін «відкрите суспільство» був застосований А. Бергсоном у морально-релігійному контексті. Під цим поняттям А. Бергсон розумів суспільство, що характеризується відсутністю антагонізмів, віддаючи перевагу свободі особистості та свободі творчості [3]. На відміну від статичного закритого суспільства, відкрите суспільство є максимально динамічним. Його основа – творча особистість, його властивість – дух новаторства, що здатний зламати будь-які фіксовані схеми закритого суспільства.

Завдяки науковим розвідкам К. Поппера концепт відкритого суспільства набув широкої по-

пуляризації. Феномен відкритого суспільства К. Поппер розглядав у протиставленні традиційному закритому суспільству. Концептуалізація поняття відкритості здійснюється у контексті полеміки з історицизмом. Основне значення відкритості він вбачає у можливості розвиватися та мати право на помилку. Кожен крок складного процесу формування відкритості містить у собі формування зрушень у сфері культури. Цей процес міг мати місце лише в умовах зростання здатностей людей формувати позитивні інновації, вступати в діалог із приводу цих інновацій, їх прийнятності для суспільства. Таким чином, відкрите суспільство існує й змінюється в результаті самовдосконалення індивідів, що створюють нові відносини, нові виробництва, нові значення, нові рішення.

Параметри, що свідчать про розвиток суспільства, повинні належати до основних його структурних рівнів, бути незворотними та стійкими. До таких параметрів можна віднести створення нових (ліквідацію старих) суспільних інститутів, що вимагає змін на статусно-рольовому рівні та зумовлює появу нових видів взаємовідносин. Впровадження інноваційних проектів – саме ті зміни, що зачіпають структурну композицію суспільства, ті фактори, що обумовлюють логіку подальшого суспільного розвитку [1]. Таким чином, основа механізму розвитку відкритого суспільства ґрунтується на його динамічній структурі, на змозі надати індивідам можливість модифікувати свої цілі та інтереси відповідно до власних потреб та запитів, а також налаштуватися до вимог та пропозицій тих чи інших країн і суспільств. Відкрите суспільство також пропонує низку альтернатив для розширення не тільки територіально-географічних меж суспільства, але й його культурних, соціальних кордонів. Разом з тим, модель відкритого суспільства потребує визначення чітко окресленого вектору розвитку.

Спробуймо дати відповідь на таке здавалось би просте, але щораз актуальніше запитання: що таке культура? Чіткої дефініції цього поняття не існує і не може існувати. Відповідь на нього залежить від часу і місця, від роду занять і освіти, від етичних, естетичних, політичних й ідеологічних уподобань, від рівня розвитку економіки і політики у суспільстві, одним словом відповідь залежить від багатьох обумовленостей. Можна сказати, що поняття „культура“ – мультидискурсивне. Всі такі поняття, у яких семіотично об'єднується цілісний процес, не підлягають дефініції. „Визначення можна давати тільки тому, що не має історії“ (Ф. Ніцше). А поняття культу-

ри історичне, його значення трансформувалось в різні історичні епохи. Ми живемо у відкритому суспільстві і є споживачами не тільки матеріальних товарів, вироблених у різних куточках світу, але й цінностей, які поширюються з цими товарами. Сучасні інформаційні технології доносять до нас нові цінності, символи, значення. Ми стали учасниками екранної культури, коли з різних екранів нам пропонують наперед сформоване уявлення про світ, не кажучи вже про різноманітні спокуси бути кимсь, але тільки не собою [2]. Технообрази витісняють самостійне образне мислення. Нам пропонують готовий, створений сучасними технологіями, образ світу, в якому вже закладені оцінки, позиції. Людина стає часткою технологічного ланцюжка, втрачає здатність творити, здатність вибирати, керуватись своїми особистими етичними і естетичними критеріями, здатність протистояти спокусам і бути собою, пізнати й удосконалювати себе. Така екранна або кліпова культура апелює до інстинктів, зміщує акцент на спрощену рухову комунікацію, руйнує ієрархію цінностей і деконструє ідентичність. Це все створює загрозу для демократичної самоорганізації суспільства на основі тяглого розвитку цінностей, естетичних і етичних уявлень.

Культура – це противага технологізації, матеріалізації, інструменталізації чи навіть монетаризації суспільних відносин. Але, щоб забезпечити відповідне функціонування культури у процесах модернізації суспільства, треба розуміти і міжнародний контекст. Сьогоднішній час вимагає мислити глобально, а діяти локально [3]. Діяти локально, бо у сучасному світі культура твориться і діє на рівні міста, де зосереджуються культурні ресурси, але мислити глобально, бо ці процеси перебувають під впливом загальносвітових чинників. Тому розуміння культури, закладене в тлумаченні її поняття, впливає на ефективність власне культурної діяльності як чинника розвитку суспільства – через формування цих культурно-політичних процесів, через визначення функцій відповідних органів управління, через, зрештою, окреслення самої сфери культури. Культура існує в предметних та особистих формах. Предметні форми культури – це наслідки діяльності людей, певна система матеріальних та духовних цінностей: засоби і знаряддя праці, предмети побуту, наукові знання, філософські та релігійні системи, традиції, юридичні закони та ін. [4]. Особисті форми культури – це люди як суб'єкти діяльності, носії та творці певних культурних цінностей.

Культура – невід’ємна частина людського життя. Якщо говорити про Київський фаховий коледж міського господарства, то слід відзначити високий потенціал студентської молоді, яка розкриває себе в гуртках спортивної секції, вокальної, танцювальної та театральної студії.

Сектор студентської допомоги коледжу, культурно-масовий та організаційно-інформаційний сектор мають мету покращити життя коледжу і всіх, хто має з ним взаємозв’язок. Студенти та викладачі коледжу з культурою мови, культурою поведінки створюють щось живе й нове навколо, а випуск газети «Коледжанин» відображає культурне студентське життя у всіх його проявах!

Культура – основа відкритого суспільного життя, фундамент сучасних фахових показників техніків-електромеханіків, менеджерів, діловодів, операторів автоматизованих систем управління тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гірц К. Інтерпретація культур : Вибрані есе / Пер. з англ. – Київ : Дух і літера, 2001. – 420 с.
2. Історія української та зарубіжної культури : навч. посіб. / Б.І. Білик, Ю.А. Горбань, Я.С. Калакура та ін.; за ред. С.М. Клапчука, В.Ф. Остафійчука. – Київ : Знання, 2000. – С. 295–299.
3. Подольська Є.А., Лихвар В.Д., Іванова К.А. Культурологія : навч. посіб. / Є.А. Подольська, В.Д. Лихвар, К.А. Іванова. – Київ : Центр навч. літератури, 2003. – С. 80.

МЕДІАТЕКА ЕЛЕКТРОННИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ NMCBOOK.COM.UA – УНІКАЛЬНИЙ ОСВІТНІЙ РЕСУРС З ШВИДКОЮ ТА ПРОСТОЮ НАВИГАЦІЄЮ І ЧІТКОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ РОБОЧОГО ПРОСТОРУ, ЯКА ПРОПОНУЄ

ЕЛЕКТРОННІ ПРОГРАМНО-МЕТОДИЧНІ КОМПЛЕКСИ

- Програма (орієнтовна)
- Електронний підручник
- Електронний лабораторний практикум з дисципліни
- Електронний лабораторний практикум з навчальної практики
- Типова програма практик
- Інтерактивний робочий зошит (демоверсія)
- Електронний дидактичний демонстраційний матеріал
- Відеолекція
- Тести у додатку Google Forms

ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО ЦЕНТРУ ВФПО

Інформаційний ресурс:
<https://nmc-vfpo.com>
Електронний освітній ресурс:
<https://nmcbook.com.ua>
Освітня платформа MOOC:
<https://kursik.com.ua>
Органічна платформа знань:
<https://organic-platform.org>

Пишіть:
nmc.vfpo@ukr.net
osvitatk@ukr.net
nmcbook@gmail.com
Телефонуйте: +38(044) 242-35-68